

Dr Arjana Llano (Kasaj)

Etika në Media

Cikël Leksionesh

Ethics in Media

Lecture Series

DR Arjana (KASAJ*) Llano

Etika në Media

Cikël Leksionesh

Ethics in Media

Lecture Series

UDC 070:004

DOI 10.29013/ENM.LlanoA.316.2025

ISBN 978-9928-812-36-0

Redaktor gjuhësor:

Prof. As Lorenc Danaaj

Arjana (KASAJ*) Llano

Etika në Media. Cikël leksionesh – Praha : Premier Publishing s.r.o. 2025.
– 316 p.

Qellimi i kësaj literature është përmbeldhja analizimi Kodit të Etikës i akteve kombëtare dhe ndërkombëtare në fushën mediatike, Organet ndërkombëtare në fushën e mediave, institucionin e AMAsë si një institucion i pavarur në Shqipëri, Aleancës për media Etike, MIA dhe roli i saj për informimin. Pasqyrimi i problematikave në media në lidhje me pavarësinë editoriale, pluralizmin mediatik, etiken e gazetarëve dhe mediave dhe pavarësinë e mediave nga politika, çështjet e mbrojtjes së gazetarëve të vrarë që gjendeshin për raportime në vendet që janë në konflikte të armatosuara dhe gjendje lufte dhe rëndësia e mbrojtjes së jetës së tyre.

Kjo literaturë do t'ju shërbejë studentëve të degës së gazetarisë, mediave, gazetarëve, juristëve, gjyqtarëve.

Subscribe to print 08/14/2025. Format 60 84/16.

Offset Paper. TimesNewRoman. Pec. liter. 11.

Typeset in Premier Publishing s.r.o. Praha, Czech Republic.

Printed by Premier Publishing s.r.o.

Praha 8 – Karlín, Lyčkovo nám. 508/7, PSČ 18600, Czech Republic

pub@ppublishing.org, ppublishing.org

ISBN 978-9928-812-36-0

© Arjana (KASAJ*) Llano

© Premier Publishing Praha, 2025.

Parathenie

Lëndën e Etikës Ligjore në media dhe trashëgimi kulturore e lektrova në vitin 2023-2024,

ishte e vështirë për mua, pasi këtë lëndë nuk e kisha dhënë ndonjëher, ishte një eksperienc e re, që kerkoi punë të palodhur me orë pa gjumë për të realizuar këte cikël leksionesh për studentët e mij, pasi literaturë në këtë lëndë nuk kishte. **Qellimi** i kësaj literature është përmbeldhja analizimi Kodit të Etikës i akteve kombëtare dhe ndërkombëtare në fushën mediatike, Organet ndërkombëtre në fushën e mediave, institucionin e AMAsë si një institucion i pavarur në Shqipëri, Aleancës për media Etike, MIA dhe roli i saj për informimin. Pasqyrimi i problematikave në media në lidhje me pavarësinë editoriale, pluralizmin mediatik, etiken e gazetarëve dhe mediave dhe pavarësinë e mediave nga politika, çështjet e mbrojtjes së gazetarëve të vrarë që gjendeshin për raportime në vendet që janë në konflikte të armatosura dhe gjendje lufte dhe rëndësia e mbrojtjes së jetës së tyre.

Respektimi i Kodit të Etikës dhe e Kodit të Trasmetimit nga ana e gazetarëve dhe e mediave mbetet një faktor kyç për demokracinë e një vendi. Shmangja e dizinformimeve, lajmeve të rreme, gjuhës së urrejtjes, diskriminimit mbeten një nga faktorët më të rëndësishëm në media, verifikimi i lajmeve në disa burime duhet bërë nga të gjithë gazetarët të cilët duan të jenë profesionist në pozicionin e tyre, shmangja e gjuhës seksiste në media dhe gjuhës së urrejtjes, si çështje etike morale dhe profesionale, respektimi i të gjitha dispozitave të Statutit të Federatës Ndërkombëtre dhe parimet e

medias etike, shmangja e konflikteve të interesit dhe çeshtjeve korruptive për interesa personale midis detyrës së gazetarit dhe fitimit personal. Roli madhor i medias për të informuar publikun për çështjet madhore, që kanë të bëjnë me korrupsionin dhe problematikat me të rëndësme në vend, duke kontrolluar funksionarët e lartë të shtetit dhe informuar publikun për shkeljet që bëhen nga ana e tyre. Mediat në rolin e garantit gardian të informimit në emër të publikut dhe media që i shërbejnë publikut dhe jo pushtetit, këto janë mediat demokratike në vend. Roli që kanë mediat në Zgjedhjet dhe dispozitat që ka parashikuar Kodi Zgjedhor, duhet të respektohen nga ana e mediave, për të garantuar një garë të pastër elektorale dhe demokratike. Roli qendror që ka instituti i AMAsë në vend për garantimin e çështjeve etike në media duhet të rritet. Duhet të kontrollohen çdo vit përmbajtjet mediatike, për shkeljet që bëhen nga ana e mediave dhe pasqyrimin e tyre në raportin e AMAsë për Kuvendin e Republikës së Shqipërisë. Pavarësia e mediave nga finacuesit e jashtëm të vendeve autoritare, që duan të dëmtojnë pavarësinë editoriale të mediave. Programet jo të përshatëshme që dëmtojnë fëmijet duhet të jepen sipas orareve të përcaktuara, në mënyrë që mos të mësohen modellet e gabuara që jepen nga media të fëmijët. Programet e BIGBrather duhet të jepen në orë të vona në mënyrë që mos ti ndjekin fëmijet. Duhet të shmangen reklamat me gjuhë seksiste në media. Këto dhe problematika të tjera mbeten si çështje thelbësore në Shqipëri. Përdorimi i medias si burim informimi për çështje thelbësore për interesin e publikut, si informimi për aktet kundër korrupsionit, organet që duhet ti drejtohen në rastet korruptive, procedura. Informimi i publikut për ndërgjegjesimin e publikut kundër drogës dhe pasojave që vijnë nga përdorimi i saj, Informimi i publikut kundër duhanit dhe pasojave që sjell ai në organizëm, informimi i publikut kundër gjuhës së urrejtjes dhe organet që mbrojnë nga

diskriminimi. Informimi i publikut për çështjet e Integritetit Evropian të Shqipërisë dhe ligjeve që kanë mbetur pa u përafruar me ato aquet të Bashkimit Evropian. Informimi i publikut për mbrojtjen e fëmijëve nga dhuna, aktet që i mbrojnë dhe organet përkatëse. Këto duhet të futen në programet në media si çështje me interes publik.

Metodologjia e përdorur; Gjatë hulumtimit të këtij materiali kam përdorur metodën historike, metodën sasiore dhe cilësore, si metoda bazë, metodën e interpretimit si një nga metodat më të rëndësishme për shkencat juridike, metodën e analizës së vendimeve gjyqësore në fushën mediatike, metodën krahasimore me vendet e tjera. Gjatë hulumtimit kam përdorur literatura të huaja në fushën e medias, literatura të vendit, artikuj në fushën e Medias, Raporte, Statute, Kode, Konventa, Raporti i Komisionit Evropian, Manuale, Udhëzues të OSBE, Manuale të Insitutit Shqiptar të Mediave, Direktiva, Strategji, Rezoluta, ligje dhe akte nënligjore në fushën e medias, Rekomandime, Kodi i Sjelljes së Anëtarëve të Autoritetit të Medias, Vendime të Gjykatës Kushtetuese në fushën mediatike, Vendime të G.J.E.Të. D.NJ. Vendime të Komisionerit Për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në fushën e mediave për shkeljet e bëra.

A kemi media të pavarura dhe media që respektojnë Kodet e Etikës, Kodet e Trasmetimit, Kushtetutën, ligjet dhe aktet e tjera ndërkombëtare?

Objektivat:

- 1- Të sjell kudrin e plotë ligjor kombëtar dhe ndërkombëtar.
- 2-Të theksoj rëndësinë e organeve kombëtare dhe ndërkombëtare në fushën e mediave
- 3- Të pasqyroj gjendjen reale të mediave të nxjerra nga Komisioni Evropian.

4-Të nxjerr gjendjen e lirisë së shprehjes sipas Raporteve ndërkombetare nga Journalism

5-Të bej një analëe të Kodit të Etikës, Kodit të Trasmetimit, Statutit të Federatës Ndërkombetare të Gazetarëve.

6-Të sjell kazuse nga shkeljet e bëra nga ana e mediave për të lidhur mësimdhenien me mësimnxënien.

7-Të theksoj rëndësinë e pavaesisë editoriale, pavaresinë ekonomike të mediave dhe rolin qëndror që ka media si burim informimi dhe forcimin e demokracisë së vendit.

8-Të pasqyroj rëndësinë e vertetimit të fakteve dhe pasojat e dizinformimit në media.

9-Të bej analizen juridike të ligjeve dhe akteve nënligjore në fushën mediatike

10-Të nxjerr problematikat aktuale në fushën mediatike.

Rendesia: Trajtimi çështjeve etike në media është një domosdoshmëri në vendet demokratike, ky material sjell çështjet thelbësore në fushën e gazetarisë etike duke pasqyruar gjendjen reale të mediave, rëndësisë së tyre.

Rezultatet: Kjo literaturë do t'ju shërbejë studenteve të degës së gazetarisë, mediave, gazetarëve, juristëve, gjyqtarëve.

“U perpoqa për të sjell më të mirën, por ka vend për të trajtuar çështje të tjera dhe me eksperiencën e viteve do t'ju përmiresojmë leksionet në fushën e medias”.

Lexim të këndshëm lexuesve të mij!

Shpresoj tu kem ardhur në ndihmë sadopak studenteve!

Kreu I Hyrje në Etikën për Media

1.1 Njohuri të përgjithëshme për etikën	12
1.2 Informacione për mediat dhe rolin e mediave në shoqëri	14
1.3 Direktivat e Bashkimit Evropian për Median	17
1.4 Bashkimi Evropian për pluhuralizmin e medias dhe rolin e gazetarëve	17
1.5 Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve qëndrimi ndaj mediave	22
1.6 Fondi i Investimeve për Zhvillimin e Medias (MDIF)	25
1.7 Pozicioni në kërcënim i gazetarëve në mbarë botën	26
1.8 Mediat lokale për demokraci	29

Kreu II Kodi i Etikës në Media

2.1 Njohuri të përgjithëshme mbi EMI-në	30
2.2 Tipologjitë e përmbajtjeve mediatike	33
2.3 Larmia e Kodeve të Etikës në Media	37
2.4 Përmbajtja e Kodit të Etikës në Media	38
2.5 EMI dhe etika profesionale e gazetarëve	50
2.6 Vlerat e vetërregullimit të medias	52
2.7 Kodi Evropian I Komunikimeve Elektronike	52
2.8 Mbrojtja e gazetarëve në Bashkimin Evropian	56

Kreu III Parimet e Gazetarisë Etike

3.1 Pesë parimet e gazetarisë etike	58
3.2 Kuptimi i fjalës Lajm sipas fjalorit dhe lajmet e rreme	60
3.3 Rregullimet e informacionit në media	64
3.4 Cilët janë aktorët kryesorë në përhapjen e lajmeve të rreme	73
3.5 Hapat për parandalimin dhe luftimin e desinformimit, dhe keqinformimi, informacionit keqdashës	74
3.6 “Çfarë është verifikimi i fakteve dhe pse është e rëndësishme?”	76

3.7 Masat që duhen marrë në nivel global për ndalimin e disinformimit	79
3.8 Seksizmi në reklama në media dhe në permbajtje mediatike	81
3.9 Këshilli I Evropës për seksizmin në media	84
3.10 Rregulla të reja për mbrojtjen e pluralizmit dhe pavarësisë në media	86

Kreu IV Roli i Këshillit Shqiptar të Mediave

4.1 Parimet themelore për veprimtarinë e transmetimeve audiovizive	90
4.2 Këshillit Shqiptar i Mediave si organizatë e pavarur	93
4.3 Raste të shkeljeve nga ana e mediave	94
4.4 Roli i gazetarëve për mbrojtjen e demokracisë	98
4.5 Fotografimi dhe filmimi nga ana e medias	99
4.7 Kufizimet e lirisë së shprehjes së gazetarëve	101
4.10 Si të shkruhet një shkrim gazetaresk bazuar në tekst	102

Kreu V Autoriteti i Mediave Audiovizive

5.1 Statusi i AMA-s	105
5.2 Zgjedhja e Kryetarit të AMA-s	109
5.3 Funksionet kryesore të AMA-s	113
5.4 Këshilli i Ankesave	118
5.5 Aleanca për Media Etike	120
5.6 Ligj nr. 27/2018 për trashëgiminë kulturore dhe muzetë	123
5.7 Parimet në trashëgiminë kulturore	123
5.8 Pasuritë kulturore	124
5.9 Kodi i Ri i Trasmetimit dhe parimet themelore	127
5.10 Bashkëpunimi Evropian për rregullat të mediave në Gjermani	133
5.11 USBE për lirinë e mediave	136

Kreu VI Gjuha e urrejtjes në Media

6. 1 Gjuha e urrejtjes në diskursin mediatik dhe ndikimi që ka në shoqëri	139

6.2 Gjuha e urrejtjes në mediat sociale	142
6.2 Baza Ligjore kombëtare për mbrojtjen nga diskriminimi	143
6.3 Aktet ndërkombëtare kundër diskriminimit	147
6.4 Diskriminimi dhe faktorët që ndikojnë në diskriminim	154
6.5 Shkaqet e diskriminimit	157
6.6 Rrjetet sociale përhapetit e gjuhës së urrejtjes	158
6.7 Monitorimi i medias së shkruar	159
6.8 Sfida e gjuhës së urrejtjes në mjedisin mediatic	162
6.9 Organi kompetent për mbrojtjen nga diskriminimi dhe nga gjuha e urrejtjes Komisioneri Për Mbrojtjen nga Diskriminimi	164
6.10 Vendime të Gjykatës Evropiane Të Drejtave të Njeriut për diskriminimin	165
6.11 Vendimi i Komisionerit Për Mbrojtjen nga Diskriminimi	167
6.12 Roli i gazetarëve dhe mediave që mbulojnë demonstratat	187
6.13 Raporti I Monitorimit të mediave 2022 MFRR	189

Kreu VII Pozicioni i Gazetarëve në Shqipëri

7.1 Rendita e lirisë së medias sipas Safe Journalists për 2021	193
7.2 “Liria e shprehjes” për media të lira	193
7.3 “Pozicioni i gazetarëve në redaksi”	194
7.4 “Siguria e gazetarëve kusht për demokracinë	195
7.5 Rapori i Komisionit Evropian për Shqipërinë 2022	196
7.6 Ndërhyrja e gazetarit në jetën private të njerëzve.	197
7.7 Parime të përgjithshme të Funkcionimit të AMAsë të përcaktuara në bazën e Kodit të Sjelljes	203
7.8 Dhuratat dhe favorët, si shkelje të integritetit	205

Kreu VIII Roli që luajnë mediat në zgjedhje

8.1 Rolet që luajnë Mediat luajnë në zgjedhje	207
8.2 Etika e gazetarëve dhe zgjedhjet	208
8.3 Mbulimi i zgjedhjeve në demokracitë e reja	210

8.4 Parimet që duhet të ndjekin gazetarët gjatë zgjedhjeve	212
8.5 Roli i Mediave televizionet publike dhe private në fushatat zgjedhore	214

Kreu IX Rregullat themelore në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale në median e shkruar, vizive dhe audiovizive

9.1 Kuptimi i të dhënave personale dhe rregullat për mbrojtjen e tyre	222
9.2 Mbrojtja e të dhënave personale të miturit	225
9.3 Mbrojtja në procedimet penale	227
9.4 Përgjimi	229
9.5 Mbrojtja e të dhënave shëndetësore dhe të dhënave të tjera	230
9.6. Publikimi i fotografive	231
9.7 Personat publikë	232
9.8 Kuptimi i interesit publik	233
9.9 Komisionerin për Mbrojtjen e të Drejtës së Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale	234
9.10 Problematikat kryesore të Gazetarisë	234
9.11 Situata e Gazetarëve që kanë shkuar në Gaza, Palestinë	236
9.12 Pluralizmi mediatik – një çështje e gjerë	236
9.13 Ndërlidhja ndërmjet politikës/interesave ekonomike dhe medias	238
9.14 Organet e Bashkimit Evropian dhe ato ndërkombetare për monitorimin e mediave	244
9.15 Lajmet e BE	245
9.16 Aktet e Bashkimit Evropian për media sociale	246

Kreu X Mediat sociale dhe si të shkëputemi nga varësia

10.1 Mediat sociale Si ndikojnë në jetën tonë?	254
10.2 Si të shkëputemi nga varësia nga mediat sociale	256
10.3 Si të heqësh dorë nga një zakon mediatik	258
10.4 Anët pozitive të medias	258

Kreu XI Integriteti dhe çështjet kryesore në media

11.1 Çështjet kryesore me të cilat përballlet gazetaria	265
11.2 Integriteti gazetaresk në epokën dixhitale	269
11.3 Çështjet korruptive në media	273
11.4 Pavarësia e ditoriale e mediave	274
11.5 Udhëzuesi Standard i Marrëdhënieve të Gjykatave me Publikun dhe Median”	278
11.6 Unioni I gazetarëve në Shqipëri	282
11.7 Agjencisë për Media dhe Informim MIA	284
11.8 Rezultatet e të anketuarve për imazhin që ka krijuar media te publiku	

Kreu XII Akti nderkombetar per sigurine e gazetarëve

12.1 Konventa ndërkombëtare për sigurinë dhe pavarësinë e gazetarëve dhe profesionalëve të tjerë të medias	288

<i>Rekomandime</i>	295

<i>Bibliografia</i>	299

Kreu I   Etika në Media

1. 1 Njohuri të përgjithshme për etikën

Etika është, sigurisht, një degë e filozofisë që trajton studimin e parimeve dhe veprimeve morale. Për ta përkufizuar si duhet etikën së pari duhet të njohim kuptimin e moralit. Morali katë bëj me ato praktika dhe aktivitete që konsiderohen të drejta apo të gabuara, me vlerat që këto parime reflektojnë. Dhe rregullave nëpërmjet të cilave ato zbatohen brenda një kuadri të caktuar. Morali i një shoqërie, i një sistemi politik apo i një organizate, në thelb ka të bëj me preceptimin se çfarë është e drejtë dhe çfarë është e gabuar brenda një grupimi. Morali shpreh disa vlera që konsiderohen të rëndësishme nga anëtarët e një grupimi dhe reflektohen në ligjet dhe rregulloret, politikat apo procedurat. veprimi moral, nga ana e tij, është ai që konsiderohet si i till nga anëtarët e grupit. Etika nga ana tjetër, mund të përkufizohet si një përpjekje sistematike nëpërmjet përdorimit të arsyes, që i jep kuptim experiencës sonë morale, individuale apo shoqerore, në mënyrën e till që të përcaktoj rregullat, të cilat drejtojnë sjelljen e njeriut. Etika ka të bëj me procesin, nëpërmjet të cilit ne bëjmë të qartë se çfarë është e mire apo e keqe dhe veprojmë në përputhje me atë që konsiderojmë të drejtë. Etika përfshin përdorimin e arsyes në përcaktimin e një kursi veprimi të përshtatshëm. Etika është kërkimi i standarteve morale. Edhe pse ne e përkufizojmë etikën si studim i moralit, këto dy terma përdoren si sinonime të njëra-tjetrës. Psh një veprim që është moralisht korrekt e quajm veprim etik. Po kështu kur flasim për

Kodet e Sjelljes, si Kode të Etikës me gjithë mbivendosjen e përdorimit të termave, dallimi ndërmjet moralit dhe etikës është i rëndësishëm, jo vetëm për arsye filozofike, por sepse fokusi tek etika thekson përfshirjen aktive të individit në kërkim të pozicionit korrekt moral. Etika na bën thirrje për veprim, ajo kërkon të arsyetojmë, të analizojmë dhe të kërkojmë drejtimin e duhur të veprimit të duhur. Ky aspekt i diskutimit mbi etikën është i rëndësishëm sepse çështjet me të cilat përballemi në organizatat publike rrallë shfaqen si bardhë e zi. Rregullat që kanë të bëjnë me sjelljen janë të vlefshme për të gjithë personat që ndërmarrin veprimtari gazetareske apo editoriale. Hapësira e Kodit të Etikës në media do të përfshijë veprimtarinë individuale dhe kolektive të dhënies së informacionit në fushën e medias së shkruar (tekst dhe fotografi) dhe në fushën e medias elektronike. Aty paraqiten të gjitha rregullat etike që duhen zbatuar nga ana e gazetarëve dhe nga ana e mediav. Kodi i parë i Etikës u hartua për herë të parë në vitin 1996 nga Instituti Shqiptar i Medias në bashkëpunim me dy shoqatat më të mëdha të gazetarisë në atë kohë, por nuk pati ndonjë miratim apo adoptim zyrtar të këtij Kodi. Në një përpjekje tjetër në vitin 2006 Kodi i Etikës u pëmirësua dhe u rifreskua me përpjekjet e përbashkëta të Institutit Shqiptar të Medias dhe një grupi ekspertësh të medias. Gjithashtu, u analizua edhe mundësia e krijimit të një instrumenti apo institucioni vetërregullues, bazuar dhe në modelet e përdorura nga vende të tjera. Asokohe u mor mendimi i pronarëve të mediave kryesore në vend, redaktorëve, ekspertëve të medias dhe gazetarëve. Megjithëse shumica ishte dakord në parim, aktorët kryesorë të medias në vend hezituan që të mbështesnin krijimin e mekanizmave vetërregulluese që duhet të mbikqyrnin zbatimin e rregullave të Kodit dhe të merrnin vendime që do të respektoheshin nga të gjitha organet e medias. Rishikimi i kodit u bë sërish në 2018 nga një grup ekspertësh nën udhëheqjen e Institutit

Shqiptar të Medias, si dhe u hartuan disa udhëzime për të mbuluar sjelljen etike në median online. Kodi i ri i Etikës përcakton të drejtat dhe detyrimet e gazetarëve gjatë punës së tyre të përditshme dhe paraqet këndvështrimin e tij mbi rolin që duhet të luajë shtypi dhe gazetaria e lirë në shoqëri. Kodi i Etikës mbulon fushat e zakonshme që synojnë të promovojnë përgjegjësinë e gazetarët në punën e tyre të përditshme, si saktësia e informacionit, mbrojtja e privatësisë, mbrojtjen e të miturve, mbrojtjen e viktimave të krimit dhe konfidencialitetin e burimeve. Të Kodi përfshin gjithashtu dispozita që mbrojnë konfliktin e interesave ndërmjet jetës personale dhe profesionale e gazetarëve dhe ndërmjet reklamave të gazetave dhe politika editoriale. Për qëllime të kodit, interesi publik përkufizohet si: a) Zbulimi dhe ekspozimi i një krimi ose një skandali; b) mbrojtjen e shëndetit publik dhe sigurimin e tij; c) Mbrojtja e publikut nga shtrembërimet e bëra nga deklaratat apo veprimet individual.

Deklaratat e turpshme të bera nga autoritetet publike, funksionare të lartë të shtetit Shqiptar në media, duhen denuar dhe këta individë nuk meritojnë të qendrojnë në drejtim të shtetit. E gjithë bota demokratike duhet të reagojnë. SPAKU, Bashkimi Evropian dhe Demokracia Amerikane, organizatat e tjera ndërkombëtare, Organizata e shoqërisë civile, Organizatat joqeveritare, në mbrojtje të drejtave të njeriut. Situatë alarmante.

1. 2 Informacione për mediat dhe rolin e mediave në shoqëri

Instituti Shqiptar i Medias (ISHM) nisi në vitin 2010 një projekt për mbledhjen dhe shkëmbimin e eksperiencave rajonale në lidhje me iniciativat rreth edukimit për median dhe mënyrat e mundshme të përfshirjes së këtyre elementeve në programet arsimore.

Më konkretisht, një prej këtyre organizatave është Instituti për Demokraci Media dhe Kulturë (IDMC) që pjesë të misionit të saj ka mbështetjen e të rinjve në lidhje me edukimin mediatik. Media ka një rol të madh në jetën e vendit Media është pushteti i katërt në vend. Media është gjithashtu një bazë e rëndësishme për të kontrolluar se si funksionarët e veshur me pushtet ushtrojnë autoritetin publik dhe si i menaxhojnë fondet publike. Kjo është shumë e rëndësishme në jetën e një vendi. Një pjesë e medias së shkruar janë dhe gazetatat. Për momentin ka 25 në ditë gazetatat e botuara në një vend me tre milionë banorë. Sipas të dhënave zyrtare, Shqipëria ka 66 stacione televizive lokale, dy televizione kombëtare, dy satelitore televizorë, 40 televizione lokale kablllore. Për sa i përket radiostacioneve, janë 46 lokale radiostacione dhe dy kombëtare. Si media e shkruar ashtu edhe ajo elektronike kanë pasur një lulëzim të barabartë, pavarësisht nga krejtësisht të ndryshmet regjimet e rregullimit. Media e shkruar funksionon në mungesë pothuajse totale të rregullimit ligjor për shtypin. Në vend të kësaj, ajo i nënshtrohet vetëm rregullimit nga ligjet e përgjithshme të konkurrencës dhe tregtare. Pas ligjit për median e shkruar që u konsiderua tepër kufizues dhe totalisht joadekuat për të kontekstin shqiptar, u shfuqizua në vitin 1997 dhe u miratua Ligji për shtypin. Ky ligj përmban vetëm dy dispozita që garantojnë lirinë e shtypit në mënyrë të përgjithshme dhe të paqartë mënyrë. Si rezultat, gazetatat apo botimet e shtypura në përgjithësi nuk kanë nevojë të jenë të tilla regjistruar. Kjo politikë krejtësisht e relaksuar kontribuon në një vështirësi më të madhe në njohjen e numrin e saktë të publikimeve në çdo kohë. Nga ana tjetër, është përcaktuar kuadri ligjor për veprimtarinë e transmetimit në Shqipëri me Ligjin për Radion dhe Televizionin Publik dhe Privat në Republikën e Shqipërisë (në tekstin e mëtejme Ligji për Radion dhe Televizionin). Ligji, i cili është ndryshuar gjashtë herë që nga miratimi i tij në 1998, synon të

rregullojë në detaje veprimtarinë e elektronikës, mediat, duke përfshirë transmetuesin publik. Organi kryesor përgjegjës për zbatimin e ligji është autoriteti rregullator: Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit (KKRT, www.kkrt.gov.al). Rregullatori nuk ka përjetuar një progres të qetë në përmbushjen e misioni: vendimet e tij fillimisht për shpërndarjen e frekuencave dhe më pas për disa sanksione imponuar mbi transmetuesit, veçanërisht në zbatimin e antipiraterisë dispozitat, shpesh janë kundërshtuar dhe ndonjëherë kanë provokuar protesta. Për shkak të kësaj situate, ndryshimi i fundit i ligjit ishte një iniciativë e Qeveria dhe ndezi debate të gjalla: ligji duhej votuar dy herë, pasi u votua u kthye në Kuvend për herë të dytë, pasi Presidenti refuzoi ta dekretonte. Të vetë amendamenti dhe debatet lidhen me performancën dhe pavarësinë e autoriteti rregullator i mediave elektronike dhe organi drejtues i transmetuesit publik. Të amendamenti synonte të ndryshonte formulën e emërimit të anëtarëve të këtyre organet, bazuar në pretendimet se formula zgjedhore që kërkonte një përfaqësim të balancuar në KKRT të forcave kryesore politike në Parlament deri më tani nuk ka prodhuar rezultatet e dëshiruara profesionale. Në fakt, si KKRT, autoriteti i përgjithshëm rregullator i mediat elektronike dhe KDRTVSH, Këshilli Drejtues i transmetuesit publik nuk arritën të perceptohen si të paanshëm dhe të pavarur, pavarësisht disa përparimeve kanë bërë. “KKRT nuk ka arritur ende të heqë shqetësimet se shumica e vendimeve të saj ndikohen nga një grup politik apo një tjetër, dhe mbi të gjitha nga qeveria.” Sipas ndryshimeve të reja, KKRT përbëhet nga pesë anëtarë që kanë a mandat pesëvjeçar, i përshtatshëm vetëm për dy mandate.

1. 3 Direktivat e Bashkimi Evropian për median

Ligji për Radion dhe Televizioni thekson se “pavarësia editoriale garantohet me ligj”. Kjo dispozitë e gjerë, ligji synon të garantojë pavarësinë e transmetimit nëpërmjet një sërë dispozitash të rëndësishme që i përkasin autoritetit rregullator, publik. Në Shqipëri miratimi i Direktivës AVMS të BE-së ka ndikuar. Një rekomandim që lëshoi Komisioni për ofruesit e shërbimeve mediatike të vendeve të BE të përmirësojnë transparencën dhe të ruajnë pavarësinë e tyre editoriale. Një Direktivë tjetër është dhe ajo për shërbimin mediatik me Zë dhe me Figurë, versioni kodifikuar Fletore zyrtare e BE seria L95 datë 15. 4. 2010. 1/06/2023 Akti Evropian i Lirisë së Medias: Këshilli siguron mandatin për negociata 09/06/2023 Këshilli pranon qëndrimin për ligjin anti-SLAPP. 04/10/2022 Këshilli miraton aktin e shërbimeve dixhitale 19/04/2023 Propozim për Aktin Evropian të Lirisë së Medias. 18/07/2022 Këshilli miraton aktin e tregjeve dixhitale.

1.4 Bashkimi Evropian për pluhuralizmin e medias dhe rolin e gazetarëve

Edhe në BE, liria dhe pluralizmi i medias duhet të ruhen. Ato janë një nga katër shtyllat e trajtuara në raportin e Komisionit Evropian për sundimin e ligjit, i cili fokusohet në një numër fushash thelbësore, duke përfshirë: pavarësia e autoriteteve rregullatore të medias, transparencja e pronësisë së medias, transparencë dhe drejtësi në shpërndarjen e reklamave shtetërore, siguria e gazetarëve dhe aksesin në informacion. Raporti për sundimin e ligjit të Komisionit Evropian (Komisioni Evropian) Për këtë qëllim, dy propozime të reja të Komisionit në lidhje me lirinë e medias janë vendosur për të plotësuar legjislacionin ekzistues: Direktiva kundër padive

strategjike kundër pjesëmarrjes publike. Akti Evropian i Lirisë së Medias, Direktivë kundër padive strategjike kundër pjesëmarrjes publike. Në prill 2022, Komisioni Evropian propozoi një Direktivë kundër padive strategjike kundër pjesëmarrjes publike, të njohura zakonisht si Anti- SLAPP. SLAPP-tëqë janë procese gjyqësore të pabazuara ose abuzive. Ato përdoren kundër gazetarëve, mbrojtësve të të drejtave të njeriut dhe të tjerëve për të parandaluar, kufizuar ose penalizuar angazhimin e tyre në çështje me interes publik. Direktiva e propozuar përmban masa mbrojtëse për ata që janë në shënjestër të proceseve gjyqësore haptazi të pabazuara ose abuzive. Masat mbrojtëse të propozuara do të zbatohen në çështjet civile dhe tregtare me implikime ndërkufitare. Ato përfshijnë: duke u mundësuar gjykatave të pushojnë procedurat haptazi të pabaza përmes një procedure të përshpejtuar në mënyrë që të minimizohen efektet e tyre (për viktimat) mundësia për të vendosur mjete juridike financiare për të kompensuar ata që janë në shënjestër nga SLAPP për dëmin që kanë pësuar mbrojtje kundër gjykimeve të vendeve të treta, për të siguruar që masat mbrojtëse të përcaktuara nga direktiva e propozuar të mos dëmtohen nga rekursimi në procedurat gjyqësore në juridiksione të tjera. Propozim për një direktivë për paditë strategjike kundër pjesëmarrjes publike (SLAPPs) Këshilli e ka shqyrtuar këtë propozim që nga dhjetori i vitit 2022. Ai është diskutuar në kuadër të Grupit të Punës për Çështjet e së Drejtës Civile. Grupi Punues për Çështjet e së Drejtës Civile më 9 qershor 2023, Këshilli bie dakord me qëndrimin e tij për këtë legjislacion i cili do të mbrojë gazetarët dhe mbrojtësit e të drejtave të njeriut kundër pretendimeve qartazi të pabaza ose procedurave gjyqësore abuzive. Draft direktiva do të vendosë masa mbrojtëse procedurale kundër pretendimeve të tilla si: rrëzimin e parakohshëm të kërkesave të pabazuara shpenzimet e procedurës që mbulohen nga paditësi dënimet e shqiptuara ndaj paditësit mbrojtje kundër

gjykimeve të vendeve të treta Hapi tjetër është që Këshilli të fillojë diskutimet me Parlamentin Evropian. Liria më e fortë e shtypit dhe mbrojtja e fjalës së lirë: Këshilli miraton qëndrimin mbi ligjin anti-SLAPP (deklaratë për shtyp, 9 qershor 2023) Rekomandim për shtetet anëtare. Me direktivën vjen një rekomandim plotësues i miratuar menjëherë. Rekomandimi inkurajon shtetet anëtare që të zbatojnë masat mbrojtëse në direktivën e propozuar për çështjet e brendshme dhe në të gjitha çështjet, jo vetëm ato civile dhe tregtare. Ai gjithashtu u bën thirrje shteteve anëtare të marrin një sërë masash të tjera, si p. sh. trajnimin gjyqësor ndërgjegjësimi mbledhjen e të dhënave të grumbulluara në nivel kombëtar. Propozim për një direktivë dhe rekomandim për paditë strategjike kundër pjesëmarrjes së publikut (SLAPPs) Akti Evropian i Lirisë së medias. Një hap tjetër drejt mbrojtjes së lirisë së medias në BE u ndërmor në tetor 2022, kur Komisioni Evropian propozoi Aktin Evropian të Lirisë së medias (EMFA). Akti Evropian për Lirinë e Medias (EMFA) do të krijojë një kornizë të përbashkët për shërbimet e medias në tregun e brendshëm të BE-së dhe do të prezantojë masa që synojnë mbrojtjen e gazetarëve dhe ofruesve të medias nga ndërhyrja politike, duke e bërë gjithashtu më të lehtë për ta operimin përtej kufijve të brendshëm të BE-së. Akti i Lirisë së Medias bazohet në Direktivën e rishikuar të shërbimeve të medias audiovizive (AVMSD) dhe propozon një grup të ri rregullash dhe mekanizmash që promovojnë pluralizmin dhe pavarësinë e medias në të gjithë BE-në. Elementet kryesore të legjislacionit të propozuar përfshijnë: një media e pavarur e shërbimit publik me një burim të qëndrueshëm financimi transparenca e pronësisë së medias mbrojtjen e pavarësisë editoriale, masat mbrojtëse për të siguruar pluralizmin mediatik dhe për të parandaluar përqendrimin e medias, Bordi Evropian për Shërbimet e Medias, një mbikëqyrës i ri për lirinë e medias. Një propozim tjetër është krijimi i mekanizmave të zgjeruara për

bashkëpunim ndërmjet autoriteteve kombëtare rregullatore dhe organeve të shteteve anëtare. Objektivi me këtë është të lehtësojë zbatimin efektiv dhe të qëndrueshëm si të Aktit të Lirisë së Medias ashtu edhe të Direktivës së shërbimeve të medias audiovizive. Pozicioni i Këshillit për Aktin Evropian të Lirisë së Medias u miratua më 21 qershor 2023. Propozimi ishte shqyrtuar më parë nga Grupi Punues Audiovizual dhe Media, Këshilli. Qëllimi i përbashkët i BE-së është të arrihet një marrëveshje e përgjithshme mbi rregulloren përpara zgjedhjeve të ardhshme evropiane në maj 2024. Komisioni Evropian lëshoi një rekomandim që ofruesit e shërbimeve mediatike të vendeve të Bashkimit Evropian të përmirësojnë transparencën e tyre të pronësisë dhe të ruajnë pavarësinë editoriale, kjo nuk pati asnjë pasojë ligjore. Vendet duhet ti marrin parasysh rekomandimet pa varësisht se ato nuk janë të detyrueshme.

Liria dhe pluralizmi i medias sigurojnë rrjedhën e informacionit dhe luajnë një rol kyç në mbajtjen e pushtetit në llogari. Komisioni ka rritur punën e tij në këtë fushë, duke e vendosur lirinë e medias në qendër të raportimit të tij për sundimin e ligjit dhe duke vazhduar të financojë një sërë projektesh që sjellin rezultate të prekshme. Komisioni ka planifikuar gjithashtu nisma kyçe për të përmirësuar punën dhe sigurinë e gazetarëve dhe ka miratuar një plan veprimi që synon nxitjen e një ekosistemi të qëndrueshëm mediatik. Angazhimet e Bashkimit Evropian për të respektuar lirinë dhe pluralizmin e medias dhe për të mbrojtur lirinë e shprehjes – e cila përfshin të drejtën për të marrë dhe për të dhënë informacion pa ndërhyrje nga autoriteti publik – janë të përfshira në nenin 11 të Kartës së të Drejtave Themelore të BE-së (pdf), e cila pasqyron nenin 10 të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut. Rregullorja e propozuar për një Akt Evropian për Lirinë e Medias (EMFA) bazohet në Direktivën e

rishikuar të Shërbimeve Mediale Audiovizive. Botuar në shtator 2022, EMFA propozon një grup të ri rregullash dhe mekanizmash që promovojnë pluralizmin dhe pavarësinë e medias në të gjithë Bashkimin Evropian. Katër shtyllat kryesore të EMFA janë: ruajtja e ofrimit të pavarur të shërbimeve mediatike në tregun e brendshëm; rritja e bashkëpunimit dhe konvergjencës rregullatore; sigurimi i një tregu që funksionon mirë për shërbimet e medias; sigurimin e shpërndarjes transparente dhe të drejtë të burimeve ekonomik. Sektori i mediave audiovizive është një sektor i rëndësishëm në Bashkimin Evropian (BE). Nga pikëpamja ekonomike, pasi ofron vende pune. Dhe duke qenë se media bën programe për të gjitha llojet e grupeve në shoqëri, ajo ka edhe rëndësi sociale dhe kulturore. Direktiva për Shërbimet Mediatike Audiovizive: afron të njëjtat rregulla në të gjithë Evropën.

Kushtetuta dhe Konventa Evropiane parashikojnë dispozita për median

Në neni 22 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë sanksionohet liria e shprehjes e shtypit e radios e televizionit. Censura e mjeteve të komunikimit ndalohet. Ligji mund të kërkoj autorizim për funksionimin e stacionit të radios dhe të televizionit, ky nen është i lidhur ngushtë me nenin 23 të Kushtetutës për të drejtën e informimit e cila është e garantuar. Kjo lidhje midis këtyre dy neneve pasqyrohet në Konventën Evropiane të Drejtave të Njeriut. NENI 10 Liria e shprehjes

1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë e mendimit dhe lirinë për të marrë ose për të dhënë informacione dhe ide pa ndërhyrjen e autoriteteve publike dhe pa marrë parasysh kufijtë. Ky nen nuk i ndalon Shtetet që t'u kërkojnë ndërmarrjeve të transmetimit

audioviziv, televiziv ose kinematografik të pajisen me liçencë.

Gazetarët në Shqipëri duhet të zbatojnë Kushtetutën, legjislacionin e Republikës së Shqipërisë, Kodin e Etikës së Gazetarit, Statutet e Federatës Ndërkombëtare të Gazetarëve dhe aktet e Këshillit të Evropës mbi lirinë e shprehjes dhe të informacionit.

Gazetarët duhet të mbojnë nderin dhe reputacionin e individëve që bëhen objekte të interesit profesional, dhe interesit publik.

1.5 Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve qëndrimi ndaj mediave

Mediat lokale për demokraci.

Ekzistenca e një ekosistemi të gjallë dhe të pavarur të medias lokale që i shërben interesave publike të komuniteteve të saj lokale është një gur themeli për shoqëritë tona demokratike. Ato janë çelësi për fuqizimin e qytetarëve që të kuptojnë dhe ushtrojnë të drejtat e tyre në komunitetet ku jetojnë. Dhe ata janë më të vendosur për të fituar besim dhe angazhim nga audienca e tyre vendase dhe për t'u përballur me dezinformimin. Megjithatë, vetë ekzistenca e këtyre mediave është bërë e pasigurt në pjesë të ndryshme të Bashkimit Evropian. Fuqia e ekosistemit mediatik lokal të një rajoni ose komuniteti shërben gjithashtu si një tregues kuptimplotë i cënueshmërisë së një shteti ndaj kapjes së mediave, një fenomen në rritje dhe më shqetësues në Evropë. Federata Evropiane e Gazetarëve (EFJ) me një konsorcium partnerësh, Qendrën për Pluralizmin e Medias dhe Lirinë e Medias (CMPF), Mbështetjen Ndërkombëtare të Medias (IMS) dhe Journalismfund. eu. po lançon një projekt "Media lokale për demokraci" për të ndihmuar mediat lokale, rajonale dhe komunitare që luftojnë në zonat e shkretëtirës së lajmeve në Evropë, duke ofruar mbështetje financiare dhe

ngritjen e kapaciteteve organizative. Ai do të fillojë më 1 shkurt 2023 për një periudhë 18 mujore. Objektivi i përgjithshëm i projektit është të ringjallë peizazhin e medias lokale me masa për të ndërtuar elasticitet, pavarësi dhe qëndrueshmëri duke përmirësuar kapacitetin e tyre në inovacion, strategji biznesi dhe angazhim të audiencës. Në fund të fundit, do të ndihmojë në ndërtimin e një mjedisi të favorshëm ku mund të ekzistojë një peizazh mediatik pluralist dhe i pavarur në BE. Projekti ka katër objektiva specifike:

1) përmirësimin e bazës së njohurive të mediave të lajmeve rajonale, lokale dhe komunitare në BE;

2) të ofrojë të dhëna cilësore dhe gjithëpërfshirëse në mënyrë që politikëbërësit të bëjnë politika mediatike relevante dhe të dobishme për të mbështetur mediat e lajmeve rajonale, lokale dhe komunitare, veçanërisht ato që kanë nevojë urgjente, p. sh. lajme shkretëtira;

3) të ofrojë mbështetje (si mbështetje financiare ashtu edhe teknike) për të përmirësuar kapacitetin fillestar, mediat lokale dhe rajonale për të arritur komunitetet dhe audiencat e pashërbyera me produkte dhe shërbime të reja;

4) për të ndihmuar mediat e lajmeve lokale, rajonale dhe komunitare të ndërtojnë elasticitet dhe pavarësi. Këto objektiva do të arrihen me dy aktivitete kryesore: 1) Një hulumtim hartografik mbi shkretëtitrat e lajmeve në BE me synime të drejtpërdrejta kërkimore nga mediat apo iniciativat e lajmeve lokale, rajonale dhe komunitare dhe nga ata (gazetarë, redaktorë dhe menaxherë) që punojnë për këto media në shtetet anëtare të BE-së. Rezultatet e pritura do të ndihmojnë në përcaktimin dhe identifikimin e lajmeve ekzistuese dhe të ardhshme, sfidat dhe praktikën e mira, si dhe rekomandimet e politikave që synojnë aktorët e medias dhe politikëbërësit kombëtarë dhe evropianë për të adresuar këto sfida.

2) Një Skemë e financimit të medias do të ofrojë mbështetje të drejtpërdrejtë financiare dhe asistencë teknike që synon mediat apo

iniciativat e lajmeve lokale, rajonale dhe komunitare në shtetet anëtare të BE-së, veçanërisht ato që operojnë në zonat e përcaktuara si "shkretëtira lajmesh" nga hartëzimi. Ky veprim pritet të rezultojë në përmirësimin e kapacitetit operativ të mediave ose nismave të synuara (gjithsej ± 30 grantmarrës) në mënyrë që ata t'i shërbejnë më mirë komunitetit të tyre me gazetari cilësore dhe me interes publik. Rezultatet kryesore të projektit do të përfshijnë: Një raport hartografik për shkretëtirat e lajmeve në BE me infografikë, një hartë interaktive për faqet e internetit, 27 fletë të dhënash për shtetet dhe 3 postime në blog mbi studimet e rasteve. ± 30 media apo iniciativa të lajmeve lokale, rajonale dhe komunitare do të marrin mbështetje financiare dhe mbështetje teknike (mentorim). Raportet e vlerësimit të grantmarrësve që marrin Skemën e Financimit të Medias. Faqet e internetit të mbushura me aktivitetet e projektit. Ngjarja e shpërndarjes dhe rrjetëzimit "Festivali i Medias Lokale" Kjo skemë e financimit të medias injekton mbështetje financiare prej 1, 200, 000 € për mediat lokale, rajonale dhe komunitare, të cilat po luftojnë për t'i shërbyer interesit publik. **Journalismfund Europe** jep grante për gazetarët profesionistë dhe organizatat gazetareske.

Në të njëjtën kohë mund të gjeni të gjitha informacionet në platformën e aplikacionit. 2. Journalismfund Europe organizon dhe lehtëson programe trajnimi, si mentorimi i përfituesve të granteve, webinarë në internet dhe një program pasuniversitar i Gazetarisë Kërkimore Ndërkombëtare. 3. Journalismfund Europe lehtëson rrjetëzimin dhe shkëmbimin e njohurive, p. sh. përmes bazës së të dhënave publike ndërkombëtare të gazetarëve.

1. 6 Fondi i Investimeve për Zhvillimin e Medias (MDIF), më parë Fondi i Huasë për Zhvillimin e Medias, është një organizatë jofitimprurëse 501(c)(3) e regjistruar në Nju Jork dhe fond investimi

i drejtuar nga misioni që ofron financim me kosto të ulët për bizneset e pavarura të lajmeve dhe informacionit në mjedise sfiduese, kryesisht në vende me një histori shtypjeje mediatike. [1] Si një nga grupet me bazë në Shtetet e Bashkuara të përfshirë në zhvillimin e medias direkte, ai është i specializuar në investimin me ndikim dhe ofron financime të përballueshme me borxhe, kapitale dhe pothuajse kapital për të ndihmuar gazetarët të ndërtojnë biznese të qëndrueshme rreth gazetarisë profesionale, të përgjegjshme dhe cilësore. Në vitin 2016, MDIF u shpall një organizatë "e padëshirueshme" nga Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm të Rusisë duke përdorur ligjin rus të organizatave të padëshirueshme dhe u vendos në listën e organizatave të ndaluara në Rusi. Misioni dhe ndikimi **“MDIF investon në media të pavarura në mbarë botën** duke ofruar lajmet, informacionin dhe debatin që njerëzit kanë nevojë për të ndërtuar shoqëri të lira dhe të lulëzuara”. Analiza e ndikimit të saj zbuloi se më shumë se 268 milionë njerëz i marrin lajmet e tyre nga mediat e mbështetura nga MDIF. Pas pesë vitesh punë me MDIF, bizneset mediatike i rrisin të ardhurat mesatarisht me 196% dhe shtrirjen e tyre me një mesatare prej 169%. Historia MDIF u themelua në vitin 1995 nga Sasha Vuçiniç dhe Stuart Auerbach, reporteri dhe redaktor i ndjerë i Washington Post. Sipas faqes së saj të internetit, George Soros siguroi financimin fillestar prej 500, 000 dollarë në 1995 drejt asaj që më vonë u bë MDIF. [9] Organizata u krijua fillimisht për të mbështetur kompanitë mediatike në Evropë që kalojnë nga sistemet komuniste. Financimi Sipas faqes së saj të internetit, nga viti 1996 deri më 30 qershor 2023, MDIF ka ofruar më shumë se 300. 2 milionë dollarë financim të përballueshëm, duke përfshirë: 253 milionë dollarë kredi dhe investime në kapital; Përafërsisht 46. 6 milionë dollarë asistencë teknike dhe grante të tjera; Fituar mbi 70. 4 milionë dollarë në interes, dividendë dhe fitime kapitale; Mblodhi më shumë se 80.

7 milionë dollarë në principalin e rikuperuar të investuar; Përafërsisht 0.6 milionë dollarë përmes Digital Kiosk, shërbimi i sigurt i pagesave për mediat e pavarura. MDIF ka investuar në 149 klientë në 47 vende, duke shlyer 9.86% të totalit të huazuar dhe investuar. MDIF u ka kthyer investitorëve 68.9 milionë dollarë. Ai përfundoi qershorin 2023 me një portofol të alokuar në 62 biznese mediatike në 34 vende. Aktivitete tjera MDIF është një nga themeluesit e Çmimit Evropian të Shtypit. Së bashku me Fondacionin King Baudouin, Tinius Trust dhe Mediahuis, MDIF është ndër kompanitë evropiane të medias, fondacionet dhe investitorët me ndikim që lançoi Pluralis, me synimin për të mbështetur pluralitetin e lajmeve në të gjithë Evropën.

1.7 Pozicioni në kërcënim i gazetarve. Pozicioni i gazetarëve në mbarë botën është në kërcënim të vazhdueshëm.

Të dhënave të rrjetit SMSJ, 63 gazetarë dhe reporterë u arrestuan ose u arrestuan, katër gazetarë u vranë, tetë u plagosën dhe 25 të tjerë u torturuan ndërsa dy stacione mediatike janë mbyllur në Somali dhe Somaliland nga qershori 2022 deri në qershor 2023. incidentet ndodhën ndërsa gazetarët ishin në detyrë, duke mbuluar histori të ndryshme artistike nga ngjarje të shumta, demonstrata, protesta, histori të lidhura me korrupsionin dhe padrejtësinë, histori të lidhura me Al-Shabab, humanitare dhe fatkeqësi në vend duke përfshirë përmytjet dhe incidente të tjera në pothuajse të gjitha rajonet e vendit. vendi. Kjo tregon qartë se niveli i lirisë së shtypit mbetet i ndërlikuar dhe përveç kësaj gazetarët kanë hapësirë të kufizuar pune dhe aksesit në informacion dhe aksesit në informacion është shumë kritik në krahasim me vitet e tjera të mëparshme. Raporti vjetor i Objektivit të Mekanizmit Somalez për Sigurinë e Gazetarëve (SMSJ) synon të paraqesë situatën themelore të medias

somaleze dhe numrin e shkeljeve dhe kërcënimeve të bëra ndaj gazetarëve dhe gazetarëve, dokumentimin dhe monitorimin e rasteve që janë kërcënim për sigurinë e gazetarëve dhelirisë së shtypit, ndërsa liria e shprehjes është e nevojshme për qytetarët. SMSJ është një koalicion i mbrojtësve të të drejtave të medias somaleze dhe sindikatat e gazetarëve që i jep përparësi sigurisë dhe mbrojtjes së gazetarëve. SMSJ përbëhet nga organizatat e mëposhtme: Federata e Gazetarëve Somalezë (FESJO), Shoqata Mediale e Puntland (MAP), Rrjeti i Grave të Medias (MWN), Shoqata e Shtëpive të Pavarura të Medias Somale (SIMHA), Sindikata e Gazetarëve Somalezë (SJS), Shoqata e Medias Somale (SOMA) dhe Organizata e Grave Gazetare të Somalisë (SWJO). Shkarkimet Siguria e gazetarëve dhe liria e medias në Somali raporti vjetor 2022-2023.

Institucionet shtetërore të Shqipërisë nuk kanë krijuar ende mekanizma efektivë specifikë për gazetarët tanë dhe stafin e medias për të siguruar masa mbrojtëse kur kërcënohen”, Shteti duhet të marrë masa për të krijuar nje mekanizëm mbrojtje për gazetarët, në momentet që ndihen të kërcënuar. Kërcënimet që heshtin: Tendencat në sigurinë e gazetarëve

Pavarësisht përpjekjeve në rritje globale, gazetaria mbetet një profesion i rrezikshëm. Vitet e fundit kanë theksuar si rolin jetik që luajnë gazetarët në ruajtjen e rrjedhës së lirë të informacionit, ashtu edhe rreziqet e mëdha (të vjetra dhe të reja) që lidhen me këtë detyrë. Në mbarë botën, gazetarët përballen me ngacmime, burgime, dhunë ose vdekje - thjesht për të kryer punën e tyre.

Tendencat kryesore

Gazetaria mbetet një profesion vdekjeprurës dhe në nëntë nga dhjetë herë, vrasja e një gazetari është e pazbardhur.

Kërcënimet e tjera kundër gazetarëve, online dhe off-line, vazhdojnë të rriten. Burgosja e gazetarëve është në nivele rekord, ndërsa dhuna dhe ngacmimet në internet nxisin autocensurën dhe, në disa raste, sulme fizike.

Nga viti 2016 deri në fund të vitit 2020, UNESCO regjistroi 400 vrasje të gazetarëve, një rënie prej gati 20 për qind krahasuar me periudhën e mëparshme pesëvjeçare. Tendenca në rënie vazhdoi në vitin 2021, me 55 gazetarë të vrarë.

Megjithatë, shkalla globale e mosndëshkimit për vrasjen e gazetarëve është shqetësuese e lartë: nëntë herë nga dhjetë, çështja mbetet e pazgjidhur. Aty ku numri i vrasjeve të gazetarëve është i lartë, po ashtu është edhe mosndëshkimi për këto vrasje, duke krijuar një cikël të vazhdueshëm dhune.

Në të njëjtën kohë, kërcënimet e tjera ndaj gazetarëve, online dhe off-line, vazhdojnë të rriten.

Burgimi i gazetarëve është në nivele rekord. Dhuna dhe ngacmimet në internet nxisin autocensurën dhe, ndonjëherë, sulmet fizike. Gazetarët gjithashtu janë sulmuar gjithnjë e më shumë gjatë mbulimit të protestave, nga aktorë të ndryshëm (duke përfshirë edhe forcat e sigurisë dhe pjesëmarrësit në protestë).

Raporte dhe studime të shumta konfirmojnë se kërcënimet prekin jashtëzakonisht gratë gazetare dhe ato që përfaqësojnë grupet minoritare.

Në vitin 2020, UNESCO porositi një anketë me mbi 900 gazetarë në mbarë botën për përvojat e tyre të dhunës në internet. Shtatëdhjetë e tre përqind e 625 grave gazetare që iu përgjigjën

pyetjes raportuan se kishin përjetuar dhunë në internet gjatë punës së tyre. *Autorja*

Sa herë që vriten gazetaret humbim copëza të verteta të informacioneve në mbarë botën. Statistikat janë të frikshme.

Demokracia e vërtet lejon lirinë e mediave dhe kritikën e gazetareve. I merr për përmiresimin e punës së tyre.

1. 8 Mediat lokale për demokraci

informacion në media është ulur ndjeshëm. Mediat e përzgjedhura do të marrin gjithashtu mbështetje teknike dhe mentorimi (të menaxhuar nga IMS) për të përmirësuar kapacitetin e tyre organizativ, inovacionin e gazetarisë dhe qëndrueshmërinë e biznesit. Ky është pjesë e një programi më të madh të mbështetur nga Komisioni Evropian. Këto zona të shkretëtirës së lajmeve mund të jenë një zonë gjeografike ose administrative, ose një komunitet social, ku është e vështirë ose e pamundur të aksesosh media të besueshme, të larmishme dhe të pavarura lokale, rajonale dhe komunitare. Me fjalë të tjera, shkretëtirat e lajmeve mund të shfaqen jo vetëm aty ku nuk ka media, por edhe aty ku ka redaksi të kapura nga interesa ekonomike, politike apo të tjera. Mediat e përzgjedhura për këtë skemë do të marrin gjithashtu mbështetje teknike dhe strategjike mentorimi nga ekspertë të medias për të përmirësuar inovacionin e gazetarisë, kapacitetin organizativ dhe qëndrueshmërinë e biznesit, të menaxhuara nga International Media Support (IMS).

Kreu II   Kodi i Etikës në Media

2. 1 Njohuri të përgjithëshme mbi EMI-në

Në thelb, një kuptim më i gjerë i konceptit EMI ka për qëllim të harmonizojë përqasjen ndaj edukimit për median dhe informimin dhe ta aplikojë këtë koncept në kontekstin arsimor në Shqipëri. Për këtë qëllim ky studim do të marrë në shqyrtim edukimin për median, edukimin kompjuterik, edukimin për internetin dhe edukimin digjital. Kjo arrihet duke marrë në konsideratë legjislacionin, rregulloret, dokumenta dhe strategji që merren me këto çështje, si dhe iniciativa të marra nga shoqëria civile dhe publiku i gjerë. Kjo gjithashtu merr në konsideratë situatën dhe nevojat në terren, si edhe faktin që në Shqipëri ende nuk ekziston një strategji kombëtare për EMI-n dhe që njohuritë bazë për të nuk jepen as në arsimin e mesëm e as atë të lartë. Në shkolla i kushtohet vëmendje kryesisht aftësisht të nxënësve në përdorimin e kompjuterave; në programe përfshihen: dhënia e njohurive të përgjithshme për kompjuterat, për programet kryesore, për internetin, postën elektronike. Ndërsa në universitete organizohen kurse vetëm për Teknologjinë e Informacionit dhe Komunikimit, ose të medias, pra nuk ka një orientim të mirëfilltë mbi EMI-n sikurse konceptohet nga UNESCO dhe në këtë dokument.

Aktualisht edukimi për informimin është i përfshirë vetëm në arsimimin bibliotekar kombëtar, ku është edhe ndër më parësorët, por megjithatë sërish ky edukim nuk përfshin pjesën e medias dhe sërish mbetet i pjesshëm. Në këtë drejtim, ky studim do të ofrojë

rekomandime për hartimin e politikave dhe strategjive në fushën e edukimit për median dhe informimin në Shqip.

Politikat dhe strategjitë mbi edukimin për median dhe informimin (EMI) në Shqipëri duhet të shihen dhe të gjykohen në kontekstin social, politik dhe kulturor të vendit tonë. Një nga forcat shtytëse për reformë dhe nxitje drejt politikave dhe rregullave të reja në vend ka qenë procesi i integritimit në Bashkimin Evropian, ku Shqipëria është vend kandidat. Ndonëse progresi në këtë proces është i ngadaltë, ka patur një ndikim të rëndësishëm në fushën e legjislacionit, duke i kushtuar rëndësi faktit që politikat e reja dhe legjislacioni i miratuar të jetë në linjë me standardet dhe legjislacionin e BE-së dhe disa herë është kërkuar edhe asistencë e BE-së në hartimin e legjislacionit. Përrjashtim nuk bën as pjesa e legjislacionit që prek fushën e EMI-t, mbështetur kjo në rastin e hartimit të legjislacionit mbi mediat audiovizive, legjislacionit mbi tregtinë elektronike (e-commerce), kalimit në transmetimet televizive digjitale, komunikimet elektronike.

Biblioteka Kombëtare e Shqipërisë - ka funksione dhe sektorë të shumëllojshëm, por roli i Sektorit të Informatikës dhe Teknologjive të Reja është veçanërisht i rëndësishëm përse i përket informimit dhe afrimit të publikut me median dhe informacionin, pasi mundëson, orienton dhe organizon integrimin e teknologjisë së informacionit në punën e përditshme të Bibliotekës Kombëtare të Shqipërisë. Aktualisht, baza e të dhënave të BKSH-së përmban 447. 336 materiale bibliotekare (libra, artikuj, harta, dorëshkrimeve etj.), që mund të kërkohen online dhe mbi 265. 000 faqe librash, revistash, dorëshkrimesh, antikuarësh, hartash, që janë tashmë të digjituara dhe të aksesueshme online. Gjithashtu, BKSH-ja është një nga insitucionet që aktualisht ka një strategji vjetore të konsoliduar sa i përket arsimimit dhe trajnimit të stafit të saj, si dhe punonjësve të bibliotekave të sistemit kombëtar në Aftësim për Informacion. Më

tej akoma, ky institucion ofron mundësi edhe për Aftësimin në Informacion dhe teknologji të fëmijëve dhe të të rinjve, nëpërmjet një sërë programesh që zbaton, të cilat do të sqarohen më në detaje në vijim.

Në vitin 2014 BKSh-ja u përfshi në nismën europiane të festimit të 40-vjetorit të përdorimit të termit “Aftësim në Informacion” duke organizuar në vend konferencën e parë shkencore “Aftësimi në Informacion përmes Teknologjive të Reja të Komunikimit”, si dhe duke i kushtuar më pas vëmendje, jo vetëm botimit të akteve të konferencës, por edhe përkthimit në shqip të dokumentave ndërkombëtare bazë (manifeste/deklarata) për Aftësimin në Informacion.

Në kuadrin e programeve akademike në nivel universitar nuk ka një lëndë që ofron formim të posaçëm lidhur me konceptin kompleks të EMI-t, por në departamentete të ndryshme të fakulteteve të edukimit, gazetarisë dhe shkencave sociale studentët marrin një formim të përgjithshëm në komunikim, gazetari, etj. Këtu përmendim për shembull, Departamentin e Gazetarisë dhe Komunikimit në Fakultetin Histori-Filologji/UT që formon studentë në gazetari arti dhe kulture, gazetari politike, gazetari ekonomike dhe gazetari e përgjithshme. Sipas përgjegjësit të departamentit, këto kurrikula janë fleksibile dhe me një fokus parësor në gazetari.

Organizata mediatike “Faktoje. al”, merret me edukimin qytetar kryesisht mbi ligjin për të drejtën e informimit, verifikimin e fakteve, edukimin për dallimin dhe shmangien e propagandës, si edhe fushata ndërgjegjëse për disinformimin, lajmet e rreme dhe propagandën. Në mënyrë të veçantë trajnon studentët e gazetarisë, por ka edhe në fokus të rinjtë dhe publikun e gjerë.

Mënyrat sesi Faktoje. al nxit krijimtarinë mediatike dhe mendimin kritik është nëpërmjet blogut, studimeve dhe ofrimit të hapësirës së raportimeve nga ana e qytetarëve. Po me fokus gazetarinë, Qendra

Shqiptare për Gazetari Cilësore, ofron edukim dhe trajnime për gazetarët dhe studentët e gazetarisë për lajmet e rreme, lirinë e shprehjes, aksesin në media të grupeve të marxhinalizuara, multimedia dhe gazetarinë e lëvizshme. Një projekt i tyre është MOJO Albania: Gazetaria e lëvizshme si një metodë për inovacion që synon të rrisë kapacitetet e gazetarëve dhe studentëve të gazetarisë në fushën e gazëtarisë së lëvizshme dhe prodhimin e lajmeve përmes këtyre metodave bashkëkohore. Së pari, është media e lajmeve si një institucion, “pushteti i katërt”, që ka funksione specifike profesionale që zgjedhësit e saj zotohen t’i përmbushin në shoqëritë demokratike dhe që janë të nevojshme për një qeverisje dhe zhvillim të mirë. Këtu përfshihet radio, televizioni dhe gazetat, qofshin ato online ose offline, si dhe përmbajtjen gazetareske në internet. së dyti, media si shumësi i termit “medium”, dhe që këtu i referohet mënyrave të shumta të komunikimit si transmetimi dhe televizioni kabllor, radio, gazetat, filmat, videolojërat, librat, revistat, përdorimet e caktuara të internetit etj. EMI është i përfshirë në të gjitha këto disiplina. UNESCO është fokusuar veçanërisht tek informacioni dhe lajmet. Termi “ofruesit e informacionit” në këtë manual i referohet menaxhimit të informacionit, agjencive të informacionit, organizatave të kujtesës kulturore dhe informacionit në internet. Ai përfshin bibliotekat, arkivat, muzetë, qendrat e dokumentacionit, institucionet e menaxhimit të informacionit, ofruesit e informacionit jofitimprurës dhe fitimprurës, rrjetet dhe kompanitë që ofrojnë një sërë shërbimesh dhe përmbajtjesh në internet etj.

2. 2 Tipologjitë e përmbajtjeve mediatike

Përmbajtje me karakter informues, lajmet, intervistat, opinionet
Përmbajtje me karakter argetues filmat librat.

Përmbajtjet me karakter edukues dokumentarë, programe edukimi. Opinionet janë informacione që vijnë nga media, jeta reale dhe ndërveprimi me shoqërinë.

Një opinion është një këndvështrim mbi një ngjarje apo individë. Është e vështirë të provohet nëse një këndvështrim është i vërtetë apo i rrem.

Faktet janë informacion i papërpunuar, këtu përfshihen emrat e njerëzve, vendet, datat, statistikat.

Si të dallojmë faktet nga opinioni

Faktet janë diçka e vërtetuar ndërsa opinioni është mendimi i dikujt rreth diçkaje nuk është i vërtetuar.

Deklaratat për median janë forma të përcjelljes së informacionit nga burime të njohura. Deklaratat përbëjnë një komunikim të njëanëshëm.

Përmbajtja me qëllim bindje kanë qëllim të na bindin për të blerë një produkt. Apo për të votuar një parti politike.

Raportimi na shërben për të informuar

Opinion shërben për të ndikuar në gjërat që besojmë.

Propaganda shërben për të na shtrëngar drejt bindjeve.

Reklama është një forëm publikimi kundrejt pagesës ose përfitimeve të tjera.

Faktoje. al është organizata e parë mediatike në Shqipëri për verifikimin e fakteve.

Misioni i “Faktoje” është të kontrollojë vërtetësinë e premtimeve, deklaratave dhe veprimeve të zyrtarëve publikë (dhe subjekteve që përfitojnë nga fondet publike) dhe më pas t'i thotë publikut të vërtetën

Vizioni

“Faktoje” kërkon një shoqëri që refuzon mashtrimin e zyrtarëve publikë ose subjekteve private.

Reklamë” është çdo formë e publikimit të transmetuar kundrejt pagesës ose përfitimeve të tjera nga një sipërmarrje publike ose private apo nga një person për qëllime vetëreklamuese, lidhur me veprimtari të veta tregtare e fitimprurëse, profesionale ose ekspertizë, si dhe për mbështetjen e pajisjes me mallra ose shërbime, përfshirë këtu pasuri të paluajtshme, të drejta e detyrime të tjera, përkundrejt pagesës.

“Reklama institucionale” janë reklamat e porositura nga një institucion shtetëror, për të promovuar veprimtarinë e institucionit, me qëllim që të nxisë, të përkrahë dhe mbrojë vlerat dhe qëndrimet që konsolidojnë demokracinë, mirëqenien, shëndetin publik dhe sigurinë kombëtare.

“Reklama ndërvepruese” janë reklamat, të cilat lejojnë përdoruesin të marrë përmbajtje më të detajuar të reklamës nga pjesa e publikuar e programit përkatës.

“Reklamat në ekran të ndarë” janë reklamat që shfaqen në kënd të ekranit në mënyrë të njëkohshme me transmetimin e programit, si logo, tekst i lëvizshëm, kënde reklamimi dhe forma të tjera reklame.

“Reklama politike” janë reklama me përmbajtje thelbësore politike, që kanë për qëllim të arrijnë objektiva politikë.

“Reklamë virtuale” është reklama e krijuar përmes përpunimit grafik me teknologji digjitale për të futur imazhe në një program televiziv të transmetuar direkt ose meregjistrim. “Reklamë e zakonshme” është transmetimi i reklamave, kohëzgjatja e të cilave nuk i kalon 90 sekonda.

“Reklamë e zgjeruar” është një transmetim për qëllim fitimi që i kalon 90 sekonda, e cila i jep publikut informacion të detajuar për mallrat, shërbimet, shoqëritë, individët dhe organizatat tregtare, veprimtarinë ose idetë e tyre.

“Reklamë në televizion” është çdo formë e publikimit, e transmetuar nga një transmetues televiziv, kundrejt pagesës ose përfitimeve të tjera ose transmetim për qëllime vetëreklamuese, nga një sipërmarrje publike apo private ose nga një person fizik, lidhur me veprimtari të veta tregtare efimprurëse, profesionale ose ekspertizë, me qëllim për të promovuar ofrimin e mallrave ose shërbimeve, përfshirë këtu pasuri të paluajtshme, të drejta dhe detyrime të tjera, kundrejt pagesës.

“Rrjetet e komunikimeve elektronike” janë sistemet e transmetimit dhe, nëse ekzistojnë, sistemet e komutimit ose rrugëzimit dhe burime të tjera, të cilat lejojnë përcjelljen e sinjaleve nëpërmjet përcjellësve, radios, mjeteve optike ose mjeteve të tjera elektromagnetike, duke përfshirë rrjetet satelitore, rrjetet fikse, me komutim të qarqeve ose me komutim të paketave, përfshirë internetin, rrjetet e lëvizshme tokësore, sistemet e kabllave elektrike në raste kur ato përdoren përtransmetimin e sinjaleve, rrjetet e përdorura për transmetimet audiovizive dhe rrjetet kabllore televizive, pavarësisht nga tipi i informacionit të përcjellë.

Reklama institucionale

1. Reklama konsiderohet institucionale në rastet kur objekti i vetëm i kësaj reklame është ofrimi i informacionit mbi shërbimet e institucioneve publike.
2. Nxitja e drejtpërdrejtë ose jo e konfuzionit, në lidhje me identifikimin e institucioneve me tiparet e partive politike, nuk lejohet.
3. Gjatë periudhës zgjedhore transmetimi i reklamave institucionale bëhet sipas dispozitave “Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.

Neni 41

Reklamat dhe shitjet e drejtpërdrejta

(ndryshuar pika 1 dhe shtuar pika 1/1 me ligjin nr. 30/2023, datë 13. 4. 2023)

1. Transmetimi i një programi në një shërbim transmetimi mund të përfshijë ndërfitjen e reklamave dhe shitjeve të drejtpërdrejta. Transmetimi i reklamave dhe shitjeve të drejtpërdrejta gjatë fashës kohore nga ora 6:00 deri në orën 18:00 nuk tejkalon 20% të kësaj fashe orare. Transmetimi I reklamave dhe shitjeve të drejtpërdrejta gjatë fashës kohore nga ora 18:00 deri në orën 24:00 nuk tejkalojnë 20% të kësaj fashe orar.

2. 3 Larmia e Kodeve të Etikës

Përse Kodet e Etikës janë të ndryshëm në vende të ndryshme? Së pari, traditat e gazetarisë ndryshojnë nga një vend në tjetrin. Së dyti, disa vende veprojnë apo reagojnë më ngadalë se të tjerët në hartimin apo ndryshimin e udhëzimeve të tyre. Së treti dhe më me rëndësi, çdo shoqëri ka ndjeshmëritë e veta bazuar në natyrën e demokracisë dhe kodet e sjelljes sociale, kulturore, etnike e fetare. Këto ndjeshmëri shpesh reflektohen në përmbajtjen e lajmeve.

A mund të ekzistojnë kode të ndryshme në të njëjtin vend? Po. Gazetat, stacionet e radiove, kanalet televizive dhe faqet e internetit janë po aq të larmishme e dinamike sa edhe vetë gazetaria. Çdo lloj media mund të hartojë Kodin e vet të Etikës sipas nevojave.

A ia vlen të ekzistojë një Kod i unifikuar në një vend?

Jo domosdoshmërisht. Mund të jetë me vend të ekzistojë një kod i përbashkët ose një për shtypin dhe një tjetër për transmetimet. Një kod i miratuar në shkallë vendi mund të shërbejë si burimi kryesor për disa lloje kodesh. Praktika ndërkombëtare na tregon se më me rëndësi është angazhimi i të gjitha mediave për të pasur standardet e veta. E vërteta është që në raste të rralla një Kod i përbashkët mund të krijojë edhe indiferencë apo neglizhencë.

2. 4 Përmbajtja e Kodit të Etikës në media

Liiria e fjalës, liiria e informimit dhe e kritikës, liiria e shtypit, si dhe aksesimi në dokumentet zyrtare përbëjnë elementët bazë të një shoqërie demokratike. Mediat luajnë një rol jashtëzakonisht të rëndësishëm në shoqëri, duke ofruar lajme e informacione të besueshme dhe në kohë, në forma të ndryshme dhe nëpërmjet platformash të larmishme. Mediat shërbejnë si “watch dog” duke u kërkuar llogari qëndrave të pushtetit dhe duke monitoruar në mënyrë të vazhdueshme autoritetet qeveritare dhe organizatat, institucionet dhe bizneset. Mediat luajnë një rol themelor në proceset demokratike dhe ofrojnë hapësira të gjera e një mjedis të sigurt që i lejon gazetarët të përmbushin detyrat e tyre në mënyrë të pavarur. Mediat njohin rëndësinë e pluralizmit në shoqëri dhe respektojnë diversitetin e mendimeve, duke kundërshtuar çdo diskriminim mbi bazë gjinie, race, kombësie, gjuhe, ideologjie, kulture, klase apo bindjeje, ose për çdo shkak tjetër. Media njeh dhe mbron si të drejtat, ashtu edhe detyrat e saj kundrejt publikut, duke ruajtur vazhdimisht balancën mes tyre. Shtrirja e Kodit Rregullat e mëposhtme në lidhje me sjelljen aplikohen ndaj të gjithë personave dhe organizatave të angazhuara në grumbullimin, redaktimin, përgatitjen dhe përhapjen e informacionit gazetaresk. Shtrirja e Kodit mbulon dhënien individuale dhe kolektive të informacionit në fushën e medias së shkruar (tekst dhe fotografi) dhe të medias elektronike. Parimet e këtij Kodi aplikohen në mënyrë të barabartë ndaj të gjitha platformave mediatike dhe gazetareske, offline dhe online, përfshi gazetarinë e shpërndarë nëpërmjet medias sociale dhe portaleve në internet. Kodi i Etikës e merr si të mirëqenë faktin që të gjithë operatorët e medias dhe gazetarët njohin dhe pranojnë parimet vullnetare të përcaktuara në këtë Kod. Të gjithë ata që angazhohen në gazetari ftohen të njohin dhe pranojnë 5 parimet e mëposhtme si

të domosdoshme për ushtrimin e gazetarisë dhe lirisë së shprehjes në Shqipëri. Gazetarët që shkelin në mënyrë të vetëdijshme parimet e këtij Kodi tradhtojnë besimin e publikut dhe nuk duhet të presin mbështetjen e solidaritetin e kolegëve të tyre, organizatave mediatike apo sindikatave të gazetarëve. Kundërshtitë që lindin prej shkeljeve të pretenduara të Kodit trajtohen nëpërmjet sistemesh transparente të vetë-rregullimit vullnetar zhvilluar nga gazetarët dhe organizatat e medias që mund të operojnë në nivel ndërmarrjeje dhe në platforma të ndryshme të industrisë së medias.

1. Saktësia dhe Ndershmëria e Informacionit. Gazetarët kanë të drejtën të kërkojnë informacion dhe të drejtën të kenë akses në informacionin publik. Ata kanë të drejtën të botojnë dhe të kritikojnë. Gazetarët dhe mediat gjatë gjithë kohës duhet të përpiqen të botojnë informacion që, në dijeninë e tyre, është i vërtetë, i balancuar dhe i verifikuar. Saktësia. Gazetari duhet të verifikojë informacionin përpara botimit me qëllim që të sigurohet që është i saktë, i bazuar në fakte dhe i besueshëm. Të gjitha të dhënat dhe informacionet i duhen nënshtruar shqyrtimit të kujdesshëm: qoftë kur është përftuar nga burime njerëzore, qoftë nga dokumentet.

6 Gazetarët duhet të bëjnë gjithmonë të qarta rastet kur informacioni nuk është i konfirmuar. Media nuk duhet të çorientojë publikun. Media duhet të bëjë të qarta rastet kur janë përdorur tekste, dokumente, imazhe dhe tinguj të manipuluar. Media nuk duhet të botojë asnjë foto, imazh, material audio apo vizual të përpunuar që shtrembëron idetë apo faktet e burimit, me përjashtim të karikaturave, kartonave apo pjesëve komike. Gazetaria e Paanshme Gazetarët duhet të bëjnë çmos për të ofruar raportim të paanshëm dhe të balancuar. Gazetarët gjithmonë duhet t'u referohen burimeve në dispozicion dhe palëve të interesuara që mund të ofrojnë informacion të dobishëm dhe të rëndësishëm për çështjen. Gjatë raportimit të një teme të debatueshme, gazetarët duhet të jenë përfshirës dhe të synojnë të

sigurohen që të gjitha palët e interesuara të kenë mundësinë për të sqaruar pozicionin e tyre. Palët e kritikuar duhet të kenë të drejtën t'u përgjigjen akuzave, mundësisht në të njëjtin organ. Gazetarët duhet të bëjnë çdo përpjekje për t'i kontaktuar të gjitha palët dhe për të mbledhur të gjitha opinionet relevante. Por, dëgjimi i të dy palëve nuk e "çliron" gazetarin nga detyrimi për të raportuar në mënyrë sa më të vërtetë që të jetë e mundur. 7 Parimi i "paraqitjes së të gjitha palëve" mund të mos jetë i aplikueshëm në botime që përfaqësojnë opinione personale (editoriale, komente) si dhe raportime të një natyre faktike, të tilla si raportimi mbi takimet apo ngjarjet publike.

2. Dallimi i Faktit nga Opinioni Media duhet të bëjë qartë dallimin midis opinionit dhe raportimit mbi bazë faktesh. Opinionistët, karikaturistët dhe kritikët janë të lirë të shprehin opinionet e tyre për ngjarje dhe persona. Lajmi lidhet me informacionin e mbështetur nga fakte dhe të dhëna, ndërsa opinionit përmban dhe shpreh ide, gjykime dhe vlerësime të gazetarëve, redaktorëve dhe botuesve. 3. Korrektimi dhe Replika Media duhet të jetë e hapur për t'u angazhuar me audiencën dhe për t'u marrë me komentet dhe ankesat legjitime. Media duhet të publikojë një korrigjim të qartë dhe përshtatshëm kur demonstron se ka botuar një informacion të pasaktë dhe të shtrembëruar. Media duhet të kërkojë ndjesë dhe të ofrojë dëmshpërblim të përshtatshëm kur është e nevojshme. Pala e kritikuar gjithmonë duhet të ketë të drejtën për t'u përgjigjur. 8 Nëse replika nuk është e përshtatshme për botim në formën që ka, ndryshimet duhet të diskutohen me autorin. Nëse ai/ ajo nuk mund të kontaktohet brenda një kohe të arsyeshme, përgjigja mund të publikohet në formë të ndryshuar. Megjithatë, asnjëherë nuk duhet ndryshuar thelbi i saj. 4. Marrëdhëniet me Burimet Gazetarët duhet të bëjnë çdo përpjekje për të mbledhur informacion nga të gjitha burimet e mundshme me qëllim që të ofrojnë informacion të saktë, të plotë dhe të paanshëm. Gazetarët duhet të

jenë transparentë në punën e tyre dhe të përdorin metoda të mbledhjes së informacionit që janë etike dhe të ligjshme. Një person që intervistohet ka të drejtë të dijë në cilën media dhe në çfarë konteksti do të përdoren prononcimet e tij. Gazetarët duhet të bëjnë kujdes në përzgjedhjen e burimeve dhe duhet të ndërtojnë marrëdhënie të qarta pune me ta për t'u siguruar se informacioni që marrin është korrekt. Media duhet të ushtrojë kujdes të posaçëm kur merret me burime që janë anëtarë të grupeve vulnerabël, të tillë si fëmijë dhe të rinj, viktimë të dhunës apo pakica. Media duhet të mos shtrembërojë dhe as keqpërdorë pohime të bëra në një kontekst specifik. Veçanërisht, kujdes i duhet kushtuar personave nga të cilët nuk pritet të jenë të ndërgjegjshëm për efektin që mund të kenë pohimet e tyre. 9 Gazetarët nuk duhet të bëjnë publik emrin e një personi që ka dhënë informacion mbi baza konfidenciale, veç rasteve kur personi në fjalë ka dhënë pëlqimin shprehimisht. E drejta e anonimitetit mund të shkelet vetëm: a) Nëse ka dyshime se burimi ka shtrembëruar në mënyrë të ndërgjegjshme të vërtetën ose rreket të manipulojë median për përfitim personal; b) Nëse referenca ndaj emrit të burimit është e vetmja mënyrë për të shmangur një dëm të rëndë dhe të pashmangshëm ndaj të tjerëve; c) Nëse informacioni përkatës lidhet me planifikimin e një akti të rëndë kriminal ose përbën shqetësim madhor për mirëqenien publike. Nëse gazetarit i mohohet padrejtësisht akses në informacionin e kërkuar, ai/ajo ka të drejtën të informojë publikun për këtë. 5. Pavarësia editoriale Media duhet të shmangë konfliktet e papra-nueshme të interesit dhe duhet të mos lejojë kurrfarë influence që buron nga bindjet personale, nxitjet politike ose financiare për të ndikuar në raportimin e saktë dhe të paanshëm të gazetarëve dhe në punën e redaksive. Gazetarët, botuesit dhe pronarët e mediave duhet t'u rezistojnë kërcënimeve, provokimeve apo nxitjeve për të ndikuar, shtrembëruar apo fshehur informacion. Ata nuk duhet të përdorin

asnjë informacion apo të dhënë të mbledhur gjatë punës së tyre për përfitim personal. Përmbajtja editoriale duhet të dallohet qartë nga marketingu, reklama, materialet e përgatitura nga parti apo institucione/ organizata të tjera, apo nga përmbajtja e sponsorizuar. Përmbajtja e sponsorizuar duhet të tregojë qartë identitetin e sponsorit. Reklamata komerciale dhe politike, si dhe përmbajtja e sponsorizuar – përfshi artikuj dhe suplemente – duhen etiketuar qartësisht për t’u siguruar që audienca e medias t’i dallojë nga përmbajtja editoriale. 6. Marrëveshja para Publikimit Gazetarët që bien dakord të mos botojnë një informacion apo material për një periudhë të caktuar duhet ta respektojnë këtë marrëveshje. Një marrëveshje e tillë (embargo) duhet të konsiderohet e pavlefshme nëse informacioni publikohet nga një palë tjetër ose kur personi që ka kërkuar embargo i shkel në ndonjë mënyrë kushtet e marrëveshjes së arritur midis palëve. Në interes të të qenit të drejtë dhe të saktë, gazetarët mund t’ua tregojnë artikujt e tyre të lajmeve palëve të interesuara përpara publikimit, por nuk duhet të japin veton mbi të drejtën e botimit, dhe duhet të jenë të lirë të vendosin vetë se cilat sugjerime mund të marrin në konsideratë. Përgjegjësia pas Publikimit Botuesi dhe redaktori janë përgjegjës për botimin e lajmeve dhe artikujve, ashtu edhe të letrave për redaktorin, komenteve apo përgjigjeve në faqen e internetit të medias, përfshi rastet ku emri i autorit është hequr apo është nënshkruar me një pseudonim. Media dhe stafi editorial duhet të bien dakord dhe të publikojnë kushte të përcaktuara qartë për përzgjedhjen dhe publikimin e komenteve nga publiku. Media duhet t’i monitorojë dhe shqyrtojë këto komente dhe të ndërmarrë hapa për t’u siguruar që kushtet e publikimit të respektohen. Mediat kanë të drejtën të shtojnë një “shënim” tek komentet dhe përgjigjet, apo edhe të vendosin të mos i publikojnë fare ato, me përjashtim të rasteve kur ka premtuar më parë ta bëjë një gjë të tillë. Redaksia rezervon të

drejtën të redaktojë apo shkurtojë letrat për redaktorin, apo komentet, me kusht që redaktimi të mos ndryshojë kuptimin e tyre. Nëse organi mediatik do të vendoste të publikonte një letër për redaktorin apo një koment, duhet ta bëjë këtë brenda një kohe të arsyeshme ndërmjet paraqitjes së tyre për botim dhe kohës së botimit. Përpara publikimit të një komenti, apo një letre për redaktorin, që përmban akuza të rënda kundër një pale të tretë, redaksia apo redaktori duhet të investigojë nëse ka baza për këto akuza. Po ashtu, palës së akuzuar i duhet dhënë mundësia për t'u përgjigjur. 12 Nuk do të ishte realiste të pritet që të gjitha komentet të lexohen, redaktohen apo refuzohen përpara publikimit. Megjithatë, redaksia apo redaktorët mund të fshijnë apo heqin komente të papranueshme nga botimi kur ato janë abuzive, me gjuhë urrejtjeje, apo gjykohet se përmbajnë pretendime keqdashëse dhe të pabazuara. Në rastet kur ka ankesë se një koment përmban akuza apo fyerje të rënda drejtuar një pale të tretë, redaksia dhe redaktorët duhet të investigojnë nëse ka ndonjë bazë për akuza të tilla dhe, nëse jo, komenti duhet hequr nga botimi. 8. Gjuha e Urrejtjes Media duhet të mos botojë materiale që nxisin urrejtje apo dhunë ndaj individëve mbi bazën e racës, fesë, kombësisë, ngjyrës, origjinës etnike, anëtarësisë, gjinisë, orientimit seksual, statusit civil, paaftësisë, sëmundjes apo moshës. Çdo botim duhet të mos specifikojë origjinën, etnicitetin, kombësinë, racën, fenë apo orientimin seksual të një grupi apo individ, përveç rasteve kur gjykohet e rëndësishme dhe e nevojshme për të kuptuar më mirë faktet dhe opinionet e paraqitura në publikim. 9. Ndërhyrja në jetën private Media dhe gazetarët duhet të respektojnë nderin dhe reputacionin e individëve që bëhen objekte të interesit të tyre profesional, dhe të interesit publik. Çdo informacion i pasaktë apo i rremë që dëmton, qëllimisht ose joqëllimisht, imazhin dhe reputacionin e një personi tjetër përbën cenim të dinjitetit njerëzor.

Gazetari duhet të respektojë të drejtën e individit për privatësi. Vetëm mbrojtja e interesit publik mund të justifikonte investigimet gazetareske që ndërhyjnë në aspektet private të jetës së individëve. Gazetarët duhet t'i referohen vetëm aspekteve personale apo private të jetës së personave kur ato janë relevante për lajmin. Gazetarët duhet të përdorin metoda të ndershme për të mbledhur informacion. Ata përdorin rrengje, kamera të fshehta, mikrofonë dhe pajisje të tjera të posaçme, ose fshehin identitetin e tyre profesional, vetëm në ato rrethana ku: a) Nuk ka mjete të tjera për të siguruar informacionin që kërkohet b) Informacioni përbën shqetësim urgjent dhe serioz për publikun. Gazetarët duhet të tregojnë kur metoda të tilla janë përdorur në shkrimin/programin e tyre ose të ofrojnë informacion për to kur e lejojnë rrethanat. Përdorimi “i papritur” i kamerave në publik apo në institucione duhet të respektojë dëshirën dhe ndjeshmërinë e personave të pranishëm. Figurat publike gëzojnë më pak të drejtë për privatësi se sa individët e tjerë. Megjithatë, informacioni për jetën e tyre private dhe informacioni që lidhet me familjet dhe të njohurit e tyre duhet bërë publik vetëm kur i shërben interesit publik. Zyrtarët publikë po ashtu justifikohen të mos bëjnë publike jetën e tyre private, përveç rasteve kur jeta e tyre private mund të ndikojë në veprimtarinë e tyre publike.. Konflikti i Interesit Gazetarët, redaktorët dhe botuesit nuk duhet të kërkojnë përfitim personal nga informacioni dhe të dhënat e grumbulluara nga organi i tyre mediatik. Organet mediatike duhet të sigurohen që të ketë marrëveshje të brendshme për deklarimin e konflikteve të mundshme të interesit në të gjitha nivelet e pronësisë, menaxhimit dhe veprimtarisë editoriale. Pronarët, redaktorët e mediave dhe gazetarët nuk kanë të drejtën të përdorin informacionin profesional që grumbullojnë gjatë kryerjes së punës së tyre për ndonjë qëllim tjetër përveçse për të informuar publikun. Gazetarët duhet të shmangin mbulimin e lajmeve ku kanë një interes personal

të drejtpërdrejtë. Gazetari duhet ta konsiderojë shkelje të rëndë të etikës profesionale pranimin e ryshfetit të çfarëdo lloj forme për të ndikuar në publikimin apo mospublikimin e një informacioni. Nxitja e Krimit dhe Dhunës Propagandimi i luftës, dhunës, zemëratës apo informacionit keqdashës që synon të lëndojë ndjenjat e të gjithë publikut apo pjesëve të tij është joetik dhe i papranueshëm në çfarëdo produkti mediatik. Dhuna dhe brutaliteti nuk duhen sensacionalizuar. Raportimi duhet të marrë parasysh nevojën për të mbrojtur minorenët dhe grupet vulnerabël të shoqërisë. Gazetarët dhe media duhet të mos glorifikojnë krimet dhe terrorizmin apo ndonjë veprimtari tjetër mizore apo çnjerëzore. Media duhet të raportojë me kujdes dhe ndjeshmëri çështjet e krimit dhe dhunës dhe të trajtojë me maturi identifikimin e viktimave dhe dëshmitarëve të krimit. Në rastet kur ka të bëjë me sulme seksuale, media nuk duhet të identifikojë viktimat përveç rasteve kur japin pëlqimin me vullnetin e tyre. Raportimi i aksidenteve dhe fatkeqësive. Gazetarët duhet të respektojnë dinjitetin e viktimave dhe familjeve të tyre dhe duhet të lejojnë njerëzit të mbajnë zi privatisht duke i raportuar tema të tilla me simpati dhe vetëpërmbajtje. Në raste aksidentesh dhe fatkeqësish, media duhet të mbajë parasysh që operacionet e shpëtimit për viktimat dhe personat në rrezik kanë përparësi kundrejt të drejtës së publikut për t'u informuar. Media duhet të mos sensacionalizojë raportimin me foto eksplicite të katastrofave, aksidenteve apo dhunës që mund të fyejnë ndjenjat e të afërmeve të të prekurve si dhe ndjeshmërinë e publikut. Viktimat apo personat e zhdukur nuk duhen identifikuar nëse të afërmit e tyre nuk janë informuar më parë. Raportimi i Procedurave Gjyqësore dhe Prezumimi i Pafajësisë Raportimi nga gjykata (përfshi publikimin dhe transmetimin e imazheve), duhet të jetë i saktë, i drejtë, joparagjykses, dhe të respektojë plotësisht të drejtën për një gjykim të drejtë. Gazetarët duhet të respektojnë gjithmonë prezumimin e

pafajësisë dhe duhet të rezistojnë ta përshkruajnë dikë si kriminel përpara vendimit përfundimtar nga gjykata. Gjatë raportimit të krimeve të minorenëve dhe procedurave të gjykatave të minorenëve, media duhet të ushtrojë vetëpërmbytje për hir të konsideratës për të ardhmen e të rinjve në fjalë. Ky rekomandim aplikohet edhe për raportimet mbi viktimat e migrimit dhe trafikimit të jashtëligjshëm njerëzor. Media duhet të shqyrtojë me kujdes nëse është me vend të botojë fakte mbi skandalet familjare, apo të kujtojë krimin e vjetër të kryer nga një individ që e ka shlyer dënimin e tij. Mbrojtja e Fëmijëve dhe Personave me Aftësi të Kufizuara. Gazetari duhet të respektojë të gjitha parimet e konfirmuara në Konventat Ndërkombëtare për të Drejtat e Fëmijëve dhe legjislacionin shqiptar mbi të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve dhe të personave me aftësi të kufizuara. Gazetari duhet të mbrojë të drejtat dhe dinjitetin e fëmijëve dhe personave me aftësi të kufizuara, përfshi të drejtën e tyre për t'u dëgjuar. Si rregull i përgjithshëm, nuk ka kundërshtim për publikimin e fotove dhe emrave të personave të rinj të zhdukur, por këto duhet të publikohen vetëm me marrëveshjen e autoriteteve përkatëse dhe të rriturve përgjegjës. Gazetarët nuk duhet të shfrytëzojnë pafajësinë dhe besimin e fëmijëve dhe mund të publikojnë informacion ose imazhe mbi jetën private të një fëmije vetëm nëse ka një interes publik mbizotërues. Gazetarët normalisht nuk duhet të intervistojnë fëmijë nën 18 vjeç për çështje personale në mungesë të prindërve apo personave përgjegjës për ta. Të Drejtat e Pronësisë Intelktuale Gazetari duhet të respektojë të drejtat e autorit, dhe do të nxisë kolegët të respektojnë të drejtën e autorit të të 18 tjerëve në çfarëdo fushe krijimtarie. Duhet t'ia atribuojnë informacionin që përdorin burimit origjinal. Plagjiatura është e papranueshme. Media dhe gazetarët janë në shkelje të të drejtës së autorit nëse: a) Botojnë ose përpiqen të botojnë punën e të tjerëve si të jetë e tyre (plagjiatura); b) Citojnë punën e të tjerëve në mënyrë

të tillë që shtrembërojnë kuptimin fillestar të tekstit, duke botuar shtrembërimin si realitet, ose duke treguar një person tjetër si autor; c) Botojnë si të tyren një temë të konsideruar si origjinale – të hulumtuar dhe të publikuar nga dikush tjetër – pa iu referuar origjinës; d) Dorëzojnë punën e tyre për publikim dy a më shumë botuesve në të njëjtën kohë – pa e bërë të ditur këtë fakt – apo dorëzojnë një punim të publikuar më parë dhe nuk ia bëjnë të ditur këtë fakt botuesit të dytë; e) Botojnë një punë pa pëlqimin e autorit, ose ndryshojnë materialin pa leje, ose e vendosin në rrethana të papërshtatshme (montim fotografish), apo në rrethana të ndryshme nga ç’është rënë dakord, pa pëlqimin e autorit. Marrëdhëniet mes Gazetarëve Në marrëdhëniet e tyre të biznesit, media dhe gazetarët duhet të njohin rëndësinë e konkurrencës së drejtë dhe solidaritetit profesional dhe të ruajnë balancën e duhur mes të dyjave. Gazetari/-ja nuk duhet të pengojë kolegët të grumbullojnë informacion, t’i çorientojë qëllimisht, apo t’i raportojë tek autoritetet. As gazetarët individualisht, apo redaksitë nuk duhet të përdorin median për rivalitete dhe mosmarrëveshje personale e profesionale. Gazetarët duhet të respektojnë konfidencialitetin e vendit të punës kur kjo nuk përbën shkelje të ligjit dhe të Kodit të Etikës. Media duhet të respektojë të drejtën e gazetarëve individualisht për të vepruar sipas ndërgjegjes së tyre dhe të drejtën e tyre për të refuzuar detyra që iu caktohen, apo për të mos u identifikuar si autor publikimesh, të cilat besojnë se janë në shkelje të germës dhe frymës së këtij Kodi. Interesi Publik Termat e këtij Kodi ofrojnë udhëzime thelbësore dhe të nevojshme për ushtrimin e gazetarisë etike dhe mund të injorohen vetëm në rrethana të jashtëzakonshme me qëllim që t’i shërbejnë interesit publik. **Interesi publik përkufizohet në këto rrethana si më poshtë:**

• Çështje që përbëjnë shqetësim urgjent dhe të menjëhershëm për shëndetin dhe sigurinë publike;

- **Gjetja, parandalimi dhe të bërit publik e krimeve të rënda, skandaleve dhe abuzimeve të pushtetit;**

- **Veprimet për të mbrojtur publikun nga rreziku i çorientimit të rëndë.** Interesi publik legjitim nuk justifikon sensacionalizmin dhe në frymën e këtij Kodi, nuk duhet ngatërruar kurrë me informacionin që është “interesant për publikun.” 18. Gjuha Shqipe Gazetarët duhet të respektojnë dhe t’u përmbahen me kujdes rregullave të gjuhës shqipe. Përdorimi i fjalëve të huaja duhet shmangur, përveçse për qartësi kuptimi apo kur është i përshtatshëm në raportimin e drejtpërdrejtë.

E vërteta ndërtohet nga të gjithë ne, gazetarë dhe qytetarë: ajo është gjithmonë fryt i një pune sistematike verifikimi, kontrasti, mirëkuptimi dhe kritiketë ndërsjellë, punë të cilën gazetaria dhe EMI duhet ta bëjnë së bashku.

2. Lufta kundër gënjeshtërs është luftë kundër paragjykimeve, kundër stereotipave dhe kundër mendjeve të mbyllura: këto na pengojnë të pranojmë ato ide që nuk na kënaqin, që mund të jenë të pakëndshme. E vërteta lind kur del kundër rrjedhës së ideve konvencionale, nga ushtrimi i vigjilencës kritike të vazhdueshme ndaj mendimeve tona; nga analiza e vëmendshme, dhe nga dyshimi metodik. Prandaj, gazetaria dhe EMI janë gjithmonë në kërkim sepse u kushtojnë më shumë rëndësi pyetjeve sesa përgjigjeve.

3. Nuk mund të ketë besueshmëri pa etikë dhe ndershmëri: besimi ndërtohet mbi respektin ndërmjet gazetarëve dhe audiencës së tyre, mbi respektimin e standardeve etike të sjelljes dhe praktikës së ndershme profesionale dhe se asnjënga këto nuk mund të arrihet pa rregulla të njohura dhe pa vigjilencë kolektive ndaj zbatimit të tyre. EMI mund të bashkëpunojë me gazetarinë cilësore për të promovuar rregulla të përbashkëta, llogaridhënie, rregullore dhe bashkërregullim.

4. Nuk mund të ketë gazetari cilësorë pa pjesëmarrje publike/qytetare:

Gazetaria e sotme nuk është më njëkahëshe; ajo përfshin pjesëmarrjen e qytetarëve sepse ajo ka nevojë për një bisedë sociale katalizuese dhe energjike. Ajo përfiton nga krijimtaria e njerëzve dhe nga kontributet e tyre po aq sa njerëzit përfitojnë nga gazetaria e mirë. Prandaj, cilësia e demokracisë dhe gazetarisë varet nga cilësia e kësaj pjesëmarrjeje. Për këtë arsye, EMI dhe gazetaria cilësore i kushtojnë rëndësi të madhe fuqizimit të qytetarëve para mediave dhe informacionit. Ndaj, mund të themi se pa EMI nuk mund të kemi progres në gazetari.

5. Gazetaria cilësore dhe EMI kanë si mjet dhe si qëllim, forcimin e të drejtave të njerëzve në mënyrë të barabartë dhe pa diskriminim: për ta bërë këtë, ata duhet t'i rezistojnë imponimit të çdo pushteti - politik, ekonomik apo çfarëdo lloji tjetër. Në këtë mënyrë, as manipulimi politik, as presioni komercial, as ndjekja e përfitimit ekonomik nuk mund ta kapërcejnë detyrën qytetare të gazetarisë cilësore dhe EMI-t. Nga këndvështrimi im, këto pesë parime mund të krijojnë një marrëdhënie solide midis cilësisë së gazetarisë dhe EMI-t, sepse sot jetojmë në një shoqëri që ka gjithnjë e më shumë nevojë për punën e saj dhe nevojë për një lëvizje që drejton fuqizimin e njerëzve përpara medias dhe informacionit. Nga këto, mund të lindë një aleancë e forte, siç ilustron edhe nga **Aleanca Globale për Edukimin në Media dhe Informacion (GAPMII)** dhe **Rrjeti Universitar i Dialogut Ndërkulturor, të cilin UNESCO** e ka promovuar prej disa kohësh. Bazuar në këto nisma, mund të përmirësohet trajnimi i gazetarëve dhe i qytetarëve, për të ndërtuar një diskurs të ri social.

2. 5 Emi dhe etika profesionale e gazetarëve

Parimet etike të gazetarisë profesionale ose “kodi i nderit” i gazetarëve modern bazohen në dokumente të ndryshme.

Organizatat ndërkombëtare dhe rajonale, të cilat përfshijnë rreth 400. 000 gazetarë në vende të ndryshme të botës, u dakordësuan, më 1978, pas takimeve konsultative të mbajtura nën kujdesin e UNESCO-s. Në takimin e katërt konsultativ në dhe Pragë u saktësua roli që luan “informacioni dhe komunikimi në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, duke pasur parasysh rritjen e përgjegjësisë sociale të mediave dhe gazetarëve. Dokumenti përfundimtar përcakton parimet bazë të etikës profesionale të gazetarëve. Dy çështjet e para fokusohen tek “E drejta e qytetarëve për informim të besueshëm” dhe “Raportimi objektiv i ngjarjeve, ndërsa pjesa e fundit të detyrat e gazetarit dhe përgjegjësisë së tij sociale. Kjo është domethënëse sepse teknologjia e sotme e verifikimit të informacionit nënkupton përputhshmërinë e saj me disa standarde etike si pavarësia, objektiviteti, paanshmëria dhe saktësia. Respektimi i këtyre parimeve siguron reputacionin e botimit dhe besimin e publikut të gjerë. Shtrembërimi i fakteve konsiderohet si krim kundër objektivitetit dhe nëse ky është një shtrembërim i qëllimshëm, atëherë bëhet fjalë për shkeljen e paanësisë dhe pavarësisë, si vlerat bazë të gazetarisë me përgjegjësi shoqërore. Manipulimi i ndërgjegjshëm e kthen gazetarin në një agresor informativ, pjesëmarrës në një luftë informative. shoqëria civile kërkon që baza e edukimit mediatik – mendimi kritik – të zbatohet edhe në rrjetet sociale. Ata kanë shmangur prej kohësh statusin e masmedias, e cila i ka lejuar të minimizojnë përgjegjësinë e tyre sociale. Përdorimi i algoritmeve ka treguar se rrjetet sociale janë në gjendje të ushtrojnë kontroll mbi përmbajtjen e përdoruesve. Aktualisht rrjetet sociale përcaktojnë në mënyrë të pavarur cilësinë e përmbajtjes pa qenë

transparente ndaj publikut, dhe duke funksionuar sipas rregullave të tyre.

Momentalisht mekanizmat vetërregullues janë joefektivë dhe fluksi i përmbajtjeve manipuluese në rrjetet sociale po rritet vazhdimisht.

Ushtrimi 5

Përgjigjuni pyetjeve

1. Llogaria e rrjetit social përmban informacione personale. A gëzon gazetari të drejtën morale të shikojë këtë informacion për të verifikuar faktet? (arsyetoni përgjigjen tuaj)

Ngjarja, të cilën gazetari e përshkruan, ka karakter dramatik për burimin e informacionit (për të është një tragjedi). si ndërvepron një gazetar me një burim? A ka gazetari të drejtë morale të shqetësojë një person në momente pikëllimi, duke përmbushur detyrën e tij profesionale? (jep një përgjigje të detajuar dhe të arsyetuar)

---

2. Gazetari ka dy tregime që ilustrojnë aspekte të rëndësishme të temës së tij. Ai ka argumente, prova dhe shifra që vërtetojnë se zhvillimi i ngjarjeve do të ndodhë në një mënyrë të caktuar, por drama e komplotit kërkon që autori të shpjegojë pjesën e tretë të materialit përmes historisë së personazhit. A ka të drejtë autori i materialit të shpikë një personazh dhe të vendosë në gojë të dhënat që ka? (jep një përgjigje të detajuar.

Gazetaria njihet ndryshe si disiplina e verifikimit të informacionit. Megjithatë është e domosdoshme që programet e studimit të gazetarisë dhe gazetarët praktikues t'i japin më shumë rëndësi

aftësive të tyre informative, duke qene se hapësira mediatike dhe informative është deformuar ndjeshëm prej disa dukurive si propaganda, lajmet e rreme, talljet, agresioni dixhital, trolling etj. Kriza veçse po thellohet dhe “mbingarkesa e informacionit” po gjeneron më shumë “pasiguri”.

Manipulimi nëpërmjet informacionit, komunikimit dhe mjeteve të ndryshme teknologjike, po na shpie në një situatë ku qytetarët dhe audienca po “gëlltisin” çdo informacion që u jepet për shkak të mungesës së “mendimit kritik”.

2.6 Vlerat e vetërregullimit të medias

Vetërregullimi i medias është një përpjekje për të vendosur një kulturëpolitike të demokracisë të pavarur nga forcat politike, dhe që përshpejton gjithashtu kalimin nga një shtyp i kontrolluar nga shteti në një shtyp që është pronë dhe kontrollohet nga shoqëria civile.

Pesë arsye përse media duhet të vetërregullohet:

1. Ruhet liria editoriale
2. Minimizohet ndërhyrja e shtetit;
3. Inkurajohet cilësia e mediave;
4. Dëshmohet përgjegjshmëria e mediave
5. U lejohe lexuesve akses në media

2.7 Kodi Evropian i Komunikimeve Elektronike

Direktiva (BE) 2018/1825 për krijimin e Kodit Evropian të Komunikimeve Elektronike

CILI ËSHTË QËLLIMI I DIREKTIVE?

Direktiva: vendos një sërë rregullash të përditësuara për të rregulluar rrjetet e komunikimeve elektronike

(telekomunikacionit), shërbimet e telekomit dhe objektet dhe shërbimet përkatëse;

përcakton detyrat për autoritetet rregullatore kombëtare dhe autoritetet e tjera përkatëse, dhe vendos një sërë procedurash për të siguruar që kuadri rregullator të jetë i harmonizuar në të gjithë Bashkimin Evropian (BE);

synon të stimulojë konkurrencën dhe rritjen e investimeve në rrjetet 5G* dhe me kapacitet shumë të lartë, në mënyrë që çdo qytetar dhe biznes në BE të mund të gëzojë lidhje me cilësi të lartë, një nivel të lartë mbrojtjeje të konsumatorit dhe një zgjedhje të shtuar të shërbimeve dixhitale inovative.

Direktiva përcakton një Kod Evropian të Komunikimeve Elektronike, një grup gjithëpërfshirës rregullash të reja ose të rishikuara për sektorin e telekomunikacionit si pjesë e një pakete ligjesh për telekomit, duke përfshirë Rregulloren (BE) 2018/1971 që krijon Organin e Rregullatorëve Evropianë për Komunikimet Elektronike (BEREC). dhe Agjencia për Mbështetje për BEREC (Zyra BEREC).

Ai zëvendëson dhe shfuqizon Direktivat 2002/19/KE, 2002/20/KE dhe 2002/21/KE, si dhe nenin 5 të Vendimit Nr. 243/2012/BE. Një vlerësim dhe rishikim i Direktivës 2002/58/EC (Direktiva për privatësinë dhe komunikimet elektronike) është kryer veçmas.

Objektivat e përgjithshme janë:

promovojnë lidhjen dhe përdorimin e rrjeteve me kapacitet shumë të lartë, duke përfshirë rrjetet fikse, celulare dhe pa tel, për të gjithë qytetarët dhe bizneset e BE-së;
promovoni interesat e qytetarëve të BE-së duke:

duke mundësuar përfitime maksimale në lidhje me zgjedhjen, çmimin dhe cilësinë përmes konkurrencës efektive, ruajtjen e sigurisë së rrjetit dhe shërbimeve, sigurimin e mbrojtjes për konsumatorët nëpërmjet rregullave specifike, dhe adresimi i nevojave të grupeve të veçanta sociale, në veçanti personave me aftësi të kufizuara, të moshuarve dhe personave me nevoja të veçanta sociale;

të lehtësojë hyrjen në treg dhe të promovojë konkurrencën në ofrimin e rrjeteve të telekomunikacionit dhe objekteve përkatëse;

kontribuojnë në zhvillimin e tregut të brendshëm në rrjetet dhe shërbimet e telekomunikacionit në BE, duke zhvilluar rregulla të përbashkëta dhe rregullore të parashikueshme që përmbajnë: përdorimin efektiv, efikas dhe të koordinuar të spektrit të radios, risi e hapur, zhvillimin e rrjeteve trans-evropiane, disponueshmërinë dhe ndërveprueshmërinë e shërbimeve në mbarë Evropën, dhe lidhje nga fundi në fund.

Përgjegjësia e Shteteve Anëtare të BE-së është që:

bashkëpunojnë me njëri-tjetrin dhe me Komisionin Evropian në planifikimin strategjik dhe koordinimin e politikës së spektrit të radios, duke shmangur ndërhyrjet e dëmshme, nëpërmjet Grupit të Politikave të Spektrit të Radios;

të sigurojë që detyrat e përcaktuara në direktivë të kryhen nga një autoritet përkatës;

garantojnë që autoritetet rregullatore kombëtare dhe autoritetet e tjera përkatëse janë të pavarura nga prodhuesit dhe ofruesit e shërbimeve të pajisjeve të telekomit;

sigurojnë që autoritetet rregullatore kombëtare:

janë të mbrojtur nga ndërhyrjet e jashtme ose presionet politike që mund të rrezikojnë vlerësimin e tyre të pavarur, dhe të kenë

autonomi buxhetore dhe burime të mjaftueshme financiare dhe njerëzore për të kryer detyrat që u janë caktuar.

Objektiva dhe detyra të reja .Përveç zëvendësimit dhe shfuqizimit të legjislacionit ekzistues, direktiva prezanton një sërë objektivash dhe detyrash të reja.

Rregullat e forcuara të konsumatorit synojnë ta bëjnë më të lehtë kalimin ndërmjet ofruesve të shërbimeve dhe të ofrojnë mbrojtje më të mirë, për shembull, për njerëzit që abonohen në shërbimet e paketuara. Konsumatorët do të përfitojnë nga një nivel i ngjashëm, më i lartë mbrojtjeje në të gjithë BE-në.

Shërbimet e telekomunikacionit tani përfshijnë shërbime të ofruara përmes internetit që nuk përdorin numra telefonues, si aplikacionet e mesazheve dhe email. Një mekanizëm rishikimi synon të sigurojë që të drejtat e konsumatorëve të mbeten të qëndrueshme dhe të përditësuara ndërsa modelet e biznesit dhe sjellja e konsumatorëve ndryshojnë.

Qasja e përbalueshme dhe e përshtatshme në internet broadband duhet të jetë e disponueshme për të gjithë konsumatorët, pavarësisht nga vendndodhja ose të ardhurat e tyre.

Personat me aftësi të kufizuara duhet të kenë akses të barabartë në shërbimet e telekomit.

Shtetet anëtare do të krijojnë një sistem paralajmërimi publik për të dërguar sinjalizime për qytetarët në telefonat e tyre celularë në rast të një fatkeqësie natyrore ose emergjence tjetër të madhe në zonën e tyre.

Shtetet anëtare duhet t'u ofrojnë operatorëve rregullore të parashikueshme për licencimin e spektrit të radios për brezin e gjerë pa tel për të paktën 20 vjet për të nxitur investimet, veçanërisht në lidhjen 5G dhe rritjen e konvergjencës së

procedurave kombëtare të përzgjedhjes përmes një forumi të rishikimit nga kolegët.

Breza të reja të frekuencave për lidhjen 5G për lidhje më të shpejta në internet dhe lidhje më të mirë, së bashku me kohën e koordinuar të licencimit të spektrit dhe një regjim rregullator më të lehtë për vendosjen e pajisjeve të rrjeteve të vogla celulare.

Rregullat për aksesin e operatorëve në rrjete për të inkurajuar konkurrencën dhe për ta bërë më të lehtë për kompanitë të investojnë në infrastrukturë të re me kapacitet shumë të lartë (shpejtësi shkarkimi prej 100 Mbps ose më shumë).

2.8 Mbrojtja e gazetarëve në Bashkimin Evropian

11-11-2024

Liria dhe pluralizmi i medias janë ndër të drejtat e sanksionuara në Kartën e të Drejtave Themelore të BE-së (neni 11) dhe Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (neni 10), së bashku me lirinë e shprehjes dhe informimit. BE-ja është e angazhuar në mënyrë aktive në mbrojtjen e pavarësisë dhe sigurisë së gazetarëve, si një komponent thelbësor në funksionimin e duhur demokratik të institucioneve të saj dhe të shteteve anëtare. Megjithatë, vitet e fundit një numër në rritje i sulmeve dhe kërcënimeve kundër gazetarëve janë dokumentuar dhe raportuar në Evropë. Sulmet fizike kundër gazetarëve, si dhe kërcënimet dhe ngacmimet në internet si hakmarrje për punën e gazetarëve janë në rritje në disa shtete anëtare të BE-së. Në mbarë botën, numri i gazetarëve të vdekur dhe të plagosur është ende shumë i lartë, siç është edhe numri i gazetarëve të ndaluar, burgosur dhe keqtrajtuar. Vlerësimi më i fundit i Këshillit të Evropës për lirinë e shtypit në Evropë raporton se lufta mbetet një kërcënim për lirinë e shtypit dhe sigurinë e punonjësve të

medias. Gjithsej 18 gazetarë janë vrarë në Ukrainë që nga fillimi i pushtimit të plotë të Rusisë në Ukrainë në shkurt 2022. Reporterët pa Kufij konfirmojnë se situata është veçanërisht e rrezikshme për gazetarët, të cilët ndonjëherë janë në shënjestër të qëllimshëm të zjarrit ushtarak. Korrespondentët e mediave të huaja janë gjithashtu në shënjestër dhe disa prej tyre bëhen viktima të 'diplomacisë së pengjeve', siç ishte rasti i korrespondentit të Wall Street Journal Evan Gershkovich. Gjatë viteve, Parlamenti Evropian ka bërë thirrje vazhdimisht për veprim për të garantuar sigurinë e gazetarëve, brenda dhe jashtë zonave të konfliktit të armatosur; ka theksuar misionin vendimtar të gazetarëve në mbledhjen dhe shpërndarjen e informacionit të besueshëm për konfliktet e armatosura; dhe ka nënvizuar rëndësinë e sigurimit të aksesit të sigurt të gazetarëve në zonat ku ndodhin konflikte ose shkelje të të drejtave të njeriut. Ky informim përditëson dhe bazohet në një shënim "Në një vështrim" të botuar në tetor 2022.

Kreu III Parimet e gazetarisë etike

3. 1 Pesë parimet e gazetarisë etike

Rrjeti i Gazetarisë Etike në Mbretërinë e Bashkuar

EJN është një koalicion prej më shumë se 70 grupesh gazetarësh, redaktorësh, pronarësh të shtypit dhe grupeve mbështetëse të mediave nga e gjithë bota. EJN është një organizatë bamirëse e regjistruar në Mbretërinë e Bashkuar dhe e mbikëqyrur nga një Bord dhe një rrjet ndërkombëtar këshilltarësh. Ata përfaqësojnë shumë kultura dhe tradita të ndryshme mediatike, por ata ndajnë bindjen se parimet e gazetarisë etike janë universale dhe një burim i çmuar që ndërton respektin për demokracinë dhe të drejtat e njeriut. Ky ekip ndërkombëtar është i apasionuar pas forcimit të zanatit të gazetarisë dhe përmirësimit të etikës mediatike në mbarë botën. Rrjeti i Gazetarisë Etike u themelua nga Aidan White, i cili shërbeu si Drejtor nga 2013 deri në 2018 dhe ka shërbyer si President Nderi që nga viti 2021.

Pesë parimet tona kryesore të gazetarisë etike

1. E vërteta dhe saktësia

Gazetarët nuk mund të garantojnë gjithmonë ‘të vërtetën’, por marrja e fakteve të sakta është parimi kryesor i gazetarisë. Ne duhet të përpiqemi gjithmonë për saktësi, të japim të gjitha faktet përkatëse që kemi dhe të sigurohemi që ato të jenë kontrolluar. Kur nuk mund të vërtetojmë informacionin, duhet ta themi këtë.

2. Pavarësia Gazetarët duhet të jenë zëra të pavarur;

Gazetarët nuk duhet të veprojnë, zyrtarisht apo joformalisht, në emër të interesave të veçanta qofshin ato politike, korporative apo kulturore. Gazetarët duhet t'u deklarojnë redaktorëve tanë - ose audiencës - pavarësinë prej çdo përkatësie politike, marrëveshjet financiare ose informacione të tjera personale që mund të përbëjnë një konflikt interesi.

3. Drejtësia dhe paanshmëria

Shumica e tregimeve kanë të paktën dy anë. Ndërsa nuk ka asnjë detyrim për të paraqitur çdo anë në çdo pjesë, tregimet duhet të jenë të balancuara dhe të shtojnë kontekst. Objektiviteti nuk është gjithmonë i mundur dhe mund të mos jetë gjithmonë i dëshirueshëm (për shembull, përballë brutalitetit ose çnjerëzimit), por raportimi i paanshëm ndërton besim.

4. Njerëzimi

Gazetarët nuk duhet të bëjnë asnjë dëm. Ajo që publikojnë ose transmetojnë mund të jetë e dëmshme, por duhet të jemi të vetëdijshëm për ndikimin e fjalëve dhe imazheve tona në jetën e të tjerëve.

5. Llogaridhënia

Një shenjë e sigurt e profesionalizmit dhe gazetarisë së përgjegjshme është aftësia për të mbajtur veten përgjegjës. Kur gazetarët bëjnë gabime, ata duhet t'i korrigjojnë. Ne dëgjojmë shqetësimet e audiencës sonë. Ne nuk mund të ndryshojmë atë që lexuesit shkruajnë ose thonë, por ne gjithmonë do të ofrojmë zgjidhje kur jemi të padrejtë.

3. 2 Kuptimi i fjalës Lajm dhe lajmet e rreme

Me fjalën Lajm do të kuptojmë një njoftim i shkurtër sipas fjalorit të gjuhës shqipe.

Lajm i mirë (i gëzueshëm, i rëndësishëm); lajmi i fundit, lajm i keq, etj.

Materialët me vlerë lajmi plotësojnë tre kritere

- 1- Informacion me interes publik**
- 2- Informacin faktik**
- 3- Informacion i verifikuar**

Lajmet e rreme

Armatizimi i "Lajmeve të rreme" të fabrikuara. Teknologjia shumë lehtë mund të armatizojë fjalimin e rremë për besueshmërinë dhe ndikimin maksimal. Kjo jo vetëm sepse arkitektura e mediave sociale mundëson përhapjen virale të informacionit, por sepse mund të rrisë efikasitetin dhe efektivitetin e përmbajtjes së shpërndarë përmes shënjestrimit dhe automatizimit. Një lumë manipulimesh emocionale të synuara, postime të errëta në Facebook dhe robotë të kudondodhur që transmetojnë automatikisht "lajme të rreme" të pavërteta " që mund të ndikojnë fshehurazi në publik. Në, shijet e ndryshme të "lajmeve të rreme" sot paraqesin një kërcënim të fuqishëm për shkak të teknologjisë së përmirësuar, polarizimit politik dhe besimit të reduktuar të publikut në institucionet gjithnjë e më të pasigurta të llogaridhënies tradicionale. Gazetarët nuk mund t'ua lënë organizatave që kontrollojnë faktet të bëjnë punën gazetareske të verifikimit të pretendimeve të diskutueshme që paraqiten nga burimet (pa marrë parasysh nëse pretendime të tilla raportohen në media, apo nëse ato anashkalojnë gazetarin dhe shfaqen direkt në mediat sociale). Aftësia e praktikuesve të lajmeve

për të shkuar përtej gazetarisë “ai tha, ajo tha” dhe për të hetuar vërtetësinë e pretendimeve të bëra nga ato që mbulohen duhet të përmirësohen. Gazetaria gjithashtu duhet të zbulojë në mënyrë proaktive raste dhe forma të reja dezinformimi. Ky është mision kritik për median e lajmeve dhe përfaqëson një alternativë ndaj qasjeve rregullatore ndaj "lajmeve të rreme". Strategji të tilla si shkrim-leximi mediatik dhe informacioni të cilat fuqizojnë audiencën për të dalluar çfarë është lajmi, dezinformimi dhe keqinformimi. Argumenti kundër përdorimit të termit "lajme të rreme" është bërë nga shumë shkrimtarë dhe gazetarë, duke përfshirë Basson, A. (2016) Nëse është e rreme, nuk është lajm. "Çrregullimi i informacionit: fjalori thelbësor". Qendra Shorenstein, Universiteti i Harvardit.

Dezinformatave e përhapur përmes organizatave partiake ‘lajme’ dhe kanaleve të mediave sociale, duke ndotur mjedisin e informacionit për të gjitha palët në një mënyrë që mund të kthehet në fantazmë vetë iniciatorët. Aty ku janë ekspozuar fushatat e dezinformimit, rezultati ka qenë dëm i madh për aktorët e përfshirë – si agjencitë zbatuese ashtu edhe ato klientët politikë (shih rastet e fundit të Bell-Pottinger 27 28 29 30 dhe Cambridge Analytica^{31 32}). Pasoja e gjithë kësaj është ai dezinformim i nxitur në mënyrë dixhitale, në kontekste të polarizimi, rrezikon të eklipsojë rolin e gazetarisë. Aq më tepër, gazetaria e bazuar në informacionin e verifikueshëm të ndarë në interes të publikut është një arritje historike e kohëve të fundit. **Kur gazetaria bëhet vektor për dezinformimi, kjo ul më tej besimin e publikut dhe promovon pikëpamjen cinike se nuk ka dallim mes narrativave të ndryshme brenda gazetarisë nga njëra anë, dhe tregimet e dezinformatave nga ana tjetër.** Duke vlerësuar shumë- evolucionin e aspekteve të 'çrregullimit të informacionit' të shekullit të 21-që duhet të ndihmojë për të kuptuar më mirë të shkaqet dhe pasojat e një kërcënimi të paprecedentë

global – një që varion nga ngacmimi i gazetarëve nga ‘ushtritë e trolleve’ të sanksionuara nga shteti deri te manipulimi i zgjedhjet.

Roli I Rrjeti i Gazetarisë Etike dhe llogaridhënien e mediave ne mbare boten

Rrjeti i Gazetarisë Etike punon me këshillat e shtypit dhe organet e tjera vetërregulluese për të forcuar qeverisjen e mirë dhe llogaridhënien me mediat në mbarë botën me fokus aktual në Pakistan, Turqi dhe Ballkanin Perëndimor.

Në vijim të raporteve tona mbi autocensurën dhe korrupsionin – Histori të patreguara – dhe vetërregullimin – Faktori i besimit – ne kemi zhvilluar **Auditimin Etik të Medias EJA** për ndërmarrjet që të analizojnë sistemet dhe proceset e tyre dhe të gjejnë fusha ku mund të përmirësohen.

Auditimi Etik i Medias EJA

Një model për transparencën e auditimit, qeverisjen e mirë dhe etikën e gazetarisë

Rrjeti i Gazetarisë Etike punon me këshillat e shtypit dhe organet e tjera vetërregulluese për të forcuar qeverisjen e mirë dhe llogaridhënien me mediat në mbarë botën me fokus aktual në Pakistan, Turqi dhe Ballkanin Perëndimor.

Në vijim të raporteve tona mbi autocensurën dhe korrupsionin – Histori të patreguara – dhe vetërregullimin – Faktori i besimit – ne kemi zhvilluar Auditimin Etik të Medias EJA për ndërmarrjet që të analizojnë sistemet dhe proceset e tyre dhe të gjejnë fusha ku mund të përmirësohen.

Ndërtimi i besimit në media në Evropën Juglindore dhe Turqi
Besimi në media dhe gazetaria e pavarur janë parakushte thelbësore për ndërtimin e demokracisë. Megjithatë, besimi në gazetari po bie përballë dezinformatave dhe propagandës politike dhe një krizë e thellë për pluralizëm kërcënon Evropën dhe vendet e Evropës Juglindore dhe Turqinë.

Por ndryshimi është në rrugë. Drejtuesit e medias dhe gazetarëve po bashkohen për të thyer ciklin e korrupsionit dhe ndikimin e panevojshëm politik në gazetari. Ata janë partnerë në programin e Rrjetit të Gazetarisë Etike – Ndërtimi i besimit në media në Evropën Juglindore dhe Turqi – i cili po hap derën për ide të reja se si të ndryshohet tendenca e rënies së besimit të publikut dhe në të njëjtën kohë të ndërtohet një qëndrim i qëndrueshëm dhe realist. E ardhmja për gazetari të qëndrueshme etike.

Mbështetja e Vetërregullimit në Pakistan

Gjatë vitit 2016, programi EJA i mbështetjes për etikën dhe vetërregullimin në Pakistan, në bashkëpunim me International Media Support u lançua me kontribute për të punuar në krijimin e një kodi të vetëm, të unifikuar të sjelljes për gazetarinë në Pakistan, i cili udhëhiqet nga Koalicioni për Gazetari Etike në Pakistan, i cili u krijua si një mbështetës i EJA tre vjet më parë.

Mediat në Pakistan punojnë me një ritëm të shpejtë. Në të gjitha platformat e gazetarisë, mediat konkurrojnë ashpër për pjesën e tregut dhe të audiencës. Megjithatë, shumë njerëz, duke përfshirë edhe ata brenda medias, shqetësohen se në këtë atmosferë të mbinxehur standardet e gazetarisë dhe qeverisjes së medias janë vënë nën tendosje.

EVROPA

Në vitin 2016, EJNI filloi programin e saj të etikës në Ballkanin Perëndimor në bashkëpunim me UNESCO-n, Federatën Evropiane të Gazetarëve dhe partnerë të tjerë. Gjatë vitit, EJNI u takua me redaktorët kryesorë dhe rregullatorët e mediave në Kosovë dhe Serbi për të prezantuar se si procesi i vetëvlerësimit të EJNI-së për mediat mund të ndihmojë në ndërtimin e menaxhimit etik dhe transparent si të biznesit editorial ashtu edhe të medias.

Më 29 nëntor 2016, EJNI bëri prezantimin kryesor në lançimin e një prej kodeve të para të sjelljes në Evropë që synon mediat online në Greqi. EJNI theksoi se po punohej në progres dhe se duhej bërë më shumë për të zhvilluar një kod gjithëpërfshirës, por dallues që do të përmbushë kërkesat e gazetarisë në epokën dixhitale.

3. 3 Crregullimet e informacionit në media

Keqinformim gabime të paqëllimshme si diçitura fotosh, data, statistika apo përkëthime të gabuara. Shpërndarja e informacioneve false që mendon se janë të vërteta.

Dezinformim. Përmbytje audio\vizive të trilluara ose të manipuluar qëllimisht, teori konspirative apo thashetheme të bëra qëllimisht.

Informim keqdashës, abuzim i qëllimshëm i informacioneve private të vërteta me qëllim për të lënduar ose friksuar dikë. Pshembull, ndonse nuk është informacion fals, shpërndarja e adresës personale të emailit të dikujt online bëhet me qëllime keqdashëse.

Dezinformimi, keqinformimi ndotin hapësirën e informacionit në mbarë botën dhe tendenca e manipulimit të fakteve vazhdon të prishë komunikimin publik dhe, rrjedhimisht, proceset demokratike

në shoqëri. Dezinformata, dhe keqinformimi nuk është sigurisht një fenomen i ri, por përhapja e mediave sociale e ka bërë këtë çështje më urgjente. Në sferën politike, keqinformimi, dezinformimi kanë fuqi për të ndikuar në proceset politike. Ky është veçanërisht rasti në vendet me niveli të ulët të arsimimit mediatik dhe në vendet më pak demokratike në të cilat, dezinformimi dhe keqinformimi shpesh përdoren si armë për diskreditimin e të gjithëve ata që shprehin pikëpamje dhe ndërmarrin veprime në kundërshtim me autoritetet shtetërore dhe biznesin interesat, ata që zbulojnë korrupsionin dhe abuzimet e të drejtave të njeriut dhe kërkojnë llogari nga aktorët shtetërorë. Rrjedhimisht, keqinformimi, dezinformimi kanë fuqi për të promovuar narrativa negative për shoqërinë civile dhe për të diskredituar punën e OJQ-të. OJQ- ndërkombëtare dhe shoqëria civile në mbarë botën janë të ekspozuara ndaj sulmeve online dhe fushata që përhapin informacione të rreme.

Koncepti i lajmeve të rreme nuk është një risi e peizazhit mediatik të shekullit të 21-të, por më tepër u shfaq me shfaqjen e gazetave të para, duke shërbyer fillimisht për argëtim dhe/ose ndoshta ndihmoni në shitjen e më shumë kopjeve. Nuk kishte qëllime të liga, dhe gazetarët apo redaktorët u siguruan që lexuesi të ishte i vetëdijshëm se informacioni i paraqitur nuk ishte e vërtetë. Me kalimin e viteve, politikanët dhe biznesmenët kuptuan potencialin e lajmeve të rreme dhe filluan ta përdorin për manipulim – politikanët me synimin për të arritur një të pozicionin të caktuar në shoqëri dhe biznesmenët për të fituar fitim. Trendi për të mos shënuar lajme të rreme si e tillë vazhdon edhe sot e kësaj dite, dhe është bërë jashtëzakonisht e vështirë për të njohur një lajme të tillë. Për ironi, vetëm portalet satirike vazhdojnë t'i shënojnë lajmet e tyre si false. Edhe pse e vërteta ishte themeli i gazetarisë, me gazetarët që mishëronin rolin të individëve të ndërgjegjshëm në shoqëritë e shekujve 17, 18 dhe 19, së shpejti u shfaqën ata që zbulonin informacionin, duke

përdorur gazetarinë dhe gazetarët për axhendën dhe propagandën e vet. Kjo u bë e rëndësishme veçanërisht gjatë Luftës Botërore. Kur palët ndërluftuese, veçanërisht Britania e Madhe, SHBA dhe më vonë Gjermania, e kuptuan këtë ushtritë dhe ushtarët nuk mjaftuan, kështu që ata filluan të përdorin teknika të ndryshme manipuluese për të ndikuar në publik dhe madje edhe në ushtarët e tyre. Një ushtar në anën e humbur, Adolf Hitleri, e drejtoi gjithë fuqinë e tij në ngritjen e nazizmit në propagandë, me ndihmën e Jozefit Goebbels. Edhe media dhe propaganda ishin të nevojshme për ngritjen e sovjetikëve si sistemi totalitar. Kur nuk mjaftuan, ideja u “përhap” me dhunë. Me sa duket, Bashkimi Sovjetik e përdori atë term për të përshkruar "propagandën politike të nazistëve në Gjermani”.

Dezinformatë. Duke përdorur përmasat e dëmtimit dhe falsifikimit, Wardle dhe Derakhshan përshkruajnë dallimet ndërmjet këtyre tre llojeve të informacionit në raportin e tyre “Çrregullim i Informacionit (2017):

Dezinformatë. Informacioni që është i rremë dhe i krijuar qëllimisht për të dëmtuar një person, grup shoqëror, organizatë ose shtet.

Informacioni keqdashës që bazohet në realitet përdoret për të dëmtuar a person, organizatë ose shtet (2017: 20). Sipas autorëve, këto tre terma përfshijnë përkufizimin e "lajmeve të rreme", por autorët paralajmërojnë se është “e rëndësishme të dallohen mesazhet që janë të vërteta nga ato që janë të rreme dhe mesazhe që krijohen, prodhohen ose shpërndahen nga 'agjentët' e synuar për të bërë dëm.” (Wardle & Derakhshan, 2017: 20). **Rrjeti i Gazetarisë Etike (EJN)**, i cili e përshkruan veten si “një rrjet ndërkombëtar i media të krijuara për të avancuar arsimin, veçanërisht edukimin në etikë dhe respekt për të drejtat e njeriut”, përbëhet nga një koalicion prej

më shumë se 70 grupesh gazetarësh, redaktorësh, pronarësh të shtypit dhe grupe mbështetëse mediatike nga e gjithë bota.

Dezinformimi është përmbajtje që është qëllimisht e rreme dhe e krijuar për të shkaktuar dëm. Ajo motivohet nga tre faktorë të dallueshëm: motivi financiar; motivi politik, qoftë i huaj apo vendas; ose për të shkaktuar telashe për shkak të saj.

Kur shpërndahet dezinformata, shpesh kthehet në çinformim. Keqinformimi përshkruan gjithashtu përmbajtje të verteta, por përdoren për të dëmtuar personin. Shpesh një pjesë e dezinformimit merret nga dikush që nuk e kupton se është i rremë dhe e ndan atë me rrjetin e vet, duke besuar se po ndihmonë.

Shpërndarja e dezinformatave nxitet nga faktorë socio-psikologjikë. Në internet, njerëzit shfaqin identitetin e tyre. Ata duan të ndihen të lidhur me “fisnin” e tyre, pavarësisht nëse kjo do të thotë anëtarë të së njëjtës parti politike, prindër që nuk i vaksinojnë fëmijët e tyre, aktivistë që janë të shqetësuar për ndryshimet klimatike ose ata që i përkasin një feje, race apo etnie të caktuar.

Kategoria e tretë që përdorim është informimi keqdashës. Termi përshkruan informacionin e vërtetë që ndahet me qëllimin për të shkaktuar dëm. Një shembull i kësaj është kur agjentët rusë hakuan emailin e Komitetit Kombëtar Demokratik dhe fushatës së Hillary Clinton dhe zbuluan disa detaje në publik për të dëmtuar reputacionin. Wardle C., Derakshan H. (2017), Information Disorder: Towards an interdisciplinary framework for research and policy making, Council of Europe report, DGI(2017)09.

Ne duhet të pranojmë se teknikat që pamë në 2016 kanë evoluuar. Ne po shohim gjithnjë e më shumë armatizimin e kontekstit, përdorimin e përmbajtjes së vërtetë duke e shtrembëruar dhe riformuluar. Siç u përmend, çdo gjë me një thelb të së vërtetës është shumë më e suksesshme për sa i përket bindjes dhe angazhimit të njerëzve.

Ky evolucion është gjithashtu pjesërisht një përgjigje ndaj kërimit dhe kompanive sociale duke u bërë shumë më të ashpra në përpjekjet për të manipuluar audiencën e tyre masive. Ndërsa ata kanë forcuar aftësinë e tyre për të mbyllur llogaritë e rreme dhe kanë ndryshuar politikat e tyre për të qenë shumë më agresivë kundër përmbajtjes së rreme, agjentët e dezinformimit kanë mësuar se përdorimi i përmbajtjes origjinale – i riformuluar në mënyra të reja dhe mashtruese – ka më pak gjasa të vërehet nga sistemi i inteligjencës artificiale.

Prandaj, pjesa më e madhe e përmbajtjes që po shohim tani do të vlerësohet në kategorinë informim keqdashës – informacion i vërtetë i përdorur për të shkakuar dëm. Dezinformimi është i qëllimshëm dhe përfshin përmbajtje me qëllim të keq si mashtrime, Përhap frikë dhe dyshim në popullatë. Llojet e dezinformimit: 1. Përmbajtje e fabrikuar: Përmbajtje krejtësisht false; 2. Përmbajtja e manipuluar: Informacione të vërteta ose imazhe që janë shtrembëruar, p. sh. ose titull i bujshëm ose 'karrem klikimi' populist; 3. Përmbajtja mashtruese: Imitimi i burimeve të vërteta, p. sh. duke përdorur markën e një të themeluar agjenci; 4. Përmbajtja mashtruese: Informacioni mashtrues, p. sh. komenti i paraqitur si fakt; 5. Konteksti i rremë: Përmbajtje faktikisht e saktë e kombinuar me informacion të rremë kontekstual, p. sh. kur titulli i një artikulli nuk pasqyron përmbajtjen; 6. Lidhjet e rreme: Kur titujt, pamjet vizuale ose titrat nuk e mbështesin përmbajtjen; 8. Përmbajtja e sponsorizuar: Rritja e Inteligjencës Artificiale (AI) ka lindur gjithashtu forma të reja të dezinformimit. Ne e quajmë këtë Media Sintetike për të treguar prodhimin artificial, manipulimin dhe modifikimin e të dhënave dhe multimedia me mjete të automatizuara, veçanërisht algoritme të AI, për të mashtruar ose ndryshuar kuptimin origjinal. Aty kanë frikë se mediat sintetike

mund të mbingarkojnë lajme të rreme, të përhapin dezinformata dhe mosbesim ndaj realitetit dhe automatizoni punët krijuese.

Demokracia në rrezik në shoqërinë e post-të vërtetës – si dezinformim, dhe keqinformimi shkatërrojnë vlerat demokratike të një vendi.

Shtrembërimi i së vërtetës, çrregullimi i informacionit dhe manipulimi i pëlqimit janë mënyra të drejtpërdrejta në të cilat elitat politike vënë në rrezik vlerat demokratike në shoqëritë e tyre. Demokracitë, në thelbin e tyre filozofik, por edhe në praktikë, mbështeten në të mirëinformuarit e qytetarëve të arsimuar politikisht, të cilët përcaktojnë çështjet kyçe në komunitetet e tyre, i bëjnë thirrje përfaqësuesve politikë për zgjidhjen e këtyre çështjeve, dhe monitorimin e hapave që përfaqësuesit duhet marrin për të përmbushur nevojat publike. Prandaj, qytetarët marrin pjesë në mënyra të ndryshme në krijimin vendimeve të informuara për votim. Megjithatë, edhe përfaqësuesit politikë duhet të jenë mirë të informuar (kryesisht për nevojat e komuniteteve dhe qytetarëve të tyre) dhe politikisht përgjegjës për të përmbushur këto nevoja në një mënyrë që është në interesin më të mirë të shoqërisë. Negociatat mes qytetarëve dhe përfaqësuesve të tyre politikë ndodhin në sferën publike, dhe duke qenë se demokracitë bashkëkohore janë demokraci të ndërmjetësuar, media luajnë një rol të rëndësishëm si në ofrimin e informacionit të besueshëm për publikun dhe atë politik në hapjen e hapësirës që ata të negociojnë zgjidhjet e mundshme për të zbuluar probleme. Në këtë kontekst, informacionet që merr publiku, si dhe mesazhet të cilat publiku ua dërgon dhe i merr nga përfaqësuesit politikë janë thelbësore për të proceset demokratike në çdo shoqëri dhe për forcimin e kompetencës demokratike dhe pjesëmarrjen qytetare. Kështu lajmet e rreme kërcënojnë demokracitë, pjesëmarrjen qytetare dhe qeverisjen efikase. Ajo rrezikon të drejtën e publikut për të qenë i mirëinformuar dhe për të

diskutuar çështjet shoqërore bazuar në informacione të besueshme, cilësore, të sakta bazuar në interesin publik. Mediat Online dhe platformat dixhitale janë bërë shumë të debatuar në kontekstin e përhapjen e lajmeve të rreme. Shumë shpesh debatohet për përhapjen e dezinformatave, dhe keqinformimi reduktohet kryesisht në këto kanale të reja komunikimi, që është të kuptueshme për shkak të rritjes së tyre progresive. Laura Chinchilla, ish-presidente e Kosta Rika dhe kryetar i Komisionit Kofi Annan për Zgjedhjet dhe Demokracinë në Epokan dixhitale, e vendos si më poshtë: Nga njëra anë, teknologjitë dixhitale kanë luajtur një rol jetik në ofrimin e lirë akses në të dhënat dhe informacionin e qeverisë; inkurajimi i pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje publike; futja e zërave të rinj në debatin publik; nxitjen e transparencës dhe shqyrtimi i veprimeve administrative; thurja e avokimeve globale së bashku për çështjet që prekin të drejtat e njeriut, sundimin e ligjit dhe demokracinë; dhe mobilizimi i aktorëve të rinj të etur për të gjetur rrugë alternative për pjesëmarrjen politike. Pranvera Arabe gati një dekadë më parë, protestat pro-demokracisë në Hong Kong këtë verë dhe rrëzimi i guvernatorit të Porto Rikos në korrik janë vetëm disa shembuj. Keqinformimi, dezinformimi: shkaqet, tendencat dhe ndikimi i tyre në demokraci. Nga ana tjetër, numri alarmant i episodeve që përfshijnë përdorimin e mediave sociale platformat për të manipuluar zgjedhjet dhe debatet publike, si dhe rritja e Grupet ekstremiste që përdorin internetin për të nxitur urrejtje dhe dhunë, na paralajmërojnë qartë se marrëdhënia e pafavorshme midis këtyre platformave dhe demokracisë nuk është më thjesht anekdotike. Lajmet e rreme janë po aq të vjetra sa lajmet, dhe gjuha e urrejtjes është po aq e vjetër sa fjalimi. Por epoka dixhitale ka ofruar një mjedis të pjekur për riprodhimin virulent dhe dukshmëria e të dyjave. Por rreziqet janë bërë po aq e dukshme. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se, ndryshe nga besimi popullor që lajmet

e rreme (dezinformimi, dhe keqinformimi) përhapen kryesisht nga mediat online (kryesisht rrjetet sociale të përdorura si nga qytetarët e thjeshtë ashtu edhe nga liderët politikë), media të tjera (të shkruara, radio, TV) shpesh luajnë një rol në përhapjen e lajmeve të rreme gjithashtu, për arsye të ndryshme të përmendura tashmë (varësia politike dhe ekonomike, modelet e pronësisë, etj.). Përveç kësaj, ka prova të mjaftueshme deri më tani për përhapjen e lajmeve të rreme në mbarë botën. Një studim i MIT zbuloi se “1% më e lartë e kaskadave të lajmeve të rreme shpërndahet në mes 1, 000 dhe 100, 000 njerëz, ndërsa e vërteta rrallë shpërndahet në më shumë se 1000 njerëz.” Përsa i përket aktorëve që përhapin dezinformata. Nga njerëz të thjeshtë me nivel të ulët të arsimimit mediatik që ndajnë në mënyrë jokritike jo të besueshme përmbajtje në llogaritë e tyre personale të rrjeteve sociale, mbi politikisht dhe ekonomikisht njerëz të fuqishëm që përdorin lajme të rreme për të formuar opinionin publik ose për të paraqitur interesin e tyre privatin si interes publik, për shtetet dhe qeveritë që e përdorin atë për të rritur ndikimin e tyre dhe të përmirësojnë statusin e tyre gjeopolitik – të gjithë këta aktorë luajnë një rol në sistemin e zgjerimit e narrativës së lajmeve të rreme në fakte alternative, duke e futur atë nën rubrikë të çrregullimit të informacionit, Marju Himma-Kadakas jep disa shembuj, ndër ta Konflikti i armatosur ukrainas, referendumi i Brexit dhe zgjedhjet presidenciale të 2016 në SHBA. Në këtë drejtim, citohet se në kontekstin e atyre ngjarjeve, lajmet e rreme si dezinformata e përhapur qëllimisht gjerësisht; faktet alternative mund të janë trajtuar si keqinterpretim i qëllimshëm i materialit faktik”. Lajmet e rreme janë gjithashtu një mjet në luftën e informacionit; në këtë kontekst shpërndarja i informacionit të remë është i qëllimshëm dhe përdor narrativat strategjike që kanë komponentët e faktorëve të lajmit të kulturës gazetareske anglo-amerikane (Khaldarova & Pantti 2016). Ky lloj dezinformimi

përhapet kryesisht përmes mediave sociale, por publikohet herë pas here nga mediat kryesore dhe shpërndahet në mënyrë thelbësore ... dhe, për shkak të kësaj, u vërtetua si fakte gazetareske (Himma-Kadakas, 2017: 26). E thënë në terma më të thjeshtë, shoqëria e post-të vërtetës është ajo që bazohet në çrregullim të informacionit – qoftë në lajme të rreme (dezinformim, dezinformim dhe/ose keqinformim) ose fakte alternative (informacion i vërtetë ose pjesërisht i vërtetë i përshtatur në një kontekst specifik) – për të cilat publiku reagon në mënyrë emocionale dhe jo racionale.

Shoqëria e keqe dhe lufta globale me dezinformata, dhe keqinformimi dhe aktorët që i përhapen ato, gjithashtu kanë fuqinë për të promovuar narrativa negative për shoqërinë civile dhe për të diskredituar punën e OJQ-ve. Në mbarë botën, ka një trend tjetër në rritje të OJQ-ve dhe organizatat e shoqërisë civile të cënueshme kundër sulmeve dhe fushatave online që përhapen informacione të rreme. Këto sulme janë krijuar për të mbjellë ndarje dhe konfuzion, stigmatizues në shoqërinë civile, përçmojnë organizatat e synuara dhe drejtuesit e tyre dhe promovojnë mendimet të pasakta për komunitetet që ata mbështesin. Në përgjithësi, synimi në shoqëritë, jodemokratike dhe regjimet autoritare, është të heshtin çdo zë dhe tu mbyll gojën njerëzve.

Cili është niveli i demokracisë në një shoqëri? Shoqëritë më demokratike janë më shumë të prirur ndaj strategjive që ruajnë fuqishëm lirinë e fjalës duke parandaluar dhe luftuar lajmet të rreme. Ata gjithashtu mbajnë kanale komunikimi (të tilla si media online platformat dhe rrjetet sociale) të hapura, duke punuar në të njëjtën kohë **për ngritjen ndërgjegjësimi për lajmet e rreme** dhe rritja e shkrim-leximit mediatik dhe politik tek qytetarët, si pjesë e një strategjie afatgjatë për parandalimin dhe luftën kundër dezinformimit, dhe keqinformimi (vendet nordike janë një shembull

i tillë qasje). Nga ana tjetër, regjime më pak demokratike dhe/ose më shumë autoritare kryesisht imponojnë qasje të ngurtë, që synojnë më shumë ruajtjen e status quo-së në shoqëri në vend që të luftojmë kundër lajmeve të rreme. Mbyllja e kanaleve të komunikimit për qytetarët dhe shpallja e atyre që shprehin opinione opozitare dhe prodhuesit, gënjeshtarët, terroristët, etj. janë teknikat më të zakonshme (në Turqi, Iran, dhe Kinës, por së fundmi edhe në SHBA).

3. 4 Cilët janë aktorët kryesorë në përhapjen e lajmeve të rreme? Pesë aktorët kryesorë janë shtetet veten e tyre (si një formë propagande dhe lufte informacioni që synon të ndërhyjë në çështjet dhe politikën e brendshme të shteteve të tjera; Ndërhyrja ruse në Brexit dhe Zgjedhjet presidenciale në SHBA janë shembujt më të fundit); politikanët dhe qeveritë (**përdorimi i lajmeve të rreme si një mjet propagande të brendshme për të mbajtur qytetarët të heshtur dhe për të garantojnë mbajtjen e tyre në pushtet**); media (të lidhura ngushtë me ose në pronësi të elitat politike apo të biznesit, duke përdorur lajme të rreme për të manipuluar publikun dhe për të krijuar opinion publik i cili nuk bazohet në fakte dhe në një pasqyrë të vërtetë të shoqërisë); lëvizjet sociale, të tilla si e djathta ekstreme dhe anti-LGBTI, anti-feministe dhe lëvizjet anti-migrante (përhapja e lajmeve të rreme kryesisht për të diskredituar në mënyrë çnjerëzore anëtarët e grupeve të veçanta që ata kundërshtojnë); dhe njerëzit e zakonshëm (duke përhapur false lajmet kryesisht për shkak të nivelit të ulët të arsimimit mediatic dhe pamundësisë për të njohur manipulim dhe propagandë).

Për të parandaluar luftën informative, rajonale dhe globale duhet të zhvillohen strategji dhe të angazhohen palët e interesuara ndërkombëtare (si p. sh organet e OKB-së dhe BE-së). Kur bëhet fjalë për politikanët dhe udhëheqësit e shtetit që

përdorin lajme të rreme, Aktorët e shoqërisë civile duhet të bëhen “aleatë” me qytetarët në luftën kundër tyre praktikave dhe, në fakt, lufta për demokraci (metodat e mundshme për ta bërë këtë përfshijnë kontrollimi i fakteve dhe fushata). Lufta kundër përhapjes së lajmeve të rreme nga media duhet të përfshijë organet rregullatore dhe vetërregulluese dhe shoqërinë civile aktorët, të cilët duhet të punojnë së bashku për të parandaluar keqbërje të tilla mediatike (kjo është gjithmonë e rëndësishme të përmendet se aktivitetet e tyre duhet të sigurojnë që liria e fjalës të jetë e plotë dhe e respektuar). Lufta kundër lëvizjeve sociale të përfshira në përhapjen e lajmeve të rreme duhet të përfshijë strategji afatgjata, fushatë dhe punë me qytetarët për të “thyer ciklin” e propagandës, nxitjes së frikës dhe narrativave negative. Kur vjen puna për lajmet e rreme të përhapura nga qytetarët e thjeshtë, e vetmja strategji që duket efektive është zhvillimin afatgjatë të aftësive dhe kompetencave të shkrim-leximit mediatik.

3. 5 Hapat për parandalimin dhe luftimin dezinformata, dhe keqinformimi

Siç u përmend më parë, dy strategji kryesore (të cilat kanë rezultuar të suksesshme deri më tani) janë aktualisht përdoret në nivel global për të parandaluar dhe luftuar përhapjen e lajmeve të rreme dhe përdorimi për manipulim politik: kontrollimi i fakteve dhe shkrim-leximi mediatik. Kontrolli i fakteve, në një farë mënyre, ka zhvendosur një nga funksionet kryesore të medias – verifikimin e informacion para publikimit – nga media te aktorët e tjerë, kryesisht OJQ-të. Aty janë dy mënyra se si përdoret verifikimi i fakteve: për të monitoruar vërtetësinë e deklaratave politike nga liderët (ka shumë organizata dhe media në SHBA, për shembull, deklaratat e

verifikimit të fakteve të bëra nga Donald Trump), dhe për të monitoruar vërtetësinë e masës përmbajtje mediatike (kryesisht e bëre nga OJQ të ndryshme). Vlen të theksohet se edhe pse duket të jetë një fenomen i ri që është zhvilluar me rritjen e mediave online, fakt- kontrolli ka ekzistuar edhe më parë në mediat tradicionale, ndonëse me një qasje paksa të ndryshme. Për shembull, roli i **këshillave të shtypit** në mbarë botën është pikërisht të ndërmjetësojnë ndërmjet mediave dhe publiku në rastet kur ky i fundit nuk është i kënaqur me përmbajtjen mediatike në termat e saktësisë faktike, qasjes, kontekstit, etj. Kjo është gjithashtu një formë e verifikimit të fakteve. Megjithatë, në manifestimin e tij bashkëkohor, verifikimi i fakteve është: një proces që kërkon të hetojë (një çështje) për të verifikuar faktin. Megjithatë, ndërsa udhëzues, ky përkufizim domosdoshmërisht konciz është i kufizuar në kuptimin e tij të punë praktike të asaj që përbën verifikimin e fakteve, ndryshimin dhe shtrirjen të praktikave të saj, si dhe faktorëve dhe konteksteve sociale, politike dhe kulturore në të cilën verifikimi i fakteve është bërë praktikë e vendosur.

Kontrolli i fakteve synon të mbajë përgjegjësi si liderët politikë ashtu edhe mediat. Puna e verifikimit të fakteve ndihmon publikun të kuptojë më mirë jo vetëm saktësinë faktike të informacionin e publikuar, por edhe kontekstin, kornizën dhe arsyet pse informacioni paraqitet në mënyra të caktuara. Kjo, natyrisht, kërkon që publiku të ketë një mendje të hapur dhe një grup specifik aftësish dhe kompetencash, që çon në një strategji tjetër të rëndësishme për parandalimin e përhapjes së lajmeve të rreme – edukimi mediatik. Një person i arsimuar mediatik i kupton rolet dhe funksionet e medias në shoqëri dhe është në gjendje të vlerësojë në mënyrë kritike përmbajtjen e medias dhe të ndërveprojë me median, veçanërisht në median në internet, në një mënyrë të ndërgjegjshme. Një person i

arsimuar mediatik ka nevojë për edukim mediatik (i cili nënkupton që arsimimi mediatik është një kompetencë e mësuar, domethënë nuk është një aftësi intuitive të fituara vetëm përmes përdorimit të mediave); nevoja për trajnim për të kuptuar median.

3. 6 “Çfarë është verifikimi i fakteve dhe pse është e rëndësishme?”

Fjalori i Oksfordit e përshkruan verifikimin e fakteve si një proces që kërkon të "hetojë (një çështje) në mënyrë që të verifikojë faktet". Megjithatë, ndonëse udhëzues, ky përkufizim domosdo-shmërisht konciz është i kufizuar në kuptimin e tij të rezultateve praktike të asaj që përbën verifikimin e fakteve, ndryshimin dhe shtrirjen e praktikave të tij, si dhe faktorët dhe kontekstet sociale, politike dhe kulturore në të cilat verifikimi i fakteve është bërë një praktikë e vendosur. Është e rëndësishme të kalojmë përtej narrativave të fundit të "fakteve" dhe "lajmeve të rreme" dhe momenteve të menjëhershme politike dhe sociale, për të theksuar pozicionin e kontrollit të fakteve në një konsideratë më të gjerë të natyrës njerëzore, ndërveprimit dhe ndërlidhjes sonë. E thënë thjesht, **verifikimi i fakteve është një formë e hetimit kritik dhe hetimor.** Ai përfshin një gamë të gjerë qasjesh dhe praktikash. Por ka një histori pas verifikimit të fakteve dhe nevojës bashkëkohore për të. Përhapja e dezinformatave është në thelb njerëzore. Daniel Kahneman, një psikolog që fitoi çmimin Nobel në shkencat ekonomike, prezantoi konceptin "WYSIATI" (Ajo që shihni është gjithçka që ekziston), që do të thotë se ne priremi të mos kërkojmë atë që nuk shohim. Ne më tepër mbështetemi në informacionin që është drejtpërdrejt në dispozicion për ne, pa qenë plotësisht të vetëdijshëm për atë që nuk dimë. Nëse shohim vetëm disa elementë të një historie, ne ndërtojmë historinë më të mirë që mundemi nga

ato elemente të pjesshme. Një pjesë e qasjes së kontrollit të fakteve është ndërgjegjësimi i paragjykimeve njohëse të lindura për secilin prej nesh. Ndërsa këto paragjykime na ndihmojnë të lundrojmë në jetën e përditshme, ato mund të na bëjnë të anashkalojmë faktet përkatëse, edhe kur ato paraqiten qartë. Përdorimi i fakteve dhe tregimi si një mjet mobilizimi politik ka qenë një mjet i vendosur prej kohësh për të bindur publikun për një konsensus grupor. Borgjezi i Calais dhe riimazhimi më bashkëkohor i Trotskit janë të dy shembuj se si pëlqimi i prodhuar përdori respektivisht mohimin e provave dhe manipulimin e drejtpërdrejtë fizik të provave, për të treguar një histori që ata që ishin në pushtet insistonin ta tregonin. Roli i gazetarit është të japë informacion të përditshëm: të japë dëshmi të saktë të sferës politike. Por realiteti është më shumë se ky informacion; ai përfshin disponueshmërinë e informacionit nga një shumëllojshmëri burimesh. Ne i thurim këto histori në një kuptim gjithëpërfshirës për veten tonë. Efekti i rrjetit të mediave sociale ka zgjeruar burimet e informacionit dhe kështu ndërtimin e narrativave tona. Mediat sociale kanë hequr gjithashtu një filtër primar të gazetarëve si themelimi i treguesit të së vërtetës. Disa politikanë dhe krijues të opinionit e kanë shfrytëzuar këtë mundësi si një ushtrim pushteti. Mendimtarja politike, Hannah Arendt, shpjegoi se si mund të ndodhë ky manipulim, përmes ndërveprimit të fakteve, opinionëve dhe fuqisë. Pra, cila është marrëdhënia midis fakteve dhe opinionëve? Opinionet mund të informohen nga faktet, ose nga mohimi i qëllimshëm i tyre nëse një konsensus grupi e detyron një gjë të tillë. Dhe në ditët e sotme, rrjetet e mediave sociale paraqesin një mjet të ri dhe të fuqishëm për të manipuluar pëlqimin. Prandaj, vitet e fundit kontrolli i fakteve është bërë më i përhapur në gazetari. Kjo reflektohet në rritjen e numrit të organizatave të kontrollit të fakteve që po krijohen ndërkombëtarisht. Ndërsa shpesh konsiderohet si një ndjekje gazetareske e lidhur me mediat e

themeluara, ajo ka qenë gjithashtu fokusi i punës nga OJQ-të, bamirësitë dhe organizatat jo-mediate. Qasjet ndaj praktikave të kontrollit të fakteve ndryshojnë në përputhje me rrethanat, me shumë organizata që i përmbahen një angazhimi ndaj "fakteve" dhe shpërndarjes së tyre, ndërkohë që ndryshojnë në mënyrën se si ndërmerren proceset e verifikimit të fakteve për sa i përket përzgjedhjes së pretendimeve dhe se si komunikohen vetë kontrollet e fakteve. Siç ka qenë ndonjëherë, verifikimi i fakteve nuk është garanci kundër një grupi njerëzish që vendosin të shpërfillin provat e të vërtetave faktike, por pa përpjekjen e verifikimit të fakteve, ne ia dorëzojmë secilin nga realitetet tona të tjerëve. Kontrolli i fakteve thekson se ne duhet të mbetemi skeptikë për mbijetesën tonë.

Keqinformimi, dezinformimi, dhe informacioni keqdashës shkaqet, tendencat dhe ndikimi i tyre në demokraci (që nënkupton rolin social të mediave dhe nevojën për të kuptuar se si janë ato të integruar në shoqëri); nevoja për pyetje të vazhdueshme të përmbajtjes mediatike (duke nënkuptuar qëndrimin kritik të përdoruesve); dhe një nevojë për vetë-shprehje (që nënkupton pjesëmarrjen e qytetarëve në komunitetin e komunikimit, jo vetëm roli i tyre pasiv në marrjen e mesazheve mediatike). Megjithatë, arsimimi mediatik ka një dimension tjetër, po aq të rëndësishëm, që lidhet me përdorimin e mediave me qëllim të dialogut ndërkulturor dhe pjesëmarrjes sociale të UNESCO-s burimet dhe strategjitë për zhvillimin e shkrim-leximit mediatik me të drejtë i referohet këtij aspekti të shkrim-leximi mediatik si një mekanizëm për të kontribuar jo vetëm në cilësinë e jetës së një individi, por edhe ndaj shoqërisë dhe komunitetit. Konkretisht, nëse do të merrnim të dhëna, informacione, njohuria dhe urtësia si përmbajtje kryesore e komunitetit global të informacionit (ose shoqëria e informacionit), mund të themi se detyra e shkrim-leximit mediatik është të na mundësojë të mbledhin të dhëna dhe përpunojnë informacione, por

kjo nuk duhet të ndalet me kaq. Ndoshta edhe më shumë i rëndësishëm është krijimi i një grupi njohurish në shoqëri, bazuar në të dhënat e mbledhura dhe informacionin e disponueshëm. Përveç kësaj, qëllimi i edukimit mediatik është arritja e mençurisë së komunitetit, e cila do të çonte në një **“komunitet të përgjegjshëm” ose “shoqëri demokratik”, në kuptimin ideal-tipik të fjalës.** Një komunitet i përgjegjshëm do të ishte një komunitet i qeverisur nga ata që dinë më shumë dhe që zgjidhen nga qytetarët të cilët kanë bërë një "zgjedhje të informuar" (bazuar në një sasi të mjaftueshme të vërtetuar, objektive, të besueshme, informacion cilësor). Pra, arsimimi mediatik kuptohet si një parakusht për aftësi pjesëmarrje në jetën publike, dhe si e tillë, ajo përfshin më shumë sesa interpretimin dhe krijimin e përmbajtjes mediatike. Përkufizimi i tij i zgjeruar përfshin të menduarit kritik, qytetaria globale, komunikimi, bashkëpunimi dhe lidershipi, dhe kreativiteti dhe sipërmarrje.

3.7 Masat që duhen marre në nivel global për ndalimin e dezinformimit.

Një strategji daljeje në botë, nivel rajonal dhe lokal?

Dezinformata, dhe keqinformimet dhe informacionet keqdashese janë bërë një pengesë e madhe për shoqëritë bashkëkohore dhe një kërcënim i madh për ato vlerat demokratike në këto shoqëri. **Në nivel global, rajonal dhe lokal, ato shkaktojnë konflikte, dëmtojnë qytetarët dhe çorientojnë proceset e vendimmarrjes.** Çrregullimi i informacionit rezulton në çrregullimi shoqëror dhe rritja e lajmeve të rreme dhe manipulimi përmes fakteve alternative rezulton në një rritje të populizmit në mbarë botën dhe anasjelltas. Meqenëse kjo infodemia është globale, reagimi ndaj tij duhet të jetë gjithashtu global. Qytetarë të arsimuar mediatik, media përgjegjëse

(përgjegjëse ndaj publikut dhe të vërtetës) që bëjnë kontrollin e fakteve para-publikimit, OJQ-të që bëjnë kontrollin e fakteve pas publikimit, dhe liderët politikë që ofrojnë një mjedis demokratik për debat publik bazuar në faktet në të vërtetë do të krijojnë shoqërinë e përsosur, të cilën mund ta quajmë një demokraci të vërtetë. Megjithatë, kjo është, pikërisht në këtë moment, një utopi e pastër.

Rritja e nivelit të edukimit mediatik dhe zgjerimi i praktikës së verifikimit të fakteve janë dy hapa të rëndësishëm që duhen bërë për të luftuar lajmet e rreme dhe manipulimin politik, por në këtë pikë ne do ta bënim rekomandoni edhe disa hapa të tjerë:

- Kriteret e qarta dhe përkufizimet e sakta të lajmeve të rreme **duhet të miratohen globalisht në mënyrë që të krijohen strategji globale për parandalimin dhe luftimin e lajmeve të rreme shpërndarjen dhe me qëllim të parandalimit të liderëve politikë në shoqëritë jodemokratike nga përdorimi i luftës kundër lajmeve të rreme si arsye apo justifikim për të kufizuar fjalën e lirë në shoqëritë e tyre.**

- Rregullat dhe rregulloret, si dhe strategjitë, **duhet të miratohen globalisht, por duhet të përshtaten me kontekstin rajonal dhe lokal.**

- Fushata ndërgjegjësuere **duhet të zhvillohen si në nivel global ashtu edhe në nivel lokal për të bërë njerëzit më të vetëdijshëm për manipulimin.**

- Meqenëse platformat e mediave online po bëhen “fushë beteje” e re për përhapjen e lajme të rreme dhe manipulime, kompani IT dhe pronarë platformash (përfshirë Google, Facebook, Twitter dhe YouTube) **duhet të punojnë ngushtë me BE-në, OKB-në dhe të tjera organizatat ndërkombëtare në parandalimin dhe luftimin e përhapjes së lajmeve të rreme.**

Termi është përdorur gjerësisht gjatë pandemisë COVID-19 për të përshkruar mënyrën e përhapjes së falsifikimit lajmet dhe

informacionet jo të besueshme po bëhen globale. Keqinformimi, dezinformimi, : shkaqet, tendencat dhe ndikimi i tyre në demokraci - Aktorët e shoqërisë civile mund dhe duhet të luajnë një rol vendimtar në rritjen e ndërgjegjësimi përhapja e lajmeve të rreme dhe ofrimi i mjeteve dhe kompetencave për qytetarët në mënyrë që ata mund t'i kuptojë më mirë këto forma manipulimi dhe mund t'i trajtojnë më mirë ato.

- Në të gjitha këto procese, mbrojtja e fjalës së lirë është vendimtare. Asnjë strategji ose Rregullore për parandalimin e lajmeve të rreme nuk duhet të zbatohet në kurriz të kufizimit lirinë e fjalës në çdo shoqëri apo vend. Dezinformimi dhe keqinformimi janë bërë kërcënime të reja për demokracinë. Siç u përmend më parë, çrregullimi i informacionit është duke krijuar edhe çrregullime politike dhe ekonomike globale. Rrjedhimisht, të gjitha politikat globale, rajonale, dhe aktorët lokalë (në nivel kombëtar, mbikombëtar dhe nënkombëtar) duhet të jenë të përfshira në strategjitë për parandalimin dhe luftimin e këtyre.

3.8 Seksizmi në reklama në media dhe në përmbajtjet mediatike

Gratë vazhdojnë të keqinterpretohen në media, gjë që ka pasoja negative për zhvillimin personal dhe profesional të grave dhe burrave. Për shkak të qëllimit të saj dhe përhapja, reklamimi mund të jetë veçanërisht i fuqishëm në përcjelljen e mesazheve, si pozitive ashtu edhe negative. Parlamenti Evropian e ka njohur rëndësinë e luftimit të seksizmit në reklamimi dhe i bëri thirrje Komisionit dhe Shteteve Anëtare të shtojnë përpjekjet e tyre.

Problemi

Ekspozimi mediatik është bërë një fakt i pashmangshëm i jetës. Për të tërhequr sa më shumë njerëz, media mesazhet priren të theksojnë

vlerat e përbashkëta dhe të ofrojnë një paraqitje të thjeshtuar të realitetit. Askund nuk është kjo më shumë se sa në reklama, pasi reklamat janë krijuar për të folur me një audiencë sa më të madhe në sasinë më të shkurtër të kohës. Edhe pse ka ndryshuar ndjeshëm gjatë viteve, duke reflektuar zhvillimet në shoqëria, Kjo është veçanërisht problematike sepse është mënyra se si njerëzit sillen dhe si e konceptojnë veten dhe të tjerët jo vetëm të fituara natyrshëm, por edhe të ndërtuara shoqërore. Djem e vajza të reja, që mësojnë rolet gjinore, të cilët janë ekspozimi ndaj mesazheve të tilla mund t'i brendësojë ato si të vërteta dhe të natyrshme. Në stereotipizimin gjinor,tribute të caktuara u atribuohen individëve vetëm në bazë të përkatësisë së tyre në grupin shoqëror të grave ose burrave. Gratë mund, për shembull, të perceptohen si edukues ose të dobët, dhe burrat si vendimtarë dhe të fortë. Stereotipet gjinore janë njohur si të dëmshme kur ato 'kufizojnë aftësinë e grave ose burrave për të zhvilluar personalitetin e tyre aftësitë e tyre, të ndjekin karrierën e tyre profesionale dhe të bëjnë zgjedhje për jetën dhe planet e tyre të jetës. Pasojat mund të jenë edhe më të dëmshme: qëndrimet tradicionale, në të cilat gratë konsiderohen si të varura ndaj burrave ose në rolet e stereotipizuara, konsiderohen të përjetësojnë dhunën ndaj grave.

(Rekomandimi Nr. 19 i CEDAW). Gjinia stereotipet gjithashtu mund të çojnë në diskriminim. Ekspozimi i vazhdueshëm ndaj këtyre llojeve të mesazheve e bën audienca e drejtuar ndaj tyre. Hulumtimet kanë treguar, për shembull, se të rinjtë mund të mos e perceptojnë seksizmin në reklama shihen gjerësisht si seksiste. Burrat gjithashtu kanë shumë më pak gjasa se gratë të thonë se ka një problem me përfaqësimi i grave në media dhe reklama, dhe aq më pak gjasa për të thënë se duhet adresuar.

Një projekt i vitit 2016 i Autoritetit të Standardeve të Reklamimit në Mbretërinë e Bashkuar mbi stereotipet gjinore në reklama

identifikon gjashtë kategoritë e stereotipeve gjinore: rolet (profesionet ose pozicionet që zakonisht lidhen me një gjini specifike), karakteristikat (atributet ose sjelljet që lidhen me një gjini të caktuar), tallja e njerëzve për mospërputhje stereotip (tallja me dikë për sjellje ose një vështrim jostereotip), seksualizim (portretizimi individë në një mënyrë shumë të seksualizuar), objektivizim (duke përshkruar dikë në një mënyrë që fokusohet në trupin e tyre), imazhi i trupit (që përshkruan një imazh të pashëndetshëm të trupit). Mesazhe të tilla mund të përcillen si haptazi ashtu edhe fshehurazi, 'përmes gjuhës, lëvizjes së trupit, sjelljeve dhe gjesteve'. Veprimi i BE-së.

Një nga vlerat thelbësore të Bashkimit Evropian është barazia midis grave dhe burrave Evropiane.

Angazhimi Strategjik i Komisionit për Barazinë Gjinore 2016-2019 liston çmontimin e stereotipeve gjinore, dhe EPRS **Seksizmi në reklama**

Shërbimi i Kërkimit të Anëtarëve, promovimin e roleve jodiskriminuese gjinore, si çështje të cilave do t'u kushtohet vëmendje e veçantë në të gjitha fushat prioritare. Programi i BE-së për të Drejtat, Barazinë dhe Shtetësinë bashkëfinancon projektet kombëtare që promovojnë përpjekjet për të kapërcyer rolet dhe stereotipet e ngurta gjinore. Në sektorin e medias, Media Audiovizive 2010.

Direktiva e Shërbimeve ndalon diskriminimin e bazuar në seks dhe paragjykimin e respektit për dinjitetin njerëzor. Ajo gjithashtu miraton vetërregullimin dhe bashkërregullimin në nivel shtetëror. Direktiva aktualisht zbatohet vetëm për televizionin reklammat dhe mesazhet e tjera audiovizive, por një rishikim i vazhdueshëm ka të ngjarë të zgjerojë fushëveprimin e tij. Parlamenti Evropian ka tërhequr vëmendjen për këtë çështje dhe ka bërë thirrje për një

angazhim më të fortë nga ana e saj Komisioni dhe Shtetet Anëtare, disa herë në këtë mandat parlamentar.

Seksizmi dhe stereotipet diskriminuese mbeten të përhapura dhe ndikojnë në edukimin dhe pjesëmarrjen e grave në ekonomi dhe në jetën publike

3.9 Këshilli I Europës për seksizmin në media

Më 27 mars 2019, Komiteti i Ministrave miratoi Rekomandimin CM/Rec(2019)1 për parandalimin dhe luftimin e seksizmit. Ai përfshin një katalog gjithëpërfshirës masash si për parandalimin ashtu edhe për të dënuar seksizmin dhe kërkon veprime specifike në fusha të tilla si: gjuha dhe komunikimi; interneti dhe mediat sociale; media, reklama dhe metoda të tjera komunikimi; vendi i punës; sektori publik; sektori i drejtësisë; institucionet arsimore; kulturës dhe sportit dhe sferës private. Vendet inkurajohen të miratojnë legjislacionin që dënon seksizmin dhe kriminalizon gjuhën e urrejtjes seksiste. Ai gjithashtu kërkon që vendet të monitorojnë zbatimin e politikave anti-seksiste në nivel kombëtar dhe të raportojnë periodikisht në Këshillin e Evropës. Seksizmi i fushatës: . Emërtojeni. STOP it!, me mjete të disponueshme në gjuhë të ndryshme synon rritjen e ndërgjegjësimit për fenomenin dhe eliminimin e tij.

Raportin mbi zbatimin e Rekomandimit CM/Rec(2019)1 për parandalimin dhe luftimin e seksizmit.

Seksizmi është një pengesë e rëndësishme për realizimin e të drejtave njerëzore të grave dhe liritë themelore në Evropë. Ajo pengon mundësitë e barabarta dhe fuqizimi i grave dhe vajzave në shumë fusha, duke përfshirë aksesin nëpushteti dhe vendimmarrja,

zhvillimi i jetës profesionale, aksesit në hapësira publike, përfshirja në botën dixhitale, zgjedhja e stilit të jetesës dhe e një jetetë lirë nga dhuna me bazë gjinore.

Në mars 2019, Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës miratoi **Rekomandimi CM/Rec(2019)1 për parandalimin dhe luftimin e seksizmit përgatitur nga Komisioni për Barazi Gjinore (KQZ).**

Rekomandimi përmban përkufizimin e parë të pranuar ndonjëherë ndërkombëtarisht

e seksizmit, që mbulon çdo akt, gjest, paraqitje vizuale, të folur ose të shkruar fjalë, praktikë ose sjellje të bazuara në idenë se një person ose një grupe personave është inferior për shkak të seksit të tyre. Ajo vë në dukje se sjelljet seksiste prek gratë dhe vajzat në mënyrë disproporcionale, duke çuar në diskriminim dhe parandalimin e avancimit të plotë të tyre në shoqëri. **Rekomandimi** trajton ato akte që mund të konsiderohen si “të padëmshme” por që gjithashtu mund kanë një ndikim të thellë mbi viktimat dhe përjetësojnë pabarazitë gjinore dhe dhuna ndaj grave. Ndërsa seksizmi është i lidhur ngushtë me të dy nocionet e diskriminimi me bazë seksi dhe dhuna me bazë gjinore, është shumë më i gjerëkoncept që kap aktet e seksizmit "të përditshëm" që konsiderohen nga shumë njerëz si "më pak të dëmshme", duke përfshirë të folurit dhe sjelljet si humori, shakatë, të remekomplimente, komente të padëshiruara nga të huajt ose mikro agresione që janë të pidentifikuara ose të adresuara nga përkufizimet ekzistuese ligjore të diskriminimit gjinor dhe dhuna ndaj grave. Kështu, objektivi i Rekomandimit CM/Rec(2019)1 është për të kapërcyer hendekun midis ndërkombëtare, kombëtare dhe standardet rajonale që garantojnë parimin e barazisë gjinore dhe de barazia gjinore fakto në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës.

Raport mbi zbatimin e Rekomandimit CM/Rec(2019)1

Rekomandimi (2019)1 u kërkon shteteve anëtare të monitorojnë progresin në të zbatimin dhe informimin e komitetit(ve) drejtuese kompetente të masat e marra dhe progresi i arritur. Në këtë kuadër, e tashmja raporti bazohet në përgjigjet e një pyetësori drejtuar anëtarëve të KQZ-së si dhe OJQ-ve kombëtare dhe ndërkombëtare, për të vlerësuar progresin bërë që nga miratimi i Rekomandimit, duke u fokusuar veçanërisht në masat e përgjithshme, duke përfshirë legjislacionin dhe politikat për të trajtuar seksizm.

3.10 Rregulla të reja për të mbrojtur pluralizmin dhe pavarësinë e medias

Akti Evropian për Lirinë e Medias vendos një grup të ri rregullash për të mbrojtur pluralizmin dhe pavarësinë e medias në BE

Ato do të sigurojnë që mediat – publike dhe private – të mund të operojnë më lehtë përtej kufijve në tregun e brendshëm të BE-së, pa presione të panevojshme dhe duke marrë parasysh transformimin dixhital të hapësirës mediatike.

Ndër të tjera, Akti Evropian për Lirinë e Medias rekomandon:

- **Mbroni pavarësinë editoriale**
- **Mbroni burimet gazetareske, duke përfshirë kundër përdorimit të spyware**
- **Sigurimi i funksionimit të pavarur të mediave të shërbimit publik**
- **Rritja e transparencës së pronësisë së medias**
- **Mbroni mediat kundër heqjes së pajustificuar të përmbajtjes në internet nga platforma shumë të mëdha në internet**

- **Prezantoni të drejtën e personalizimit të ofertës së medias në pajisjet dhe ndërfaqet**
- **Garantimi i transparencës në reklamatat shtetërore për ofruesit e shërbimeve mediatike dhe platformat online**
- **Sigurohuni që Shtetet Anëtare të ofrojnë një vlerësim të ndikimit të përqendrimeve kryesore të tregut të medias në pluralizmin e medias dhe pavarësinë editoriale**
- **Rritni transparencën në matjen e audiencës për ofruesit dhe reklamuesit e shërbimeve mediatike**

Një Bord i ri i pavarur Evropian për Shërbimet Mediatike, i përbërë nga përfaqësues nga autoritetet ose organet kombëtare të medias dhe i ndihmuar nga një sekretariat i Komisionit, do të ngrihet dhe do të fillojë të funksionojë në shkurt 2025. Bordi, ndër të tjera, do të promovojë efektivitetin dhe konsistencën zbatimi i kornizës së ligjit të BE-së për median. Ai do të zëvendësojë Grupin Evropian të Rregullatorëve për Shërbimet Mediatike Audiovizive (ERGA) që u krijua sipas Direktivës për Shërbimet Mediatike Audiovizive.

Cilat janë përfitimet e Aktit Evropian për Lirinë e Medias për gazetarët dhe profesionistët e tjerë të medias?

Vendimet editoriale do të mbrohen më mirë nga ndërhyrjet e panevojshme dhe, në rastin e mediave të shërbimit publik, gazetarët do të kenë garanci se punëdhënësi i tyre është i pajisur me financim adekuat, të qëndrueshëm dhe të parashikueshëm për operacionet e ardhshme, në përputhje me detyrën e tyre të shërbimit publik.

Ligji siguron gjithashtu garanci të forta për konfidencialitetin e burimeve dhe komunikimeve gazetareske, duke përfshirë përdorimin e softuerit ndërhyrës të mbikëqyrjes kundër mediave,

gazetarëve dhe atyre që kanë marrëdhënie të rregullta ose profesionale me median ose gazetarët.

Mbështetja e BE-së për median e lirë

Ekzistojnë gjithashtu një sërë mënyrash në të cilat BE-ja po mbështet lirinë dhe pluralizmin e medias, duke përfshirë:

- **Të kesh këshilla të shtypit dhe medias që forcojnë pozitën e këshillave të shtypit dhe medias në një mjedis mediatik të konvergjuar (Buxheti: 0.9 milion €)**
- **Zbatimi i një Sistemi të Monitorimit të Pronësisë së Medias për të ofruar një bazë të dhënash me bazë në vend që përmban informacion mbi pronësinë e medias (Buxheti: 0.5 milion €)**
- **Dhënia e granteve për të mbështetur inovacionin e mediave lokale dhe rajonale dhe për të nxitur pluralizmin (Buxheti: 2 milion €)**
- **Pasja e një mekanizmi të reagimit të shpejtë për të ofruar ndihmë praktike për mbrojtjen e gazetarëve nën kërcënim (Buxheti: 3.1 milion €)**
- **Zbatimi i një monitori të pluralizmit mediatik për të identifikuar rreziqet e mundshme për pluralizmin e medias (Buxheti: 1.1 milion €)**
- **Mbështetja e rigrantimeve për sektorët e medias me rëndësi të veçantë për demokracinë (si gazetaria lokale dhe investigative, interesi publik dhe media e komunitetit) si pjesë e Partneriteteve të Gazetarisë së Evropës Krijuese (Buxheti: 5 milion €)**

- **Krijimi i një qendre për lirinë e medias për të mbështetur mediat ekzistuese dhe të krijuara të pavarura ruse dhe bjelloruse që punojnë në BE (Buxheti: 2.9 milion €)**
- **Organizimi i një Festivali Evropian të Gazetarisë dhe Alfabetizmit Informativ Mediatik (Buxheti: 0.8 milion €)**

Kreu IV Roli i Këshillit Shqiptar të Mediave

4.1 Parimet themelore për veprimtarinë e transmetimeve audiovizive

(Bazuar te ligjit për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë (shtuar shkronja “dh” me ligjin nr. 30/2023, datë 13. 4. 2023)

1. Transmetimet audiovizive zhvillohen mbi bazën e këtyre parimeve:

- a) veprimtaria e transmetimeve audiovizive është e lirë;
- b) veprimtaria e transmetimeve audiovizive respekton paanshmërisht të drejtën për informacion, bindjet politike e besimet fetare, personalitetin, dinjitetin dhe të drejtat e liritë e tjera themelore të njeriut. Kjo veprimtari respekton në mënyrë të veçantë të drejtat, interesat dhe kërkesat morale e ligjore për mbrojtjen e fëmijëve;
- c) veprimtaria e transmetimeve audiovizive nuk lejohet të cenojë rendin kushtetues, sovranitetin dhe integritetin kombëtar;
- ç) veprimtaria e transmetimeve audiovizive siguron informim objektiv dhe të paanshëm të publikut, duke paraqitur në mënyrë të saktë faktet dhe ngjarjet, si dhe duke respektuar formimin e lirë të opinionit;
- d) veprimtaria e transmetimeve audiovizive garanton të drejtën e çdo shtetasi për të marrë shërbime të transmetimeve audio dhe/ose audiovizive, të ofruara për publikun nga operatorët e shërbimeve audiovizive, që e ushtrojnë veprimtarinë e tyre në territorin e Republikës së Shqipërisë.

dh) veprimtaria e transmetimeve audiovizive garanton parimin e barazisë dhe mosdiskriminimit gjinor, ndalimit të seksizmit në media dhe përfaqësimit gjinor në median audiovizive në përputhje me legjislacionin në fuqi.

2. Operatorët e shërbimit audioviziv, gjatë zhvillimit të veprimtarisë së tyre, udhëhiqen edhe nga këto parime:

- a) garantimi i lirisë së shprehjes;
- b) garantimi i së drejtës së informimit;
- c) ruajtja e sekretit të burimeve të informacionit;
- ç) respektimi dhe garantimi i së drejtës së ruajtjes së jetës private.
- d) moslejimi i transmetimeve që nxisin intolerancën ndërmjet shtetasve;
- dh) moslejimi i transmetimeve që nxisin ose justifikojnë dhunën;
- e) garantimi i së drejtës së përgjigjes;
- ë) garantimi i së drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të;
- f) respektimi i fqinjësisë së mirë midis popujve;
- g) respektimi i standardit letrar të gjuhës shqipe.

Parimet themelore të zhvillimit të veprimtarisë radiotelevizive sipas ligjit L i g j nr. 8410, datë 30. 9. 1998 për radion dhe televizionin publik e privat në Republikën e Shqipërisë(ndryshuar me ligjin nr. 8655 date 31. 07. 2000, ligjin nr. 8794 date 10. 05. 2001ligjin nr. 9016 date 20. 2. 2003 ligjin nr. 9124 date 29. 07. 2003 ligjin nr. 9531 date 11. 05. 2006 ligjin nr. 9677, date 13. 01. 2007)

Veprimtaria radiotelevizive është e lirë.

Veprimtaria radiotelevizive respekton paanshmërisht të drejtën për informacion, bindjet politike e besimet fetare, personalitetin, dinjitetin, jetën private të njeriut, si dhe të drejtat e liritë themelore të tij. Në këtë veprimtari respektohen në mënyrë të veçantë të drejtat, interesat dhe kërkesat morale e ligjore për mbrojtjen e të miturve.

Veprimtaria radiotelevizive nuk lejohet të cenojë rendin kushtetues, sovranitetin dhe integritetin kombëtar.

Pavarësia editoriale sigurohet me ligj.

Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit

Për rregullimin dhe mbikëqyrjen e veprimtarisë radiotelevizive në Republikën e Shqipërisë krijohet Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit (KKRT), i cili është organizëm i pavarur, që vepron në bazë e për zbatimin e dispozitave të këtij ligji.

Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit përbëhet nga Kryetari, Zëvendëskryetari dhe 5 anëtarë të zgjedhur nga radhët e personaliteteve në fushat e politologjisë, drejtësisë, medias, sociologjisë apo shkencave të tjera humanitare, të cilat kanë lidhje ose ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë mbi qëllimet e veprimtarisë radiotelevizive, siç përcaktohet në nenet 35 e 36 të këtij ligji.

KKRT-ja ushtron veprimtarinë e vet në përputhje me këtë ligj nën mbikëqyrjen e Kuvendit. Anëtarët e Këshillit Kombëtar të Radios dhe Televizionit zgjidhen nga Kuvendi për një periudhë 5-vjeçare, me të drejtë rizgjedhjeje vetëm një herë. Komisioni për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik i propozon Kuvendit 2 kandidatura alternative për çdo vend anëtar të KKRT-së, pas një përzgjedhjeje mes të paktën 4 kandidaturave të propozuara nga subjektet përkatëse si më poshtë:

- a) nga shoqatat dhe grupimet e mediave elektronike;
- b) nga shoqatat e medias së shkruar;
- c) nga profesorati dhe shoqatat e inxhinjerisë elektrike dhe elektronike;
- ç) nga profesorati i së drejtës, shoqatat e juristëve dhe Dhoma Kombëtare e Avokatisë;
- d) nga subjektet parlamentare;

dh) nga organizatat jofitimprurëse që veprojnë në fushën e të drejtave të njeriut, të drejtave të fëmijëve ose kërkimeve në politikat publike.

4.2 Këshillit Shqiptar të Mediave si organizatë e pavarur

Këshilli Shqiptar i Medias është një organizatë e pavarur gazetarësh që ka si synim të promovojë vetërregullimin e komunitetit të medias si një mjet për të rivendosur besimin tek media dhe për të mbajtur lart besueshmërinë e saj para publikut shqiptar.

E vetmja mënyrë për të kufizuar qeveritë në hartimin e ligjeve dhe rregulloreve që çenojnë aktivitetin e medias dhe gazetarëve është vetë – rregullimi i mediave. Vetërregullimi i mediave është shumë i rëndësishëm në një shoqëri demokratike. Strategjite e ndërtuara nga ana e qeverive në fushën e medias dhe gazetarisë duhet të jenë të tilla të mos kufizoj lirinë e shprehjes përveç kufizimeve që janë parashikuar me ligj dhe nga Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut.

Krijimi i Këshillit të Medias në vitin 2015 nga një grup gazetarësh, u mbështet nga Këshilli i Evropës. Qëllimi i tij ishte që të ndikonte në përmirësimin e standardeve profesionale në gazetari nëpërmjet respektimit të rregullave të Kodit të Etikës.

Deri tani ky këshill ka hapur zyrën e vet dhe ka zgjedhur një bord që shqyrton ankesat e publikut. Gjithashtu një Këshill Ankesash funksionon pranë rregullatorit, Autoritetit të Mediave Audiovizive, që merr në shqyrtim ankesat që vijnë nga institucionet publike, OJQ-të dhe qytetarët, që deri tani kryesisht kanë qenë në lidhje me raportimin e të miturve dhe shkeljen e dinjitetit njerëzor. Ankesat mund të gjenden të publikuara tek Buletini i Ankesave në faqen zyrtare të AMA-s. Fakti që ankesa vazhdojnë dhe dërgohen nga subjekte të ndryshme për sa i përket programeve televizive dhe

përmbajtjeve të tyre që çënojnë rregullat etike dhe Kodin e Transmetimit, është një tregues që këshilli i ankesave ka qenë dhe vazhdon të jetë i domosdoshëm për t'i dhënë zë qytetarëve në këtë drejtim, si edhe për të shtuar përgjegjësinë për respektimin e rregullave nga ana e OSHMAV-ve. Megjithëse, ende nuk reflektohet ndikimi i tij në vetë-rregullimin e medias në vend dhe për këtë gjë do duhet ende kohë.

KSHM u bashkohet organizatave të medias në shqetësimin për agresionin ndaj gazetares Ola Xama, nga ana e Kryetarit të Bashkisë dhe elementëve mediatikë të propagandës pranë tij. Sulmi verbal i Kryetarit të Bashkisë Tiranë për shkrimin e gazetares Xama “Projekti i inceneratorit të Tiranës u propozua nga Erion Veliaj, thotë SPAK” dhe të publikuar nga Birn, është i papranueshëm në një shoqëri ku media është e lirë. Agresioni i fshehur pas akuzave se znj. Xama “nuk është gazetarë, por një killer me pagesë”, etj, përveçse intimidimit, krijon hapësirë dhe i hap rrugën agresionit fizik apo denigrimit të mëtejshëm në rrjete sociale. KSHM i kërkon Kryetarit të Bashkisë të kërkojë ndjesë e të heqë dorë nga intimidimi i gazetarëve.

4. 3 Raste të shkeljeve nga ana e mediave

Titulli i artikullit: *Kronikë Tv në emisionin Fiks Fare*

Data e publikimit të vidoes: 18 shtator 2018

Lidhje reference: <http://top-channel.tv/video/fiks-fare-17-shtator-2018-pjesa-1/>

Ankuesi:

Përshkrimi i ankesës

Në videon ilustruese që shoqëron çështjen, vajzës së vogël nuk i ruhet identiteti.

VENDIMI

Duke parë videon, ne mendojmë që ka shkelje të nenit 14 të Kodit të Etikës së Gazetarit, që ka të bëjë përkatësisht me “Mbrotjen e Fëmijëve dhe Personave me Aftësi të Kufizuara”.

Ne gjykojmë se në videon më sipër nuk është respektuar anonimati i fëmijës, dhe pavarësisht se ka një tentativë për t’i mbuluar sytë, fëmija është tërësisht i identifikueshëm.

Ne rekomandojmë që video të hiqet nga youtube, nga faqja e Fiks Fare dhe nga çdo ritransmetim ose të realizohet mbulimi i plotë i identitetit të fëmijës.

ZGJIDHJA

Pas kontaktit me AMA-n, ajo vendosi që të urdhërojë porgramin të heqë videon nga të tëra mjetet e komunikimit masiv.

Published 20 Qershor, 2018

Titulli i artikullit: *Pas Elbasanit, tjetër rast në Tiranë, një 35-vjeçar kafshohet nga tre qen te “Myslym Shyri”*

Data e publikimit: 2018-05-02

Lidhje reference:

<http://www.balkanweb.com/site/fotot-pas-elbasanit-tjeter-rast-ne-tirane-nje-35-vjecar-e-kafshon-qeni-te-myslym-shyri/>

Përshkrimi i ankesës

Ky është një lajm i rremë dhe i sajuar nga propaganda e Bashkisë. Nuk ka qen të tërbuar dhe as të rrezikshëm në Myslym Shyri. ju lutem publikojeni dhe denonconi Balkan Web dhe gjithë mediat e tjera që janë vegël e propagandës. Faleminderit.

VENDIMI

Në mbledhjen e dt 19 qershor 2018, Bordi arriti në përfundimin që: Lajmi është i pasaktë dhe i paverifikuar. Burimet janë të paplota dhe të paqarta. Nuk qartësohet se cili Komisariat e ka dhënë burimin e informacionit.

Lidhja mes ngjarjes dhe projektit të Bashkisë është PR i fshehtë që nuk ka lidhje me lajmin.

Ka shkelje të nenit 1 të Kodit të Etikës, “Saktësia dhe Shkelja e Informacionit”:

“Gazetari duhet të verifikojë informacionin përpara botimit me qëllim që të sigurohet që është i saktë, i bazuar në fakte dhe i besueshëm. Të gjitha të dhënat dhe informacionet i duhen nënshtruar shqyrtimit të kujdesshëm: qoftë kur është përfutur nga burime njerëzore, qoftë nga dokumentet.” dhe Media nuk duhet të çorientojë publikun. Media duhet të bëjë të qarta rastet kur janë përdorur tekste, dokumente, imazhe dhe tinguj të manipuluar.”

Gazetaria njihet ndryshe si disiplina e verifikimit të informacionit. Megjithatë, është e domosdoshme që programet e studimit të gazetarisë dhe gazetarët praktikues t’i japin më shumë rëndësi aftësive të tyre informative, duke qene se hapësira mediatike dhe informative është deformuar ndjeshëm prej disa dukurive si propaganda, lajmet e rreme, talljet, agresioni dixhital, trolling etj.

Kriza veçse po thellohet dhe “mbingarkesa e informacionit” po gjeneron më shumë “pasiguri”. Manipulimi nëpërmjet informacionit, komunikimit dhe mjeteve të ndryshmet teknologjike, po na shpie në një situatë ku qytetarët dhe audienca po “gëlltisnin” çdo informacion që u jepet për shkak të mungesës së “mendimit kritik”.

Rrjedha e informacionit që na rrethon dhe njerëzit që krijojnë dhe shpërndajnë përmbajtje, besueshmëria e së cilës është e dyshimtë, na bën ta shohim materialin me dyshim, sidomos atëherë kur informacionet merren nga interneti dhe rrjetet sociale.

Këtu jepet një listë kontrolli, e zhvilluar nga Rrjeti Ndërkombëtar i Kontrollit të Fakteve, për verifikimin e burimit të informacionit dhe përmbajtjes. Nëpërmjet këtyre burimeve, një gazetar mund të verifikojë vërtetësinë, objektivitetin dhe besueshmërinë e materialit.

burime të tilla mund të përdoren veçanërisht në lidhje me materialet e izoluara në të gjithë vëllimin e informacionit, i cili rritet me 30% në vit.

Kontrolloni burimin Është e nevojshme të konstatohet se nga cili burim është transmetuar informacioni dhe nuk është e rëndësishme që të kontrolloni titullin, foton ose lidhjen. Rishikoni këtë informacion nga burime të tjera. Nëse ky është informacion i besueshëm, ai shpesh do të publikohet edhe në burime të tjera. Gjithashtu kini kujdes nga faqet e rreme që kanë emra të ngjashëm ose të burimeve të njohura. A ia vlen të merresh kaq gjatë me një rast të vetëm çinformimi apo dezinformimi? Përgjigja është po. Çinformimi që ju përcillni iu shkon të afërmeve dhe miqve tuaj, pastaj shumëfishohet duke arritur deri te miliona njerëz. Dezinformimi synon të shkaktojë dëm, dëmtim të individëve ose shoqërisë. Një klikim i juaj mund ta ndryshojë këtë reaksion zinxhir.

*Faktoje, e mbështetur nga National Endowment Democracy (NED) po monitoron 10 bashki në vend dhe po verifikon nëse janë mbajtur ose jo premtimet e dhëna nga kryebashkiakët.

Raste nga premtimet e pambajtura nga kryebashkiaket e zbuluar nga Faktoje. al

Sipas të dhënave nga [Open Procurement](#), data e lidhjes së kontratës për rikonstruksionin e Qendrës Kulturore për Fëmijë në Durrës është 24 mars 2023. Sipas afateve të përcaktuara, përfundimi i punimeve është 120 ditë. Mirëpo, deri më 6 tetor, kjo qendër nuk ishte gati për të zhvilluar aktivitetet e ndryshme kulturore.

Qendra Kulturore e Fëmijëve në Durrës, në rikonstruksion, 6 tetor 2023

Nisur nga verifikimi i kryer vendosëm që premtimin e kryebashkiakes Emirjana Sako për rikonstruksionin e Qendrës Kulturore të Fëmijëve, ta kategorizojmë Gjysmë të Mbajtur.

*Faktoje, e mbështetur nga National Endowment Democracy (NED) po monitoron 10 bashki në vend dhe po verifikon nëse janë mbajtur ose jo premtimet e dhëna nga kryebashkiakët.

Raste nga premtimet e pambajtura të indentifikuara nga Faktoje. al Banorët e lagjes 5 në qytetin e Durrësit nuk kanë hyrë ende në banesat e tyre, edhe pse kaluan katër vite nga tërmeti tragjik i nëntorit 2019. Nga verifikimi i Faktoje rezulton se 36 familje në këtë lagje presin prej muajsh hedhjen e shortit për apartamentin. Ata rrëfejnë se kanë 7 muaj pa bonus qiraje dhe detyrohen të paguajnë nga xhepi. Në njësinë 3 është rindërtuar vetëm një nga 9 pallatet e premtuar, ndërsa për 8 ende nuk ka nisur rindërtimi. Bashkia justifikohet me mungesën e fondeve nga qeveria.

Më 8 maj të këtij viti, kryetarja e Bashkisë së Durrësit, Emiriana Sako ripërsëriti premtimin e ricikluar për strehimin në banesat e reja për të pastrehët nga tërmeti i 26 nëntorit të vitit 2019:

“Në takim me banorët e njësisë nr. 3 ku u angazhuam që pallatet DS5 të lagjes nr. 5 të rindërtohen në të njëjtin vend”- shkroi në Facebook, kryebashkiakja Sako.

4.4 Roli i gazetareve për mbrojtjen e demokracisë

Në mënyrë që ta mbrojnë demokracinë gazetaret kanë një detyrim të rëndësishëm për shpërndarjen e informacionit mbi korrupsionin duke përfshirë dhe hetimin si për integritetin e politikanëve dhe zyrtareve publik ashtu edhe për drejtuesit e kompanive private të rëndësishëm. Eksozimi i informacioneve për korrupsionin përbën një interes legjitim publik mbizotërues ndaj jetes private. Informacioni rreth pasurisë së luajtshme ose të paluajtshme pronë që i takon të afërmeve apo miqve të ngushtë të një figure publike mund të bëhen publike vetëm nëse është e nevojshme për të provuar se figura publike aktualisht përfiton prej perdorimit të tyre.

Vendimi i Gjykatës Kushtetuese 16\2004

E drejta e informimit, ndër elementet e saj kryesor ka lirinë personale për të marrë informacion dhe lirinë e shtypit, të drejtën e medias për të marrë e dhënë informacion. Kjo e fundit trajtohet gjithnjë si një e drejtë më vete, për shkak të rolit të veçantë që luan media në një shoqëri demokratike. Pozicioni i privilegjuar i medias në shtetin demokratik garantohej për shkak se është ajo që e bën pushtetin shtetëror më të prekshëm për njerëzit, më të kontrollueshëm dhe më transparent. Media ndikon që individët e angazhuar në të tre pushtetet, si persona të zgjedhur dhe zyrtarë të kenë disa cilësi të reja. Ata janë më afërm me median, më të komunikueshëm me njerëzit, më të kujdesshëm në përmbushjen e detyrave dhe funksioneve të tyre si dhe në jetën e angazhimet e tjera shtetërore e private. Media është gjithashtu një bazë e rëndësishme për të kontrolluar dhe gjykuar se si funksionarët e veshur me pushtet, ushtrojnë autoritetin publik dhe si i menaxhojnë fondet publike. Garantimi i lirisë së medias, ndër të tjera zvogëlon mundësinë e manipulimeve me pushtetin publik si dhe nxit identifikimin e rasteve korruptive. Arma e saj më e fuqishme është kritika e vazhdueshme ndaj dukurive negative që rrezikojnë demokracinë

4.5 Fotografimi dhe filmimi nga ana e medias

Media audiovizuale duhet të jetë e vedijeshme për faktin se ka një efekt të fuqishëm më shumë se media e shkruar. Publikimi i fotove konsiderohet një ndërhyrje në të drejtën për respektimin e jetës private. Fotografimi dhe filmimi i personave në vende private nuk është i lejuar pa pëlqimin e tyre. Në vendet publike individët mund të fotografohen pa pëlqimin e tyre kur janë pjesë e një turme. Është e lejuar të fotografohen persona që tërheqin vëmendjen nga pamja kur marrin pjesë në konferenca ose protesta ose në

vepprintari të tjera. Në vende të ndjeshme ambulancë, spitale burgje shkolla është e domosdoshme pëlqimi i drejtuesit të institucionit.

Media nuk mund të filmojë një person që është nën stres në dhomen e urgjencës. Lejohet fotografimi dhe filmimi i policëve ose prokurorëve që janë duke kryer detyrën e shtetit.

Përdorimi i lenteve të gjata për të bërë fotografim nga një distancë e madhe cënon të drejtën e jetës private, kur imazhet tregojnë të dhëna që nuk janë të dukshme për botën e jashtme. Fakti që teknologjia është në dispozicion për të zmadhuar mbi njerëzit, veshjet, banesat e tyre private të tilla si foto letrë çanta me sende personale, telefonat dhe paisjet internet audio video nuk legjitimon përdorimin e fotografisë.

Lente të gjata mund të përdoren vetëm në vendet publike për të demonstruar praninë apo veprimet e figurave publike, në rrethanat ku mund të jenë të vetedijshëm për filmimin fotografimin dhe vetëm nëse ka interes publik në mbledhjen apo përhapjen e imazheve.

Regjistrimet e fshehta, kamera të fshehta ose mikrofonat apo paisje audio video ose hetim i fshehtë mund të përdoren vetëm në vlerësimin e thellë të rrethanave të rastit në rastin e një rëndësie të vecantë për publikun. Vendimi për përdorimin e metodave të fshehta të hetimit gazetaresk duhet të merret nga niveli i lartë i drejtimit ekzekutiv i mediave.

Përmbajtja e komunikimit privat të politikanëve që është kapur nga ekranet e paisjeve të komunikimit me ndihmën e lenteve të gjata apo biseda të përgjuara nga distanca e gjatë me ndihmën e mikrofonave mund të përdoren nga media vetëm në raste të jashtëzakonshme kur ka një interes publik thelbësor si në rastin e korrupsionit.

4.7 Kufizimet e lirisë së shprehjes së gazetarëve

Liria e shprehjes është e sanksionuar në nenin 10 të Konventës Evropiane të Drejtave të Njeriut

Sistemi i kufizimeve mbi ushtrimin e të drejtës për lirinë e shprehjes – paragrafi i dytë.

Paragrafi i dytë i Nenit 10 thotë:

Ushtrimi i këtyre lirive, që përmban detyrime dhe përgjegjësi, mund t'u nënshtrohet disa formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose sanksioneve të parashikuara nga ligji dhe që, në një shoqëri demokratike, përbëjnë masa të nevojshme për sigurimin kombëtar, integritetin territorial ose sigurinë publike, për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për ruajtjen e shëndetit ose të moralit, për mbrojtjen e dinjitetit ose të të drejtave të të tjerëve, për të ndaluar përhapjen e të dhënave konfidenciale ose për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor.

Kush ka të drejtë të komunikojë mendimet dhe idetë e tij ose të saj dhe të ndajë informacione në çfarëdo forme. Në të drejtat e njeriut kjo quhet liri e shprehjes. Ai ndalon shtetin dhe njerëzit e tjerë në shoqëri nga censura dhe mund të kufizohet vetëm për arsye shumë serioze. Liria e shprehjes dhe Demokracia Liria e shprehjes është një e drejtë e rëndësishme e njeriut e cila është thelbësore që një shoqëri të jetë demokratike. Ai mundëson shkëmbimin e lirë të ideve, opinioneve dhe informacionit dhe në këtë mënyrë u mundëson anëtarëve të shoqërisë të formojnë opinionet e tyre për çështje me rëndësi publike. Liria e shprehjes i shërben debatit publik dhe mbështet një shtyp të lirë dhe të pavarur, qytetari të informuar dhe funksionimin transparent të shtetit. Kufizimet E drejta e lirisë së shprehjes është shumë e gjerë, por ka kufij dhe mund të kufizohet.

Kjo ndodh kur liria e shprehjes së një personi cenon të drejtat e një personi tjetër ose vlerat e shoqërisë në tërësi. Në situata si këto, shteti mund të kufizojë ose ndëshkojë ligjërisht shprehjet që shkaktojnë dëm. Shembuj të kësaj janë shkeljet e jetës private, shpifja, gjuha e urrejtjes, turpësia, pornografia, rendi publik, siguria kombëtare, informacioni i klasifikuar, sekretet tregtare ose shkeljet e të drejtave të autorit. Media Liria e shprehjes i jep mediave të drejta dhe detyra të veçanta. Media informon shoqërinë për çështje me interes publik dhe krijon një platformë të rëndësishme për debat, shqyrtim dhe reflektim publik. Prandaj, media e pavarur dhe gazetaria cilësore konsiderohen si “mbrojtësi” i një shoqërie demokratike.

4.10 Si të shkruhet një shkrim gazetaresk bazuar në tekst

Punoni me idenë kryesore të artikullit (45 min)

Formuloni idenë kryesore. Përgjigjuni pyetjes: cila është ideja kryesore e artikullit tim? Formulimi duhet të jetë i shkurtër dhe konciz jo më shumë se 1-2 fjali. Për të mos ngecur, është e dobishme të masni kohën.

Vendosni një titull provizor

Titulli duhet të pasqyrojë thelbin e artikullit, por nuk duhet të ngadalësojë shkrimin, kështu që nuk keni nevojë ta lustroni atë për një kohë të gjatë, sepse atëherë mund t’i ktheheni sërish më vonë. vendosni një afat kohor jo më shumë se 20-30 minuta në mënyrë që procesi të mos zvarritet.

Krijimi i strukturës së artikullit (30 min)

Formuloni 5-7 nëntituj

Mblidhni nëntemat me anë të stuhisë së mendimeve dhe më pas strukturojini në një hartë; sa më shumë ide, aq më mirë. Mos shpenzoni më shumë se 15-20 minuta.

Zgjidhni 3-4 nëntitujt

Rilexoni temën kryesore dhe zgjidhni 3-4 nëntema që janë më të rëndësishmet për pasqyrimin e idesë kryesore.

Plani përfundimtar i veprimit (~ 60 min)

Caktoni kohë për secilën nën temë

Regjistroni para secilës nëntemë se sa kohë duhet për ta shkruar atë. Merrni parasysh kërkimin e ilustrimeve dhe krijimin e skemave.

Merrni kohë për “Rezultatet”

Koha për përmbledhje nuk duhet të jetë më e gjatë se koha e caktuar për krijimin e nëntemës. Te rezultatet duhet të prekni shkurtimisht vetëm mendimet themelore të shprehura në artikull. Rezultatet fillojnë me fjalinë: “Më herët në serinë.”

Cakto kohë për korrigjimin

Koha për të korrigjuar gabimet dhe për të shkruar çdo gjë saktë.

Specifikoni datat

Kontrolloni nëse plani përshtatet me kohën për publikimin e artikullit. Nëse jo, atëherë vendosni se cilat pjesë të artikullit mund të lihen mënjane.

Krijoni planin e punës. Bazuar në kohën dhe afatet e kërkuara, krijoni një skedar (tekst ose tabela elektronike) ku çdo fazë e punës

do të lidhet me një datë specifike. Caktoni një vend për të shënuar kohën e harxhuar. Printojeni dhe vendoseni në një vend të dukshëm. Shkrimi duhet të jetë i qartë dhe i kuptueshëm, fjalitë të jenë të lidhura me njëra me tjetrën. Për informacione të mëtejshme referojuni adresës së internetit.

E version is available online at <http://checklists.expert-jith>

Kreu V   Autoriteti i Mediave Audiovizive

5.1   Statusi i AMA-s

AMA është autoriteti rregullator në fushën e shërbimeve të transmetimeve audio dhe audiovizive dhe shërbimeve të tjera mbështetëse në territorin e Republikës së Shqipërisë.

AMA është person juridik publik, i pavarur, me seli në Tiranë.

AMA vepron në bazë e për zbatimin e dispozitave të këtij ligji dhe legjislacionit në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

Papajtueshmëritë dhe konflikti i interesave Anëtarë të AMA-s nuk mund të jenë individët që:

- a) janë anëtarë të partive dhe shoqatave politike, kandidojnë për deputet apo janë zgjedhur të tillë gjatë 2 legjislaturave të fundit, kanë konkurruar për kryetar të njësive vendore në zgjedhjet e fundit të organizuara për to apo kanë ushtruar detyrën e kryetarit të bashkisë, anëtarit të Këshillit të Ministrave apo të prefektit gjatë 3 vjetëve të fundit, si dhe ata që janë anëtarë të Këshillit të Ankesave, AKEP-it apo punonjës të këtij të fundit;
- b) janë persona të lidhur, sipas përcaktimeve të ligjit nr. 9367, datë 7. 4. 2005 “Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike” ose që kanë në pronësi pjesë kapitali apo aksione të shoqërive tregtare, si dhe të drejta të tjera në fushën e transmetimeve audiovizive, reklamës, prodhimeve të përmbajtjes së transmetimeve audiovizive, rrjeteve të komunikimit elektronik apo

persona të punësuar gjatë vitit të fundit, anëtarë të organeve drejtuese apo këshilluese të këtyre subjekteve apo të lidhur me ndonjë licencë me këto subjekte.

Anëtarët e AMA-s duhet të deklarojnë:

- a) çdo interes apo lidhje me ndonjë subjekt të licencuar nga AMA;
- b) çdo interes të mundshëm në ndonjë licencë, që AMA ka dhënë ose synon të japë, si dhe nuk mund të marrin pjesë në diskutimin apo vendimmarrjen e çështjeve të lidhura me këta interesaapo lidhje, që përbëjnë raste për skualifikim, sipas nenit 37 të Kodit të Procedurave Administrative.

AMA harton dhe miraton një kod sjelljeje, lidhur me rregullimin e veprimtarisë së saj për çështjet e përcaktuara në pikën 2 të këtij neni, sipas përcaktimeve të këtij ligji dhe të ligjit nr. 9367, datë 7. 4. 2005 “Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike”, si dhe miraton kodet e të njëjtit lloj për administratën e AMA-s dhe bordeve që mund të ngrejë.

Anëtarët e AMA-s nuk lejohet të shprehen ose të mbajnë qëndrime publike që cenojnë paanshmërinë e tyre, në raport me interesat e përcaktuar në pikën 2 të këtij neni.

Anëtarët e AMA-s duhet të mos influencohen financiarisht apo politikisht dhe duhet të veprojnë gjatë gjithë kohës për të përmbushur dhe thelluar objektivat e AMA-s.

Përbërja e AMA-s

(ndryshuar pika 3 me ligjin nr. 30/2023, datë 13. 4. 2023)

AMA përbëhet nga Kryetari, Zëvendëskryetari dhe 5 anëtarë.

Kandidat për t’u zgjedhur anëtar i AMA-s mund të jetë çdo person, i cili ka përvojë pune jo më pak se 10 vjet në fushat e:

- a) medias në përgjithësi;
- b) transmetimeve audiovizive të shërbimit publik, tregtar ose jotregtar;

- c) prodhimit të përmbajtjes së transmetimeve audiovizive;
- ç) teknologjive të medias;
- d) ekonomisë, administrimit dhe rregullave të konkurrencës;
- dh) çështjeve të zhvillimit të gjuhës shqipe;
- e) çështjeve që lidhen me personat me aftësi të kufizuara e grupeve të tjera vulnerabël;
- ë) artit, kulturës e muzikës;
- f) drejtësisë, ligjit, administrimit publik;
- g) shkencës, mjedisit dhe zhvillimit teknologjik;
- gj) mbrojtjes së konsumatorit;
- h) veprimtarive shoqërore, edukuese dhe zhvillimit të bashkësive lokale, publike e kombëtare, të cilat kanë lidhje ose ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë mbi qëllimet e veprimtarisë audiovizive, siç përcaktohet në këtë ligj.

Kryetari dhe zëvendëskryetari i AMA-s janë me kohë të plotë dhe paga e tyre caktohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për pagat, shpërblimet dhe strukturat e institucioneve të pavarura kushtetuese dhe të institucioneve të pavarura të krijuara me ligj. Shpërblimi i 7 anëtarëve për çdo mbledhje është në masën 20 për qind të pagës së kryetarit. Shpërblimi përfitohet për jo më shumë se tre mbledhje në muaj me kusht pjesëmarrjen në to.

Zgjedhja e anëtarëve të AMA-s

Anëtarët e AMA-s zgjidhen nga Kuvendi për një periudhë 5-vjeçare, me të drejtë rizgjedhjeje vetëm një herë.

Komisioni për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik, brenda 30 ditëve nga krijimi i një vendi vakant, fton, me anë të mjeteve të informimit publik, për paraqitjen e kandidaturave, subjektet e mëposhtme:

- a) shoqatat dhe grupimet e mediave elektronike;
- b) shoqatat e medias së shkruar;

c) profesoratin dhe shoqatat e inxhinierisë elektrike dhe elektronike;
ç) profesoratin e së drejtës, gazetari-komunikimit dhe ekonomisë, shoqatat e juristëve dhe Dhomën Kombëtare të Avokatisë;

d) organizatat jofitimprurëse që veprojnë në fushën e të drejtave të njeriut, të drejtave të fëmijëve ose kërkimeve në politikat publike, ose përfaqësues të shoqatave që veprojnë në fushën e mbrojtjes së personave me aftësi të kufizuara.

Subjektet e mësipërme propozojnë kandidaturat brenda 30 ditëve nga marrja e ftesës. Komisioni për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik bën për zgjedhjen, sipas përcaktimeve të neneve 7 dhe 8 të këtij ligji, mes të paktën 4 kandidaturave për çdo vend anëtar të AMA-s.

Për përzgjedhjen e kandidaturave alternative për çdo vend anëtar të AMA-s, Komisioni për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik zbaton procedurën e mëposhtme:

a) shqyrton të gjitha kandidaturat e paraqitura nga subjektet propozuese;

b) kandidaturat e administruara, në bazë të propozimeve të mësipërme, i nënshtrohen përjashtimit një nga një. Procedura e përjashtimit zbatohet sipas radhës: një nga përfaqësuesit e shumicës parlamentare dhe një nga përfaqësuesit e opozitës.

Në çdo rast komisioni mban parasysh ruajtjen e balancës, tre kandidatë të mbështetur nga shumica parlamentare, tre të mbështetur nga opozita. Kandidatët për anëtarë të AMA-s i propozohen për miratim seancës plenare.

Përjashtimi i çdo kandidature duhet të argumentohet duke garantuar respektimin e parimit të moscenimit të integritetit personal dhe profesional të kandidatëve.

Pas përfundimit të mandatit, anëtar i AMA-s, qëndron në detyrë deri në zgjedhjen e anëtarit të ri.

5. 2 Zgjedhja e Kryetarit të AMA-s

Anëtari i shtatë dhe njëkohësisht Kryetari i AMA-s zgjidhet jo më vonë se 10 ditë pasi të ketë përfunduar procedura e zgjedhjes së anëtarëve të AMA-s, sipas nenit 9 të këtij ligji. Jo më vonë se 30 ditë para datës së mbarimit të mandatit të Kryetarit të AMA-s, Kuvendi i Shqipërisë publikon shpalljen për vendin vakant të Kryetarit të AMA-s. Çdo shtetas që plotëson kushtet e nenit 7 dhe 8 të këtij ligji mund të paraqitet si kandidat për Kryetar i AMA-s. Kërkesa paraqitet e shoqëruar me dokumentacionin përkatës që provon përmbushjen e kriterëve ligjore për anëtar të AMA-s.

3. Lista e kandidatëve i kalon Komisionit për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik për të verifikuar përmbushjen e kriterëve të përcaktuara në këtë ligj. Në këtë listë nuk mund të përfshihen ose, nëse janë përfshirë, përjashtohen kandidatët e propozuar për anëtarë të AMA-s, sipas pikës 4 të nenit 9 të këtij ligji. Komisioni, pas verifikimit të kandidaturave, zbaton procedurën si më poshtë:

- a) komisioni identifikon katër kandidatët që kanë marrë mbështetjen më të madhe midis anëtarëve të komisionit. Çdo anëtar i komisionit mund të mbështesë deri në katër kandidatë;
- b) nëse dy apo më shumë kandidatë gëzojnë të njëjtën mbështetje, përzgjedhja e tyre bëhet me short;
- c) përfaqësuesit e pakicës parlamentare në komision përjashtojnë dy nga katër kandidatët e përzgjedhur. Kandidatët e mbetur i kalojnë Kuvendit për votim;
- ç) Kryetar i AMA-s zgjidhet kandidati që merr më shumë se gjysmën e votave të deputetëve të Kuvendit.

Vetërregullimi dhe bashkërregullimi

1. AMA nxit OSHMA-të në përgatitjen e kodeve të sjelljes që përcaktojnë standardet dhe praktikat që respektohen nga ofruesit e

shërbimeve mediatike, të cilët ofrojnë shërbime mediatike audio dhe audiovizive. AMA nxit ofruesit e platformave të shpërndarjes së videove në përgatitjen e kodeve të sjelljes që përcaktojnë standardet dhe praktikat që respektohen nga këto platforma.

2. Kodet e sjelljes duhet:

- a) të jenë të konceptuara në mënyrë që të pranohen gjerësisht nga palët e interesit;
- b) të përcaktojnë në mënyrë të qartë dhe të padyshimtë objektivat e tyre;
- c) të garantojnë respektimin e dinjitetit të njeriut, të drejtat dhe liritë themelore të një personi apo grupi personash në përputhje me legjisllacionin në fuqi;
- ç) të parashikojnë një monitorim dhe vlerësim të rregullt, transparent e të pavarur të arritjes së objektivave të synuar;
- d) të sigurojnë një zbatim efektiv, përfshirë sanksione të efektshme dhe proporcionale.

AMA ka të drejtë t'u vendosë OSHMA-ve detyrime të arsyeshme për transmetimin e një ose më shumë programeve audio dhe audiovizive, ofrimin e shërbimeve shoqëruese të tyre, udhëzuesit elektronikë të programit (EPG), ndërfaqet e programeve aplikative, veçanërisht shërbimeve që mundësojnë akses të përdoruesve me aftësi të kufizuar. Këto detyrime vendosen ndaj operatorëve të rrjeteve të komunikimeve elektronike, rrjetet e të cilave shfrytëzohen nga një numër i konsiderueshëm përdoruesish fundorë si mjet kryesor për marrjen e programeve audiovizive.

2. Detyrimet e mbartjes sipas pikës 1 vendosen vetëm kur ato janë të nevojshme për të përmbushur objektivat e interesit të përgjithshëm dhe janë proporcionale dhe transparente.”

3. Ofruesit e shërbimeve audiovizive, si dhe ofruesit e platformave të shpërndarjes së videove përgatisin dhe zbatojnë kode sjelljeje si marrëveshje të lira mes tyre për të zbatuar kërkesa etike dhe

profesionale në ushtrimin e detyrës, në favor të rritjes së cilësisë dhe shumëllojshmërisë së programeve audiovizive. Kodet e sjelljes publikohen edhe në faqet elektronike të ofruesve të shërbimeve mediatike audiovizive dhe në faqet elektronike të ofruesve të platformave të shpërndarjes së videove.

Ofruesit e shërbimeve të mediave audiovizive marrin masa proporcionale që programet e transmetuara prej tyre të jenë të arritshme në mënyrë graduale dhe progresive nga personat me aftësi të kufizuar.

Ofruesit e shërbimeve të mediave audiovizive hartojnë plane veprimi mbi aksesin në mënyrë progresive në shërbimet e ofruara prej tyre nga personat me aftësi të kufizuar.

Ofruesit e shërbimeve të mediave audiovizive informojnë periodikisht AMA-n për masat e marra për përmbushjen e detyrimeve të parashikuara në pikat 1 dhe 2 të këtij neni brenda vitit kalendarik.

AMA cakton një pikë kontakti në faqen e saj zyrtare, lehtësisht të arritshme nga personat me aftësi të kufizuar, për dhënien e informacionit dhe marrjen e ankesave në lidhje me çështjet e përmendura në këtë nen.

Ofruesit e shërbimeve të mediave audiovizive sigurojnë që informacioni në rast emergjencash, **përfshirë komunikimet publike dhe njoftimet në rast fatkeqësish natyrore, të ofrohet në mënyrë të tillë që të jetë i arritshëm nga personat me aftësi të kufizuar.**

Programet audio dhe audiovizive të ofruara nga ofruesit e shërbimeve mediatike audiovizive, që mund të dëmtojnë zhvillimin fizik, mendor ose moral të fëmijëve, do të transmetohen vetëm në atë mënyrë që siguron se fëmijët normalisht nuk do t'i dëgjojnë ose shohin ato, përmes zgjedhjes

së kohës së transmetimit, aplikimit të mjeteve të verifikimit të moshës ose përmes masave të tjera teknike.

OSHMA-të marrin masa mbrojtëse në proporcion me efektet që këto programe kanë në zhvillimin moral, mendor e fizik të fëmijëve. Programet audio dhe audiovizive më të dëmshme, me përmbajtje, si: dhuna dhe pornografia, do t'u nënshtrohen masave më të rrepta.

Të dhënat personale të fëmijëve, të mbledhura apo të gjeneruara nga ofruesit e shërbimeve mediatike audiovizive, nuk do të përpunohen për qëllime tregtare, të tilla si marketingu i drejtpërdrejtë, profilizimi dhe reklamimi mbi bazë sjelljeje apo për çdo lloj arsye tjetër.

Ofruesit e shërbimeve mediatike audiovizive do të japin informacion të mjaftueshëm për përmbajtjen që mund të dëmtojë zhvillimin fizik, mendor ose moral të fëmijëve. Ofruesit e shërbimeve mediatike audiovizive përdorin një sistem përshkrues të natyrës potencialisht të dëmshme të përmbajtjes së një shërbimi të medias audiovizive.

Pa cenuar parashikimet e neneve 15 deri 20 të ligjit “Për tregtinë elektronike”, ofruesit e platformave të shpërndarjes së videove marrin masat e nevojshme për:

- a) mbrojtjen e fëmijëve nga programet, videot e gjeneruara nga përdoruesit dhe komunikimet tregtare që mund të dëmtojnë zhvillimin e tyre mendor, fizik ose moral;
- b) mbrojtjen e publikut të gjerë nga programet, videot e gjeneruara nga përdoruesit dhe komunikimet tregtare audiovizive me përmbajtje që nxisin dhunë ose urrejtje kundrejt një grupi personash ose anëtarësh të një grupi;
- c) mbrojtjen e publikut të gjerë nga programet, videot e gjeneruara nga përdoruesit dhe komunikimet tregtare audiovizive me përmbajtje, shpërndarja e të cilave përbën një aktivitet që është vepër penale sipas legjisllacionit në fuqi, apo provokim për të kryer

një vepër terroriste, përbën vepër penale në lidhje me pornografinë për fëmijë, racizmin apo ksenofobinë.

Funksionet e AMA-s (ndryshuar shkronja “j” e pikës 1, shkronja “d” e pikës 2, shtuar shkronja “ë” e pikës 2 dhe pika 18 me ligjin nr. 30/2023, datë 13. 4. 2023)

5.3 Funksionet kryesore të AMA-s janë:

a) shqyrtimi i propozimeve dhe aplikimeve për ushtrimin e shërbimeve të transmetimit, përfshirë aplikimet për transmetime numerike dhe dhënia e autorizimeve ose licencave përkatëse, në përputhje me këtë ligj, përfshirë shërbimet e ofruara nga RTSH-ja;

b) lëshon dhe heq licencat dhe/ose autorizimet me shumicë të cilësuar;

c) garantimi i konkurrencës së ndershme, duke siguruar njëkohësisht zhvillimin e mëtijshëm të RTSH-së;

ç) bashkëpunimi me Komisionin për Mbrojtjen e Konsumatorit për garantimin e mbrojtjes së konsumatorëve në fushën e mediave elektronike, në rastin e praktikave të pandershme të OSHMA-ve dhe të ofrimit të shërbimeve me çmime abuzive;

d) hartimi i strategjive për ofrimin e shërbimeve të transmetimit në Republikën e Shqipërisë;

dh) mbikëqyrja e zbatimit të kontratës së shërbimit të lidhur me RTSH-në;

e) hartimi dhe miratimi i kodit dhe rregulloreve të transmetimit audioviziv dhe akteve të tjera nënligjore, në zbatim të këtij ligji;

ë) hartimi dhe miratimi i rregulloreve për procedurat dhe kriteret e dhënies së licencave dhe/ose autorizimeve, sipas përcaktimeve të këtij ligji;

f) përcaktimi i pagesave për licencat;
g) përgatitja dhe nxjerrja e udhëzimeve për RTSH-në, në lidhje me përmbushjen e detyrimeve të tij;
gj) përcaktimi i kriterëve dhe masave rregulluese për bashkëpunimin e infrastrukturës së transmetimit të RTSH-së;
h) zgjidhja e mosmarrëveshjeve midis ofruesve të shërbimeve të transmetimeve audio ose audiovizive, përfshirë mosmarrëveshjet me transmetuesin publik;

i) bashkëpunimi me ministrin për hartimin e Planit Kombëtar të Frekuencave;

j) bashkëpunimi dhe këshillimi me AKEP-in, Autoritetin e Konkurrencës, Drejtorinë e të Drejtave të Autorit dhe organet e tjera në përmbushjen e detyrimeve të përcaktuara në këtë ligj.

AMA, përveç funksioneve të mësipërme:

a) mbledh, administron dhe publikon informacion për sektorin e mediave audiovizive në Republikën e Shqipërisë, përfshirë teknologjinë e aplikuar;

b) ndjek zhvillimin e veprimtarisë së mediave audiovizive në nivel ndërkombëtar;

c) realizon, organizon, mbështet dhe promovon kërkimin, në lidhje me çështjet e mediave audiovizive;

ç) bashkëpunon me organet e tjera, përfshirë organet përfaqësuese brenda sektorit të mediave audiovizive, për të ndihmuar veprimtaritë trajnuese në sektorin e mediave audiovizive;

d) bashkëpunon me organet homologe të shteteve të tjera dhe me grupin e rregullatorëve evropianë për shërbimet mediatike audiovizive (ERGA);

dh) ndërmerr, nxit dhe kujdeset për kërkimin dhe veprimtaritë përkatëse, që kanë të bëjnë me rolin e medias, duke përfshirë bashkëpunimin me transmetuesit dhe subjektet e tjera të fushës;

e) përmbush me efektivitet objektivat e përcaktuar në nenin 18 të këtij ligji.

ë) promovon dhe nxit ndërgjegjësimin publik, kërkimin dhe veprimtaritë lidhur me edukimin mediatik, përfshirë ndërgjegjësimin publik për ofruesit e platformave të shpërndarjes së videove.

AMA kontrollon zbatimin e këtij ligji nga subjektet që ushtrojnë veprimtari në fushën objekt të këtij ligji dhe, në rast shkeljesh, vendos sanksione.

AMA monitoron tërësinë e programeve të transmetuara nga OSHMA-të.

AMA udhëzon OSHMA-të shqiptare për transmetime nga Shqipëria në drejtim të vendeve të

tjera, në zbatim të akteve ndërkombëtare apo rajonale, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë.

AMA, për zbatimin e sanksioneve të përcaktuara në këtë ligj, bashkëpunon me organet e tjera publike, sipas kompetencës së tyre **AMA kërkon nga administrata shtetërore, gjykatat, bankat dhe organizma të tjerë përkatës, si dhe nga titullarët e subjekteve të licencuar informacione, që i gjykon të nevojshme për të kontrolluar vërtetësinë e të dhënave të paraqitura nga aplikuesit. Këto të dhëna përdoren vetëm për zbatimin e detyrave të ngarkuara nga ky ligj. Përhapja dhe botimi i tyre nuk lejohet.**

AMA jep mendim për perspektivën e veprimtarisë së mediave audiovizive, në bazë të kërkesës apo kryesisht. AMA shpreh zyrtarisht propozimet e veta për nënshkrimin dhe zbatimin korrekt të marrëveshjeve ndërkombëtare, që kanë të bëjnë me mediat audiovizive.

AMA merr pjesë në veprimtari ndërkombëtare, në lidhje me strategjinë dhe perspektivat e zhvillimit të mediave audiovizive,

duke përfaqësuar Republikën e Shqipërisë dhe mbështet pjesëmarrjen e bashkëpunimin e subjekteve publike e private me organizata homologe europiane e botërore në fushën e mediave audiovizive. AMA përgatit studime me rekomandime për qëndrimin e Republikës së Shqipërisë në bisedimet ndërkombëtare zyrtare mbi mediat audiovizive.

AMA sugjeron ndryshime të legjislacionit dhe të rregulloreve, të cilat diktohen nga zhvillimi teknologjik, ekonomik, social dhe kulturor në fushën e mediave audiovizive.

AMA harton dhe miraton rregulloren e brendshme të administratës së saj.

AMA miraton projektbuxhetin e saj vjetor, shqyrton dhe miraton bilancin vjetor, si dhe raportin vjetor mbi veprimtarinë e saj përpara se t'i paraqitet Kuvendit.

AMA raporton në fillim të çdo viti për veprimtarinë vjetore të saj, zhvillimet në fushën e transmetimeve dhe mënyrën se si janë respektuar nga rrjeti publik dhe privat detyrimet, që rrjedhin nga ky ligj. Raportin e paraqet para Komisionit për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik dhepara Kuvendit në seancë plenare.

AMA kontrollon cilësinë e marrjes së sinjaleve në zonat e mbulimit dhe kërkon zgjidhje për ankesat e publikut për cilësinë e transmetimit të sinjaleve audiovizive.

AMA nxjerr vendime në zbatim të funksioneve të veta dhe të këtij ligji.

AMA i propozon Kuvendit strukturën organizative të institucionit. AMA siguron shfrytëzimin me efektivitet të burimeve të financimit.

AMA përcakton përbërjen, detyrat dhe shpërblimin e sekretariatit teknik, i cili ngrihet në funksion të mirorganizimit dhe mbarëvajtjes

së mbledhjeve të AMA harton dhe miraton një strategji, ku pasqyron mënyrën e realizimit të funksioneve të veta ligjore.

Strategjia duhet:

a) të përfshijë qëllimet kryesore dhe aktivitetet në përmbushje të objektivave të AMA-s si dhe rrugët për arritjen e qëllimeve;

b) të përgatitet duke marrë në konsideratë edhe:

i) kërkesat e Kuvendit;

ii) sugjerimet e ministrit;

iii) sugjerimet e AKEP-it, Autoritetit të Konkurrencës dhe organeve të tjera;

c) të marrë parasysh nevojën për sigurimin e përdorimit sa më të frytshëm, të dobishëm dhe përfitues të burimeve të veta;

ç) të përfshijë një studim të frytshmërisë dhe dobishmërisë të strategjisë gjatë kohës së zbatimit të saj, duke përjashtuar strategjinë e parë;

d) të miratohet, së pari, brenda 5 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji dhe më tej çdo 3 vjet;

dh) të përfshijë një plan veprimi të AMA-s lidhur me numrin, qëllimin dhe natyrën e autorizimeve dhe/ose licencave, që propozon për të realizuar gjatë kohëzgjatjes që mbulon strategjia.

AMA, për përgatitjen e strategjisë, këshillohet me Këshillin e Ankesave.

Para miratimit të strategjisë, AMA ndërmerr një proces këshillimi publik me grupet e ndryshmetë interesit, lidhur me projektin e strategjisë.

5. 4 Këshilli i Ankesave

Ligji nr.97/2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë” përcakton se Këshilli i Ankesave caktohet nga AMA me shumicë të cilësuar dhe përbëhet nga:

Kryetari i Këshillit të Ankesave dhe dy anëtarë të Këshillit të Ankesave, specialistë të fushës së medias.

Kryetari dhe anëtarët emërohen për një periudhë 3-vjeçare, me të drejtë riemërimi jo më shumë se një herë.

Këshilli i Ankesave ka për objekt të punës mbikëqyrjen e zbatimit të kodit dhe rregulloreve të miratuara nga AMA, që kanë të bëjnë sidomos me respektimin e dinjitetit e të drejtave të tjera themelore të njeriut, në mënyrë të veçantë mbrojtjen e të miturve, të drejtës për informacion dhe sensibilizimit të opinionit publik, lidhur **me respektimin e normave morale dhe etike në programet e ofruesve të shërbimeve audiovizive.**

Funksionet kryesore të Këshillit të Ankesave, në përmbushje të objektit të punës së tij:

1. të mbikëqyrë zbatimin e kodeve dhe rregulloreve nga OSHMA-të dhe RTSH-ja, sipas përcaktimeve të ligjit;
2. të shqyrtojë ankesat e publikut;
3. Të ndjekë në mënyrë periodike masën, në të cilën programet e një transmetuesi të huaj, të cilët tërësisht ose kryesisht u drejtohen spektatorëve në Republikën e Shqipërisë ekskluzivisht për qëllime informative, përputhen me kodet e transmetimit;
4. **të organizojë anketime të publikut për problemet etike të programeve. Përfundimet që nxjerr nga studimi i anketimeve dhe nga ankesat e publikut ia raporton AMA-s,** duke sugjeruar masat për përmirësim. Përfundimet mund të publikohen edhe në mjetet e informimit publik;

5. të botojë, çdo 6 muaj një përmbledhje të përfundimeve të nxjerra, në një buletin të veçantë që botohet nga AMA.

NJOFTIM PËR MEDIA

Ditën e mërkurë, në datën 8 shkurt 2023, në mjediset e Autoritetit të Mediave Audiovizive, (AMA) u zhvillua mbledhja e radhës së AMA-s, ku morën pjesë anëtarët e mëposhtëm:

Armela KRASNIQI Kryetar

Desada Metaj Zëvendëskryetar

Aurela BICJA Anëtar

Besian ZOGAJ Anëtar

Gjergji HAMITI Anëtar

Jetmir HALILAJ Anëtar

Joana ALLUSHI Anëtar

AMA, pas shqyrtimit të çështjeve të rendit të ditës vendosi:

1. Miratimin e planit të ri frekuencor për transmetimet numerike tokësore (470-694)” (Vendimi nr. 1, datë 08. 02. 2023).
2. Mosrinovimin dhe konstatimin e pavlefshmërisë së licencës së shoqërisë “Radio Mati” sh. p. k. , për subjektin audio privat “Radio Mati” (Vendimi nr. 2, datë 08. 02. 2023).
3. Rinovimin e autorizimit të shoqërisë “Tele. Co. Albania” sh. p. k. , për ofrimin e shërbimit të programit audioviziv mbështetur në rrjet kabllor Tele. Co. Albania” (Vendimi nr. 3, datë 08. 02. 2023).
4. Rinovimin e autorizimit të shoqërisë “Masa Grup” sh. p. k. , për përsëritjen e shërbimit të programit audioviziv mbështetur në rrjet kabllor “Masa Grup” (Vendimi nr. 4, date 08. 02. 2023).
5. Ndëshkimin e shoqërisë “Top Channel” sh. a., licencuar për subjektin audioviziv privat kombëtar “TV Top Channel”, me

vendimin për dënimin me gjobë në masën 200, 000 (dyqindmijë lekë”, për shkelje të ligjit nr. 97/2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë” i ndryshuar dhe Kodit të Transmetimit miratuar me vendimin nr. 228, datë 11. 12. 2017, të AMA-s (Vendimi nr. 5, datë 08. 02. 2023).

6. Refuzimin e ankimit administrativ të paraqitur nga subjekti person fizik Guri Meko dhe lënien në fuqi të vendimit për dënimin me gjobë nr. 15 datë 04. 10. 2022, vendosur ndaj subjektit OSHMA “TV kabllor Aral” (Vendimi nr. 6, datë 08. 02. 2023)

5. 5 Aleanca për Media Etike

12 Shkurt, 2020, 19 media shqiptare u angazhuan sot për të ndërtuar një mekanizëm vetërregullues, përmes një bashkëpunimi të quajtur “Aleanca për Media Etike”.

Aleanca për Media Etike është fillimi i një procesi për të ngritur dhe respektuar standartet e etikës në media, ajo është e hapur dhe dhe pritët që në të të anëtarësohen dhe media të tjera 19 mediat e Aleancës janë të hapura për ankesat dhe janë përkushtuar për të respektuar vendimet e këtij bordi.

Aleanca për Media Etike është një grup vullnetar i mediave shqiptare të përkushtuara për të zbatuar rigorozisht Kodin e Etikës së Gazetarit. Anëtarët zbatojnë vendimet për shkelje në raportim të marra nga Bordi të Etikës, i përzgjedhur nga anëtarët e AME-s.

Misioni i Aleancës

Misioni i Aleancës për Media Etike është që të promovojë raportimin cilësor në të gjitha format, në mënyrë që t’i tregojë

publikut se anëtarët e Aleancës janë burimet e besueshme të informacionit.

Objektivat

1. Të fuqizojë dhe të promovojë një grup mediash të përkushtuara ndaj etikës për të bërë dallimin në publik mes mediave etike dhe atyre abuzive.
2. Të gjejë mekanizma financiarë për të fuqizuar ekonomikisht mediat e Aleancës.
3. Të forcojë kapacitetet e gazetarisë së mirë për të gjithë anëtarët.
4. Të llobojë dhe pregatisë platformën ligjore për te drejtat e autorit në media.

Aleanca për Media Etike menaxhohet nga Këshilli Shqiptar i Medias. Bordi shqyrton të gjitha ankesat në lidhje me shkeljen e standardeve profesionale dhe etike në media. Si sekretari për ankesat shërben Këshilli Shqiptar i Medias.

Ankesat anonime nuk mund të merren parasysh.

Ankesat në lidhje me përmbajtjen e botuar në median e shkruar ose online mund të paraqitet nga çdo qytetar, persona juridikë dhe organizata civile dhe ndërkombëtare. Ankesa mund të paraqitet kundër një medie të caktuar.

Ankesat duhet të dorëzohen me shkrim ose elektronikisht tek zyrat e Këshillit Shqiptar të Medias; sipas procedurës që përcaktohet nga Bordi. **Një ankesë mund të paraqitet brenda 3 muajsh nga botimi i artikullit / artikullit gazetaresk.** Në rastet kur ankesa ka kaluar 3 muaj nga botimi i artikullit, do të merret parasysh sipas rastit por jo më vonë se një vit.

Para se ankesa të futet për shqyrtim nga Bordi, Kryetari/ ja vendos nëse ankesa është brenda kompetencave të Bordit të AME-s dhe në

rast se ankesa nuk është në juridiksionin e Bordit, refuzohet ankesa dhe njoftohet aplikanti për arsyet pse është refuzuar.

Këshilli Shqiptar i Medias krijon një skedar për ankesat ndaj mediave anëtare të AME-s, të cilat shënohen me një numër protokolli. Bordi i AME-s mbledhet të paktën një herë në muaj. Vendimet merren me një konsensus ose me shumicën e votave të anëtarëve të pranishëm, nëse nuk mund të arrihet një konsensus.

Para fillimit të çdo seance, anëtarët e Bordit të AME-s deklarojnë qartë nëse kanë konflikt interesi për temën që do të diskutohet. Anëtari që ka një konflikt interesi përjashtohet nga diskutimi dhe nga vendimmarrja për këtë ankesë.

Bordi ka detyrim të shqyrtojë të gjitha ankesat nën juridiksionin e tij, duke kërkuar nga ankimesi, si dhe nga media kundër së cilës është depozituar një ankesë, të paraqesë të gjitha faktet dhe informacionet e nevojshme. Të gjitha informacionet e mbledhura janë bashkëngjitur në dosjen për këtë temë. Media kundër së cilës është depozituar ankesa do t'i përgjigjet kërkesës së Bordit dhe duhet të paraqesë informacionin e kërkuar brenda 7 ditëve të punës. Me kërkesë të medias, Bordi mund të vendosë një seancë dëgjimore, për median dhe ankimesin.

Këshillit Shqiptar të Medias në konsultim me Kryetarin/en, në varësi të kompleksitetit të çështjes, duhet të fillojë një pajtim të palëve në mosmarrëveshje, si dhe të kërkojë nga media që të përdorë të drejtën e saj të përgjigjes ndaj personit që paraqet ankesën, domethënë, për të shpjeguar motivet dhe argumentet për botimin e artikullit.

Bordi i AME-s ka një afat prej një muaji për të marrë vendim mbi ankesën, përveç rasteve nëse ka arsye për zgjatjen e afatit, por jo më vonë se 3 muaj.

Në përbërje të Bordit të Etikës janë personalitete në fushën e gazetarisë, jurisprudencës dhe shoqërisë civile të njohur për integritet profesional të cilët garantojnë pavarësi të gjykit. Bordi është përzgjedhur me propozim të anëtarëve të Aleancës, Këshillit Shqiptar të Medias si dhe Departamentit të Gazetarisë në Universitetin e Tiranës.

5. 6 Ligj nr. 27/2018 për trashëgiminë kulturore dhe muzetë

Qëllimi i këtij ligji është ruajtja, mbrojtja, vlerësimi dhe administrimi i trashëgimisë kulturore kombëtare, trashëgimisë kulturore muzeore, peizazhit, si kontribues në ruajtjen e kujtesës kombëtare, përfaqësimit material dhe të dukshëm të identitetit kombëtar, si shprehje e vlerave kulturore, si dhe nxitja e zhvillimit kulturor në vend, duke siguruar ruajtjen dhe parandalimin e trajtimit të paligjshëm të objekteve kulturore.

Objekt i këtij ligji është përcaktimi i rregullave, procedurave dhe autoriteteve shtetërore përgjegjëse për ruajtjen, mbrojtjen, vlerësimin, administrimin e pasurive e të vlerave të trashëgimisë kulturore, trashëgimisë kulturore muzeore, si dhe vlerave kombëtare të peizazhit, pavarësisht vendndodhjes së tyre në territorin e Republikës së Shqipërisë.

5. 7 Parimet në trashëgiminë kulturore

1. Zbatimi i këtij ligji bazohet në krijimin e kushteve për ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, të politikave të qëndrueshme të zhvillimit të saj dhe sigurimin eqasjeve të barabarta të qytetarët për vlerat kulturore, duke respektuar parimet e mëposhtme:

- a) trajtim të barabartë të tipologjive të ndryshme të trashëgimisë kulturore në rrjedhën e mbrojtjes së saj;
  - b) transparencë në menaxhimin e aktiviteteve për ruajtjen e trashëgimisë kulturore;
  - c) decentralizim të administrimit dhe financimit të veprimtarive, me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore.
2. E drejta për akses në trashëgiminë kulturore përbën një mundësi për të përdorur vlerat kulturore, duke siguruar akses fizik ose intelektual ndaj tyre, pa i dëmtuar apo ekspozuar ato ndaj çdo rreziku.
3. Strukturat e qeverisjes qendrore e vendore dhe subjektet private krijojnë kushte për garantimin e aksesit të barabartë të publikut te vlerat kulturore.

5. 8 Pasuritë kulturore

1. Trashëgimia kulturore përfshin pasurinë kulturore materiale dhe jomateriale, si një tërësi vlerash kulturore, mbartëse të kujtesës historike dhe identitetit kombëtar, që kanë rëndësi shkencore ose kulturore.
2. Vlerat kulturore janë “pasuri publike” dhe gëzojnë mbrojtje nga strukturat e qeverisjes qendrore e vendore në interesin më të mirë të qytetarëve të Republikës së Shqipërisë.
3. Vlerat kulturore mbarten në pasuri, të cilat mund të jenë në pronësi të shtetit, të bashkësive fetare të regjistruara, si dhe personave fizikë ose juridikë privatë.
4. Pasuritë kulturore, sitet arkeologjike dhe objektet që janë me origjinë nga nëntoka dhe hapësira ujore kombëtare e Republikës së Shqipërisë, në kuptimin e këtij ligji, përbëjnë prone shtetërore publike.

Trashëgimi kulturore” është tërësia e pasurive kulturore, materiale dhe jomateriale, të një individi, grupi ose shoqërie të trashëguar nga e kaluara që ruan në të tashmen, për t’u përçarur brezave në të ardhmen si pjesë pasurisë kombëtare të një vendi, të cilat shprehin vlerat identitetin, njohuritë, traditat, besimet, si dhe pasuritë kulturore të peizazhit

“Mirëmbajtja” janë të gjitha masat praktike dhe teknike që duhen ndërmarrë, në mënyrë që pasuria kulturore të mbahet në ato lloj kushtesh e standardesh që japin kënaqësinë maksimale, pa dëmtuar vlerat kulturore. Ky është një proces i vazhdueshëm, programi i të cilit monitorohet.

Ruajtja dhe mbrojtja e pasurive kulturore

1. Ruajtja e pasurive kulturore është procesi sistematik i kërkimit, studimit, identifikimit, dokumentimit, regjistrimit, konservimit, restaurimit dhe përshtatjes.
2. Mbrojtja e pasurive kulturore është sistemi i masave të ndërmarra, përfshirë iniciativat ligjore, të cilat synojnë harmonizimin e praktikave të vlefshme për sigurimin e ruajtjes së këtyre pasurive për shfrytëzim me interes public.

Politikat mbi trashëgiminë kulturore.

1. Politikat shtetërore në fushën e trashëgimisë kulturore udhëhiqen nga Këshilli i Ministrave. Këto politika zbatohen nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, në ndërveprim me institucionet e tjera të qeverisjes qendrore e vendore, si dhe me shoqërinë civile.

2. Qëllimet strategjike të administrimit, ruajtjes dhe mbrojtjes së pasurive kulturore parashikohen në strategjinë kombëtare mbi kulturën, të hartuar nga ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore.

3. Këshilli i Ministrave:

- a) miraton plane për ruajtjen, mbrojtjen dhe administrimin e pasurive kulturore të paluajtshme;

- b) krijon institucione dhe subjekte juridike me propozim të ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore;
  - c) miraton kalimin në administrim të pasurive kulturore, sipas parashikimeve të këtij ligji;
  - ç) deklaron pasuritë kulturore të paluajtshme, të grupuara sipas parashikimeve të këtij ligji;
  - d) krijon, mbyll dhe riorganizon muzetë publikë në Rep asuritë kulturore të klasifikuara “me rëndësi universale”, “me rëndësi kombëtare” dhe “thesare kombëtare”
1. Me propozimin e ministrisë përgjegjëse për trashëgiminë kulturore, Këshilli I Ministrave mund të vendosë kalimin e pasurive kulturore të paluajtshme me vlera arkeologjike dhe atyre që gëzojnë statusin “me rëndësi universale” ose “me rëndësi kombëtare”, në pronësi shtetërore, në administrim institucioneve publike qendrore, pushtetit vendor, subjekteve juridike, të themeluara prej tyre, me qëllim miratimin, vlerësimin dhe kryerjen e aktiviteteve përkatëse konservuese e mbrojtëse të vlerave kulturore.
  2. Aktivitetet përkatëse ruajtëse e mbrojtëse të pasurive kulturore, sipas pikës 1, të këtij neni, si dhe çdo aktivitet tjetër shkencor, kulturor, arsimor, si dhe aktivitetet e lidhura me turizmin, do të kryhen në përputhje me parashikimet e këtij ligji dhe legjislacionit në fuqi.
  3. Kriteret dhe procedurat standarde të kalimit të pronës në administrim miratohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për trashëgiminë kulturore. .
  4. Pasuria kulturore e paluajtshme, e kaluar në administrim sipas pikës 1, të këtij neni, nuk mund të përdoret për qëllime të ndryshme apo të administrohet nga subjekte të ndryshme nga ato të përcaktuara në aktin e kalimit.
  5. Në rast shkeljeje, mospërmbushjeje të çdo parashikimi të marrëveshjes ose keqadministrim të pasurisë kulturore, të

konstatuara nga Inspektorati Kombëtar për Trashëgiminë Kulturore kjo marrëveshje zgjidhet.

Shteti siguron ruajtjen, mbrojtjen, vlerësimin dhe administrimin e trashëgimisë kulturore, në zbatim të dispozitave të këtij ligji dhe legjislacionit në fuqi.

2. Autoritetet shtetërore qendrore dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore bashkërendojnë punën, koordinojnë, harmonizojnë dhe integrojnë aktivitetet, me qëllim sigurimin e ruajtjes, mbrojtjes, vlerësimit dhe administrimit të trashëgimisë kulturore, si dhe krijojnë kushtet për aksesimin e tyre nga publiku.

3. Shteti siguron marrjen e masave për ruajtjen e trashëgimisë kulturore në rastet e fatkeqësive natyrore dhe konflikteve të armatosura. Këto masa ruajtëse propozohen nga ministri përgjegjës për trashëgiminë kulturore, ministri përgjegjës për mbrojtjen, ministri përgjegjës për punët e brendshme dhe miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Ministria përgjegjëse për trashëgiminë kulturore ushtron funksionet e ruajtjes, mbrojtjes, vlerësimit dhe administrimit të pasurive kulturore në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe legjislacionit në fuqi.

2. Ministri i ushtron këto funksione vetë ose nëpërmjet institucioneve të specializuara të fushës, në bashkëpunim me njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe institucionet e tjera shtetërore dhe privatët, në bazë të marrëveshjeve apo formave të bashkëpunimit, të parashikuara në këtë ligj dhe në akte të tjera ligjore.

5.9 Kodi I Ri I Trasmetimit dhe parimet themelore

PARIMET THEMELORE

Parimet themelore që përbëjnë bazën e zhvillimit të veprimtarisë audio dhe audiovizive, e cila mbështetet në garantimin e lirisë dhe pluralizmit të

mjeteve të komunikimit audio dhe audioviziv janë si më poshtë vijon: 1.1 Operatorët e shërbimit mediatik audioviziv, gjatë zhvillimit të veprimtarisë së tyre respektojnë, garantojnë dhe promovojnë liritë dhe të drejtat e njeriut, lirinë e shprehjes, të drejtën e informimit, parimin e mosdiskriminimit dhe mbrojtjen e të dhënave personale.

1.2 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive respekton rendin kushtetues, sovranitetin dhe integritetin kombëtar. 1.3 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive është e lirë, respekton paanshmërisht të drejtën për informacion, bindjet politike e besimet fetare, personalitetin, dinjitetin, normat morale dhe etike të shoqërisë si dhe kërkesat e deontologjisë së profesionit. Operatorët e shërbimit mediatik audioviziv janë të hapur ndaj ideve, opinioneve, tendencave e kaheve të ndryshme politike, shoqërore, kulturore e fetare.

1.4 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive respekton, mbron dhe promovon të drejtat e fëmijës, mirëqenien, shëndetin, zhvillimin harmonik moral dhe fizik të tij. Parimi i interesit më të lartë të fëmijës duhet të jetë parësor në çdo vendimmarrje për programimin, transmetimin, informimin e tyre dhe informacionet për ta.

1.5 Transmetimet audio dhe audiovizive, që përmbajnë elementë të pornografisë ose dhunës së skajshme, duhet t'u nënshtrohen rregullave të veçanta të një sistemi kontrolli, si ai i aksesit të kushtëzuar ose programeve të kriptuara.

1.6 Në transmetimet audio dhe audiovizive nuk duhet të përdoren shprehje, që përmbajnë gjuhë urrejtje, denigrim ose stigmatizim kundër një personi ose grupi personash, nuk duhet të përdoret gjuhë që promovon, nxit ose justifikon dhunën ndërmjet shtetasve në përgjithësi, dhunën me bazë gjinore në veçanti, radikalizmin, ekstremizmin dhe terrorizmin ose që nxit urrejtjen e grindjet për shkak të kombësisë, etnisë, besimit fetar, gjinisë, identitetit gjinor, orientimit seksual. Në transmetimet audio dhe audiovizive duhet të merren të gjitha masat e nevojshme për të ndaluar, kundërvepruar, kundërshtuar dhe hedhur poshtë çdo shprehje të tillë.

1.7 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive respekton dhe promovon të drejtat dhe lirinë e personave me aftësi të kufizuara, veçanërisht të personave me aftësi të kufizuara dëgjimi dhe shikimi, për të kërkuar, pasur dhe shpërndarë informacion dhe ide, përmes të gjitha formave të komunikimit dhe teknologjisë së aksesueshme dhe të përshtatshme për lloje të ndryshme të aftësisë së kufizuar, në kohën e duhur, pa kosto shtesë si edhe në mënyrë progresive drejt një situatë ku ata i gëzojnë këto të drejta në baza të barabarta me pjesëtarët e tjerë të shoqërisë.

1.8 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive siguron informim objektiv dhe të paanshëm të 11 publikut, duke paraqitur në mënyrë të saktë faktet dhe ngjarjet si edhe duke respektuar formimin e lirë të opinionit.

1.9 OSHMA-të nuk duhet të manipulojnë ose të çorientojnë qëllimisht audiencën nëpërmjet keqpërdorimit ose keqinterpretimit të deklaratave të bëra në kontekste të caktuara.

1.10 Në transmetimet audio dhe audiovizive respektohen të drejtat e transmetimit, të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to. 1.11 Në të gjitha llojet e transmetimeve audio dhe audiovizive respektohet standardi letrar i gjuhës shqipe.

1.12 Transmetimet audio dhe audiovizive respektojnë privatësinë, të dhënat personale dhe garantojnë të drejtën e përgjigjes.

1.13 Transmetimet audio dhe audiovizive realizojnë larmi përmbajtjeje dhe informacioni, duke respektuar lirinë e konkurrencës dhe shfrytëzuar mundësitë e zhvillimit teknologjik.

1.14 Veprimtaria e transmetimeve audio dhe audiovizive garanton të drejtën e çdo shtetasi për të marrë shërbime të transmetimeve audio dhe/ose audiovizive, të ofruara për publikun nga operatorët e shërbimeve audio dhe audiovizive, që e ushtrojnë veprimtarinë e tyre në territorin e Republikës së Shqipërisë. 1.15 OSHMA-të respektojnë fqinjësinë e mirë midis popujve. Transmetimet audio dhe audiovizive ruajnë, zhvillojnë dhe promovojnë shumëllojshmërinë kulturore, veçanërisht kulturën, identitetin, traditat,

trashëgiminë kulturore, artistike e mjedisore të pakicave kombëtare, në nivel kombëtar dhe vendor.

1.16 Transmetimet audio dhe audiovizive promovojnë kulturën e tolerancës, dialogut dhe mosdiskriminimit, përforcojnë mesazhet pozitive, respektin e ndërsjelltë, mirëkuptimin dhe bashkëpunimin pa dallim mbi bazën e identitetit etnik, kulturor, gjuhësor ose fetar.

SEKSIONI 2 E DREJTA PËR PRIVATËSI DHE MBROJTJE TË TË DHËNAVE PERSONALE

2.1 OSHMA-të respektojnë jetën private dhe familjare, shtëpinë, shëndetin dhe korrespondencën e çdo personi. 2.2 OSHMA-të respektojnë të drejtën e çdo personi për të mbrojtur të dhënat e tij personale gjatë përpunimit të tyre për qëllime gazetareske, letrare ose artistike. 2.3 Shpërndarja e informacionit te publiku, përfshirë fotografi apo pamje nga jeta private pa pëlqimin e personit të prekur, është e pranueshme vetëm nëse interesi publik tejkalon të drejtën e tij për privatësi dhe/ose mbrojtjen e të dhënave personale. 2.4 Përpunimi dhe publikimi i të dhënave personale të një personi duhet të lidhen me qëllimin për të cilin ato përpunohen dhe publikohen dhe të mos e tejkalojnë atë përgjatë pasqyrit të çështjes. 2.5 Gjatë transmetimit, gazetari duhet të sigurohet që informacioni të jetë i saktë, i paraqitur në mënyrë të drejtë dhe objektive, veçanërisht kur përfshin zbulimin e aspekteve të jetës private ose të të dhënave personale të një personi. 2.6 Përfshirja në jetën publike nuk e përjashton personin nga e drejta për privatësi, përveç rasteve kur rrethanat private ndikojnë në performancën ose në përshtatjen e tij me rolet publike që mban ose kërkon. 2.7 Identifikimi i drejtpërdrejtë ose rastësor i një biznesi ose një personi gjatë mbulimit të një ngjarjeje përligjet vetëm me interesin publik. Gjatë dokumentimit të fakteve të kronikës, të cilat ndodhin në vende publike, tregohet kujdes të shmanget fokusimi te personi/at ose detajet e tij/tyre, nëse publikimi i këtyre pamjeve nuk ka lidhje ose tejkalon qëllimin e kronikës dhe/ose deontologjinë e profesionit të gazetarit. 2.8 Përveç rasteve me interes të lartë publik, OSHMA-të nuk duhet të transmetojnë imazhe ose fotografi të personit të arrestuar në

pranga, pa pëlqimin paraprak të tij. 2.9 OSHMA-të nuk bëjnë publik identitetin e personit që ka humbur jetën ose është përfshirë në aksident, përveç rasteve kur është konfirmuar paraprakisht, se pjesëtarët e familjes janë të informuar dhe të vetëdijshëm për situatën ose kur identiteti i viktimës është vendimtar për hetimin. Rastet përjashtimore dikton vetëm nga interesi publik. 2.10 OSHMA-të duhet të respektojnë të drejtën e personit për privatësi kur raportojnë për grupet e pambrojtura të popullatës ose për situata sëmundjeje, fatkeqësie ose tragjedie. Gazetari duhet të shmangë çdo formë ngacmimi, ndërhyrjeje të lirë, spekulimi dhe ekspozimi të pajustificuar, që mund të rrisë dhimbjen dhe shqetësimin e personit ose personave të përfshirë. 2.11 OSHMA-të duhet të respektojnë parimin e prezumimit të pafajësisë, derisa personi të jetë dënuar me një vendim të formës së prerë. Kjo nuk duhet të pengojë OSHMA-të të raportojnë profesionalisht duke respektuar parimin e prezumimit të pafajësisë për çështjet me interes publik. “Interesi publik” përfshin, por nuk kufizohet vetëm në: g) zbulimin ose ekspozimin e veprës penale ose të padrejtësisë serioze; h) çështjet që përbëjnë shqetësim urgjent dhe të menjëhershëm për shëndetin dhe sigurinë publike; i) gjetjen, parandalimin dhe publikimin e krimeve të rënda, skandaleve dhe abuzimeve të pushtetit; j) mbrojtjen e publikut nga rreziku i çorientimit/manipulimit të rëndë; k) parandalimin e publikut nga mashtrimi me veprim ose deklaratë të një individi apo organizate; l) garantimin e aksesit në informacione, që lehtësojnë formimin e opinionit të qytetarëve për çështjet politike, ekonomike dhe shoqërore. 2.12. OSHMA-të respektojnë të drejtën e privatësisë kur japin të dhëna e informacione në lidhje me personin e dyshuar apo akuzuar si edhe për subjekte të tjerë, të lidhur me të në proces gjyqësor. 13 2.13 OSHMA-të, gjatë raportimit të një krimi, shmangin identifikimin e të afërmeve ose të njohurve të personit të akuzuar ose dënuar pa pëlqimin e tyre paraprak, përveç rasteve kur kjo kontribuon në zbardhjen e çështjes. 2.14 OSHMA-të nuk duhet të zbulojnë identitetin e dëshmitarëve, me përjashtim të rasteve kur këta persona kanë dhënë më

parë pëlqimin e tyre, kur identifikimi i dëshmitarëve ka interes publik, ose kur dëshmia është bërë publike më parë. OSHMA-të nuk zbulojnë identitetin e dëshmitarit, kur një gjë e tillë mund të vërë në rrezik jetën ose sigurinë e tij. 2.15 Gazetarët raportojnë për personat që po kryejnë dënimin me burgim, pa penguar mirëfunksionimin e sistemit të drejtësisë, duke respektuar të drejtat e të dënuarve, privatësinë e personelit të burgut dhe sigurinë e institucionit të ekzekutimit të dënimit. 2.16 OSHMA-të tregojnë kujdes në publikimin e pamjeve që dokumentojnë veprimet e ndalimit, shoqërimit ose arrestimit të një personi, me qëllim mos-cenimin e dinjitetit të tij. Pamjet dhe fotot mund të përdoren në mënyrë të ligjshme dhe të përhapen vetëm për të dhënë thelbin e informacionit në lidhje me lajmin që transmetohet duke përdorur teknikën e nevojshme të mbulimit të identitetit. 2.17 OSHMA-të tregojnë kujdes në rastet e transmetimit të informacioneve në lidhje me një krim ose aksident, duke verifikuar paraprakisht dhe me kujdes emrin e viktimës/ave dhe pamjet e vendngjarjes, për të shmangur fokusimin e vëmendjes së publikut te viktima dhe të afërmit e saj. 2.18 OMSHA-të mbrojnë të dhënat shëndetësore dhe të dhënat e tjera sensitive të personave në të gjitha llojet e formateve audio dhe audiovizive dhe shmangin publikimin e detajeve të panevojshme. 2.19 Gazetarët nuk japin të dhëna në lidhje me identitetin gjinor, orientimin seksual, të dhëna të tjera të jetës seksuale të një personi dhe nuk publikojnë imazhet "para" dhe "pas" të personave interseks pa pëlqimin e tyre paraprak ose nëse ato nuk kanë lidhje të drejtpërdrejtë me qëllimin e programit. Përpara intervistimit, gazetari pyet të ftuarin/ftuarën, për mënyrën, se si ai/ajo preferon t'i drejtohet. 2.20 OSHMA-të shmangin publikimin e detajeve identifikuese për personat LGBTI+ si vendi i punës, vendbanimi, shkolla ose të bëjnë përshkrime që në mënyrë të tërthortë e identifikojnë atë, pa pëlqimin e tyre. 2.21 OSHMA-të përdorin mbulimin e pamjes së një personi ose modifikimin e zërit të tij kur intervistojnë persona të dënuar, për çështje që lidhen me dhunën në familje, seksualitetin, orientimin seksual, identitetin gjinor. 2.23 OSHMA-të nuk

duhet të përdorin fotografi ose imazhe të personave LGBTI+ pa lejen e tyre. Nëse ka interes publik, merren masa që paraqitja e imazheve pa lejen e personit të mos e vërë atë në rrezik. 2.24 OSHMA-të bëjnë kujdes gjatë intervistimit të personit LGBTI+ për të mos ushtruar presion, në mënyrë që ai/ajo të tregojë historinë e jetës së vet ose të identifikojë familjen e vet. OSHMA-të 14 bëjnë kujdes kur pasqyrojnë ngjarje me përfshirjen e personave LGBTI+, duke shmangur komentet homofobe/transfobe dhe të dhënat identifikuese në rastet e pasqyrimin të shërbimeve mbështetëse që merr viktimat LGBTI+. 2.25 OSHMA-të respektojnë legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave personale dhe udhëzimet e miratuara nga Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, të zbatueshme në përpunimin e të dhënave personale për qëllime gazetareske, letrare ose artistike. Të dhënat e arkivuara prej OSHMA-ve aksesohen, modifikohen dhe fshihen përputhur me kërkesat ligjore. OSHMA-të lejohen të mbajnë të dhëna të tilla për qëllime historike, si pjesë e të dhënave të tyre të transmetimit si edhe për raportimin e çështjeve me interes publik. 2.26 Në rastet e ankesave lidhur me cenimin e privatësisë së individit, OSHMA-ja përgjegjëse merr në trajtim ankesën. Në rast refuzimi, Këshilli i Ankesave i shqyrton ato në përputhje me legjislacionin në fuqi për mediat audio dhe audiovizive.

5.10 Bashkëpunimi Evropian për rregullimin e mediave në Gjermani

Politika evropiane e medias po ndikon gjithnjë e më shumë në rregullimin e medias në Gjermani. Autoritetet gjermane të medias bashkëpunojnë me autoritetet e tjera mbikëqyrëse në nivel ndërkombëtar dhe mbajnë një qëndrim aktiv ndaj propozimeve legjislative të BE-së.

Angazhimi i autoriteteve të medias

Komisioneri për Çështjet Evropiane

bashkëpunimin evropian

Baza ligjore

Rregullimi i medias në Gjermani është përgjithësisht një çështje nën kompetencën e shteteve kombëtare – në strukturën federale të Gjermanisë, 16 Landet janë subjekti kryesor politik kompetent për median. Megjithatë, dixhitalizimi, globalizimi, sistemet konvergjente të medias dhe rëndësia në rritje e platformave dhe ndërmjetësve për formimin e opinionit paraqesin sfida të reja ndërkufitare për rregullimin e sotëm të medias. Sigurimi i pluralitetit të medias është një detyrë gjithnjë e më globale që nuk ndalet në kufijtë kombëtarë.

Kjo është arsyeja pse legjislacioni evropian po formëson gjithnjë e më shumë politikën dhe rregullimin e medias në Gjermani. Ligjet federale dhe evropiane garantojnë rregullimin transnacional të medias dhe në këtë mënyrë adresojnë ofertat mediatike ndërkufitare.

Parimi i vendit të origjinës dhe bashkëpunimi i rregullatorëve të pavarur është në qendër të rregullimit të medias evropiane.

Bashkëpunimi efektiv në nivel evropian po bëhet gjithnjë e më i rëndësishëm. Prandaj, autoritetet gjermane të medias punojnë së bashku ngushtë me autoritetet rregullatore të shteteve të tjera anëtare brenda Bashkimit Evropian. Komisioneri për Çështjet Evropiane përfaqëson interesat e Autoriteteve të Medias në nivel evropian. Aktualisht, ky funksion mbahet nga Dr Tobias Schmid, Drejtor i Autoritetit të Medias në North-Rhine Westphalia. Në këtë rol, ai monitoron zhvillimet në legjislacion dhe zbatimin e ligjit në nivel evropian dhe kontribuon me perspektivën e autoriteteve të medias në forume të ndryshme.

Autoritetet e medias pozicionohen në mënyrë aktive në legjislacionin e propozuar të BE-së, në veçanti duke botuar dokumente pozicioni. Kjo siguron që autoritetet e medias të flasin me një zë në nivel evropian.

Gazetaria e mirët në qeverisjet demokratikeduhet të mbështetet në këto hapa

Aktualisht, nuk ka një studim gjithëpërfshirës mbi cilësinë e gazetarisë në vendet në zhvillim, megjithëse disa pjesë kërkimore aty-këtu konfirmojnë se ka ende shumë vend për përmirësim. Fatkeqësisht, përpjekjet në trajnim dhe ngritjen e kapaciteteve nuk çojnë automatikisht në cilësi më të mirë. Dhe duke pasur parasysh situatën aktuale politike dhe mungesën e respektit për përfshirjen demokratike të shfaqur shpesh nga shumë qeveri, ata që duan të praktikojnë gazetari më të mirë duhet të mbështeten.

Cila është rruga përpara?

(a) Një vështrim më i afërt dhe sistematik i statusit aktual të cilësisë së raportimit dhe çfarë duhet bërë praktikisht.

(b) Hulumtimi në media, veçanërisht analiza e përmbajtjes, mund të ndihmojë në zbulimin e mangësive në raportim dhe në informimin e kurseve të trajnimit për t'i bërë ato të orientuara nga nevojat bazuar në gjetjet e hulumtimit.⁶ Rigoroziteti në metodologjinë e vlerësimit Monitorimit dhe vlerësimit ende i mungon mbështetja e brendshme brenda organizatave të zhvillimit të medias. Lajmi i mirë është se disa organizata po bëjnë vlerësime më serioze të punës së medias dhe pranimi i vlerësimit është përmirësuar ndjeshëm. Megjithatë, ne ende po përballemi me probleme metodologjike. Është e qartë se nevojitet më shumë rigorozitet shkencor nëse duam të dimë më shumë rreth arritjeve të projektit.

7. Zbatimi

Është shumë dakord se nevojitet një analizë e shëndoshë e medias dhe mjedisit të saj në një vend.

5.11 OSBE për lirinë e mediave

Përfaqësuesja dhe stafi i saj vëzhgojnë zhvillimet mediatike në 56 pjesëmarrësit shtetet dhe promovojnë pajtueshmërinë me Angazhimet e OSBE-së për lirinë e medias. Përgjegjësitë e Përfaqësuesit përfshijnë duke iu përgjigjur me shpejtësi moskonformitetit serioz nga shtetet pjesëmarrëse me ato angazhimet.

Përfaqësuesi konsultohet në mënyrë rutinore me Kryesuesja e OSBE-së dhe raporton në baza të rregullta tek Shtetet pjesëmarrëse në Këshillin e Përhershëm takime, duke rekomanduar veprime korrigjuese aty ku është e përshtatshme. Që nga themelimi i saj, Zyra është zhvilluar dhe zbatoi një shumëllojshmëri të gjerë projektesh për të ndihmuar në mbrojtjen e mediave dhe zhvillimin e medias së lirë. Ky proces ka ndihmuar qeveritë, ligjvënësit dhe OJQ-të për të reformuar peizazhin mediatik në vendet e tyre.

Sfidat për lirinë e medias

Liria e medias është ende nën kërcënim në rajonin e OSBE-së. Zyra punon për ta kundërshtuar këtë duke shërbyer si media vëzhgues, praktikë monitoruese e:

- Ngacmim, frikësim, burgosje dhe sulme fizike, duke përfshirë vrasjen, të gazetarëve dhe anëtarëve të tjerë të shtypin.
- Kufizimet e pluralizmit mediatik, sidomos në transmetim, nga
  - kontrolli i panevojshëm qeveritar dhe
  - presion mbi transmetuesit,
  - favorizimi ndaj pronës shtetërore mediat.
  - ngritjen e kallëzimeve penale për shpifje kundër gazetarëve për shkrim kritik historik për zyrtarët publikë.
- Përpjekjet legjislative për të mbirregulluar mediat tradicionale dhe interneti.
- Mohimi i aksesit në informacionin e mbajtur nga agjencive qeveritare.

- Detyrimi i gazetarëve për të zbuluar të tyren burime konfidenciale për zbatimin e ligjit agjencive.

Përfaqësuesi në Liria e Medias Organizata për Siguri dhe Bashkëpunimi në Evropë

- Qeveria përpiqet të etiketojë ofendim apo pikëpamjet kritike “ekstremizëm” ose “Gjuha e urrejtjes”.
- Pengesat administrative për mediat operacionet, duke përfshirë të tepërt regjistrimin, licencimin dhe akreditimin kërkesat.

Si funksionon Zyra Detyra kryesore e Zyrës është të veprojë në emër të mediave në vështirësi. Në vitin 2011, Zyra ka ndërhyrë më shumë se 140 herë në çështjet që përfshijnë mbi 34 pjesëmarrës shtetet. Përfshirja e Përfaqësuesit mund të marrin forma të ndryshme, duke filluar nga prapaskenat e “diplomacisë së qetë” dhe përmes kontakteve me pjesëmarrësit Ministrat e Jashtëm të Shteteve, për të ngritur publikun ndërgjegjësimi përmes deklaratave për shtyp.

Zyra ofron analiza të plota ligjore të ligjeve të propozuara dhe ekzistuese për median në shtetet pjesëmarrëse.

Zyra përgatit raporte të thelluara për çështjet thelbësore me të cilat përballen mediat. Për shembull, në verën e vitit 2011

Zyra publikoi rezultatet e OSBE-së së parë studim i ligjeve dhe rregulloreve në mbarë rajonin duke ndikuar në lirinë e internetit.

Përfaqësuesja ka marrë drejtimin mbi rritjen e ndërgjegjësimit për vazhdimin degradimi i sigurisë së gazetarëve dhe

flet shpesh për këtë temë. Në vitin 2011 në bashkëpunim me lituanezin Kryesia, një Udhëzues praktik mbi Siguria e Gazetarëve.

Zyra gjithashtu ofron udhëzues të dobishëm për gazetarët dhe zyrtarët e qeverisë mbi çështjet bashkëkohore. Këto përfshijnë një udhëzues për gazetarët se si të aksesojnë informacioni i qeverisë (2010), Udhëzuesi të Kalimi Dixhital (2010), dhe Udhëzues për vetërregullimin e medias (2008). Po ashtu, Përfaqësuesja dhe stafi i saj kryejnë vizita dhe publikojnë raporte mbi situata e lirisë së medias në një pjesëmarrës

Shtetit. Këto vizita përfshijnë konsultime me zyrtarë të lartë publikë, gazetarë dhe OJQ-të. Përfaqësuesi në Liria e Medias Organizata për Siguri dhe Bashkëpunimi në Evropë

Dunja Mijatovic, e cila u emërua në OSBE Përfaqësuesja për Lirinë e Medias në Mars 2010, është ekspert në të drejtën e medias dhe rregullore nga Bosnja dhe Hercegovina. Si një nga themeluesit e Komunikimit Agjencia Rregullative e Bosnjës dhe Hercegovina në vitin 1998, ajo ndihmoi në krijimin një kuadër ligjor dhe politik për median në ajo shoqëri komplekse e pasluftës. Ajo gjithashtu ishte i përfshirë në krijimin e një vetërregullimi Këshilli i shtypit dhe media e parë e lirë Linja e ndihmës në Evropën Juglindore.

Kreu VI   Gjuha e urrejtjes në media

6. 1 Gjuha e urrejtjes në diskursin mediatik dhe ndikimi që ka në shoqëri.

Që në fillim të kësaj analize, duhet theksuar se “të vlerësosh një sjellje të përgjegjshme etike si kufi të censurës është një absurditet. Etika nuk është censurë. Etika mbron dhe pasqyron botën e vlerave, dhe kryesisht vlerat dhe dinjitetin njerëzor. ”Janë të rrallë ata studiues që do ta kundërshtojnë lirinë e medias, por, nga ana tjetër kjo liri nuk do të thotë se vetë media mund dhe duhet të përjashtohet nga përgjegjësia që ka. Nuk ekziston asnjë lloj lirie, përfshi këtu edhe lirinë e shprehjes që të jetë absolute. “Ajo kufizohet nga detyra, nga ligji, për të respektuar dinjitetin e të tjerëve dhe lirinë e tyre legjitime. Nuk duhet të shkruhen, të krijohen dhe të transmetohen programe nëse ato dëmtojnë të vërtetën: jo vetëm të vërtetën faktike që përcillet, por edhe ‘të vërtetat rreth një qenieje njerëzore’, dinjitetit të një personi në të gjitha dimensionet. Media shqiptare reflekton thuajse të gjitha problematikat e lartpërmendura. Pozitiv është fakti që për shumicën e gazetarëve të medias audiovizive, gjuha e urrejtjes nuk është fenomen i panjohur. Nga gazetarët e anketuar, 36% e tyre shprehen se kanë shumë njohuri mbi gjuhën e urrejtjes, 28% pak dhe 36 % disa njohuri, ndonëse më shumë se gjysma e tyre nuk janë në gjendje të japin një përkufizim. Megjithatë, vlen të theksohet se ende nuk ka një përkufizim të gjithëpranuar nga studiuesit se çfarë është gjuha e urrejtjes, ndërsa universiteti është burimi kryesor i njohurive të gazetarëve mbi gjuhën e urrejtjes; vetëm 22% e të anketuarve shprehen se njohuritë

i kanë marrë në median ku punojnë dhe 19% në trajnime të ndryshme. **Politika prodhon më shumë gjuhë urrejtje në media, por ky fakt nuk përjashton rolin e gazetarëve si një hallkë e rëndësishme në parandalimin dhe kufizimin e shfaqjes së këtij fenomeni.** Gazetarët duhet të jenë më të vëmendshëm dhe selektiv në informacionin që përçojnë, pavarësisht burimit. -Për të frenuar gjuhën e urrejtjes nevojitet funksionimi i bordeve të etikës si një instrument vetërregullues i medias. -Rritja e ndërgjegjësimit dhe edukimit të gazetarëve nëpërmjet trajnimeve të ndryshme shfaqet si domosdoshmëri. -Gjithashtu, kërkohet përmirësimi i mëtejshëm i kurrikulës mësimore në universitet në lëndët që trajtojnë këtë dukuri, si psh. tek Etika e medias (module të veçanta) etj. si reflektim i ndryshimeve të shpejta në mjedisin mediatik. -Krahas rritjes së ndërgjegjësimit të gazetarëve nevojitet zhvillimi i studimeve të mëtejshme, ku fokusi të mos jetë vetëm tek gazetarët, por edhe tek audiencat në kushtet kur ka një rritje të interaktivitetit mes medias dhe audiencës. Kodi ynë Penal ka dispozita të veçanta kushtuar gjuhës së urrejtjes, të zbatueshme njëjloj për të gjithë qytetarët, pra edhe për njerëzit e medias. **Neni 265** i tij thekson shprehimisht: “Nxitja e urrejtjes dhe e grindjeve, për shkak të racës, etnisë, fesë ose orientimit seksual, si dhe përgatitja, përhapja ose ruajtja, me qëllim përhapjen e shkrimeve me përmbajtje të tilla, e kryer me çdo mjet ose formë, dënohet me burgim nga dy deri në dhjetë vjet”. Ndërkaq, duhet theksuar se liria e fjalës nuk bie ndesh me sistemin ligjor, me çështjen e mbrojtjes së ligjeve. Kur ligja apo një ndjekje penale nuk japin shpjegime të argumentuara se ku qëndron “nxitja nga fjalët e artikuluar publikisht apo nga përmbajtjet e hedhura në qarkullim”, vetëm atëherë mund të thuhet se i është hapur rruga shkeljes flagrante të të drejtave të njeriut. Megjithatë, rastet e veçuara të pas 1990-s në shtypin e shkruar dhe në transmetimet e RTSH apo kanaleve private televizive në vitet

2000, si dhe kontaktet e gjera me forume e organizata mediatike ndërkombëtare, besoj se kanë influencuar në hartimin e kodeve etike, ku shprehimisht gjuha e urrejtjes është cilësuar e papranueshme dhe e dënueshme nga aspekti i etikës profesionale. **Konkretisht, kodi më i ri i 2018-s thekson: “Media duhet të mos botojë materiale që nxisin urrejtje apo dhunë ndaj individëve mbi bazën e racës, fesë, kombësisë, ngjyrës, origjinës etnike, anëtarësisë, gjinisë, orientimit seksual, statusit civil, paaftësisë, sëmundjes apo moshës. . . Ky parim plotësohet më tej më në detaje me përcaktimet e tjera lidhur me ndërhyrjet në jetën private, nxitjen e krimit e dhunës apo me mbrojtjen e fëmijëve dhe personave me aftësi të kufizuara”.** (ISHM, Kodi i Etikës së Gazetarit, 2018)

Stereotipet me bazë gjinore përbëjnë ndër shkeljet më flagrante të etikës së informacionit dhe komunikimit në media. Si përkufizime stilistike gjuhësore, stereotipet që lidhen me gratë dhe vajzat, të përdorura në medime masive sikurse është televizioni, kanë ndikim të drejtpërdrejtë në ngritjen e një opinioni të caktuar publik lidhur me statusin dhe të drejtat e grave. Ekranit televiziv, edhe pse në konkurrencë të ashpër me magjinë e internetit mban ende supremacinë e informimit dhe edukimit publik, dhe kjo ndihet më së shumti në komunitetet lokale. Televizioni, sipas studiuesve të komunikimit dhe shkencave sociale, duke vënë në pah elementë të semantikës me përmbajtje paragjyquese ndikon drejtpërsëdrejti në sjellje dhe vlerësime të ndryshme sociale. **Sipas kërkimeve shkencore, stereotipet dhe diskriminimet mes dy gjinive në përmbajtjet mediatike kanë ardhur duke u shtuar e, për rrjedhojë, edhe impaktet e këtyre modeleve në shoqëri paraqesin rrezik në rritje.**

De juro, fenomeni i stereotipeve përballët me norma dhe sanksione, të parashikuar nga Kodi i Transmetimit, që buron prej ligjit për transmetimet audiovizive. Normimi që parashikon ndalimin e këtij

fenomeni dhe të tjerë që lidhen me diskriminimin dhe gjuhën e urrejtjes përmbledhen tek disa nene të Kodit të Transmetimit. Ky Kod orienton qartë mediat audiovizive në transmetimet e tyre për të respektuar të drejtat e njeriut: a) përmes raportimit jo-diskriminues të gazetarit mbi baza gjinore; b) përmes përdorimit të terminologjisë neutrale në aspektin gjinor; c) përmes respektimit të parimeve të privatësisë dhe ruajtja e konfidencialitetit (mbrojtja e të dhënave personale). Parimi i mosdiskriminimit është parashikuar dhe te Ligji për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë ku shprehimisht sanksionohet veprimtaria e transmetimeve audiovizive garanton parimin e barazisë dhe mosdiskriminimit gjinor, ndalimit të seksizmit në media dhe përfaqësimit gjinor në media audiovizive në përputhje me legjislacionin në fuqi.

6. 2- Baza Ligjore kombëtare për mbrojtjen nga diskriminimi

- **Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë**
- **Ligji nr. 10221/2010 “Për mbrojtjen nga diskriminimi”, i ndryshuar**
- **Ligj nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë”**
- **Ligj nr. 7961/1995 “Kodi i Punës i Republikës të Shqipërisë”, i ndryshuar**
- **Ligj nr. 96/2017 “Për mbrojtjen e Pakicave Kombëtare në Republikën e Shqipërisë”**
- **Ligj nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e Personave me Aftësi të Kufizuara”**
- **Ligj nr. 9970/2008 “Për Barazinë Gjinore në Shoqëri”**
- **Ligj nr. 9669/2006 “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar**

- **Ligj nr. 125/2020 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9669, datë 18. 12. 2006 “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, të ndryshuar**
- **Ligj nr. 45/2016 “Për vullnetarizmin”**
- **Ligj nr. 65/2016 “Për ndërmarrjet sociale në Republikën e Shqipërisë”**
- **Ligj nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”**
- **Ligj nr. 22/2018 “Për strehimin social”**
- **Ligj nr. 57/2019 “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”**
- **Ligj nr. 18/2017 “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”**
- **Kodi i Etikës në Media**

Dispozita për mbrojtjen nga diskriminimi ka dhe në ligje të tjera dhe Kode si, Kodi i Familjes, Kodin Penal, Kodi i Drejtësisë Penale për të Mitur, LIGJ Nr. 22/2018 PËR STREHIMIN SOCIAL, barazia gjinore është e parashikuar dhe në Kodin Zgjedhor, Ligji për statusin e nëpunësit Civil ka parashikuar parimin e mosdiskriminimit. Ky parim është parashikuar dhe në Ligjin për asimin dhe formimin profesional në Republikën e Shqipërisë, dhe në Ligjin për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë.

6.2Gjuha e urrejtjes në mediat sociale

“Të mbrosh veten në internet është e rëndësishme, pavarësisht nëse kjo do të thotë, të mbrosh informacionin tënd personal, të jesh i vetëdijshëm për phishing dhe mashtrime të tjera ose të shmangësh përmbajtje të dëmshme në mediat sociale”.²⁶⁷ Kjo e fundit, është parë si më e vështirë për t’u arritur, me një rritje shqetësuese të gjuhës së urrejtjes në platformat më të njohura të mediave sociale. Viti i deritanishëm ka sjellë një përzierje shqetësuese të përmbajtjes

në 126 platformat e mediave sociale. Veçanërisht, ka pasur një rritje të gjuhës së urrejtjes raciste, homofobike, transfobike dhe antisemitike. Kombet e Bashkuara e përkufizojnë gjuhën e urrejtjes si “advokim të urrejtjes kombëtare, racore dhe fetare që përbën nxitje për diskriminim dhe dhunë, si dhe racizëm në mediat sociale”. Me trazirat e fundit organizative në Twitter, përmbajtja e dëmshme ka qenë veçanërisht e dukshme në atë platformë. Siç është raportuar nga Komisioni i OKB-së për të Drejtat e Njeriut në janar, përdorimi i shpifjes “ “Një veçori që supozohet se u zbatua për të kuruar përvojën e shikuesit sipas interesave personale, në vend të kësaj ka zgjeruar shtrirjen e përmbajtjeve raciste, diskriminuese dhe të dhunshme”. 268 Ky trend shqetësues shtrihet edhe në platforma të tjera të mediave sociale. Për të dytin vit radhazi, Indeksi i Sigurisë së Mediave Sociale të GLAAD ka caktuar rezultate të dështuara për të pesë platformat kryesore. Sipas raportit, Instagram, Facebook, YouTube, TikTok dhe Twitter kanë dështuar të mbrojnë përdoruesit LGBT2+ nga të qenit objektiva të gjuhës së urrejtjes. “Hulumtimi i GLAAD tregon se rritja e përmbajtjes, që përfshin sharje, gënjeshtra dhe dezinformata në lidhje me individët jobinarë, dhe jokonform gjinor nuk ka çuar në një rritje të mbrojtjeve për të njëjtët njerëz”.269 Në vend të kësaj, platformat e mediave sociale kanë lejuar që kjo përmbajtje e dëmshme të lulëzojë e pakontrolluar, duke u përhapur në jetën reale. Sipas Presidentes të GLAAD, Sarah Kate Ellis dhe CEO: “Dehumanizimi i përmbajtjes anti-LGBTQ në mediat sociale si dhe keqinformimi e urrejtja, kanë një ndikim të jashtëzakonshëm të dhunës, në botën reale dhe legjislacionin e dëmshëm anti-LGBTQ, por platformat e mediave sociale shpesh dështojnë në zbatimin e tyre, politikat në lidhje me një përmbajtje të tillë”. Vendimi i fundit i Gjykatës së Lartë në lidhje me të drejtën e një biznesi për të diskriminuar klientët LGBTQ+, ka rritur vetëm incidencën e përmbajtjes së dëmshme në mediat sociale. Kërcënimet

e vazhdueshme për sigurinë e përdoruesve nxitën një grup prej mbi 250 personalitetesh dhe figurash publike, të nënshkruajnë një letër të hapur nga GLAAD, duke bërë thirrje për t'i dhënë fund gjuhës së urrejtjes dhe dezinformimit homofobik dhe transfobik. Letra u kërkon platformave të mediave sociale të adresojnë këtë çështje, duke krijuar në mënyrë proaktive politika, që forcojnë mbrojtjen për përdoruesit LGBTQIA+ dhe heqin në mënyrë aktive dezinformimin dhe përmbajtjen e urrejtjes. Rritja e gjuhës së urrejtjes në mediat sociale ka përfshirë edhe përmbajtje antisemitike. Ngjashëm me indeksin GLAAD, Lidhja Anti-Defamation përpilon një raport vjetor të titulluar Urrejtja dhe Ngacmimi në internet: Përvoja Amerikane. Raporti i ADL 2023 zbuloi se 52% e të rriturve amerikanë kanë përjetuar ngacmime ose urrejtje në internet në një moment të jetës së tyre. Vetëm gjatë vitit të kaluar, ka pasur një rritje alarmante tek adoleshentët e moshës 13-17 vjeç, që përjetojnë ngacmime në internet. Raporti zbuloi, gjithashtu se 80% e njerëzve që identifikohen si hebrenj, janë të shqetësuar se mund të shënjestrohen në internet vetëm për shkak të të qenit hebre. Figura të shquara dhe të famshëm, që bëjnë komente antisemitike, thjesht i hedhin benzinë zjarrit. Komediania Roseanne Barr, e cila u shkarkua nga ringjallja e këngës së saj, “Roseanne” për komente raciste, pati një intervistë të fundit në të cilën ajo mohon Holokaustin dhe bën thirrje për vdekjen e hebrenjve të sotëm. Klipet dhe citimet nga ajo intervistë qarkulluan shpejt në internet, duke përfshirë njerëz, që mbështesnin Barr dhe fjalët e saj të dëmshme. Trendi i urrejtjes gjithnjë e më të pafiltruar në mediat sociale, është pjesë e një diskutimi më të gjerë rreth sigurisë në internet . Ndërsa shpresojmë që veprimet si letra e hapur e GLAAD, do të çojnë në ndryshime pozitive në politikat e platformës së mediave sociale, ndërkohë, përdoruesit duhet të jenë të vetëdijshëm se cilat mënyra duhet të përdorin për të mbrojtur veten. Të jesh i detyruar të shikosh

vazhdimisht përmbajtje të dëmshme, është stresuese. Edhe nëse nuk jeni përballur drejtpërdrejt me ngacmimet në mediat sociale, mund të jeni të shqetësuar se mund të bëheni një objektiv. Është e rëndësishme të kuptojmë se kur, të qenit në internet është e dëmshme për mirëqenien tonë dhe të pranojmë, se duhet dakordësuar për të bërë një pushim. Edukimi për diversitetin, barazinë dhe gjithëpërfshirjen mund të ndihmojë në luftimin e ndikimit të përmbajtjeve të dëmshme në internet dhe të ndihmojë njerëzit me identitete të marginalizuara, të ndiehen të parë, të dëgjuar dhe të mbështetur përballë një përmbajtjeje të tillë. YW Boston, mund të na ndihmojë të zhvillojmë një strategji, që trajton çështjet, që janë të rëndësishme për punonjësit tanë. Analistët thonë se tendencat në krimet e urrejtjes në mbarë botën i bëjnë jehonë ndryshimeve në klimën politike dhe se mediat sociale mund të rrisin mosmarrëveshjet. Në ekstremin e tyre, thashethemet dhe sulmet e shpërndara në internet, kanë kontribuar në dhunën, duke filluar nga linçimi deri te spastrimi etnik. Përgjigja ka qenë e pabarabartë dhe detyra për të vendosur se çfarë të censurohet dhe si, ka rënë kryesisht, në dorën e një numri të vogël të korporatave, që kontrollojnë platformat në të cilat tani komunikon pjesa më e madhe e botës. Por këto kompani janë të kufizuara nga ligjet vendase. Në demokracitë liberale, këto ligje mund të shërbejnë për të zbutur diskriminimin dhe për të shmangur dhunën kundër pakicave. Përhapja e urrejtjes në internet është bërë e njohur si një nga sfidat më të mëdha për industritë e mediave sociale: “përgjatë vitit 2020 dhe fillimit të vitit 2021, kompanitë e mëdha të teknologjisë njoftuan se po merrnin veprime të paprecedentë kundër gjuhës së urrejtjes, ngacmimit ... që kishte lulëzuar prej kohësh në platformat e tyre ... (gjithsesi), niveli i urrejtjes dhe ngacmimit në internet i raportuar nga përdoruesit mezi u zhvendos”. 276 Urrëjtja në internet është e përhapur: sondazhet në disa vende tregojnë se

42%-67% e të rinjve në moshë madhore vëzhguan “shkrime ose fjalime të urrejtjes dhe degradimit në internet”, [2,3], dhe 21% kanë qenë vetë viktimë. Urrejtja në internet ka efekte negative në mirëqenien e viktimave dhe të vëzhguesve, duke përfshirë “depresionin, izolimin, paranojën, ankthin social, vetë-dyshimin, zhgënjimin, vetminë dhe mungesën e besimit”.Efektet e vëzhgimit dhe marrjes së urrejtjes përmes mediave sociale, mund të jenë mjaft të ndryshme nga efektet e shprehjes së urrejtjes përmes mediave sociale. Edhe pse disa studiues sugjerojnë se “pjesëmarrja e errët” në urrejtjen në internet, pasqyron impulset keqdashëse të individëve, një perspektivë alternative

6. 3 Aktet ndërkombëtare kundër diskriminimit

Së fundi, falë nocionit të shtetësisë së BE-së, GJED-ja ka rivlerësuar qëllimin e nenit 18 TFBE, i cili ndalon diskriminimin në bazë të kombësisë. Sa i përket parimit të mosdiskriminimit, ai është një parim i përgjithshëm i së drejtës së BE-së. Po ashtu është parashikuar në nenin 14 të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore. Neni 14 ofron një listë të arsyeve mbi të cilat bëhet diskriminimi e ndaluar. Aktë ndërkombëtare që e ndalojnë diskriminimin përveç atyre të përmendura më sipër janë. Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Shoqërore dhe Kulturore, Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave, Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, Konventa Amerikane për të Drejtat e Njeriut, Karta Sociale Evropiane, Konventa Kuadër e Këshillit të Evropës

për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare, Konventa Kundër Apartejdit, Karta e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian.

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë në nenin 18 të saj ka sanksionuar parimin e barazisë dhe mosdiskriminimit.

Në paragrafin e parë sanksionohet parimi i barazisë dhe në paragrafin e dytë sanksionohet mosdiskriminimi për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore.

Ligji për mbrojtjen nga diskriminimi ka parashikuar përkufizimet e diskriminimit llojet e diskriminimit dhe gjuhën e urrejtjes. Këto përkufizime janë parashikuar dhe në Konventat ndërkombëtare kundër diskriminimit.

“Diskriminim” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi. 2. “Diskriminim i drejtpërdrejtë” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur një person ose grup personash trajtohen në mënyrë më pak të favorshme sesa një person tjetër, ose një grup tjetër personash në një situatë të njëjtë a të ngjashme, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji. 3. “Diskriminim ndërsektorial” është ajo formë diskriminimi në të cilën disa shkaqe veprojnë dhe bashkëveprojnë me njëra-tjetrën në të njëjtën kohë, në mënyrë të tillë që ato të jenë të pandashme dhe të prodhojnë forma të veçanta të diskriminimit. 4. “Diskriminim për shkak të shoqërimit” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur ka një dallim, kufizim ose preferencë për arsye të shoqërimit me

persona që u përkasin grupeve të përmendura në nenin 1 të këtij ligji, si dhe për shkak të supozimit për një shoqërim të tillë. “Diskriminim i shumëfishtë” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur një person ose grup personash trajtohen në mënyrë më pak të favorshme sesa një person tjetër ose një grup tjetër personash në një situatë të njëjtë a të ngjashme, bazuar në dy ose më shumë shkaqe që veprojnë veçmas. **“Gjuha e urrejtjes” është çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet, e promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes e bazuar në një listë joshteruese të shkaqeve, sipas nenit 1 të këtij ligji. 9.**

Në mënyrë më gjithëpërfshirëse, Kombet e Bashkuara e përkufizojnë gjuhën e urrejtjes si: “Çdo lloj komunikimi verbal, me shkrim apo sjellje, që sulmon ose përdor gjuhë përçmuese apo diskriminuese ndaj një personi ose grupi për shkak të asaj se kush janë, ose ndryshe, për shkak të fesë, etnisë, kombësisë, racës, ngjyrës, prejardhjes, gjinisë ose faktorëve të tjerë të identitetit. Kjo shpesh e ka zanafillën në, dhe shkakton, intolerancë dhe urrejtje, dhe në rrethana të caktuara mund të jetë poshtëruese ose përçarëse.”¹ Ndikimi i gjuhës së urrejtjes, urrejtjes dhe intolerancës sot ka marrë përmasa mbresëlënëse. E saj ndikimi shkatërrues është rritur pjesërisht nga përdorimi i të rejave teknologjitë e informacionit. Retorika e armiqësisë dhe urrejtja e përhapur në mediat sociale dhe mesazhet e çastit cënon kohezionin social të qytetarëve, pjell mosbesimi dhe intoleranca, mbjell panik, provokon njerëzit ndaj veprimeve të paligjshme, duke krijuar terren për konflikt tensioni. Paqartësia e statusit ligjor të gjuhës së urrejtjes është përdoret si cenim i lirisë së shprehjes kundër disidentëve dhe kundërshtarëve. Në të njëjtën kohë, ka pasur pak përgjigje apo edhe injorancë të raste reale të gjuhës së urrejtjes, duke gjeneruar dhunë dhe diskriminimi

ndaj shtresave vulnerabël të shoqërisë. E gjithë kjo shkakton zhgënjim në shoqëri, kështu që ka më shumë dhe më shumë thirrje për të kufizuar këtë apo atë platformë online ose qasje plotësisht e ngushtë në të. Kështu, lufta kundër ngushtohen faktet e manifestimit të gjuhës së urrejtjes në drejtim të kufizimit të aktiviteteve të platformave online. Në Strategjinë dhe Planin e Veprimit të OKB-së për Luftimin e Urrejtjes Fjalimi i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, António Guterres thekson se “luftimi i gjuhës së urrejtjes nuk nënkupton kufizimin ose ndalimin e lirisë së fjalës.

REKOMANDIMI NR. 15 i POLITIKËS SË PËRGJITHSHME TË ECRI-T PËR LUFTIMIN E GJUHËS SË URREJTJES MIRATUAR MË 8 DHJETOR 2015

Në Rekomandim veç të tjerave theksohen rreziqet që paraqet gjuha e urrejtjes. Të vetëdijshëm për rreziqet e rënda që paraqet gjuha e urrejtjes për kohezionin brenda një shoqërie demokratike, mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe shtetit të së drejtës, por të ndërgjegjshëm për nevojën që kufizimet mbi gjuhën e urrejtjes të mos keqpërdoren për t'u mbyllur gojën pakicave dhe për të shtypur opozitën politike, kritikën ndaj politikave zyrtare apo besimet fetare;

Të ndërgjegjshëm se gjuha e urrejtjes ndaj grave është problem i veçantë dhe i rëndë, bazuar në seksin, gjininë dhe/se identitetin gjinor të tyre, por edhe kur ndërthuret me një apo disa karakteristika të tjera të tyre; Duke pranuar që përdorimi i gjuhës së urrejtjes duket në rritje, sidomos përmes sistemeve të komunikimit elektronik që kontribuojnë në zmadhimin e ndikimit,

Të vetëdijshëm se padija dhe njohuritë e mangëta mediatike, ashtu, diskriminimi, indoktrinimi dhe marxhinalizimi mund të shfrytëzohen për të inkurajuar përdorimin e gjuhës së urrejtjes pa matur plotësisht natyrën e vërtetë dhe pasojat; që tregojnë qartë natyrën shkatërruese

Sipas Rekomandimit nr. 15 të Politikës së Përgjithshme për Luftimin e Gjuhës së Urrejtjes (2015) të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës, “Gjuha e urrejtjes [...] nënkupton përdorimin e një ose më shumë formave të veçanta të shprehjes - përkatësisht, avokimin, promovimin ose nxitjen e denigrimit, urrejtjes apo përgojimit të një personi ose grupi personash, si dhe çdo ngacmim, fyerje, stereotipizim negativ, stigmatizim ose kërcënim i një personi ose personave të tillë dhe çdo justifikim të të gjitha këtyre formave të shprehjes - që bazohet në një listë joshteruese të karakteristikave personale apo statusit që përfshin “racën”, ngjyrën, gjuhën, fenë ose besimin, kombësinë ose prejardhjen kombëtare apo etnike, si dhe prejardhjen prindërore, moshën, aftësinë e kufizuar, seksin, gjininë, identitetin gjinor dhe orientimin seksual”. 13

Rreziku dhe pasojat e gjuhës së urrejtjes Gjuha urryese dhe armiqësia ndaj grupeve shpesh vulnerabël dhe të marginalizuara apo komunitetit përbën një kërcënim të veçantë për shoqërinë dhe sfidon bazat themelore të shtetit modern demokratik të qeverisur nga shteti i së drejtës. "Gjuha e urrejtjes paraqet një rrezik të qartë, të pranishëm dhe të pashmangshëm për shoqërinë." - Konferenca e OSBE-së për Garantimin e Lirisë së Medias në Internet. Edhe pse shënjestrimi i drejtpërdrejtë i gjuhës së urrejtjes mund të jenë individë dhe grupë në tërësi, është e nevojshme të kuptohet se gjuha e urrejtjes shkaktohet pikërisht nga përkatësia e viktimës në grup, qoftë reale a imagjinare (në imagjinatën e autorit). Fyerja personale si shkak i armiqësisë individuale ose si përgjigje e sjelljes së një personi nuk është gjuhë e urrejtjes. Gjuha e urrejtjes kushtëzohet gjithmonë nga perceptimi i viktimës si përfaqësues i grupit dhe lidhet ngushtë me qëndrimin e pabarabartë, praktikën diskriminuese, pabarazinë institucionale, padrejtësinë, segregimin dhe dhunën e atij grupi të

caktuar. Si pasojë, mohimi i individualitetit është, në zanafillën e gjërave, mohimi i tipareve njerëzore që çon në dehumanizimin e viktimave të tij dhe krijon kornizën bazë për gjuhën e urrejtjes dhe nxitjen e dhunës. Historia na ofron shembuj të shumtë që nga Holokausti në Evropë. Ruanda ku media dhe propaganda e urrejtjes ishin drejtpërdrejt përgjegjëse për masakra të tmerrshme. OSBE-ja vëren se “dhuna e motivuar nga urrejtja ndodh shpeshherë në kontekstin e gjuhës së urreyer”. Gjithashtu, gjuha e urrejtjes është, në një masë të gjerë, manifestim i një tipi tjetër karakteristik të ndërgjegjes njerëzore, prirjes drejt stereotipizimit. 19 Stereotipizimi është tipar i perceptimit njerëzor që na ndihmon të përpunojmë një informacion që vjen nga bota e jashtme. Në marrëdhëniet shoqërore, stereotipizimi është “pjesë e qenësishme e procesit të komunikimit.” Megjithatë, paragjykimet krijohen në mendjen e njeriut pikërisht për shkak të kësaj veçantie të perceptimit të informacionit nga bota e jashtme. Stereotipet negative, për më tepër, shfaqen bashkë me emocione negative (p. sh. , frikë, zemërim) në drejtim të grupit të jashtëm që lidhen fort me paragjykimin dhe shkaktojnë agresion, intolerancë dhe dhunë, gjuhë të urrejtjes dhe krime të urrejtjes. Formimi dhe riprodhimi i stereotipeve në gjuhë ndodh në nivele të subkoshiençës. Në media, gazetarët mund të përdorin gjuhë të urrejtjes (nëse kemi të bëjmë me një version “të butë” të saj) pa synimin e drejtpërdrejtë për të cenuar dinjitetin e personave të tjerë apo për të nxitur dhunë. Shpesh, gjuha e urrejtjes për shkak të stereotipeve përdoret pa kuptuar se deklaratatë të tilla janë cenuesë në komunikimin e përditshëm midis njerëzve. Për shembull, stereotipet gjinore mund të jenë të përhapura në kulturën e përbashkët gjuhësore të një shoqërie patriarkale në formën e shakave të pasakta (përfshirë ato që janë relativisht “të pafajshme”, për shembull, për karakteristikat “femërore” të drejtimit të një makine), deklaratave fyese që objektivizojnë gratë, apo idetë për ndarjen e roleve gjinore

në familje dhe shoqëri, bazuar në tablonë tradicionale fetare të botës. Të riprodhuara në mënyrë të përsëritur, qëndrime të tilla shkaktojnë konsolidimin e pabarazisë sistemike gjinore dhe diskriminimin ndaj vajzave dhe grave, pakësimin e mundësive për vetëpërmbushjen e tyre si dhe shtypjen e tyre në shoqëri dhe në familje. “Pikëpamjet patriarkale dhe seksiste legjitimojnë dhunën për të siguruar dominimin dhe epërsinë e burrave”, dhe është gjuha e urrejtjes mizogjene që lejon përhapjen e këtyre pikëpamjeve. Eliminimi i plotë i gjuhës së urrejtjes është jashtëzakonisht i vështirë. Fushata të gjera publike mediatike dhe puna sistemike edukative, veçanërisht e synuar tek të rinjtë dhe adoleshentët (pasi stereotipet formohen në moshë të hershme), përfshirë punën në institucionet arsimore, mund të ndihmojnë në çrrënjosjen e paragjytimeve në shoqëri dhe ndryshimin e praktikave të zakonshme të gjuhës. **Seminaret edukative dhe trajnimet për gazetarët kanë rëndësi të veçantë për të kuptuar më mirë natyrën e gjuhës së urrejtjes dhe për të mësuar se si ta shmangim atë.** Kultivimi i standardeve të larta të ndjeshmërisë gjuhësore tregon se rënia e prevalencës së gjuhës së urrejtjes kontribuon drejtpërdrejt në mosdiskriminim, në vendosje të trajtimit të barabartë dhe kohezion social, në sigurinë për të gjithë, si dhe rritjen e nivelit të stabilitetit.

Roli i medias Gjuha e urrejtjes në formë të “moderuar” (ose “të butë”, shih më poshtë) është e përhapur jo vetëm në komunikimet verbale, rrjetet sociale ose mediat por edhe në qarqet akademike dhe në arsim. Për shembull, siç tregon hulumtimi, **disa elemente të gjuhës së urrejtjes dhe stereotipeve negative ndaj grupeve të caktuara etnike mund të shfaqen edhe në tekstet shkollore të historisë.** 25 Disa karakteristika negative, si “shoviniste” apo “agresive”, janë përdorur në tekste shkollore shqiptare për disa kombe në tërësi.

6. 4-Diskriminimi dhe faktorët që ndikojnë në diskriminim

Parimi i mosdiskriminimit kërkon ndalimin e çdo trajtimi të padrejtë të pabarabartë sipas ligjit dhe, që të gjithë personat e kanë të garantuar mbrojtjen e barabazisë dhe diskriminimit. Diskriminimi ka ekzistuar qysh herët në historinë e njerëzimit. Sa i vjetër është si fenomen, po aq i larmishëm është në shumëllojshmërinë e shfaqjes së tij. Në të vërtetë, ato që e ngritën dukshëm këtë fenomen si një problem në shumë plane të politikave sociale, qenë lëvizjet e shekullit XX. Pas mbarimit të Luftës së Dytë Botërore, nën dritën e zhvillimit të përgjithshëm shoqëror, u vu re se diskriminimi ishte një ndër shkaqet kryesore, si pasojë e të cilit individët nuk gëzonin dot plotësisht të drejtat dhe liritë e tyre themelore. Kur dëgjojmë fjalën “diskriminim”, shpeshherë bëjmë lidhjen me trajtimin jo të barabartë në familje e shoqëri të grave dhe vajzave, të të miturve dhe të moshuarve, trajtimin jo të mirë që u bëhet komuniteteve, si atij rom, egjiptian, LGBT2, në raport me persona të tjerë. Në të vërtetë, si në Shqipëri, ashtu dhe kudo në botë, ka edhe shumë individë e grupe individësh që diskriminohen për arsye të shumëllojshme. Klima sociale, politike dhe akademike ndikon në rritjen apo në uljen e tendencave për shfaqjen e sjelljeve diskriminuese në një shoqëri të caktuar. Mungesa e kohezionit social dhe e kujdesit për të gjitha grupet apo shtresat e një shoqërie përbën një element tërëndësishëm që prodhon diskriminim, paharruar të përmendim këtu edhe faktorin historik të përcjelljes së zakoneve apo traditave me ngjyrimë diskriminuese për kategori të ndryshme të shtetasve. Koncepti i diskriminimit të shumëfishtë filloi të diskutohet në vitet 80, duke trajtuar përvojat diskriminuese që ndeshnin gratë me ngjyrë, sidomos në SHBA. Ky koncept është ndeshur në forma të ndryshme, por në të gjitha rastet ai u është referuar situatave kur diskriminimi ndodh për më shumë se një shkak të vetëm. Shkolla dhe autorë të

ndryshëm e trajtojnë diskriminimin e shumëfishtë në kontekste të ndryshme. Por, pavarësisht nga formulimet, të gjitha shkollat e mendimit u referohen situatave të veçanta ku individët janë subjekt i diskriminimit për më shumë se një shkak. Gjithashtu, është pranuar termi “diskriminim i shumëfishtë” si një term përgjithësues për të gjitha llojet e diskriminimit që kryhen për më shumë se një shkak, pavarësisht nga mënyra se si shfaqen. Në këtë kuadër teoria dallon tri kategori të diskriminimit të shumëfishtë, ose të diskriminimit për më shumë se një shkak: diskriminimin e shumëfishtë, diskriminimin e përbërë dhe diskriminimin ndërsektorial (e ndërthurur). Diskriminim i shumëfishtë (në disa literatura quhet edhe “diskriminim i shtuar”) përfshin një situatë në të cilën diskriminimi kryhet për më shumë se një shkak, shkaqe të cilat ekzistojnë në mënyrë të pavarur nga njëri-tjetri. Për shembull: një grua e minoritetit rom, mund të pësojë diskriminimin për shkak të gjinisë në një situatë të caktuar kur asaj i mohohet e drejta për punë, ndërsa në një situatë tjetër, mund të pësojë diskriminim për shkak të origjinës së saj, kur i mohohet e drejta për të marrë shërbime nga një subjekt¹. Sjelljet diskriminuese të anëtarëve të grupeve që kanë identitet “më të fortë” ndaj atyre me identitet “më të dobët” vlerësohen si diskriminim negativ, gjë që është e kundërta e konceptit të diskriminimit pozitiv ose masave pozitive, që kanë për qëllim të stimulojnë dhe të mbështetin gëzimin e të drejtave nga ana e një grupi “më të dobët”, i cili, për arsye të ndryshme, ka qenë pre e një diskriminimi të zgjatur që i ka vendosur në një pozitë inferiore në raport me të tjerët. Sigurimi i barazisë dhe mosdiskriminimit nuk është vetëm një detyrim i brendshëm kombëtar, por edhe një detyrim në nivel ndërkombëtar. Parimi i mosdiskriminimit është një nga elementet thelbësorë të të Shtetit të së drejtës. Është një prej të drejtave të njeriut dhe si e tillë duhet të respektohet dhe të mbrohet nga ana e shtetit. Gjuha e urrejtjes nënkupton manifestim të urrejtjes

ndaj një grupi të caktuar. Ajo përdoret që të ofendohet një person për shkak të përkatësisë racore, etnike, religjioze ose një grup tjetër të cilit i takon ai person. Gjuha e këtillë në përgjithësi tenton ta gjykojë ose ta degjenerojë individin ose grupin ose të manifestojë mllef, urrejtje, dhunë ose përbuzje ndaj tyre. Ajo bart porosi për inferioritetin e anëtarëve të grupit në fjalë dhe gjykon, përçmon dhe është përplot me urrejtje. Në të vërtetë, të gjitha deklinacionet raciste, ksenofobike, homofobike dhe të tjera, që kanë të bëjnë me deklinacione të shprehjes sulmuese të identitetit, mund t'i sublimojmë me nocionin gjuhë e urrejtjes. Personat që diskriminohen duhet ti drejtohen Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ky është autoriteti në bazë të ligjit. Njëkohësisht mund ti drejtohem i Avokatit të Popullit. Barazia është një koncept shumë i lidhur me nocionin e drejtësisë. Është një parim që shfaqet në sferën juridike, politike dhe morale. Në sferën juridike, ajo u bë e spikatur në Deklarata e Pavarësisë së Shteteve të Bashkuara në 1776. Nocioni i barazisë para ligji mori rëndësi si rezultat i rritjes së borgjezisë dhe refuzimit të abuzimit të pushtetit të regjimit të lashtë. Në të drejtën e BE-së, nocioni i barazisë është i gjithëpërfshirshëm. Për shembull, si një parim i përgjithshëm i ligjit, barazia shërben si bazë për rishikimin e ligjit të BE-së. Për më tepër, ajo forcon tregun e vetëm për barazi ndalon diskriminimin në bazë të kombësisë. Për më tepër, barazia është një e drejtë themelore në kuptimin që ndalimi i diskriminimit për shkak të seksit, moshës ose racës është një gur themeli i ligjit shoqëror. Partitë politike dhe kandidatët, si dhe njerëzit që punojnë për to, në programet dhe fushatat e tyre, duhet të refuzojnë, të përdorin apo të mbështesin një gjuhë e cila mund të arrijë të konsiderohet gjuhë urrejtje. Organet mediatike, në mbulimin e fushatave zgjedhore nga ana e tyre, duhet të refuzojnë të përdorin apo të mbështesin gjuhë urrejtjeje.

Raportimi, mbi përdorimin e gjuhës në fushata zgjedhore e cila mund të konsiderohet gjuhë urrjetjeje duhet të bëhet në mënyrë të përgjegjshme, me shpjegime të duhura dhe reflektime kritike mbi kontekstin. Organet mediatike, në mbulimin e fushatave zgjedhore nga ana e tyre, duhet të refuzojnë të përdorin apo të mbështetin gjuhë diskriminuese apo politika, ide dhe teori të superioritetit të një grupi personash bazuar në racën, origjinën etnike, fenë, gjininë, moshën, orientimin seksual, identitetin gjinor, aftësinë e kufizuar dhe karakteristika të tjera personale të mbrojtura apo një kombinim të tyre. Raportimet mbi këto çështje dhe pasqyrimet e deklaratave në fushata zgjedhore duhet të bëhen në mënyrë të përgjegjshme, me shpjegimet e duhura si edhe reflektime kritike mbi kontekstin në të cilin janë thënë.

6. 5-Shkaqet e diskriminimit

Shkaqet për të cilat diskriminimi është i ndaluar. Këto janë: gjinia, raca, ngjyra, etnia, gjuha, identiteti gjinor, orientimi seksual, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendja ekonomike, arsimore ose shoqërore, shtatzania, përkatësia prindërore, përgjegjësia prindërore, mosha, gjendja familjare ose martesore, gjendja civile, vendbanimi, gjendja shëndetësore, predispozicione gjenetike, aftësia e kufizuar, përkatësia në një grup të veçantë, ose çdo shkak tjetër. Shpeshherë tërësia e këtyre shkaqeve njihet edhe si “shkaqe të mbrojtura”. Lista e këtyre shkaqeve sipas legjislacionit shqiptar nuk është shteruese, përderisa përdoret termi për *çdo shkak tjetër*.

Ju jeni diskriminuar nëse jeni trajtuar në mënyrë të pafavorshme, të padrejtë, të paligjshme, krahasuar me një person tjetër, në rrethana të njëjta apo të ngjashme, dhe si shkak për këtë trajtim ka shërbyer: gjinia, raca, ngjyra, etnia, gjuha, identiteti gjinor, orientimi seksual, bindja politike, fetare ose filozofike, gjendja ekonomike, arsimore

ose shoqërore, shtatzania, përkatësia prindërore, përgjegjësia prindërore, mosha, gjendja familjare ose martesore, gjendja civile, vendbanimi, gjendja shëndetësore, predispozicione gjenetik, aftësia e kufizuar, përkatësia në një grup të veçantë, ose ndonjë shkak tjetër nga ato të parashikuara shprehimisht në ligj por që mund të përkufizohet në varësi të rrethanave, objektive dhe subjektive, në një kontekst të caktuar. Megjithatë, një ndryshim në trajtim nuk përbën diskriminim nëse mund të justifikohet në mënyrë objektive, të arsyeshme dhe të ligjshme.

6. 6 Rrjetet sociale përhapjesit e gjuhës së urrejtjes

Megjithatë, platforma kryesore për gjuhën e urrejtjes është media dhe interneti, dhe kryesisht rrjetet sociale gjatë viteve të fundit. Përhapja e shpejtë e teknologjive online dhe inteligjencës artificiale i ka dhënë gjuhës së urrejtjes një valë të dytë. Rrjetet sociale janë platforma më e favorshme për përhapjen e plotë të gjuhës së urrejtjes për shkak të një sërë veçorish si shtrirja e gjerë, ndikimi dhe efekti tërheqës që kanë. Nivelet e larta të përfshirjes emocionale, qarkullimi i një numri të madh informacionesh të pavërtetuara dhe të rreme, joshja nga anonimati, dinamika virale e shpërndarjes së mesazheve, - të gjitha këto i bëjnë rrjetet sociale një hapësirë shumë të përshtatshme, me kosto dhe ndikim të lartë për gjuhën e urrejtjes jo vetëm për individët, por edhe për qeveritë. Siç ra misioni faktmbledhës i OKB-së, rrjetet sociale, dhe në veçanti Facebook, luajtën “rol përcaktues” në nxitjen e gjuhës së urrejtjes dhe dhunës kundër pakicës Rohingya si pjesë e një tentative të mundshme gjenocidi në Myanmar e cila rezultoi në krizë të tmerrshme humanitare. Mediat sociale kanë rezultuar të shërbejnë si mjet instrumental për përhapjen dhe nxitjen jo vetëm të dhunës etnike dhe fetare, por edhe pikëpamjeve ksenofobe, homofobe dhe

mizogjene. Mungesa e përgjigjeve efektive juridike dhe të tjerash nga autoritetet publike dhe pronarët e platformave të mediave sociale mund të çojë në mizori masive dhe shkelje të të drejtave të njeriut. Për këtë duhet një reagim nga pronarët e mediave sociale të bashkëpunojnë me Bashkimin Evropian dhe Organizatën e Kombeve të Bashkuara.

6. 7 Monitorimi i medias së shkruar

Media e shkruar është objekti më i thjeshtë dhe më i qartë i monitorimit. Tekstet e botimeve janë qartësisht të kufizuara nga hapësira e shtypur. Çdo gjë që botohet në një gazetë ose një revistë është nën përgjegjësinë e redaksisë. Publikimet mund të lexohen në çdo kohë të përshtatshme për monitorimin (ndryshe nga lajmet televizive ose radiofonike në rast se nuk regjistrohen). Sigurisht, ka shumë të ngjarë që të gjendet në faqet sociale dhe politike. Lajmet e kronikës së zezë janë gjithashtu hapësira standarde për gjuhën e urrejtjes. Vetë përmendja e përkatësisë etnike ose fetare e autorëve të dyshuar gjatë raportimit të një vepre penale formon një imazh negativ të grupit në tërësi dhe duhet të konsiderohet si gjuhë e urrejtjes. Megjithatë, ndonjëherë, një përmendje e tillë mund të jetë e përshtatshme nëse përkatësia etnike ose feja e pjesëmarrësve në incident mund ta ndihmojë lexuesin të kuptojë arsyet dhe natyrën e incidentit. Gjithsesi, në shumicën e rasteve është plotësisht e panevojshme nga pikëpamja e standardeve të informimit. Gjuha e urrejtjes mund të gjendet edhe në rubrikat e sportit, kulturës, madje edhe thashethemeve. Veçanërisht, gjuha e urrejtjes shpesh gjendet edhe në zhanrin e humorit – në anekdota dhe karikatura, të cilat publikohen shpesh në shtypin popullor. Citimet e sakta nga materialet që përmbajnë gjuhë të urrejtjes duhet të futen në bazën e të dhënave, së bashku me datën. Përpjekja për t'i kushtuar vëmendje

të barabartë të gjithë shtypit nuk është produktive. Është e nevojshme të përcaktohen botime specifike, të cilat në kuadër të projektit të monitorimit do të studiohen në mënyrë sistematike, të imtësishme dhe për një periudhë të gjatë. Përzgjedhja e botimeve specifike mund të bëhet sipas disa kriterëve. Mund të udhëhiqeni nga shkalla e popullaritetit të botimit, nga pozicioni i tij socio-politik, nga mbulimi rajonal dhe objekti. Përvoja tregon se gjuha e hapur e urrejtjes gjendet më shpesh në botimet me tirazh të vogël. Në Evropën lindore, si rregull, mund të jetë një revistë e ndikuar nga idetë nacionaliste ose me orientim fetar konservator. Nga ana tjetër, gjuha e urrejtjes është më pak e përhapur në publikimet kryesore sociale dhe politike. Deklaratat drejtpërdrejt ksenofobe, apo aq më pak thirrjet për dhunë, vështirë të gjenden në gazeta popullore me tirazh të madh. Megjithatë, gjuha e urrejtjes në një formë të butë mund të tolerohet nga gazetatat argëtuese të thashethemeve. Në shtypin e shkruar gjenden më shpesh terma të pasaktë, përmendja e përkatësisë etnike të kriminelëve të dyshuar në një kronikë të zezë apo shaka fyese. Kështu, në një formë të moderuar, gjuha e urrejtjes arrin të një audiencë të madhe, duke kontribuar në formimin e stereotipeve negative për disa komunitete etnike ose fetare ose grupe të tjera shoqërore. Zgjedhja e gazetës për monitorim varet shumë nga objektivat e hulumtimit. Është e nevojshme të përcaktohet detyra kryesore e monitorimit: të kuptohet situata në hapësirën e informacionit në tërësi, ose të regjistrohen manifestimet më të dukshme. (për shembull, që të tërheqë vëmendjen ndaj problemit, ose të promovojë nevojën për ndryshime në legjislacion dhe/ose praktika. Nëse zgjidhet varianti i dytë, duhet të zgjidhen botime specifike në të cilat gjuha e urrejtjes supozohet se është më e përhapur. E njëjta logjikë duhet të përdoret për të përcaktuar dimensionin rajonal të hulumtimit. Sipas modelit të parë (testimi i një medias në vend), në monitorim duhet të përfshihen fillimisht

publikimet në nivel kombëtar. Kur përzgjidhen publikime rajonale, duhet pasur parasysh popullariteti i tyre, duke zgjedhur rajonet që në agregat mund të përfaqësojnë vendin në tërësi i (panorama duhet të jetë përfaqësuese, p. sh., monitorimi duhet të ketë publikime nga zonat rurale dhe urbane, të cilat përafërsisht pasqyrojnë strukturën e popullsisë në përgjithësi). Në modelin e dytë, duhet të identifikohen rajonet ku ka më shumë gjasa të ketë gjuhë urrejtjeje dhe të studiohen publikimet lokale prej andej. Këto mund të jenë zona me popullsi të përqendruar që i përket pakicave fetare apo kombëtare, zona kufitare apo rajone me popullsi me pikëpamje politike dhe fetare tradicionalisht më konservatore. Mediat online dhe faqet e internetit Sipas raportit të monitorimit të Këshillit të Medias në Shqipëri, gjuha e urrejtjes prek më së shumti median online. Në kuadër të monitorimit, media online duhet të zgjedhë të njëjtat kritere si mediat tradicionale – fokus tematik, popullaritet (ndjekje), aspekt rajonal. Kur zgjidhni burimet specifike që kanë më shumë gjasa të identifikojnë gjuhën armiqësore, e armiqësisë mund të gjendet më shpesh, përveç faqeve të medias online, verifikoni edhe faqet e internetit të grupeve politike të orientimit nationalist, grupeve fetare konservatore dhe disa nënkulturave rinore (huliganët e futbollit, për shembull). Metodologjikisht, media online mund të monitorohet më lehtë sepse ekziston mundësia e përdorimit të motorëve të kërkimit me fjalë kyçe. Në rastin e monitorimit të gjuhës së urrejtjes ndaj grupeve etnike dhe fetare, fjalët kyçe të kërkimit mund të jenë emrat e grupeve në të gjitha format e përdorur (përfshirë format përçmuese dhe të pasakta). Përdorimi i kësaj metodologjie nënkupton punë paraprakë për krijimin e një liste fjalësh kyçe. Kjo listë duhet përditësuar bazuar në rezultatet e ndërmjetme. Megjithatë, duhet ditur se emrat e grupeve jo gjithmonë përmenden në tekstet që përmbajnë gjuhë armiqësore.

6.8 Sfida e gjuhës së urrejtjes në mjedisin mediatik.

Jo të gjitha manifestimet e gjuhës së urrejtjes mund të gjenden me kërkim mekanik sipas fjalëve kyçe. Gjithashtu, është e nevojshme të vendoset nëse objekt monitorimi janë edhe komentet poshtë artikujve, në rastet kur media online e lejon këtë mundësi. Praktika tregon se pikërisht seksioni i komenteve është vendi ku shfaqet forma më e fortë e urrejtjes dhe nxitjes së dhunës. Në raste të tilla, media online praktikisht ofron platformën e vet (ndonjëherë shumë popullore) për propagandimin e pikëpamjeve ksenofobe dhe raciste. Edhe pse nuk bëhet fjalë për tekste editoriale, redaksia e medias online mban përgjegjësi të tërthortë për komentet që përdoruesit shkruajnë poshtë artikujve -edhe në rastet kur ato janë anonime. Mbledhja e këtij informacioni ndihmon në avokimin e ndryshimeve të politikave editoriale, pavarësisht nëse autori ndëshkohet dhe sillet para drejtësisë. Prezantimi i rezultateve të monitorimit ose apeli i drejtpërdrejtë ndaj redaktorëve mund të nxitë median online të bëjë paramoderim të komenteve, të çaktivizojë komentet anonime, ose të ngarkojë moderatorin me fshehjen apo fshirjen e komenteve përmbajnë gjuhë urrejtjeje. Kur rregulloni gjuhën armiqësore në publikimet online, është e nevojshme të ruani jo vetëm citimin dhe URL-në e saktë, por edhe screenshot të faqes (për shkak të faktit se redaksia e medias ose administratorët e faqes mund të ndryshojnë botimin postfactum). Rrjetet sociale “Gjuha e urrejtjes dhe dezinformimi gjenden lehtësisht në rrjetet sociale, për shkak të aksesit të lehtë, mungesës së filtrave apo rregullimit, si edhe mundësisë së jashtëzakonshme për përhapje të shpejtë të përmbajtjes”. Gjuha e urrejtjes në rrjetet sociale ka karakteristikat e veta, si p. sh. lehtësia e publikimit anonim të përmbajtjes, shpejtësia e lartë të shpërndarjes dhe vështirësia për të sjellë shkelësit para drejtësisë në përputhje me ligjin. E gjithë kjo i bën rrjetet sociale

kanalin më të rrezikshëm për përhapjen e gjuhës së urrejtjes. Rrjetet sociale janë më imune ndaj indeksimit algoritmik të kërkimit, që është mjet i zakonshëm pune me burimet e lajmeve në internet. Për të kërkuar përmbajtjen përkatëse, duhet të përdorësh kapacitetet e brendshme të vetë rrjetit social; madje, edhe në këtë rast, jo gjithmonë merr rezultatin e kërkuar, sidomos në lidhje me komentet në postime që përfaqësojnë një pjesë të rëndësishme të morisë së informacionit. Shpesh, përdoruesit lëshohen në debate pasionante në komente. Pikërisht kjo pjesë e rrjeteve sociale indeksohet më dobët nga motorët e kërkimit, shtu këtu edhe një sasi të konsiderueshme përmbajtjeje joverbale (video dhe imazhe) për të cilat motorët standardë të kërkimit janë thjesht të pafuqishëm. Me fjalë të tjera, monitorimi sistematik i gjuhës së urrejtjes në rrjetet sociale duke përdorur modelin e monitorimit të mediave online është praktikisht i pamundur. Për të analizuar sasinë e madhe të të dhënave për përhapjen e gjuhës së urrejtjes në rrjetet sociale, po përdoren gjithnjë e më shumë algoritme automatike special që njohin dhe kategorizojnë fjalorin fyes dhe emocionet e dhunuesve. Është e rëndësishme të theksohet se orvatjet e para për përdorimin e inteligjencës artificiale në monitorimin e gjuhës së urrejtjes në internet nuk ishin plotësisht të suksesshme. Fatkeqësisht, ende nuk ka një softuerë të gatshëm që e kryen plotësisht këtë detyrë të vështirë. Sidoqoftë, me zhvillimin e teknologjisë vitet e fundit, monitorimi me algoritme automatikë po përmirësohet gjithnjë e më shumë. Krijimi i një algoritmi kërkimor special për kërkimin dhe njohjen e gjuhës së urrejtjes në gjuhën amtare në rrjetet sociale është një proces i ndërlikuar, i kushtueshëm dhe i gjatë. Nuk duhen pritur rezultate të mëdha në planin afatshkurtër. Pas zhvillimit të versionit fillestar të algoritmit, nevojitet mbledhja dhe përpunimi i masës parësore të teksteve, me qëllim që të verifikohet nëse njohja e mesazheve emocionale negative është adekuate si edhe që të bëhet

“kalibrimi” (ndryshimet e nevojshme) i algoritmit. Mund të duhet që ky cikël të përsëritet 2-3 herë.

Gjuha e urrejtjes është një kërcënim i rëndë për të drejtat e njeriut. Pa përgjigjen e duhur, ky fenomen në një situatë të caktuar mund të çojë në pasoja të rënda, duke përfshirë akte të dhunshme dhe krime ndërkombëtare të sponsorizuara nga shteti. Por edhe në një formë të moderuar, gjuha e urrejtjes krijon kushte për formimin dhe konsolidimin e pabarazisë në shoqëri, legjitimon praktikat diskriminuese dhe gërryen kohezionin social ndërmjet komuniteteve.

6.9 Organi kompetent për mbrojtjen nga diskriminimi dhe nga gjuha e urrejtjes është Komisioneri Për Mbrojtjen nga Diskriminimi.

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, siguron mbrojtjen efektive nga diskriminimi dhe nga çdo formë sjelljeje që nxit diskriminimin. Komisioneri është person juridik publik. Komisioneri mbështetet nga Zyra e Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi (zyra). Zyra ka personelin dhe pajisjet e nevojshme për të mbështetur komisionerin në përmbushjen e detyrave të ngarkuara me ligj. Kuvendi vendos për pagën e komisionerit, strukturën organizative dhe klasifikimin e pagave për punonjësit e Zyrës së Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi. Punonjësit e kësaj zyre gëzojnë statusin e nëpunësit civil. 4. Komisioneri ka buxhetin e vet të pavarur, i cili financohet nga Buxheti i Shtetit dhe nga donacione të ndryshme. Komisioneri zgjidhet nga shumica e të gjithë anëtarëve të Kuvendit. 2. Kandidatët e mundshëm për komisioner i propozohen Kuvendit nga një grup deputetësh. Komisioner mund të zgjidhet çdo shtetas shqiptar që plotëson kërkesat e mëposhtme: a) të ketë integritet të lartë moral e veprimtari

të shquar në komunitet; b) të ketë një diplomë universitare të ciklit të dytë ose diplomë të njësuar me të, në përputhje me rregullat për njësimin e diplomave sipas legjislacionit në fuqi; c) të ketë eksperiencë pune jo më pak se 5 vjet në fushën e lirive dhe të drejtave të njeriut dhe të ligjit; ç) të mos jetë dënuar me vendim të formës së prerë për kryerjen e një vepre penale; d) të mos jetë deputet në legjislaturën e Kuvendit që bën propozimin ose zgjedhjen e tij. Neni 25 Kohëzgjatja në detyrë Komisioneri zgjidhet për një mandat prej pesë vjetësh, me të drejtë rizgjedhjeje vetëm një herë. Nëse jeni cenuar nga ana e gazetareve dhe e mediave për përdorimin e gjuhës së urrejtjes dhe diskriminimit, mund ti drejtoheni AMAsë Këshillit Shqiptar të Mediave, Këshillit të Ankesave pranë Autoritetit të Mediave Audiovizive.

6. 10 Vendime të Gjykatës Evropiane të Drejtave të Njeriut për diskriminimin

A kundër Kroacisë (aplikimi nr. 55164/08) 14 tetor 2010 Ky rast kishte të bënte me ankesën e kërkuarit që autoritetet nuk e kishin mbrojtur kundër dhunës në familje të ish-bashkëshortit të saj të sëmurë mendor, pavarësisht se e kishte i paralajmëroi ata për sulmet e tij të përsëritura fizike dhe verbale dhe kërcënimet me vdekje. Ajo gjithashtu pretendoi se ligjet përkatëse në Kroaci lidhur me dhunën në familje ishin diskriminuese. Gjykata deklaroi ankesën e ankuesit sipas nenit 14 (ndalimi i diskriminimit) i Konventës i papranueshëm, për arsyen, në veçanti, se ajo nuk kishte dhënë prova të mjaftueshme (siç janë raportet apo statistikat) për të vërtetuar se masat ose praktikrat e miratuara në Kroaci kundër dhunës në familje. Më tej ajo u shpreh se kishte pasur një shkelje të nenit 8 (e drejta për respektimin e jetës private dhe familjare) të Konventës nëse autoritetet kroate nuk kishin zbatuar shumë nga masat e urdhëruara

nga gjykatat për të mbrojtur kërkuesin ose për t'u marrë me problemet psikiatrike të ish-bashkëshortit të saj, që dukej se ishte në themel të sjelljes së tij të dhunshme.

E dhe të tjerët kundër Republikës së Moldavisë 28 maj 2013

Kërkuesja e parë dhe dy vajzat e saj u ankuan për autoritetet moldave mosmbrojtja e tyre nga sjellja e dhunshme dhe abuzive e bashkëshortit të tyre dhe babai, një oficer policie. Gjykata u shpreh se kishte pasur shkelje të nenit 3 (ndalimi i çnjerëzor dhe trajtim degradues) të Konventës në lidhje me aplikuesin e parë në atë, pavarësisht në dijeni të abuzimit, autoritetet nuk kishin marrë masa efektive kundër burrit të saj dhe për ta mbrojtur atë nga dhuna e mëtejshme në familje². Avancimi i barazisë gjinore është sot një synim kryesor në shtetet anëtare të Këshilli i Evropës dhe arsye shumë të rënda do të duhej të parashtroheshin para një të tillë dallimi i trajtimit mund të konsiderohet si i pajtueshëm me Konventën. Në veçanti, referenca për traditat, supozimet e përgjithshme ose qëndrimet shoqërore mbizotëruese në një vendë të veçantë nuk janë justifikim i mjaftueshëm për një ndryshim në trajtim në bazë të seksit. (Konstantin Markin kundër Rusisë, vendimi i Dhomës së Madhe të 22 marsit 2012, § 127) Neni 14 (ndalimi i diskriminimit) i Konventës Evropiane të Njeriut. Të drejtat e 4 nëntorit 1950: “Gëzimi i të drejtave dhe lirive të përcaktuara në këtë Konventë do të sigurohet pa diskriminim në asnjë bazë si gjinia, raca, ngjyra, gjuha, feja, politike apo mendim tjetër, origjinë kombëtare ose sociale, lidhje me një pakicë kombëtare, pronë, lindje ose status tjetër. 1. 4 Elementët thelbësorë të shtetit të së drejtës 57 Neni 1 (ndalimi i përgjithshëm i diskriminimit) i Protokollit nr. 12 të Konventës së 4 nëntorit 2000: 1. Gëzimi i çdo të drejte të përcaktuar me ligj duhet të sigurohet pa diskriminim si gjinia, raca, ngjyra, gjuha, feja, opinioni politik ose ndonjë opinion tjetër, kombëtar ose

origjina sociale, shoqërimi me një pakicë kombëtare, pronë, lindje ose status tjetër. 2. Askush nuk duhet të diskriminohet nga asnjë autoritet publik për asnjë arsye si p. sh ato të përmendura në paragrafin 1. “E drejta e jetës dhe ndalimi i torturës dhe trajtimi çnjerëzor ose trajtim poshtërues”.

6. 11 Vendimi i Komisionerit Për Mbrojtjen nga Diskriminimi

KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI
Nr. _____ prot. Tiranë, më ____/____/2022 V E N D i M Nr. 100,
Datë 23/05/2022 Mbështetur në ligjin nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, e ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 21, datë 01. 02. 2022, e Rrjetit të Organizatave R/E, Korçë, ku pretendohet diskriminim në formën e gjuhës së urrejtjes, për shkak të “racës”, të pakicës kombëtare rome, nga ana e opinionistit A. M., në Emisionin “Spot LIGHT”, të moderuar nga z. A. D., në Televizionin Vizion Plus, si dhe nga ana e Televizionit Vizion Plus. Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, K O N S T A T O I: I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues. Sipas informacionit të dhënë në ankesë, rezulton se në datën 21. 01. 2022, në Emisionin “Spot LIGHT”, të moderuar nga z. A. D. , në Televizionin Vizion Plus, gjatë diskutimeve të zhvilluara në studio, në minutën opinionisti A. M. ka përdorur shprehjen **“si arrixhinjtë në rrugë me trastën në kurriz”** duke iu referuar grupimit të veçantë të një subjekti të caktuar politik. Subjekti ankues pretendon se shprehja e përdorur nga opinionisti A. M. është mbështetur nga kolegët pjesëmarrës në diskutim, sikurse dhe nga redaksia e emisionit, e cila nuk ka reaguar, por përkundrazi e ka mbështetur duke i vënë titullin “Spotlight - Shpërthen A. M. : Grupi i Berishës, si arrixhinjtë në rrugë! - 21 Janar 2022 - Vizion Plus”, lajmit të

hedhur në linkun <https://www.youtube.com/watch?v=25KWclSRia>

8. Rrjeti i Organizatave R/E në qytetin e Korçës shprehin indinjatën e thellë për këtë shprehje të përdorur nga opinionisti A. M. , pasi dëmton imazhin e komunitetit rom dhe e diskriminon hapur këtë pakicë kombëtare. Subjekti ankues pretendon se opinionisti ka përdorur gjuhë urrejtje ndaj kësaj pakice kombëtare dhe kërkon nga Komisioneri konstatimin e diskriminimit, në formën e gjuhës së urrejtjes, për shkak të racës, të komunitetit rom. Ndjekja e procedurës për shqyrtimin e ankesës nga Komisioneri. Komisioneri mori në shqyrtim ankesën e sipërcituar, në referencë të kompetencës së parashikuar në nenin 32, pika 1, gërma a), të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi” 1, të ndryshuar, që i atribuon të drejtën të shqyrtojë ankesat nga personat ose grupet e personave që pretendojnë se janë diskriminuar, sikurse parashikohet në këtë ligj. Ligji nr. 10 221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë, bazuar në një listë jo shteruese shkaqesh, por në mënyrë të shprehur neni 1, i ligjit parashikon mbrojtjen nga diskriminimi për shkak të racës, duke përcaktuar se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër.” Neni 5, i ligjit nr. 10 221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, parashikon ndalimin e diskriminimit për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji. Sipas këtij neni ndalohet gjithashtu mosmarrja

në shqyrtim, sipas rasteve të përmendura në nenin 3 të këtij ligji, të një ankimi ose procedure, si dhe çdo forme tjetër sjelljeje, që pengon zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë. Neni 7, i LMD, të ndryshuar, parashikon shprehimisht: “1. Çdo veprim ose mosveprim i autoriteteve publike ose i personave fizikë a juridikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë ose privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta ose të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë ose grupe të tjera personash, përbën diskriminim. 2. Eliminimi i të gjitha privilegjeve dhe i diskriminimit të padrejtë, garantohet për cilindo, në bazë të të drejtave vetjake, politike, ekonomike, shoqërore dhe kulturore të siguruara nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë dhe aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi. 3. Autoritetet publike kanë detyrimin për të promovuar barazinë dhe për të parandaluar diskriminimin gjatë ushtrimit të funksioneve të tyre. ”

3 Hapat procedurialë të ndjekur nga strukturat përkatëse të Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, paraqiten si më poshtë vijojnë: A. Pas analizimit të ankesës nr. 21, datë 01. 02. 2022, së Rrjetit të Organizatave R/E, Korçë, u konstatua se nga pikëpamja formale, ajo i plotësonte kërkesat e parashikuara nga neni 33, pika 3 të ligjit nr. 10 221, datë 04. 02. 2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar. Për këtë arsye, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi filloi procedurat përkatëse për shqyrtimin e saj. B. Mbështetur në nenin 33, pika 72, të ligjit nr. 10 221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi iu drejtua Televizionit Vizion Plus dhe opinionistit A. M. , si dhe për dijeni Rrjetit të Organizatave R/E, me shkresën nr. 222/1, datë 09. 02. 2022, ku kërkohej informacion mbi situatën e parashtruar nga subjekti

ankues. - Zarfi me shkresën e sipërcituar drejtuar z. A. M. , e cila ishte dërguar në adresën e Televizionit Vizion Plus, u kthye mbrapsht me shënimin “larguar”; - Në vijim, në datën 24. 02. 2022, KMD iu drejtua nëpërmjet e-mailit zyrtar Televizionit Vizion Plus, ku i kërkoi adresën e e-mailit ose një numër kontakti me të, me qëllim mbajtjen e korrespondencës zyrtare me të në kuadër të shqyrtimit të ankesës. - Televizioni Vizion Plus nuk i ktheu përgjigje as shkresës nr. 222/1 prot. , datë 09. 02. 2022, së Komisionerit dhe as e-mailit ku kërkoheshin kontaktet e opinionistit; - Në këto kushte, Komisioneri iu drejtua sërish subjekteve me shkresën nr. 222/2 prot, datë 04. 03. 2022, ku u bëhej kujtesë për kthim përgjigje dhe për dhënie informacioni në kuadër të shqyrtimit të ankesës nr. 21, datë 01. 02. 2022, së Rrjetit të Organizatave R/E, Korçë. Nëpërmjet kësaj shkrese, KMD iu kërkoi sërish zyrtarisht Televizionit Vizion Plus, kontakte për të komunikuar me z. A. M. . - Televizioni Vizion Plus nuk i ktheu përgjigje shkresës nr. 222/2 prot, datë 04. 03. 2022, të KMD-së; 2 Neni 33, pika 7, i ligjit 10 221/2010, parashikon: “Me marrjen e ankesës, komisioneri verifikon faktet. Për këtë qëllim, komisioneri mund t’u kërkojë ankuesit dhe personit kundër të cilit është drejtuar ankesa, të paraqesin parashtrime me shkrim brenda 30 ditëve nga dita që palët marrin njoftimin. Kur e çmon të nevojshme, komisioneri merr informacione dhe nga çdo person ose burim tjetër”. Adresa: Rruga e Durrësit, Nr. 27 (ish Ministria e Mjedisit) Tiranë, Tel: +355 4 2431078, E-mail: info@kmd. al, web: www. kmd. al 4 - Zarfi me shkresën nr. 222/2 prot, datë 04. 03. 2022, drejtuar z. A. M. , dërguar në adresën e TV Vizion Plus, u kthye sërish mbrapsht nga shërbimi postar, me shënimin “adresë e pamjaftueshme”. - Mbështetur në nenin 162, të Kodit të Procedurave Administrative³, në kushtet kur, adresa e z. A. M. ishte e panjohur dhe Televizioni Vizion Plus refuzoi të informonte KMD-në mbi të dhënat e kontaktit (e-mail, nr. telefoni) të z. A. M. KMD

shpalli Njoftimin Publik nr. 709 Prot. , datë 04. 05. 2022, për z. A. M., nëpërmjet së cilit ai njoftohet zyrtarisht dhe publikisht mbi procedurën administrative të Komisionerit mbi bazën e ankesës nr. 21, datë 01. 02. 2022. Bashkëlidhur Njoftimit Publik u publikuan edhe shkresa nr. 222/1, datë 09. 02. 2022 dhe shkresa nr. 222/2 prot, datë 04. 03. 2022, e KMD-së drejtuar z. A. M. , të kthyer mbrapsht nga shërbimi postar. Njoftimi publik u shpall në faqen zyrtare të Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, si dhe u afishua edhe në këndin e njoftimeve të godinës, ku KMD ushtron aktivitetin e tij. Në kushtet kur, pas kalimit të afatit ligjor 10 ditore të përcaktuar në nenin 162, të Kodit të Procedurave Administrative, nga ana e z. A. M. nuk pati asnjë reagim zyrtar, Komisioneri procedoi në vijimësi me shqyrtimin e ankesës nr. 21, datë 01. 02. 2022. Në kushtet kur, Televizioni Vizion Plus refuzoi të bashkëpunojë me Komisionerin, duke mos dërguar prapësimet e tij, lidhur me çështjen objekt ankese edhe pse ka marrë dijeni mbi shkresat e tij, Komisioneri vazhdoi trajtimin e ankesës në bazë të provave të depozituara nga subjekti ankues. Gjatë shqyrtimit të kësaj ankese, Komisioneri ka marrë në shqyrtim vetëm ato çështje objekt i ankesës dhe që bëjnë pjesë në kompetencat e tij, të parashikuara nga ligji nr. 10221, datë 04. 02. 2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar. 3 Neni 162, pikat 1-3, të Kodit të Procedurave Administrative parashikojnë shprehimisht: 1. Njoftimi publik bëhet në këto raste: a) kur palët janë të panjohura; b) kur vendi për njoftimin nuk është i njohur dhe njoftimi nuk është i mundur, sipas nenit 151 të këtij Kodi; c) kur çdo formë tjetër njoftimi është e papërshtatshme apo e pamundur; ç) në çdo rast tjetër të përcaktuar shprehimisht nga ligji. 2. Njoftimi publik bëhet nëpërmjet shpalljes së shkresës në një kënd të posaçëm për njoftimet në selinë e organit dhe në degët ose në zyrat e tij vendore, në prefekturën apo në një vend tjetër dhe ku mendohet se mund të merret dijeni nga ai/ajo, të cilit i drejtohet. 3. Njoftimi publik

vlerësohet i kryer pas 10 ditëve nga data e shpalljes, sipas pikave 1 dhe 2 të këtij neni. Ky afat mund të zgjatet nga organi publik, për shkaqe të justifikuara. Data e shpalljes dhe heqjes së njoftimit përcaktohet në shkresën e vendosur në mjediset e përmendura në pikën 2 të këtij neni. . . . .” Adresa: Rruga e Durrësit, Nr. 27 (ish Ministria e Mjedisit) Tiranë, Tel: +355 4 2431078, E-mail: info@kmd. al, web: www. kmd. al 5 III. Vlerësimi i fakteve dhe provave të grumbulluara nga Komisioneri gjatë procesit të shqyrtimit të çështjes. Gjithkush është i ndërgjegjshëm mbi faktin se liria e fjalës dhe e shprehjes konsiston në një të drejtë themelore të njeriut. Kjo e drejtë luan rol thelbësor edhe në realizimin dhe mbrojtjen e të drejtave të tjera të njeriut. Koncepti i qytetarisë dhe i pluralizmit janë të përcaktueshëm, nëse individëve nuk u jepet mundësia e shprehjes së lirë të mendimit. Toleranca ndaj mendimit të tjetrit dhe të ndryshmit, mundëson bashkëekzistencën në shoqëritë bashkëkohore multikulturore. Pavarësisht sa më sipër, liria e shprehjes mund të keqpërdoret në situata të caktuara, duke sjellë si pasojë shkeljen e të drejtave të personave të tjerë. Në emër të “lirisë së shprehjes”, individë dhe grupe të caktuara mund të shprehin ide për superioritet të një race, feje apo etnie të caktuar, me qëllim përçmimin e të gjithë atyre, që nuk i takojnë grupit “të tyre”, si dhe të bëjnë thirrje për ndjekje, izolim, po madje edhe deri për genocid ndaj tyre. Në raste të tilla, liria e shprehjes përbën shqetësim për kategori të caktuara individësh dhe shpesh kalon deri në gjuhë urrejtjeje ndaj tyre. Pikërisht, femoneme të tilla aktualizojnë diskutimin për lirinë e shprehjes, kufizimet e saj dhe keqpërdorimin e kësaj lirie. Në mediat shqiptare, jo në pak raste, është konstatuar se kultura e fjalës së përdorur nuk është e duhura. Njëkohësisht, është vënë re jo në pak raste jemi ndeshur me fenomenin e nxitjes, përdorimit dhe përhapjes së “gjuhës së urrejtjes” në publik për kategori apo pakica kombëtare, pa reflektuar asnjë ndjenjë

përgjegjësie për fjalën e thënë në median e shkruar dhe atë televizive. Liria e shprehjes buron nga parashikimet përkatëse në aktet juridike ndërkombëtare dhe standardet minimale të saj rezultojnë nga të përcaktuara në aktet ndërkombëtare të detyrueshme në nivel të përgjithshëm ndërkombëtar dhe në nivel rajonal. Shtetet palë e kanë për detyrë t'i inkorporojnë të drejtat dhe liritë në legjislacionin vendas dhe, në rast të cenimit të tyre, të mundësojnë mjete juridike për të rivendosur të drejtat e shkeluara. Duke mbajtur parasysh, hierarkinë e normave juridike të sanksionuara në nenin 116 të Kushtetutës, i cili sanksionon epërsinë e të drejtës ndërkombëtare të ratifikuar nga Republika e Shqipërisë mbi ligjet e brendshme, Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, në referim edhe të evokimit që i bëhet asaj në nenin 17/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, merr një status kushtetues në të drejtën tonë të brendshme. Për rrjedhojë logjike edhe praktika e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ), me anë të të cilave bëhet interpretimi i Konventës, kanë fuqinë e Konventës. KEDNJ është forma më e rëndësishme e shprehjes së angazhimit të shteteve anëtare të Këshillit të Europës për vlerat e demokracisë, paqes dhe drejtësisë dhe nëpërmjet tyre, për respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të individëve që jetojnë në këto shoqëri. Kjo Konventë përmban parashikime të rëndësishme mbi lirinë e shprehjes, ku përveç mbrojtjes që i siguron kësaj të drejte, përcakton edhe kufizimet përkatëse. Për sa më sipër, në Nenin 10, të KEDNJ-së parashikohet shprehimisht: “1. Çdokush ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë e mendimit dhe lirinë për të marrë ose për të dhënë informacione dhe ide pa ndërhyrjen e autoriteteve publike dhe pa marrë parasysh kufijtë. Ky nen nuk i ndalon Shtetet që të kërkojnë licencimin e ndërmarrjeve të transmetimit kinematografike ose televizive. 2. Ushtrimi i këtyre

lirive që përmban detyrime dhe përgjegjësi, mund t'u nënshtrohet atyre formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose sanksioneve të parashikuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare, integritetit territorial ose sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit, për mbrojtjen e dinjitetit ose të të drejtave të të tjerëve, për të ndaluar përhapjen e të dhënave konfidenciale ose për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor.” Në paragrafin e parë të këtij neni përkufizohen të drejtat e mbrojtura, ndërkohë që në paragrafin e dytë të tij, përcaktohen rrethanat në të cilat një shtet në mënyrë të legjitimuar mund të ndërhyjë tek ushtrimi i lirisë së shprehjes. Për më tepër, neni 10 i KEDNJ-së, mbron jo vetëm përmbajtjen e informacionit dhe ideve, por edhe formën në të cilën janë shprehur ato. Kështu, dokumentet e shkruara, transmetimet në radio dhe televizione, pikturat, filmat, apo edhe sistemet e informacionit elektronik janë gjithashtu të mbrojtura sipas këtij neni. Për pasojë, mjetet e prodhimit dhe komunikimit, transmetimit ose shpërndarjes së informacionit dhe ideve mbulohen gjithashtu nga neni 10, i KEDNJ dhe institucionet për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe gjykatat duhet të jenë të ndërgjegjshëm për zhvillimet e shpejta teknologjike dhe mënyrës së si liria e shprehjes mund të ndahet nëpërmjet mënyrave të tilla. Mbështetur në paragrafin 2, të nenit 10 të KEDNJ-së, autoritetet vendase në çdonjërin nga Shtetet Kontraktues mund të ndërhyjnë me ushtrimin e lirisë së shprehjes, kur plotësohen 3 (tre) kushte së bashku⁴ : 1. ndërhyrja (në kuptimin e “formalitetit”, “kushtit” ose “sanksionit”) parashikohet me ligj; 2. ndërhyrja ka si qëllim të mbrojtë një ose më shumë nga interesat ose vlerat e mëposhtme: sigurimin kombëtar; integritetin territorial; sigurinë publike; ndalimin e krimit dhe mbrojtjen e rendit; mbrojtjen e shëndetit; moralit; reputacionin ose të drejtat e të tjerëve; ndalimin

e zbulimit të informacionit të marrë në konfidencë, dhe garantimin e autoritetit të paanshmërisë së gjyqësorit; 3. ndërhyrja është e nevojshme në një shoqëri demokratike. Nevoja për të mbrojtur “të drejtat e të tjerëve” është një moment i rëndësishëm kufizues për të drejtën e shprehjes. Në çështjen *Engels and Others*, GJEDNJ është shprehur se:” nuk ka arsye që të mohosh lirinë e shprehjes, por vetëm të dënosh ushtrimin abuziv të asaj lirie... ” 5 Njëkohësisht, vlen të theksohet fakti se nevoja për të mbrojtur “të drejtat e të tjerëve” kundërt lirisë për të dhënë dhe marrë informacion u shqyrtua gjithashtu nga GJEDNJ në çështjen *Jersild* kundër Danimarkës (1994), në kontekstin e disa deklaratave raciale të shfaqura në televizion me qëllimin e thjeshtë për të informuar publikun rreth individëve që mbajtën një fjalim racial. GJEDNJ u shpreh mbi rëndësinë jetësore të luftës kundër diskriminimit racial në të gjitha format e tij në mediat televizive. Për sa më sipër, Komisioneri gjykon se liria e shprehjes, toleranca dhe respekti për dinjitetin e barabartë të të gjitha qenieve njerëzore është thelbësore për një shoqëri demokratike dhe pluraliste. Lufta kundër intolerancës dhe diskriminimit janë thelbësore në mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, të drejta dhe liri që përbëjnë një nga bazat e shtetit. Dinjiteti i njeriut dhe të drejtat dhe liritë e tij, qëndrojnë në themel të shtetit tonë. Kushtetuta, sanksionon detyrimin e shtetit, jo vetëm të mos i cënojë ato, por të marrë masa dhe të ofrojë garancitë e duhura për të siguruar mos cënimin, për t’i mbrojtur dhe për të garantuar gëzimin e tyre nga të gjithë individët. Liria e shprehjes, është një e drejtë Kushtetuese, e cila garantohej nga neni 22, pika 1, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku parashikohet shprehimisht: “Liria e shprehjes është e garantuar”. Megjithatë, Komisioneri thekson sërish faktin se liria e shprehjes dhe mendimit nuk është një e drejtë e pakufizuar dhe se ajo nuk duhet të ushtrohet në një mënyrë të papajtueshme me të drejtat e të

tjerëve. Në bazë të nenit 17, Kushtetuta sanksionon se të drejtat dhe liritë themelore të parashikuara në të mund të kufizohen. Parashikimi i saj sqaron se: “Kufizime të të drejtave dhe lirive të parashikuara në këtë Kushtetutë mund të vendosen vetëm me ligj për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë. 2. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut. ” Në këtë kontekst, Kushtetuta e lidh kufizimin e të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara në të, me detyrimin për të mos tejkaluar kufizimet e parashikuara në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Sipas informacionit të administruar gjatë procedurës së hetimit, u konstatua që: Në datën 21. 01. 2022, në Emisionin “Spot LIGHT”, të moderuar nga z. A. D. , në Televizionin Vizion Plus, gjatë diskutimeve të zhvilluara në studio, në minutën 75, opinionisti A. M. ka përdorur shprehjen “si arrihinjtë në rrugë me trastën në kurriz” duke iu referuar grupimit të veçantë të një subjekti të caktuar politik. Emisioni i sipërcituar është publikuar nga ana e TV 5 Për më shumë informacion referoju çështjes Engels and Others kundër Hollandës, 1976. Vizion Plus në faqen Youtube me titullin “Spotlight - Shpërthen A. M. : Grupi i Berishës, si arrihinjtë në rrugë! - 21 Janar 2022 - Vizion Plus”, në linkun <https://www.youtube.com/watch?v=25KWclSRia8>. - Pavarësisht, kërkesave të Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi drejtuar TV Vizion Plus, ku iu kërkua në mënyrë të përsëritur për të dhënë shpjegimet e tij lidhur me pretendimet e ngritura në ankesë, nga ana e këtij subjekti nuk u vu në dispozicion asnjë informacion apo argument, lidhur me shprehjen e përdorur në emisionin e tij “Spot LIGHT”, në adresë të komunitetit rom, si dhe për titullin që i është vënë këtij emisioni në publikimin e bërë në faqen Youtube. Në këto kushte,

Komisioneri u mbështet pikërisht në publikimin e bërë nga ky televizion, në linkun <https://www.youtube.com/watch?v=25KWclSRia> 8, të emisionit të sipërcituar. Nga verifikimi i drejtpërdrejtë rezultoi se në minutën 75, të këtij emisioni, z. A. M. ka përdorur shprehjen “si arrixhinjtë në rrugë me trastën në kurriz” duke iu referuar grupimit të veçantë të një subjekti të caktuar politik. Në vijim të këtij emisioni, Komisioneri ka konstatuar se nuk ka patur asnjë reagim zyrtar të këtij televizioni, ku të jetë mbajtur qëndrim ndaj shprehjes së përdorur nga z. A. M. , por përkundrazi Komisioneri vuri re se ky televizion e ka titulluar emisionin e publikuar në internet me titullin “Spotlight - Shpërthen A. M. : Grupi i Berishës, si arrixhinjtë në rrugë! - 21 Janar 2022 - Vizion Plus, duke e ritheksuar dhe përforcuar shprehjen e përdorur nga opinionisti, në titullin e emisionit. Emisioni kishte si objekt diskutimi çështjen e grupimit të formuar brenda një subjekti të caktuar politik, ku z. A. M. mbajti qëndrim kundërshtues lidhur me mënyrën se si po vepronte ky grupim. Në këtë kontekst, është mëse evidente që konotacioni i shprehjes së përdorur më lart nga ana e tij ka qenë negativ. Shprehja e përdorur, në Emisionin “Spot LIGHT”, të datës 21. 01. 2022, nga opinionisti A. M. paraqet rëndësi të veçantë, pasi është përdorur në një televizion privat kombëtar si TV Vizion Plus dhe në kushtet kur shikueshmëria e këtij emisioni nga publiku është e konsiderueshme. Pavarësisht, se shprehja është përdorur nga një opinionist i ftuar nga ky televizion dhe përgjegjësia për gjuhën e përdorur është personale, Komisioneri gjykon se përgjegjësia më e madhe është e vetë televizionit, që duhet të mbante një qëndrim kritik të vijim të përdorimit të kësaj shprehjeje në një emision të tij. Ky qëndrim, jo vetëm nuk është mbajtur nga ana e TV Vizion Plus, por për më tepër është bërë një “reklamim” dhe përforcim i shprehjes së përdorur nga z. A. M., duke e vënë si titull të emisionit të hedhur në Youtube nga ky televizion. Emisioni në

fjalë është publik dhe lehtësisht i aksesueshëm në faqen youtube, duke bërë të mundur që jehona e shprehjes së përdorur të ketë një përhapje të gjerë në opinionin publik. Lidhur me sa më sipër, Komisioneri ka konstatuar komente indinjuese të personave të tjerë, lidhur me këtë titull dhe shprehjen e përdorur nga opinionisti. Për sa më sipër, termi arixhi është një nga mënyrat se si komuniteti rom identifikohet në zona të ndryshme të Shqipërisë. Përdorimi i këtij termi përmban një konotacion negativ, përçmues dhe denigrues kundrejt komunitetit rom, duke shfaqur doza diskriminimi dhe përforcon stereotipe kundrejt këtij komuniteti. Referuar rastit në fjalë, z. A. M. i referohet grupimit, brenda subjektit të caktuar politik se “bredhin rrugëve si arixhinjtë”, duke i vendosur anëtarët e komunitetit rom në pozita inferiore dhe denigruese. Në këtë kuptim, përdorimi i zhargonit të vjetër popullor, nga z. A. M., përforcon stereotipet e krijuara ndaj pakicës kombëtare rome dhe i vendos ata në pozita të pafavorshme e përçmuese në raport me pjesën tjetër të shoqërisë. Në këtë kontekst, KMD vë në dukje faktin se ligji Nr. 96/2017 “Për mbrojtjen e Pakicave Kombëtare në Republikën e Shqipërisë”, njeh komunitetin rom në Shqipëri si pakicë kombëtare dhe garanton mosdiskriminimin dhe barazinë e plotë para ligjit. Në analizën që KMD i ka bërë gjuhës së përdorur në Emisionin Spot Light, ka vlerësuar se përdorimi i saj konsiderohet në tejkalim të lirisë së shprehjes të sanksionuar në nenin 14 të KEDNJ-së dhe nenin 22 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë. Në këtë kontekst, KMD i është referuar kufizimeve që parashikon KEDNJ për lirinë e shprehjes, të parashikuar në nenin 10 të saj dhe qëndrimit të mbajtur nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut. Ushtrimi i lirisë së shprehjes përmban në vetvete detyrime dhe përgjegjësi. Sipas paragrafit të dytë të nenit 10 të Konventës, ushtrimi i kësaj lirie nuk mund të çënojë dinjitetin dhe të drejtat e të tjerëve. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka theksuar në gjykime të

ndryshme se: “Toleranca dhe respekti për dinjitetin e barabartë të të gjitha qenieve njerëzore përbëjnë themelet e një shoqërie demokratike dhe pluraliste. Duke qenë kështu, si çështje parimore mund të konsiderohet e nevojshme në disa shoqëri demokratike që të sanksionojnë ose madje të parandalojnë të gjitha format e shprehjes që përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen e bazuar në jo tolerancë. . . , me kusht që çdo “formalitet”, “kusht”, “kufizimet ose gjokat” janë proporcionale me qëllimin legjitim të ndjekur. (Erbakan v. Turkey, Aktgjykimi i 6 korrikut 2006, § 56)”. Duke qenë kështu lind nevoja e parandalimit të të gjitha formave të shprehjes të cilat përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen bazuar në mungesën e tolerancës. 7 Në fjalorin e Gjuhës Shqipe ky term përdoret si: Cigan endacak. 8 Neni 2 “1. Ky ligj ka për qëllim të sigurojë ushtrimin e të drejtave specifike të personave që u përkasin një pakice kombëtare, të cilat janë të nevojshme për mbrojtjen e identitetit dallues të pakicave kombëtare, si një përbërës thelbësor i një shoqërie të integruar dhe që garantojnë mosdiskriminimin dhe barazinë e plotë para ligjit. 2. Në ushtrimin e këtyre të drejtave, personat që u përkasin pakicave kombëtare duhet të respektojnë shtetin ligjor, tërësinë territoriale dhe sovranitetin e Republikës së Shqipërisë. ” dhe 3 “1. Pakicë kombëtare është një grup shtetasish shqiptarë që banojnë në territorin e Republikës së Shqipërisë, kanë lidhje të hershme dhe të qëndrueshme me shtetin shqiptar, shfaqin karakteristika dalluese kulturore, etnike, gjuhësore, fetare ose tradicionale dhe të cilët janë të gatshëm për të shprehur, ruajtur dhe zhvilluar së bashku identitetin e tyre të dallueshëm kulturor, etnik, gjuhësor, fetar ose tradicional. 2. Në kuptimin e këtij ligji, pakicat kombëtare në Republikën e Shqipërisë janë pakicat greke, maqedonase, arumune, rome, egjiptiane, malazeze, boshnjake, serbe dhe bullgare”. Përveç sa më sipër, KMD gjykon se për rastin konkret është me vend të përmendet edhe

Rekomandimi i Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhës së Urrejtjes, 8 Dhjetor 2015, i Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës, i cili është një akt shumë i rëndësishëm, që u drejtohet qeverive të Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës dhe që fokusohet në fenomenin e gjuhës së urrejtjes dhe pasojat e dëmshme të përdorimit të saj për individët, grupe të caktuara personash dhe shoqërinë në tërësi. Gjuha e urrejtjes për qëllimin e Rekomandimit nënkupton përdorimin e një ose më shumë formave të veçanta të shprehjes - përkatësisht, avokimin, promovimin ose nxitjen e denigrimit, urrejtjes apo përgojimit të një personi ose grupi personash, si dhe çdo ngacmim, fyerje, stereotipizim negativ, stigmatizim ose kërcënim i një personi ose personave të tillë dhe çdo justifikim të të gjitha këtyre formave të shprehjes - që bazohet në një listë joshterruese të karakteristikave personale apo statusit që përfshin “racën”, ngjyrën, gjuhën, fenë ose besimin, kombësinë ose prejardhjen kombëtare apo etnike, si dhe prejardhjen prindërore, moshën, aftësinë e kufizuar, seksin, gjininë, identitetin gjinor dhe orientimin seksual. Në këtë Rekomandim, elementët domethënës të konceptit “gjuhë urrejtje”, lidhen me: - avokimin, promovimin apo nxitjen e çfarëdo forme denigrimi, urrejtjeje apo përgojimi, si edhe ngacmimin, fyerjen, stereotipizimin negativ, stigmatizimin apo kërcënimin; - përdorimin që synon jo thjesht të nxitë kryerjen e akteve të dhunës, frikësimit, armiqësisë apo diskriminimit, por edhe pritshmërinë e arsyeshme që ky përdorim të ketë këto efekte; dhe, - shkaqet që shkojnë përtej “races”, ngjyrës, gjuhës, fesë apo besimit, kombësisë, prejardhjes kombëtare apo etnike apo prejardhjes prindërore. “Shprehja” sipas këtij Rekomandimi përfshin fjalët dhe publikimet në çfarëdo formë, përfshirë edhe përmes medias elektronike, si edhe përhapjen dhe ruajtjen e tyre. Gjuha e urrejtjes mund të marrë formën e fjalëve të shkruara apo të shqiptuara, apo forma të tjera si foto, imazhe, shenja, simbole, piktura, muzikë, pjesë

teatrale apo video. Ndërkohë që, format e shprehjes që janë në fushën e veprimit të Rekomandimit mund të përfshijnë edhe mohimin publik, banalizimin, justifikimin apo legjitimimin për krimet e gjenocidit, krimet kundër njerëzimit ose krimet e luftës, të cilat janë konstatuar nga gjykatat, si edhe lartësimin e personave për kryerjen e krimeve të tilla. Nëpërmjet këtij Rekomandimi, ndër të tjera, shteteve palë u rekomandohet që “të ofrojnë mbështetje individuale dhe kolektive për personat e shënjestruar nga gjuha e urrejtjes ...”9 si dhe “të përdorin fuqitë rregullatore në drejtim të medias (përfshirë ofruesit e shërbimit të 9 Referuar pikës 5 të Rekomandimit të Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhes së Urrejtjes (2015)) që të promovojnë veprimet për të luftuar përdorimin e gjuhës së urrejtjes dhe të kontestojnë natyrën e papranueshme të saj, duke u siguruar njëkohësisht që masa të tilla të mos përbëjnë shkelje të lirisë së shprehjes dhe mendimit...”10

nëpërmjet ndërmarrjes së veprimeve të caktuara në këtë akt. Praktika e GJEDNJ-së, gjithashtu, është e pasur lidhur me vendimmarrjet mbi çështjet, ku objekt gjykimi ka qenë gjuha e urrejtjes. Në çështjet Féret k. Belgjikës, (2007) dhe Vejdeland dhe Të Tjerë k. Suedisë, (2012), GJEDNJ ka pranuar se nxitja e urrejtjes mund të rezultojë në fyerje, tallje apo shpifje ndaj grupeve të caktuara të popullsisë, kur këto forma të shprehjes ushtrohen në mënyrë të papërgjegjshme, që nënkupton se është fyese në mënyrë të panevojshme, avokon diskriminimin apo përdor gjuhë cenuese apo poshtëruese ose i imponohet publikut në mënyrë të pashmangshme dhe këto forma janë brenda fushës së veprimit të përkufizimit të Rekomandimit të sipërcituar. Në çështjen Garaudy kundër Francës, (2003), GJEDNJ u mbështet në nenin 17 të KEDNJ-së dhe u shpreh se liria e shprehjes nuk mund të përdoret për të çuar në shkatërrimin e të drejtave dhe lirive të tjera, të garantuara nga Konventa. Këto vendime zbatojnë teorinë e paradoksit të tolerancës:

një tolerancë absolute mund të çojë në tolerancën e ideve që nxisin mostolerancë dhe kjo e fundit mund të asgjësojë tolerancën. 11 GJEDNJ ka trajtuar jo vetëm rastet e përdorimit të gjuhës së urrejtjes nga subjekte të caktuara, por edhe rastet kur nga subjekte të tjera në lidhura me ta nuk është mbajtur qendrim kritik ndaj përdorimit të kësaj gjuhe. Kështu, në çështjen Jersild kundër Danimarkës (1994) kërkuesi ishte një gazetar televizioni, i cili u dënua nga gjykatat vendase për shkak të ndihmës dhe nxitjes së shpërndarjes së deklarimeve raciste. Ai kishte marrë iniciativën e përgatitjes së një programi në të cilin u intervistuan tre anëtarë të një grupi të rinjsh me pikëpamje raciste. Gazetari e dinte paraprakisht që mund të bëheshin deklarime raciste gjatë intervistimit dhe i kishte inkurajuar këto deklarime. Ai i përfshiu edhe deklarimet fyese gjatë redaktimit të intervistave. Intervistat pastaj u paraqitën në një program televiziv serioz, të synuara për dëgjues të mirinformuar, që trajtonin një gamë të gjerë çështjesh sociale dhe politike, duke përfshirë ksenofobinë dhe imigrimin. Dëgjuesit mund të dëgjonin deklarime të tilla, si: “Është mirë të jesh racist”. “Ne besojmë që Danimarka është për danezët”; “Njerëzit duhet të lejohen të mbajnë sklevër” etj. Arsyeja kryesore se pse gjykatat e brendshme e fajësuan gazetarin për ndihmën dhe nxitjen e thënieve raciste ishte mungesa e një deklarimi përfundimtar nëpërmjet të cilit, sipas mendimit të gjykatës, ai duhej të kritikonte shprehimisht këndvështrimet raciste të shprehura gjatë intervistave. 10 Referuar pikës 7 të Rekomandimit të Politikave të Përgjithshme Nr. 15 për Luftimin e Gjuhes së Urrejtjes (2015) 11 Siniarska D. B, (2015) Manual për praktikantët e ligjit - Mbrojtja e së drejtës për lirinë e shprehjes sipas Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut; Përveç sa më sipër, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut është shprehur në çështjen Erdogan kundër Turqisë, 6 korrik 2006, se, në parim, mund të konsiderohet e nevojshme që në shoqëri të caktuara demokratike të dënohen apo

edhe të parandalohen të gjitha format e shprehjes të cilat përhapin, nxisin, promovojnë apo justifikojnë urrejtjen të bazuar tek mungesa e tolerancës. Në çështjen Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar 1976, GJEDNJ është shprehur se e drejta e individëve, për të shprehur lirisht mendimet e tyre nuk duhet të “fyejë, tronditë apo shqetësojë” të tjerët. Në këtë kontekst, Komisioneri gjykon se “fjalimet e urrejtjes” kundër personave që i përkasin komunitetit rom, kanë të bëjnë me të gjitha format e shprehjes, të bëra publike nëpërmjet medias, të cilat përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtje, diskriminim apo armiqësi ndaj individëve të këtij komuniteti. Vlerësimi nëse shprehje të tilla apo deklarata të caktuara do të konsiderohen si “fjalime të urrejtjes”, duhet të bëhen në përputhje me lirinë e shprehjes të garantuar në nenin 10 të Konventës. Komisioneri është i vetëdijshëm se, liria e fjalës në median kombëtare televizive është e një rëndësie të veçantë, por, rëndësia që merr liria e fjalës e ngarkon këtë media me një përgjegjësi akoma më të madhe, për të treguar më tepër kujdes dhe për të evituar gjuhën që nxit mos tolerancën dhe diskriminimin ndaj pakicave të caktuara kombëtare. (shih Erbakan kundër Turqisë, 6 korrik 2006, GJEDNJ). Gjykata Evropiane e Drejtësisë e ka theksuar këtë fakt në çështjen Feryn¹² ku është shprehur se: “. . . mosndëshkimi i një sjelljeje diskriminuese kaq të hapur do të minonte rëndë arsyen e vetë ekzistencës së Direktivës për barazi bazuar në shkaqe raciale”. Në çështjen në fjalë, GJEDNJ, ka mbajtur qëndrimin dhe ka pranuar faktin se diskriminimi i drejtpërdrejt mund të shfaqet edhe në ato raste, kur nuk mund të identifikohet ankuesi. Për rrjedhojë duke mos patur nevojë për një viktimë, nuk lind nevoja as për të identifikuar një krahasues. Duke qenë se, paligjshmëria e sjelljes është aq flagrante, standardi, të cilit Komisioneri i është referuar, është ai i një “standardi të vërtetë” që duhet të ekzistojë në një shoqëri demokratike, siç kërkohet nga pika

2, e nenit 3, të LMD, të ndryshuar. Duke iu referuar çështjes Delfi AS kundër Estonisë¹³, vërejmë se Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut parashtroi se: “. . . duhet të mbahet përgjegjësi, në parim, për gjuhë shpifëse ose të llojeve të tjera të paligjshme dhe kjo të përbëjë mjet efektiv ndaj cënimit të personalitetit të individëve. ” Këtu, Gjykata vendosi se nuk kishte pasur asnjë shkelje të nenit 10, të KEDNJ-së duke çmuar se bërja përgjegjëse e shoqërisë kërkuese nga gjykatat estoneze, kishte qenë një kufizim i justifikuar dhe proporcional i lirisë së shprehjes, veçanërisht sepse: komentet në fjalë kishin qenë ekstreme (anti-semitiste) dhe ishin postuar në reagim ndaj një artikulli të publikuar 12 Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding kundër firmës Feryn NV, C-54/07, 10 korrik 2008 13 Delfi AS kundër Estonisë, çështja nr. 64569/09, V nga një kërkues në portalin e lajmeve të drejtuar profesionalisht për qëllime tregtare, hapat e hedhur nga kërkuesi për heqjen e komenteve fyese pa vonesë pas publikimit të tyre kishin qenë të pamjaftueshme, etj. Në çështjen Vejdeland dhe të tjerë kundër Suedisë, GJEDNJ-ja mban qëndrimin se, në disa raste ndërhyrja në lirinë e shprehjes është e domosdoshme në një shoqëri demokratike, për shkak të mbrojtjes së reputacionit dhe të drejtave të të tjerëve. Për sa më sipër, mbështetur në nenin 3, pika 1 të LMD, të ndryshuar, “Diskriminim” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi. Në bazë të nenit 3, pika 8, të LMD, të ndryshuar, “gjuha e urrejtjes” është çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet, e promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim

ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes e bazuar në një listë joshteruese të shkaqeve, sipas nenit 1 të këtij ligji. Për sa më sipër, në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri vlerëson se pavarësisht faktit nëse shprehja e përdorur nga ana e z. A. M. , në emisionin Spot LIGHT, mund të mos ketë patur qëllim të drejtëpërdrejtë nxitjen e urrejtjes apo diskriminimin e komunitetit rom, përdorimi i saj ka vendosur në pozita diskriminuese në formën e gjuhës së urrejtjes, të gjithë anëtarët e këtij komuniteti, pasi përdorimi i një gjuhe të tillë përforcon stereotipe negative, duke fyer kështu komunitetin rom dhe duke mos lejuar perceptimin e tyre shoqëror si anëtar me të drejta të barabarta në shoqërinë shqiptare. Për sa më sipër, Komisioneri thekson faktin se Televizioni Vizion Plus ka përforcuar dhe vijimësuar diskriminimin, për shkak të racës, në formën e gjuhës së urrejtjes së pakicës kombëtare rome, duke mosmbajtur një qëndrim kritik ndaj përdorimit të shprehjes së opinionistit, as gjatë emisionit dhe as në vijim të tij, për t'u distancuar nga sa më sipër. Përpos kësaj, ky televizion ka përforcuar diskriminimin ndaj këtij komuniteti, duke publikuar në faqen Youtube, emisionin Spot LIGHT dhe duke i vënë si titull shprehjen e përdorur nga ana e z. A. M. . Pozita e këtij subjekti rëndohet gjithashtu, pasi ka refuzuar të bashkëpunojë me Komisionerin, duke mos dhënë prapësimet e tij lidhur me sa më sipër, në kushtet kur në bazë të nenit 82, pika 2 Adresa: Rruga e Durrësit, Nr. 27 (ish Ministria e Mjedisit) Tiranë, Tel: +355 4 2431078, E-mail: info@kmd.al, web: www.kmd.al 14 të Kodit të Procedurave Administrative14 dhe nenit 33, pika 7/1 i LMD, të ndryshuar15, ka patur barrën e provës në këtë proces hetimi administrativ. PËR KËTO ARSYE : Mbështetur në nenin 1, nenin 3, pikat 2 e 8, nenin 7, pikat 1 e 3, nenin 21, pika 1, nenin 32, pika 1, gërma c), si dhe nenin 33, pika 10 të ligjit nr. 10221, datë 04. 02. 2010 “Për

Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, **V E N D O S i** : 1. Konstatimin e diskriminimit, për shkak të racës, në formën e gjuhës së urrejtjes, të pakicës kombëtare rome, nga ana e z. A. M. si pasojë e përdorimit të gjuhës së urrejtjes ndaj pakicës kombëtare rome në Emisionin Spot LIGHT, të datës 21. 01. 2022, në televizionin Vizion Plus. 2. Konstatimin e diskriminimit, për shkak të racës, në formën e gjuhës së urrejtjes, të pakicës kombëtare rome, nga ana e Televizionit Vizion Plus, si pasojë e mosmbajtjes së një qëndrimi kritik ndaj gjuhës së urrejtjes së përdorur nga z. A. M. në emisionin Spot LIGHT, për mosdistancimin në mënyrë publike nga përdorimi i saj, si dhe për përdorimin e gjuhës së urrejtjes ndaj pakicës kombëtare rome në titullin e emisionit Spot LIGHT, të publikuar në faqen www.youtube.com. 3. Referuar pikave 1 dhe 2 të këtij Vendimi, z. A. M. dhe Televizioni Vizion Plus të shprehen me deklaratë publike (verbale apo të shkruara) me anë të së cilave të kërkojnë falje ndaj pakicës kombëtare rome. 4. Referuar pikës 2 të këtij Vendimi, Televizioni Vizion Plus të marrë masa të menjëherëshme për të ndryshuar titullin e emisionit Spot LIGHT, të datës 21. 01. 2022, si dhe eliminimin/mbulimin e frazës diskriminuese të përdorur nga z. A. M. në përmbajtjen e këtij emisioni, të publikuar në faqen www.youtube.com, brenda 5 (pesë) diteve nga marrja dijeni mbi këtë vendim, duke shmangur përdorimin e gjuhës së urrejtjes ndaj pakicës kombëtare rome. 14 Neni 82, pika 2, e KPA, përcakton se: “Në rastet kur pala paraqet prova mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër dhe/ose organi publik detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim, pavarësisht nga detyrimi i organit publik për të vënë në dispozicion të palëve provat e zotëruara prej saj”. 15 Neni 33, pika 7/1 i LMD, të ndryshuar, përcakton se: “Në rastet kur pala ankuese paraqet fakte mbi të cilat

bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër, kundër së cilës është paraqitur ankesa, detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim.” Adresa: Rruga e Durrësit, Nr. 27 (ish Ministria e Mjedisit) Tiranë, Tel: +355 4 2431078, E-mail: info@kmd.al, web: www.kmd.al 15 5. Brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga marrja dijeni për këtë vendim, z. A. M. dhe Televizioni Vizion Plus, të njoftojnë Komisionerin, lidhur me masat konkrete të marra për zbatimin e këtij vendimi. 6. Në referim të nenit 33, pika 11, të ligjit nr. 10221, datë 04. 02. 2010, “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë, sipas parashikimeve të pikës 13, të po këtij neni. 7. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijeni.

KOMISIONERI

6.12 Roli i gazetarëve dhe mediave që mbulojnë demonstratat dhe ngjarje të tjera

- Inkurajoni takime të rregullta dhe grupe pune mbledhja e gazetarëve, aktorëve të medias, përfaqësues të forcave të policisë dhe prokurorëve për të vlerësuar nevojat në terren.
- Nxitja e zhvillimit të dedikuar udhëzimet dhe vendosin marrëveshje ndërmjet gazetarët e policisë dhe mediave.
- Sigurohuni që gazetarët të informohen përpara ngjarjet dhe se ka një komunikim të sigurt perimetri për raportimin mediatik.
- Sigurohuni që të ketë kanale të komunikimi ndërmjet organeve të zbatimit të ligjit autoritetet dhe përfaqësuesit e mediave.
- Mbrojtja e gazetarëve nga dhuna policore

Nxjerr udhëzime dhe ofron trajnime për policia dhe, kur është e nevojshme, ushtria, dhe ndalojnë ngacmimet, frikësimet ose fizike sulmet ndaj gazetarëve nga anëtarë të ligjit forcat e zbatimit.

- Përfshini IKDNJ në hartimin, vlerësimin dhe zbatimin e planeve specifike të veprimit që synojnë frenimi i abuzimit të forcës ndaj gazetarëve dhe aktorë të tjerë të medias.
- Inkurajoni organizatat mediatike që të ofrojnë trajnime dhe mbështetje në rast sulmesh.

Roli i publikut
autoritetet

- Dënojnë fizike dhe të tjera sulme/kërcënime/presion ndaj gazetarëve dhe aktorë të tjerë të medias nga zyrtarët shtetërorë dhe publiku shifrat.

FUSHAT KRYESORE PIKAT E VEPRIMIT

Roli i publikut
autoritetet

- Inkurajimi i miratimit të kodeve parlamentare të sjellje për deputetët që u kërkon aty të përmbahen nga presioni, duke kërcënuar apo sulmuar gazetarët dhe aktorë të tjerë mediatikë, si dhe ngashtrëngues/nxitës/presion gazetarët të braktisin profesionin
- standardet dhe shpërndarjen propagandë;
- ☐ të dënojë të gjitha rastet e kërcënimeve dhe dhuna ndaj gazetarëve dhe të tjerëve aktorët e medias.
- Merrni qëndrime të qarta publike në nivelet më të larta të qeverisë lidhur me rolin e rëndësishëm të gazetarët në shoqëri.
- Angazhohen në bashkëpunim ndërkombëtar me një pikëpamje për të shkëmbyer praktikat e mira për mbrojtjen e liria e medias, parandalimi dhe ndreqja e abuzimet ndaj medias.

Trajnimi mbi mbrojtjen e gazetarët

- Programet e trajnimit për autoritetet shtetërore dhe agjentët
- Rritja e ndërgjegjësimit për rolin e gazetarëve si “mbrojtës publik” në një shoqëri demokratike, duke përfshirë kur mbulon demonstratat publike, raportimi nga zonat e konfliktit dhe në kohë të krizës.

- □ Sigurohuni që t'i kushtohet vëmendje e veçantë rreziqet specifike me të cilat përballen gazetarët dhe mediat e tjera aktorët gjatë punës së tyre, duke përfshirë diskriminimi në baza të ndryshme, si dhe më gjerësisht ndaj ekspozimit të tyre ndaj kërcënimeve, sulmet, abuzimet dhe ngacmimet nga shteti dhe/ose aktorët joshitetërorë.

FUSHAT KRYESORE PIKAT E VEPRIMIT

- Trajnimi mbi mbrojtjen e gazetarët
- Ndërtimi i kapaciteteve për të luftuar diskriminuese ose zbatimi arbitrar i legjislacionit për shpifjen, për të parandaluar abuzimin e procesit gjyqësor dhe masat përkatëse, duke përfshirë praktikën më të mira dhe për të parandaluar blerjet në forum në rastet e shpifjes.
- Përmirësimi i mjeteve për të identifikuar dhe hetuar kërcënimet dhe vepra të tjera penale që ndodhin në internet.
- Përfshirja e Institucioneve Kombëtare të Drejtave të Njeriut dhe shoqatat e gazetarëve
- Bashkëpunon me IKDNJ në trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorët.

6.13 Raporti i Monitorimit 2022 MFRR

Në vitin 2022, Reagimi i Shpejtë për Lirinë e Medias (MFRR) regjistroi 813 shkelje të lirisë së medias në Shtetet Anëtare të BE-së

dhe vendet kandidate, ku përfshiheshin 1,339 individë ose organe mediatike. Në BE janë regjistruar 415 alarme, ndërsa në vendet kandidate janë regjistruar 398. 10 gazetarë u vranë: nëntë në Ukrainë dhe një në Turqi.

Raporti aktual i monitorimit ofron një pasqyrë të situatës së lirisë së medias në të gjithë BE-në dhe vendet kandidate në vitin 2022, dhe fillon me një kapitull tematik mbi luftën në Ukrainë dhe pasojat e saj mbi lirinë e medias. MFRR filloi monitorimin e vendit menjëherë pas pushtimit të plotë rus që filloi në fund të shkurtit, dhe regjistroi 140 shkelje të lirisë së medias.

Në BE, lloji kryesor i incidenteve ishin sulmet verbale (42.4% e të gjitha sinjalizimeve), të ndjekura nga sulmet ligjore (27.2%), të cilave ky raport i kushton një kapitull të gjerë në vitin që Komisioni Evropian paraqiti një propozim për një Direktivë e BE-së kundër SLAPP.

Raporti përfshin gjithashtu një seksion të tretë tematik mbi sulmet në internet. Ndërsa në vitin 2021 protestat ishin vendi më i shpeshtë për t'u sulmuar gazetarët (39.8%), të dhënat e 2022 tregojnë se protestat përbënin vetëm 21% të alarmeve në BE, ndërsa sulmet që ndodhin në internet u rritën nga 14.1% në 2021 në 20.7% në vitin 2022.

Një kapitull i fundit tematik fokusohet në kërcënimet me të cilat përballen gazetarët që mbulojnë tema të klimës dhe mjedisit (12 alarme në BE në 2022). Vitin e kaluar, ndërsa këto protesta u bënë më shkatërruese, gazetarët që mbulonin këto veprime iu nënshtruan pengimit të punës së tyre.

Raporti është i ndarë në kapitujt e mëposhtëm: një përmbledhje që ofron të dhëna dhe grafikë për situatën e lirisë së shtypit në BE dhe vendet kandidate në vitin 2022, katër seksione tematike me analiza sasiore dhe cilësore në lidhje me temat e lartpërmendura, dhe raporte

të vendit që ofrojnë një përmbledhje të kërcënimeve më të rëndësishme në vendet e mëposhtme të BE-së: Belgjikë, Estoni, Francë, Gjermani, Greqi, Hungari, Itali, Poloni, Spanjë dhe Suedi; dhe në këto vende kandidatë: Shqipëria, Maqedonia e Veriut, Serbia dhe Turqia.

Hyrja dhe katër kapitujt tematikë mund të aksesohen përmes skedave më poshtë:

Logoja e lulëzimit Një hartë e lulëzimit

Liria e medias në Evropë në vitin 2022 u la në hije nga pushtimi i plotë i Ukrainës nga Rusia, i cili filloi më 24 shkurt. Gjatë 10 muajve të parë të luftës, nëntë gazetarë humbën jetën duke punuar në terren dhe shumë të tjerë u plagosën dhe u sulmuan gjatë raportimit nga vijat e frontit. Konflikti ka hedhur një hije të errët mbi lirinë e shtypit në Evropë, një kontinent ku gazetarët tashmë po përballëshin me sulme që pengonin aftësinë e tyre për të punuar lirshëm.

Nga janari 2022 deri në dhjetor, Reagimi i Shpejtë për Lirinë e Medias (MFRR) regjistroi 813 shkelje të lirisë së medias në shtetet anëtare të BE-së dhe vendet kandidatë, ku përfshiheshin 1339 individë ose organe mediatike. Në vitin 2021, MFRR regjistroi 654 alarme, megjithëse duhet theksuar se Ukraina dhe Moldavia u përfshinë vetëm në raportin e 2022 pasi nuk ishin vende kandidatë vitin e kaluar.

Raporti aktual i monitorimit ofron një pasqyrë të situatës së lirisë së medias në të gjithë BE-në dhe vendet kandidatë në vitin 2022, dhe fillon me një kapitull tematik mbi luftën në Ukrainë dhe pasojat e saj mbi lirinë e medias. MFRR filloi monitorimin e vendit menjëherë pasi pushtimi rus në shkallë të gjerë filloi në fund të shkurtit dhe regjistroi 140 shkelje të lirisë së medias, të cilat arrijnë

në 17.2% të totalit të regjistruar në të gjitha vendet e analizuara në vitin 2022.

Megjithatë, shqetësimet për sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve të medias në kontinent nuk ishin të kufizuara për ata profesionistë që punonin në një zonë lufte. Në vitin 2022, gazetarët anembanë Evropës u përballën me shumë forma presioni dhe sulmesh, duke filluar nga kërcënimet me vdekje ose hakimi i telefonave të tyre me spyware, deri te shënjestrimi i padive ngacmuese nga kompanitë private ose pengimi i aksesit në konferenca shtypi.

415 alarme janë regjistruar në shtetet anëtare të Bashkimit Evropian, ndërsa 398 janë regjistruar në vendet kandidate. Në BE, lloji kryesor i incidenteve ishin sulmet verbale (që përfshinin 42.4% të të gjitha alarmeve) – si frikësimi dhe kërcënimet (24.6%) ose fyerjet (13.3%) – të ndjekura nga sulmet ligjore (27.2%), për të cilat ky raport i kushton një kapitull të gjerë vitit që Komisioni Evropian paraqiti një propozim për një direktivë anti-SLAPP të BE-së. Që aktualisht ka hyre në fuqi.

Pas incidenteve ligjore, sulmet fizike ishin lloji i tretë më i zakonshëm i sulmeve kundër gazetarëve dhe punonjësve të medias në BE (20.5%), të ndjekura nga sulmet ndaj pronës (15.7%) – si pajisjet (8.7%) – dhe incidentet e censurës, të cilat u rrit nga 8.6% e totalit të sulmeve në 2021 në 14.5% në 2022. Personat privatë mbetën autorët kryesorë të sulmeve kundër gazetarëve në BE (37.8% e rasteve)

Kreu VII   Pozicioni i gazetarit në Shqipëri

7. 1 Rendita e lirisë së medias sipas Safe Journalists për 2021

Në 2021 Shqipëria mori dhe [renditjen](#) më të ulët historike të në Indeksin e Lirisë së Medias. Vendi u rendit i 103 nga 180 vende, në raportin e hartuar nga Reporterët pa Kufij.

Sipas [raportit](#) të fundit të publikuar nga Safe Journalists për 2021, rezulton se cilësia e përmbajtjes mediatike u përkeqësua si dhe pavarësia editoriale u ndikua nga rritja e autocensurës. Po ashtu, raporti thekson se në 2021 u zvogëlua hapësira për gazetari të pavarur dhe kritike, si pasojë e frikës nga presionet.

“Sulmet aktuale ndaj sigurisë fizike dhe jetës së gazetarëve dhe të afërmeve të tyre mbeten të kufizuara në Shqipëri”, thuhet në raport. Por nga ana tjetër rastet e pakta që denoncohet dhe raportohen nuk hetohen siç duhet dhe ka transparencë të kufizuar.

“Institucionet shtetërore të Shqipërisë nuk kanë krijuar ende mekanizma efektivë specifikë për gazetarët tanë dhe stafin e medias për të siguruar masa mbrojtëse kur kërcënohen”, thotë raporti.

7. 2 Liria e shprehjes

Kushtetuta e Shqipërisë garanton lirinë e shprehjes, lirinë e medias dhe lirinë e informimit. Sipas legjislacionit në fuqi për lirinë e shprehjes, nuk përfshihet direkt akses në internet. Por akses në internet garantohet nëpërmjet Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

Raporti i Safe Journalists tregon se ky kuadër ligjor nuk është zbatuar plotësisht. Shqipëria është mesatarisht e përgatitur për sa i përket liria e shprehjes dhe asnjë përparim nuk u vu re në 2021, argumenton raporti i KE.

Raporti i Kombeve në Tranzit thekson se viti 2021 ishte sfidues për gazetarët për shkak të kërcënimeve, ngacmimeve dhe kushteve të tmerrshme të punës. *“Në vitin 2021, Shqipëria nuk kaloi në zhvillimin e legjislacionit të ri për median”*, thotë raporti i SJ edhe pse në tetor 2021 qeveria shqiptare u zotua të rishqyrtojë miratimin e ndryshimeve në ligjin për median të miratuar në 2019, të cilat u kritikuan ashpër nga organizatat mediatike vendase dhe ndërkombëtare.

Edhe pse kryeministri Edi Rama vijon të deklarojë që do të rregullojë mediat online, ende nuk janë propozuar ndryshime të reja ligjore. *“Aktualisht, nuk ka asnjë legjislacion që kërkon të licencohen mediat e shkruara dhe ato online që shkojnë përtej një regjistrimi të thjeshtë biznesi dhe taksash”*, thotë raporti i SJ.

Raporti sjell në vëmendje shqetësimet për Autoritetin e Mediave Audiovizive (AMA) gjatë 2021.

“Pavarësia dhe praktikat e funksionimit u rritën pas zgjedhjes së një personi të lidhur politikisht me partinë në pushtet si kryetar i AMA-s në korrik 2021, pavarësisht kritikave të shumta nga organizatat e pavarura mediatike”, thuhet në raportin.

Në vitin 2021, AMA operoi me burime njerëzore të kufizuara pasi të gjitha pozicionet e bordit drejtues, me përjashtim të Kryetarit, mbetën vakante midis 2019 dhe 2021.

7.3 Pozicioni i gazetarëve në redaksi

Në 2021 nuk pati përmirësim të të drejtave të gazetarëve në Shqipëri. Ata vijuan të punojnë me orare të zgjatura të papaguara, pa kontrata pune dhe nën presion.

Raporti i Safe Journalists tregon se rreth 5, 970 gazetarë punuan me kontratë dhe 1, 760 pa kontrata. Rreth 80 përqind e reporterëve janë nën 35 vjeç dhe fitojnë më pak se 300 dollarë në muaj, dhe pothuajse 48 përqind e pagave u vonuan 2-6 muaj në 2021.

Mungesa e kontratave të punës mbetet një problem, i cili është theksuar edhe në raportë të tjera për median.

“Veçanërisht për gazetarët e rinj dhe gazetarët që punojnë në mediat online”, thekson raporti i SJ.

Një tjetër problem është sigurimi shoqërorë dhe mungesa e lejes së shtatëzaniës.

“Frekuenca e pagesës është një problem veçanërisht për gazetatat, mediat online dhe mediat lokale”, thuhet në raport.

As kushtet e punës nuk u përmirësuan në 2021. Raporti thotë se u vunë re “tendenca të ngjashme si mosrespektimi i kushteve të punës, si heqja e lejes me pagesë, abuzimi verbal në vendin e punës dhe diskriminimi në bazë të gjinisë ose bindjeve politike”.

Situata paraqitet edhe më e errët në mediat online, ku sipas raportimeve gazetarët punojnë në kushte informaliteti, pa kontrata pune dhe janë anonim në shkrimet e tyre.

“Pavarësia editoriale është jashtëzakonisht e pasigurt në Shqipëri”, thuhet në raport.

7. 4 Siguria e gazetarëve

Bazuar në ligjin për lirinë e shprehjes, siguria e gazetarëve si në internet dhe jashtë tij është e garantuar, por nuk ligje specifike që trajtojnë sigurinë e tyre.

Në vitin 2021 vërehet se institucioneve shtetërore u mungojnë burimet dhe kapacitetet për të mbrojtur gazetarët në hapësirën online dhe offline, thotë raporti i Safe Journalists.

Institucionet në Shqipëri nuk regjistrojnë dhe nuk publikojnë të dhëna për sulme specifike ndaj gazetarëve dhe mosndëshkim.

“Në vitin 2021, përgjithësisht vërehet se sulmet ndaj sigurisë së gazetarëve dënohen nga zyrtarët shtetërorë dhe konsiderohen si shkelje e lirisë së shprehjes”, thotë raporti.

Ndërsa, Policia ka reaguar publikisht më shpejt në vitin 2021, megjithatë hetimet vijuese janë të kufizuara.

Sakaq, në 2021 institucionet e pavarura kanë bashkëpunuar me organizatat e gazetarëve për sigurinë e gazetarëve, si Avokati i Popullit, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Komisioneri për Mbrojtjen e Informacionit dhe të Dhënave.

Po ashtu, Prokuroria e Përgjithshme dhe Policia kanë bashkëpunuar me organizatat e gazetarëve për çështjet e sigurisë së gazetareve.

7. 5 Rapori i Komisionit Evropian për Shqipërinë 2022

Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë ka theksuar ndër të tjera se Shqipëria ka njëfarë niveli përgatitjeje/është mesatarisht e përgatitur në fushën e **lirisë së shprehjes**. Nuk është bërë progres në periudhën raportuese. Ndërthurja e interesave të biznesit dhe politikës vazhdoi të pengonte pavarësinë e medias dhe cilësinë e gazetarisë. Dezinformatat, duke përfshirë fushatat e shpifjeve, janë të përsëritura, veçanërisht në mediet online, vetërregullimi i të cilave duhet të sigurohet. Atmosfera e sulmeve verbale, fushatave shpifëse dhe akteve të frikësimit ndaj gazetarëve nuk është përmirësuar. Çdo ndryshim në Ligjin për Median duhet të jetë në përputhje me opinionin e Komisionit të Venecias dhe duhet të dorëzohet për konsultim me organizatat e medias. Mbetet e rëndësishme të sigurohet që media të ketë qasje të drejtpërdrejtë dhe transparente në institucionet qeveritare dhe aktivitetet e tyre. Performanca rregullatore e Autoritetit të Mediave Audiovizive (AMA) duhet të

përmirësohet dhe pavarësia dhe burimet e transmetuesit publik duhet të forcohen.

7. 6 Ndërhyrja e gazetarit në jetën private të njerëzve.

Gazetarët duhet të respektojnë nderin dhe reputacionin e individëve që bëhen objekte të interesit të tyre profesional. Gazetari nuk ka të drejtë të ushtrojë shantazh ose të ofrojë shpërblim në shkëmbim të informacionit. Në rastet kur pagesa është e nevojshme për të marrë informacionin që publiku ka të drejtë të dijë, kjo duhet bërë e qartë në raportim. Gazetari duhet të respektojë të drejtën e individëve për privatësi. Vetëm mbrojtja e interesit të shoqërisë mund të justifikojë hetimet gazetareske që ndërhyjnë në jetën private të personit. Gazetarët duhet të përdorin kamerat e fshehta/ mikrofonat, identitetin e rremë, ose të mos bëjnë të ditur identitetin e tyre profesional vetëm në rast se këto janë mënyra e vetme për të zbuluar informacione me rëndësi jetike për interesin publik; metodat e përdorura duhet të bëhen të ditura gjatë raportimit. Gazetarët nuk duhet të tërheqin kurrë vëmendjen ndaj aspekteve personale ose private, nëse ato nuk janë të rëndësishme. Megjithatë, në shumë vende të botës ekziston standardi, që në raste të tilla përparësi t'i jepet procedurës gjyqësore. Vendet e tjera të rajonit kanë Kodet e Shtypit, që e pranojnë këtë. Për shembull, në Bosnjë dhe Hercegovinë, Kodi thotë në mënyrë specifike, që gazetat dhe botimet periodike duhet në përgjithësi t'i shmangen identifikimit të dëshmitarëve në gjykimet e krimeve të luftës, si edhe identifikimit të të afërmeve dhe miqve të tyre. Media duhet të tregojë vetëpërmbytje në raportimin e krimeve të të miturve dhe në proceset gjyqësore ndaj tyre, për të mos cenuar të ardhmen e të miturve në fjalë. Ky rekomandim vlen edhe për raportimin mbi viktimat e krimit që janë në moshë të mitur. Media duhet të shqyrtojë me

kujdes nëse është me vend të botohen faktet për skandalet familjare apo të kujtojnë krimin e vjetër të kryer nga një individ që e ka shlyer dënimin e tij. Kodet e Shtypit të Norvegjisë, Austrisë, Shqipërisë, Danimarkës dhe Bullgarisë kanë të gjitha dispozita të ngjashme lidhur me intimitetin e personave të përfshirë në procedura gjyqësore.

Kjo është bërë sepse interesi i opinionit vërtetë mbështetet në realizimin e drejtësisë, duke parë ndëshkimin e autorëve të krimeve dhe duke parë uljen e nivelit të krimit në shoqëri. Gjithashtu është në interesin e opinionit, që të dijë më shumë për disa gjykime të mëdha.

Me fuqinë e lirisë së shtypit vjen po ashtu edhe përgjegjësia. Nga aspekti moral dhe etik është e gabuar dhe e papërgjegjshme, që të botohen emrat e dëshmitarëve, fotografitë dhe të dhënat personale, të cilat do të mund të shkaktonin frikë për jetët dhe familjet e tyre dhe të tronditnin opinionin publik deri në atë masë, sa të pengojë drejtësinë. Aktet e tilla i demotivojnë njerëzit, që të bashkëpunojnë me policinë dhe institucionet gjyqësore, ndërsa institucionet janë duke u përpyetur shumë, që t'iu besohet ky bashkëpunim.

Në vendin tonë me vendimin nr. 4 të Kuvendit të Shqipërisë u miratua Rregullorja për akreditimin, akomodimin dhe orientimin e mass medias pranë Kuvendit të Shqipërisë.

Parimi themelor i veprimtarisë së Kuvendit është parimi i garantimit të së drejtës së informimit. Të drejtën e akreditimit e gëzojnë të gjitha mediat audiovizive, të shkruara dhe elektronike, shqiptare dhe të huaja si dhe punonjësit e medias në profesion të lirë. Personat e akredituar gjatë qëndrimit në Kuvend mbajnë në vend të dukshëm kartën e akreditimit. Kuvendi i Shqipërisë siguron komunikim të vazhdueshëm me personat e akredituar. Ai informon personat e akredituar në kohë dhe me transparencë për veprimtarinë e Kuvendit.

Tranasporenca e veprimtarisë së Kuvendit. Mbledhjet e Komisioneve të përhershme dhe nënkomisioneve të Kuvendit, si rregull, bëhen të hapura. Komisionet e përhershme dhe nënkomisionet, me shumicën e votave të gjithë anëtarëve, mund të vendosin që mbledhjet ose pjesë të tyre të bëhen të mbyllura. Kur vendoset zhvillimi i mbledhjes me dery të mbyllura, personat e akredituar largohen nga salla me kërkesë të drejtuesit të mbledhjes. Mbledhjet e seancave plenare të Kuvendit. Seancat plenare të Kuvendit, si rregull, bëhen të hapura. Kuvendi, me shumicën e votave të të gjithë antareve të tij, mund të vendosë që mbledhjet ose pjesë të tyre të bëhen të mbyllura.

Organet e Konventës, theksojnë rëndësinë e veçantë të mbrojtjes së shprehjeve politike në një shoqëri demokratike, të sigurimit të pjesëmarrjes së lirë në diskutime për çështje të rëndësishme shoqërore dhe të lirisë së shtypit. Duke filluar nga çështja “Sunday Times kundër Britanisë së Madhe”, e cila i referohej kufizimeve të së drejtës së mediave, për të publikuar artikuj mbi proceset penale, që ishin në vijim para gjykatave britanike dhe lidheshin me të ashtuquajturin “Skandal të Thalidomidit”. Në mjaft vendime mund të hasim pohimin se, megjithëse shtypi nuk mund t’i kalojë disa kufijë të caktuar, detyra e tij është të përhap informacione dhe ide mbi të gjitha çështjet, që zgjojnë interes publik. Gazetarët përfitojnë nga garancitë, që u japin atyre mundësinë e publikimit të informacioneve për çështje të rëndësishme publike, me kusht që të veprojnë në mirëbesim dhe mbi një bazë të ngushtë juridike dhe faktike si dhe të sigurojnë një informacion të besueshëm dhe të saktë në pajtim me etikën e gazetarit.

Figurat publike janë persona që mbajnë poste publike dhe/ose përdorin burime publike dhe, në mënyrë më të gjerë, njerëzit të cilët luajnë një rol në jetën publike, qoftë në politikë, ekonomi, art, sport, ne arsim, në sferën sociale apo në ndonjë fushë tjetër. 1. 2 Media

mund të mbledhë dhe të shpërndajë informacion në lidhje me jetën private të figurave publike me pëlqimin e tyre. Gazetarët nuk duhet të përdorin metoda mashtruese për marrjen e pëlqimit.

1. 3 Media mund të ndërhyjë në jetën private të figurave publike pa pëlqimin e tyre vetëm kur ka shfaqje të justifikuar të interesit publik. Një ndërhyrje e tillë duhet të jetë proporcionale dhe të mos shkojë përtej asaj që është e nevojshme për të plotësuar një interes publik legjitim. Në përputhje me jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, politikanët duhet të presin një shkallë më të ulët të mbrojtjes së privatësisë së tyre, siç ka deklaruar edhe Gjykata ". Figurat publike publike mund të censurojnë shtypin dhe debatin publik në emër të të drejtave të tyre të personalitetit". Megjithatë kurioziteti i thjeshtë apo sensacioni nuk mund të justifikojë kurrë shkeljen e të drejtës për respektimin e jetës private.

Në vlerësimin nëse ekziston një interes publik i justifikuar për ndërhyrjen e drejtën për respektimin e jetës private, fokusi duhet të jetë, siç thuhet nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, "nëse publikimi është në interes të publikut dhe jo nëse publiku mund të jetë i interesuar në leximin e tij". Media mund të ripublikojë të dhënat personale të bëra publike ngavetë figurat publike pa pëlqimin e tyre. Kjo përfshin informacion të dhënë më parë për mediat e tjera dhe të dhënat sensitive ose fotografi të publikuara në internet, në veçanti në profile të arritshme në rrjetet sociale. Edhe nëse qasja në një profil është e kufizuar, një interes i ligjshëm publik mund të interpretohet për ribotim në qoftë se figura publike në mënyrë të qartë përdor profilin e tij/saj për qëllime politike. Informacioni në lidhje me stilin e jetës të një figure publike mund të zbulohet vetëm nëse figura publike tregon në mënyrë bindëse se ajo çka pretendon të jetë nuk përputhet aspak me realitetin. Kjo lidhet në veçanti në situata kur: Deklaratat publike të figurës publike nuk korrespondojnë me veprimet publike të tij/saj; Sjellja e figurës

publike në jetën personale apo familjare bie në kundërshtim me statusin publik të tij/saj (rol, të cilin luan personi në jetën publike), deklaratat ose aktivitete të tjera; Në mënyrë që të mbrojnë demokracinë, gazetarët kanë një detyrim të rëndësishëm për shpërndarjen e informacionit mbi korrupsionin, duke përfshirë edhe hetimet si për integritetin e politikanëve dhe zyrtarëve publik, ashtu edhe për drejtuesit e kompanive private të rëndësishme. Ekspozimi i informacioneve financiare dhe të pronësisë në mënyrë që të provojnë apo të refuzojnë akuzat për korrupsion përbën një interes legjitim publik mbizotërues ndaj jetës private. Sjellja e papranueshme nga të afërmit, si dhe nga miqtë e ngushtë apo kolegët profesionalë të një figure publike nuk duhet t'i atribuohen atij apo asaj, përveç në rastet kur figura publike ka kontribuar për të, në mënyrë eksplicite ose implicite dhe ka toleruar këtë sjellje, ose është përpjekur ta mbulojë atë. Përveç kësaj, duke mos qenë figura publike në vetvete, këta persona gëzojnë një shkallë më të lartë të privatësisë. Informacioni rreth pasurisë së luajtshme (si automjetet ose aksionet në një kompani), ose e paluajtshme (tokë ose rezidenca) pronë që i takon të afërmeve apo miqve të ngushtë të një figure publike mund të bëhen publike vetëm nëse është e nevojshme për të provuar se figura publike aktualisht përfiton prej përdorimit të tyre. Në përputhje me parimin e drejtësisë, media duhet të ofrojë mundësi të shpejta për një figurë publike (ose një person që ka lidhje me një figurë publike) për t'u përballur me shkeljet apo ti neglizhojë. Kur është e mundur dhe në qoftë se kjo nuk do të rrezikonte publikimin e ardhshëm, gazetarët duhet të kontaktojnë dhe të dëgjojnë personin para stili i jetesës së figurës publike nuk është në përputhje me të ardhurat zyrtare të tij / saj ose ai/ajo, posedon pasuri, origjinën e të cilit ai/ajo nuk mund ta shpjeg publikimit; pikëpamjet e tij/saj duhet të prezantohen ashtu siç janë. Në fund të fundit, kjo është përgjegjësi e organeve editoriale

(bordi editorial, shefi i editorialit, etj) të medias për të vendosur për publikimin e materialeve pa dëgjuar këtë person para publikimit. Të dhënat personale të fëmijëve mund të mblidhen dhe përhapen, si rregull, vetëm me pëlqimin e prindërve të tij/saj ose përfaqësuesve ligjorë. Përjashtime mund të bëhen kur fëmija është person publik (për shembull, sportist) dhe informacioni lidhet me aktivitetin e tij/saj publik, ose kur prevalon interesi publik. Vëmendje e veçantë duhet t'i jepet pjekurisë së fëmijës, kur citohen komentet e tij/saj. Fëmija mund të mos jetë mjaft i vetëdijshëm për ndikimin e fjalëve të tij/saj dhe media ka një përgjegjësi etike që të mos i shkaktojë dëmtrim fëmijës. Fëmijët. Kur ka të bëjë me fëmijë në situata të vështira, për shembull pas një aksidenti dhe/ose në spital, madje edhe pëlqimi i prindërve ose përfaqësuesve ligjor nuk mund të justifikojë qasjen e fëmijëve për qëllime gazetareske. Duhet të merret parasysh dëmi që mund t'i shkaktohet interesave të fëmijës nëse shpërndahet informacioni dhe ekzistenca e një interesi publik në situata të tilla. Vëmendje e veçantë duhet t'i jepet rasteve kur prindërit apo përfaqësuesit ligjorë lëshojnë komente negative, sensitive ose komente të tjera të papërshtatshme për fëmijët, të cilët janë nën kujdesin e tyre. Në interes të jetës private të fëmijës, komente të tilla nuk duhet të publikohen. Megjithatë, në qoftë se publikimi është i nevojshëm për të kënaqur interesin publik, emri i fëmijës nuk duhet të përmendet, në mënyrë që të shmangen komente të përjetshme negative apo të turpshme. Nëse fëmija në fjalë është i pjekur mjaftueshëm dhe i gatshëm për të siguruar përgjigje komenteve rreth tij/saj, këto përgjigje duhet të paraqiten siç shprehen. Mbledhja dhe publikimi i detajeve të jetës private të një fëmije nuk mund të justifikohet vetëm me qëndrimin që zënë në shoqëri prindërit e tij/saj ose përfaqësuesit ligjorë. Në të njëjtën kohë, një informacion i tillë mund të mblidhet dhe publikohet, në qoftë se është e nevojshme për të treguar sjellje të pahijshme të

prindërve (ose përfaqësuesve ligjor) ose kryerja nga ana e tyre e veprave ose akteve të tjera të cilat nuk janë në përputhje me statusin e tyre publik. Qëllimi i informacioneve të tilla nuk duhet të tejkalojë atë që është e domosdoshme për zbulimin e fakteve përkatëse ose mënyrën e jetesë.

7.7 Parime të përgjithshme të Funksionimit të AMA të percaktuara në bazën e Kodit të Sjelljes

1. Funksionarët e AMA duhet t' u përmbahen dhe të përmbushin detyrën e tyre në pajtim me këto

parime:

i) Parimi i ligjshmërisë: Funksionarët e AMA ushtrojnë detyrën duke zbatuar ligjin dhe nuk kryejnë asnjë veprimtari jashtë autoritetit që u është dhënë prej ligjit. ii) Parimi i parandalimit dhe shmangies së konfliktit të interesave: Funksionarët e AMA duhet të parandalojnë dhe shmangin në çdo rast ushtrimin e detyrës në kushtet e konfliktit të interesit, duke

evituar rastet e veprimtarisë në rastet ku interesat privatë bien ndesh me përmbushjen e interesit publik.

iii) Parimi i paanësisë politike: Funksionarët e AMA shërbejnë pa u ndikuar nga pikëpamjet politike.

Ata në ushtrimin e detyrës duhet në çdo rast të veprojnë të pavarur nga orientime politike, që pengojnë mirëfunksionimin e institucionit.

iv) Parimi i paanësisë dhe pavarësisë profesionale: Funksionarët e AMA ushtrojnë detyrën me integritet dhe pavarësi profesionale, duke evituar çdo ndikim nga interesa financiare, pa paragjykuar dhe paracaktuar trajtimin e çështjeve që kanë në kompetencë, me qëllim shmangien e çdo dëmi të interesit publik dhe subjekteve të interesuara.

iv) Parimi i ndershmërisë: Funkionarët e AMA ushtrojnë detyrën me ndershmëri, paanësi dhe efikasitet, duke mbrojtur në çdo rast interesin publik. Në asnjë rast ushtrimi i detyrës, përdorimi i informacionit të marrë për shkak të ushtrimit të detyrës ose pozita në institucion nuk duhet të përdoren për përfitime personale ose të personave të lidhur me ta.

v) Parimi i respektimit të procesit të rregullt ligjor: Funkionarët e AMA gjatë ushtrimit të detyrës duhet që sa herë janë pjesë e një procedure administrative vendimmarrëse të respektojnë me rigorozitet të drejtat dhe interesat e çdo subjekti, që është pjese e kësaj procedure administrative.

vi) Parimi i respektimit të normave të sjelljes qytetare: Funkionarët e AMA gjatë ushtrimit të detyrës duhet të bëjnë kujdes që me sjelljen e tyre në marrëdhëniet me qytetarët, vartësit, subjektet e interesuara dhe institucionet me të cilat bashkëpunojnë të jenë shembull i korrektesës dhe qytetarisë, me qëllim që të ruajnë dhe të shtojnë besimin publik në ndershmërinë, paanshmërinë dhe efektivitetin e institucionit.

vii) Parimi i përdorimit racional të mjeteve financiare: Funkionarët e AMA, gjatë ushtrimit të detyrës bëjnë kujdes dhe përdorin mjetet financiare të institucionit vetëm për përmbushjen e veprimeve që lidhen me përmbushjen e funksioneve të institucionit. Në çdo rast, përdorimi i mjeteve financiare i nënshtrohet rregullave dhe procedurave të parashikuara në legjislacionin përkatës në fuqi.

viii) Parimi i transparencës: Funkionarët e AMA ushtrojnë detyrën duke garantuar të drejtën e publikut për informim. Konfidencialiteti i informacionit ruhet në përputhje me kufijtë dhe procedurat e përcaktuara në legjislacionin në fuqi për të drejtën e informimit.

ix) Parimi barazisë dhe i mosdiskriminimit: Funkionarët e AMA gjatë ushtrimit të detyrës respektojnë dinjitetin dhe barazinë e të

gjithë subjekteve, pa asnjë dallim apo diskriminim, mbi çdo lloj baze.

7. 8 Dhuratat dhe favoret

1. Funkionarët e AMA, në përputhje me legjislacionin në fuqi për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike e kanë të ndaluar që të kërkojnë ose të marrin, në mënyrë të drejtpërdrejtë a të tërthortë, dhurata, favore, premtime ose trajtime preferenciale, të cilat u jepen për shkak të funksionit që kryejnë, nga një individ, fizik ose juridik privat.

2. Përjashtohen vetëm rastet e përcaktuara me akte ligjore ose nënligjore, të cilat lejojnë pranimin e dhuratave apo trajtimeve preferenciale për arsye protokollare.

3. Funksonari i AMA, të cilit i janë ofruar dhurata, favore, premtime ose trajtime preferenciale, sipas pikës 1 të këtij neni, duhet:

i) t'i refuzojë ato dhe, në rast se ofrimi është kryer pa dijeninë e tij ose paraprakisht, t'ia kthejë mbrapsht ofruesit ose, në pamundësi, t'i dorëzojë zyrtarisht pranë njësisë përgjegjëse për protokollin e institucionit;

ii) të përpiqet të identifikojë personin që i ofron ato, motivet dhe interesat e tij;

iii) të informojë, në çdo rast dhe menjëherë AMA për dhuratën, favorin, premtimin ose trajtimin preferencial të ofruar apo të dhënë, identitetin e ofruesit, kur ky është i identifikueshëm, rrethanat, si dhe të japë gjykimin për arsyet e mundshme të kësaj ngjarjeje e për lidhjen e saj me detyrat e tij si zyrtar;

iv) të vazhdojë normalisht ushtrimin e detyrës, sidomos për problemin për të cilin është ofruar dhurata, favori, premtimi ose

trajtimi preferencial dhe të mbajë vazhdimisht në dijeni AMA për çdo zhvillim të mundshëm;

v) në rast se ofrimi ose dhënia e të mirave të sipërpërmendura lidhen me kryerjen e një vepre penale, ta raportojë atë tek organet kompetente për ndjekje penale.

Parandalimi i veprimeve korruptive

1. Funkzionari i AMA gjatë ushtrimit të detyrës është i detyruar të marrë çdo masë të nevojshme për të evituar veprime korruptive në veprimtarinë e institucionit.

2. Megjithë detyrimin për të kallëzuar në organet kompetente për ndjekjen penale, në çdo rast funksionari i AMA duhet të informojë zyrtarisht institucionin kur bie në dijeni të veprimeve korruptive gjatë ushtrimit të detyres.

Kreu VIII Etika e gazetareve ne zgjedhjet roli i mediave ne fushatat zgjedhore

8.1 Mediat luajnë tre role kryesore në zgjedhje

1. Mediat ua sigurojnë qytetarëve informacionet e zgjedhjeve

Meqë vetëdija e njerëzve gjatë zgjedhjeve në masë të madhe varet nga përmbajtjet e raportuara në media, gazetarët doemos duhet të raportojnë me fakte dhe në mënyrë të paanshme lidhur me platformat dhe fushatat e të gjitha partive dhe kandidatëve të përfshirë në zgjedhje, në mënyrë që votuesi ta bëjë dallimin midis tyre dhe të marr vendime në bazë të informacioneve kredibile. Mediat, veç tjerash, doemos duhet të sigurojnë vështirime dhe analiza të ngjarjeve dhe çështjeve, përmes krijimit të hapësirës për opinione të ndryshme të një numri të madh të opinionistëve dhe analistëve. Një detyrë tjetër e rëndësishme konsiston me transmetimin e informacioneve nga Komisioni Zgjedhor në mënyrë që t'i edukojë qytetarët lidhur me faktet kryesore dhe procesin zgjedhor, me të drejtat dhe obligimet e votuesve, si të regjistrohen si votues, ku të votojnë, si të sigurohet fshehtësia e votimit, cilët janë kandidatët e njësisë së tyre zgjedhor

2. Funkzioni i mediave si “qen gardian” në emër të publikut

Mediat e kanë për detyrë të raportojnë për çdo lloj shkelje të të drejtave të kandidatëve ose zgjedhësve (përfshirë këtu edhe të drejtën e lirisë së fjalës),

korruptionin në procesin zgjedhor dhe në procesin e votimit, shkeljet e bëra nga partitë politike dhe për lëshimet e organeve zgjedhore.

3. Mediat duhet të jenë zëri i votuesve Zgjedhjet nuk janë vetëm për politikanët. Ato janë një mundësi e veçantë që njerëzit e rëndomtë të prononcohen dhe t'i identifikojnë problemet të cilat ata konsiderojnë se janë të rëndësishme. Gazetarët duhet të jenë në mesin e njerëzve dhe të sigurojnë forum për votuesit e rëndomtë të cilët kanë dëshirë ta shprehin mendimin e tyre, veçanërisht ata të cilët hezitojnë, injorohen, madje edhe pengohen që ta shprehin mendimin e tyre.

8. 2 Etika e gazetarëve dhe zgjedhjet

Mbulimi i zgjedhjeve është një pjesë e rëndësishme e lirisë së shprehjes. Ashtu siç zgjedhjet duhet të jenë plotësisht të lira dhe demokratike, i këtillë duhet të jetë edhe mbulimi i tyre. Mbulimi selektiv apo i njëanshëm i zgjedhjeve është anatemë për demokracinë. Për lirinë e vërtetë të shprehjes mediat duhet të jenë plotësisht të lira. Mbulimi i zgjedhjeve nuk e nënkupton vetëm raportimin për fushatën zgjedhore dhe tubimet. Gazetari, përmes mbulimit të zgjedhjeve, shndërrohet në zërin e të gjitha opinionëve, përfshirë edhe ato të cilat promovojnë demokraci deri te ato që janë oponentë të saj. Në fushatat zgjedhore çdoherë ka dy palë. Gazetarët nuk guxojnë ta cenojnë etikën profesionale përmes shtrembërimit të fakteve, sforcimit të aspekteve të caktuara të storjes, titujve të cilët gabimisht e pasqyrojnë përmbajtjen e lajmit dhe nënkuptohet përmes fabrikimit të plotë të lajmeve, citateve, njerëzve dhe ngjarjeve

ga ana tjetër, ata në mënyrë të ndershme duhet t'i sigurojnë informacionet dhe opinionet. Doemos duhet të evitohet raportimi pa u verifikuar faktet, madje edhe nëse informacionet janë publikuar në një media tjetër. Akuzat e pabaza dhe fjalimet ofenduese nuk është se janë të pazakonshme gjatë fushatave zgjedhore dhe gazetarët nuk duhet t'i publikojnë pa i mundësuar komentet tjetër që t'iojë apo të jap përgjigje përkatëse. Vetëm me një gazetari të përgjegjshme votuesve, mirë të informuar, mund t'u ndjehet të marrin vendime lirisht. Paanshmëria dhe balancimi janë aspekte të rëndësishme të përgjegjësisë gazetareske. Çdo lajm nuk mund të jetë çdoherë njëlloj i balancuar, megjithatë, paanshmëria dhe balancimi midis partive dhe kandidatëve oponentë mund të gjitha lajmet e numrit të madh të tyre të cilat do të publikohen ose transmetohen gjatë gjithë procesit zgjedhor. Gazetarët nuk duhet të kenë qëndrim arbitrar ndaj asnjë kandidati. Detyra e tyre është të parashtrojnë pyetje në emër të votuesve, t'i krahasojnë përgjigjet, të prezantojnë opinione të ndryshme dhe të ndryshme informacione për prapaskenën e ngjarjeve në mënyrë që publiku të jetë i vetëdijshëm për kontekstin e lajmit. Në këtë mënyrë, ata do t'u shfaqin mundësitë e votuesve që ta kuptojnë se qëndrojnë dhe opinionet e kujtojnë më të pranueshme për ata. Saktësia është edhe një aspekt tjetër i sfidës i përfshirë së gazetarëve. Lajmi duhet të jetë i saktë, jo vetëm nga aspekti se emrat e njerëzve dhe gjuhë do të shënohen në mënyrë të drejtë dhe do të fitohet siguria se përshkrimet dhe citatet janë të sakta, por edhe nga aspekti i vendosjes së informacioneve në një kontekst të përmbajtjes, si dhe vendosjes së theksit mbi ngjarje dhe temë të rëndësishme. popull e humbasin besimin ndaj mediave kur do të shohin se nuk mund të mbështesin mbi lajme të vërteta të cilat i marrin. Gazetarët nuk janë të vetmit të gjithë duhet të koshiente për rëndësinë e gazetarisë së përgjegjshme. Redaktorët bëjnë një rol të analizë në përmbajtjen e mediave dhe duhet të synojnë që gjatë

mbulimit të zgjedhjeve të sigurojnë saktësi, paanshmëri dhe balancim.

8.3 Mbulimi i zgjedhjeve në demokracitë e reja

Redaktori i gazetës me reputacion nga Kenia “The Nation”, Xhon Lorens, hartoi një dokument të detajuar me udhëzime për gazetarët se si t’i ndjekin fushatat zgjedhore në demokracitë e reja konform standardeve profesionale të profesionit të gazetarisë. Në vazhdim ua prezantojmë disa nga rekomandimet e redaktorit Lorens:

– Raportimi për ngjarjet në mënyrë të saktë ashtu siç ndodhin, dhe jo ashtu siç ju dëshironi të ndodhin.

Kjo nënkupton se duhet të jeni i paanshëm në çdo aspekt.

– Të gjithë kandidatëve duhet t’u ofroni mundësi të barabarta për t’u prezantuar. Kjo nënkupton realizim të barabartë të takimeve të kandidatëve.

– Duhet të jeni të kujdesshëm që raportimet e juaja të mos i ngjyrosni me gjuhë nxitëse Raportoni atë që e deklarojnë kandidatët, dhe jo atë që e deklarojnë palët e interesuara se kinse e kanë thënë kandidatët.

– Duhet të jeni të kujdesshëm që të mos vlerësoheni se jeni i njëanshëm në debatet politike.

– Mos pranoni ofertë (në çfarëdo qoftë rrethana) nga kandidati ose ithtarët e tij/saj. Madje edhe mos udhëtoni me automobilin e politikanit.

– Mos i premtoni ndonjë politikani (ose ndonjë personi tjetër i cili është i interesuar) se në faqet e gazetës do të botohet artikulli ose storja e tij.

– Raportoni për atë që e shihni, pa ekzagjerime.

– Mos përdorni ekzagjerime kur përshkruani skena me turma të njerëzve.

– Praktikoni lojë të ndershme. Nëse kandidati e akuzon oponentin e tij, atëherë kërkon koment nga oponenti. Duhet t'i dëgjoni: PREMTIMET: Ato rëndom janë pjesë e platformës së partisë: premtime me krenari për instalimin e sistemeve për vaditje, për ndërtimin e autostradave, uljen e taksave për arsim apo ato mund të jenë lajme të vogla por që e zgjojnë kërshërinë e fshatarëve: «Votoni për mua dhe unë do t'u jap dhjetë kokë»

KARTA E RAPORTIMIT ETIK NË ZGJEDHJE

Në fillim të vitit 2016, me nismën e Këshillit të Etikës të Mediave në Maqedoni (KEMM), nga ana e një numri të madh të mediave me influencë, u nënshkrua Karta e Raportimit Etik në Zgjedhje. 1 Me këtë Kartë, gazetarët, redaktorët dhe udhëheqësia e mediave, obligohen se do t'i respektojnë parimet themelore të profesionit të gazetarisë duke e respektuar të drejtën e publikut të informohet në mënyrë objektive, autentike dhe në kohë, si dhe duke e pasur përgjegjësinë e plotë dhe duke qenë koshient për rolin e mediave në zgjedhjet e ardhshme parlamentare.

Parimet e vërtetësisë dhe objektivitetit nënkuptojnë gjurmimin e të vërtetës dhe raportim korrekt, përmes transmetimit të fakteve në mënyrë të qartë dhe pa ekuivoke. Në rast të publikimit të informacioneve të gabuara, media do ta bëjë maksimumin e mundshëm që t'i korrigjojë informacionet e këtilla.

8. 4 Parimet që duhet të ndjekin gazetaret gjatë zgjedhjeve

Parimi i balancimit nënkupton prezantim të qëndrimeve dhe perceptimeve të ndryshme në kontekstin e vërtetë dhe pa pasur qëndrim të njëanshëm ndaj asnjë kandidati, partie ose koalicioni.

Parimi i distinksionit të qartë midis informacioneve dhe komenteve Nënkupton se informacionet do të krijohen në atë mënyrë që publiku do ta ketë të qartë dallimin midis fakteve, perceptimeve dhe opinioneve. Parimi i ndershmërisë dhe pavarësisë Nënkupton se media do të përdorë qasje të ndershme gjatë sigurimit të informacioneve dhe gjatë prezantimit të tyre, duke iu shmangur transmetimeve sensacionale të temave dhe ngjarjeve, si dhe supozimeve të gabueshme të cilat publikun mund ta vënë në lajthitje.

Parimi i solidaritetit profesional

Në punën e vet, media do ta stimulojë solidaritetin e ndërsjellë dhe qëndrimet divergjente dhe nuk do të veprojë në atë mënyrë që nënkupton përplasje me mediat dhe kolegët e tjerë.

Parimi i pavarësisë redaktuese dhe integritetit profesional

Media obligohet të raportojë në mënyrë të pavarur nga perceptimet personale, nga interesat dhe ndikimet e jashtme, të cilat mund ta rrënojnë pavarësinë redaktuese dhe integritetin profesional. Parimi i respektimit dhe tolerances Nënkupton respekt të dinjitetit, reputacionit, të drejtave dhe integritetit personal gjatë informimit të publikut. Media, gjatë raportimeve të veta, nuk do të përdorë stereotipa, paragjykime dhe përcmime mbi asnjë bazë, si dhe nuk do të përdorë gjuhë të urrejtjes dhe gjuhë nxitëse.

Parimi i lirisë dhe përgjegjësisë

Nënkupton se liria ia imponon përgjegjësinë medias sa i përket formës dhe përmbajtjes së mesazheve që ua adreson publikut dhe pasojat që burojnë nga të njëjtat mbi mjedisin e gjerë shoqëror.

Nënshkruesit të kësaj Karte kanë rënë dakord se do t'u përmbahen parimeve të saj dhe në mënyrë aktive do të angazhohen për afirmimin e etikës dhe profesionalizmit gjatë raportimit.

L EGJISLACIONI NDËRKOMBËTAR I ZGJEDHJEVE

Në nenin 21 të Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut, garantohet e drejta e çdo qytetari të marrë pjesë në qeverisjen e vendit dhe të ketë qasje në shërbimet publike përmes zgjedhjeve të lira. Neni 21 i Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut thotë:

1. Gjithkush ka të drejtë të marrë pjesë në qeverisjen e vendit të vet, drejtpërsëdrejti ose me anë të përfaqësuesve të zgjedhur lirisht. 2. Gjithkush ka njësoj të drejtë të hyjë në shërbimet publike të vendit të vet.

3. Vullneti i popullit është bazë e pushtetit shtetëror, ky vullnet duhet të shprehet në zgjedhjet e herëpashershme dhe të lira, të cilat duhet të jenë të përgjithshme me votë të barabartë, si dhe me votim të fshehtë ose sipas procedurës përkatëse të votimit të lirë Neni 25 i Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike thotë se secili ka të drejtë:

- (a) Të marrë pjesë në drejtimin e punëve publike, qoftë drejtpërsëdrejti ose nëpërmjet përfaqësuesve të zgjedhur lirisht;
- (b) Të votojë dhe të zgjidhet gjatë zgjedhjeve të vërteta të herëpashershme, me votim të përgjithshëm dhe të barabartë dhe me vota të fshehta, të cilat sigurojnë shprehjen e lirë të vullnetit të zgjedhësve; c) Të pranohet, në kushte të përgjithshme barazie, për të ushtruar funksione publike në vendin.

8. 5 Roli i Mediave televizionet publike dhe private në fushatat zgjedhore

3. Çdo shtetas shqiptar, që ka mbushur moshën 18 vjeç, qoftë edhe ditën e zgjedhjeve, pa dallim race, etnie, gjinie, gjuhe, bindjeje politike, besimi, aftësie fizike ose gjendjeje ekonomike.

Fushata zgjedhore e subjekteve zgjedhore në radiotelevizionin publik (Ndryshuar me ligjin nr. 74/2012, datë 19. 7. 2012)

1. Gjatë fushatës zgjedhore, radiotelevizioni publik vë minutazh falas në dispozicion të partive politike të regjistruara dhe të KQZ-së për të bërë fushatë, e cila ndahet sipas rregullave të mëposhtme:

a) KQZ-së i vihen në dispozicion gjithsej dy orë, sipas segmenteve orare të kërkuara prej saj. Të paktën dy të tretat e këtij minutazhi duhet të jenë brenda segmentit orar 18

b) për partitë parlamentare, që në zgjedhjet e fundit për Kuvendin kanë marrë më shumë se 20 për qind të vendeve në Kuvend, KQZ-ja cakton një minutazh të barabartë prej jo më pak se 30 minutash në televizionin publik dhe po aq në radion publike, kurse për partitë e tjera parlamentare, kjo kohë është jo më pak se 15 minuta. Rritja e kohës së transmetimit një partie apo një koalicioni përkatës, rrit proporcionalisht kohën në dispozicion të partisë apo koalicionit tjetër;

c) çdo parti joparlamentare, që merr pjesë në zgjedhje, përfiton 10 minuta në televizionin publik dhe 10 minuta në radion publike;

ç) në çdo program ose reklamë politike, në shërbim të propagandës zgjedhore, duhet të përcaktohet qartë subjekti zgjedhor përkatës. Në rast se programi ose reklama politike nuk është e identifikuar qartë, KQZ-ja urdhëron pezullimin e menjëhershëm të transmetimit të saj derisa të bëhet identifikimi i kërkuar nga kjo pikë.

2. Radiotelevizioni publik e pasqyron fushatën zgjedhore nëpërmjet lajmeve dhe programeve informative, në përputhje me parimet e paanshmërisë, plotësisë, vërtetësisë dhe pluralizmit të informacionit, të parashikuara në legjislacionin që rregullon fushën e mediave elektronike. Minutazhi falas që përfitojnë partitë politike, sipas pikës 1 të këtij neni, nuk mund të caktohet si pjesë e lajmeve dhe programeve informative.

3. Radiotelevizioni publik transmeton reklama politike pa pagesë, duke llogaritur kohën e transmetimit brenda minutazhit, sipas pikës 1 të këtij neni.

4. Gjatë fushatës zgjedhore ndalohen reklamat e institucioneve publike në nivel qendror dhe vendor, me përjashtim të atyre që i shërbejnë qëllimit të ndërgjegjësimit të zgjedhësve për aspekte të procesit zgjedhor dhe/ose njoftime të tjera të parashikuara nga ligji.

Neni 81

Edicionet informative të radiotelevizionit publik

(Ndryshuar me ligjin nr. 74/2012, datë 19. 07. 2012)

1. Në minutazhin politik të edicioneve informative, radiotelevizioni publik është i detyruar të zbatojë raporte kohore të barabarta për të gjitha partitë parlamentare, që në zgjedhjet e fundit për Kuvendin kanë marrë deri në 20 për qind të vendeve në Kuvend. Partitë që kanë marrë më shumë se 20 për qind të vendeve në Kuvend, përfitojnë kohë transmetimi të shpërndarë në mënyrë të barabartë midis tyre. Secila nga këto parti përfiton kohë sa dyfishi i kohës që përfiton një parti që ka marrë deri në 20 për qind të vendeve në Kuvend.

2. Në rast të shkeljes së raporteve të pasqyrimin në favor të një partie ose të një koalicioni, Komisioni Qendror i Zgjedhjeve urdhëron reduktimin në të njëjtën masë të kohës në dispozicion të partisë ose

koalicionit politik ose kompensimin e partive apo koalicioneve të tjera politike me minutazh shtesë brenda 48 orëve.

3. Transmetimi i veprimtarive të institucioneve publike, qendrore ose vendore,

llogaritet në kohën e transmetimit të subjektit zgjedhor, të cilit i përket titullari i institucionit, nëse veprimtaria ndjek qëllime elektorale. Veprimtaria ndjek qëllime elektorale kur ajo synon promovimin e arritjeve institucionale, të investimeve, inaugurimeve ose ecurinë në ndërtimin e punëve publike ose kur promovon aspekte specifike të programit 41 elektoral të subjektit zgjedhor.

4. Për pasqyrimin e veprimtarive të partive joparlamentare radiotelevizioni publik zbaton kriteret profesionale të lajmit. Koha në dispozicion nuk mund të jetë më e madhe se koha e dhënë për partitë parlamentare, të cilat kanë marrë jo më pak se 20 për qind të vendeve në Kuvend.

5. Brenda edicioneve informative gazetarët e radiotelevizionit publik e kanë të ndaluar propagandën, komentet ose qëndrimet politike.

6. Në rast të shkeljes së kërkesave të përcaktuara në këtë nen, KQZ-ja gjosit, sipas rastit dhe shkallës së përgjegjësisë, me 20, 000 lekë reporterin që ka përgatitur kronikën, me 30, 000 lekë redaktorin përgjegjës, me 35, 000 lekë drejtorin e informacionit dhe me 60, 000 lekë drejtorin e përgjithshëm.

7. Vendimi i KQZ-së përbën titull ekzekutiv dhe zbatohet nga drejtoria e financës e radiotelevizionit publik. Ankimi ndaj vendimit nuk pezullon ekzekutimin e tij.

Neni 82

Minutazh falas për KQZ-në

Përveç minutazhit, sipas shkronjës “a” të pikës 1 të nenit 80 të këtij Kodi, radioja dhe televizioni publik vënë 90 minuta falas në vit në dispozicion të KQZ-së për informimin e zgjedhësve. Ky

minutazh caktohet në përputhje me shkronjën “a” të pikës 1 të nenit 80 të këtij Kodi.

Neni 83

Orari i transmetimeve

1. Jo më vonë se 30 ditë para datës së zgjedhjeve, Këshilli Drejtues i Radiotelevizionit Publik, në bazë të të dhënave të paraqitura nga KQZ-ja për partitë e regjistruara, cakton minutazhin në dispozicion të çdo partie dhe organizon, nën mbikëqyrjen e KQZ-së, shortin për caktimin e segmenteve orare për çdo parti të regjistruar.

2. Minutazhi në dispozicion të partive politike caktohet në intervalin kohor nga ora 1800 deri 2200 të çdo dite të fushatës zgjedhore deri 24 orë para fillimit të votimit.

Neni 84

Fushata zgjedhore në radiot dhe televizionet private

(Ndryshuar me ligjin nr. 74/2012, datë 19. 07. 2012, shtuar shkronja “d” e pikës 2, ndryshuar akronimi dhe ndryshuar afati në pikën 10 me ligjin nr. 101/2020, datë 23. 7. 2020)

1. Në radiot dhe televizionet private, pasqyrimi i fushatës zgjedhore bëhet vetëm në edicionet e zakonshme dhe të posaçme informative. Radiot dhe televizionet private nuk vënë kohë transmetimi në dispozicion të subjekteve politike për pasqyrimin e fushatës zgjedhore të tyre. Informacionet mbi aktivitete të fushatës zgjedhore, që përgatiten dhe transmetohen në edicionet informative, bazuar në materiale të vëna në dispozicion nga subjektet zgjedhore, duhet të identifikohen qartë, në përputhje me udhëzimet e KQZ-së.

2. Radiot dhe televizionet private, në edicionet e tyre të zakonshme dhe të posaçme informative, duhet të respektojnë kushtet e mëposhtme:

a) minutazhi politik i edicioneve informative ndahet në raporte kohore, sipas parashikimeve të pikës 1 të nenit 81 të këtij Kodi. Në rast të shkeljes së raporteve të pasqyrimin në favor të një partie,

KQZ-ja, kryesisht ose me propozimin e KZAZ-ve, e gjobit operatorin radiotelevizion vendor me 1, 500, 000 lekë dhe operatorin radiotelevizion kombëtar me 3, 000, 000 lekë. Vendimi i KQZ-së përbën titull ekzekutiv dhe zbatohet nga zyra e përmbarimit. Ankimi ndaj vendimit nuk pezullon ekzekutimin e tij. Në rast përsëritjeje të shkeljes, KQZ-ja urdhëron entin rregullator për mediat audiovizive të bëjë bllokimin e transmetimit të operatorit radiotelevizion për 48 orë. Bllokimi vendoset jo më vonë se ora 18:00 e ditës pasardhëse;

b) transmetimi i veprimtarive të institucioneve publike, qendrore ose vendore, do të 42 llogaritet në kohën e transmetimit të subjektit zgjedhor, të cilit i përket titullari i institucionit, nëse veprimtaria ndjek qëllime elektorale. Veprimtaria ndjek qëllime elektorale kur ajo synon promovimin e arritjeve institucionale, të investimeve, inaugurimeve ose ecurinë në ndërtimin e punëve publike ose kur promovon aspekte specifike të programit elektorale të subjektit zgjedhor;

c) për pasqyrimin e veprimtarive të partive joparlamentare dhe kandidatëve të propozuar nga zgjedhësit, radiot dhe televizionet private zbatojnë kriteret profesionale të lajmit;

ç) brenda edicioneve informative, gazetarët e kanë të ndaluar propagandën, komentet ose qëndrimet politike. Në rast shkeljeje, KQZ-ja e gjobit operatorin radiotelevizion vendor me 1, 000, 000 lekë dhe operatorin radiotelevizion kombëtar me 2, 500, 000 lekë. Vendimi i KQZ-së përbën titull ekzekutiv dhe zbatohet nga zyra e përmbarimit. Ankimi ndaj vendimit nuk pezullon ekzekutimin e tij. Në rast përsëritjeje të shkeljes, KQZ-ja urdhëron entin rregullator për mediat audiovizive të bëjë bllokimin e transmetimit të operatorit radiotelevizion vendor për 48 orë. Bllokimi vendoset jo më vonë se ora 18:00 e ditës pasardhëse.

d) Media audiovizive përgatit lajmet në liri të plotë editoriale. Kur për shkaqe objektive media nuk është në gjendje të ndjekë

veprimtari të veçanta zgjedhore, ajo lejohet të shfrytëzojë dhe përzgjedhë pamje filmike nga regjistrimet e plota të servitura nga subjektet zgjedhore, me kushtin që ta shoqërojë lajmin me shënimin “materiali filmik servirur nga subjekti. . .”.

3. Radiot dhe televizionet private kanë të drejtë të organizojnë debate zgjedhore midis partive politike ose kandidatëve konkurrentë. Në organizimin dhe zhvillimin e debatit, radiotelevizionet private janë të detyruara të ruajnë baraspeshën mes partive politike në debat. Në rast shkeljeje, KQZ-ja urdhëron entin rregullator për mediat audiovizive të bëjë bllokimin e transmetimit të operatorit radioteleviziv për 48 orë. Bllokimi vendoset jo më vonë se ora 18 00 e ditës pasardhëse.

4. Vetëm subjektet zgjedhore të regjistruara për zgjedhje kanë të drejtë të transmetojnë reklama politike gjatë periudhës zgjedhore në radiot, televizionet apo mediat audiovizive private, qofshin këto numerike, kabllore, analoge, satelitore apo të çdo lloj forme dhe mënyre të transmetimit të sinjalit. Reklamat politike të koalicioneve zgjedhore llogariten brenda kohës së partive politike anëtare të koalicionit, sipas marrëveshjes individuale të secilës parti me operatorin radioteleviziv. Reklama politike duhet të identifikojë qartë subjektin porositës. Në rast se reklama politike nuk është identifikuar qartë, KQZ-ja urdhëron pezullimin e menjëhershëm të transmetimit të saj derisa të bëhet identifikimi i kërkuar nga kjo pikë.

5. Koha e përgjithshme e transmetimit të reklamave politike gjatë gjithë fushatës zgjedhore nga secila radio dhe televizion privat nuk mund të jetë më shumë se 90 minuta për secilën parti të regjistruar për zgjedhje. Operatorët radiotelevizivë në çdo rast zbatojnë tarifa të njëjta brenda të njëjtit segment kohor përgjatë gjithë kohës së fushatës. Operatorët radiotelevizivë detyrohen të dorëzojnë 5 ditë përpara fillimit të fushatës tarifat për çdo segment kohor pranë

KQZ-së. Tarifat publikohen në faqen zyrtare të internetit të Komisionit Qendror të Zgjedhjeve.

6. Për zgjedhjet në Kuvend radiot dhe televizionet private kombëtare dhe satelitore, të cilat pranojnë reklama me pagesë, sipas këtij neni, detyrohen që gjysmën e kohës totale të reklamës së parashikuar në pikën 5 të këtij neni t'ua vënë në dispozicion falas subjekteve zgjedhore. Kostoja për vënien e kohës në dispozicion falas subjekteve zgjedhore nga ana e radiove dhe televizioneve private llogaritet si shpenzim i zbritshëm për efekte tatimore. Ngarkohen KQZ-ja, enti rregullator për mediat audiovizive dhe Ministri i Financave të nxjerrin udhëzimet përkatëse.

7. Reklamat politike të subjekteve zgjedhore transmetohen ndërmjet intervaleve kohore nga ora 15:00 deri 18:00 dhe nga ora 21:00 deri 24:00 të programit ditor.

8. Reklamat për kandidatët për kryetar të njësive të qeverisjes vendore llogariten nëkohën e subjektit politik që ata përfaqësojnë.

43

9. Për partitë joparlamentare dhe për kandidatët e propozuar nga zgjedhësit, radiot dhe televizionet private vënë në dispozicion kohë transmetimi shtesë për reklamat mbi kohën që zbatohet, sipas pikës 5 të këtij neni. Koha e transmetimit të reklamave për secilën parti joparlamentare dhe kandidatët e propozuar nga zgjedhësit nuk mund të jetë më e madhe se 10 minuta për gjithë fushatën zgjedhore. Për partitë joparlamentare dhe kandidatët e propozuar nga zgjedhësit zbatohen tarifa të njëjta me ato që zbatohen për partitë parlamentare, si dhe kriteret të njëjta për kohën falas, sipas pikës 6 të këtij neni. Në rast shkeljeje, KQZ-ja gjobit operatorin radioteleviziv vendor me 2, 000, 000 lekë dhe operatorin radioteleviziv kombëtar me 3, 500, 000 lekë. Vendimi i KQZ-së përbën titull ekzekutiv dhe zbatohet nga zyra e përmbartimit gjyqësor. Ankimi ndaj vendimit nuk pezullon ekzekutimin e tij.

Në rast shkeljeje, KQZ-ja urdhëron entin rregullator për mediat audiovizive të bëjë bllokimin e transmetimit të operatorit radioteleviziv vendor për 48 orë. Bllokimi vendoset jo më vonë se ora 18:00 e ditës pasardhëse.

10. Institucioneve publike në nivel qendror dhe vendor, 4 muaj përpara ditës së zgjedhjeve, u ndalohen reklamat, me përjashtim të atyre që i shërbejnë qëllimit të ndërgjegjësimit të zgjedhësve për aspekte të procesit zgjedhor

Kreu IX Rregullat themelore në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale në median e shkruar, vizive dhe audiovizive

9.1 Kuptimi i të dhënave personale dhe rregullat për mbrojtjen e tyre

Në leksion do të trajtohen informacione në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale. Për të kuptuar çfarë janë të dhënat personale keni përkufizimet e mëposhtëme.

“Të dhëna personale” është çdo informacion në lidhje me një person fizik, të identifikuar ose të identifikueshëm, direkt ose indirekt, në veçanti duke iu referuar një numri identifikimi ose një a më shumë faktorëve të veçantë për identitetin e tij fizik, fiziologjik, mendor, ekonomik, kulturor apo social.

“Të dhëna sensitive” është çdo informacion për personin fizik, që ka të bëjë me origjinën e tij, racore ose etnike, mendimet politike, anëtarësimin në sindikata, besimin, fetar apo filozofik, dënimin penal, si dhe të dhëna për shëndetin dhe jetën seksuale.

“Kontrollues” është çdo person fizik ose juridik, autoritet publik, agjenci apo ndonjë organ tjetër që, vetëm apo së bashku me të tjerë, përcakton qëllimet dhe mënyrat e përpunimit të të dhënave personale, në përputhje me ligjet dhe aktet nënligjore të fushës, dhe përgjigjet për përmbushjen e detyrimeve të përcaktuara në këtë ligj.

6. “Subjekt i të dhënave personale” është çdo person fizik, të cilit i përpunohen të dhënat personale.

“Përpunues” është çdo person fizik ose juridik, autoritet publik, agjenci apo ndonjë organ tjetër që përpunon të dhëna personale në emër të kontraktuesit.

Kushdo që përpunon të dhëna personale vetëm për qëllime gazetarie, letrare ose artistike, së pari respekton të drejtën e individit për të mbrojtur të dhënat personale të tij. Ruajtja e konfidencialitetit (fshehtësi, afërsi, familjaritet, besim) si një e drejtë themelore e individit për mbrojtjen e të dhënave të tij, nuk duhet të dalë si një pengesë e dorës së dytë, ndaj të drejtës së lirisë së shprehjes së gazetarit apo çdo subjekti tjetër të parashikuar sipas këtij neni. Është e vërtetë se liria e shprehjes nuk i nënshtrohet censurës paraprake, por kjo censurë nuk ka të bëjë me mospasjen e të drejtës së individit për të mbrojtur të dhënat e tij personale. Duhet pasur parasysh që e drejta e jetës private të përshtatet me rregullat që rregullojnë lirinë e të shprehurit. Ushtrimi i të drejtës së lirisë së shprehjes nuk është i pakufizuar sepse kërkohet të bëhet brenda kontureve të kërkesave të parashikuara në nenet 15, 17, 36, 41 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë pasi të drejtat themelore të njeriut janë të padhunueshme dhe qëndrojnë në themel të të gjithë rendit juridik dhe se ato mund të kufizohen vetëm me ligj. Media e shkruar, vizive dhe audiovizive, duhet të kujdeset që të mos publikojë informacione të pasakta, mashtruese ose të shtrembëruar, duke përfshirë edhe fotot. Në momentin kur vihet re një pasaktësi e konsiderueshme, deklaratë mashtruese ose shtrembërim i njohur duhet të korrigjohet, menjëherë dhe me rëndësinë e duhur. Në median e shkruar, duhet të bëhet i qartë dallimi midis komentit, hamendësimit dhe faktit. **Kur mbliidhen të dhëna personale të tilla që shfaqin bindjet racore dhe etnike, besimet fetare, filozofike apo të tjera, mendimet politike, anëtarësimin partiak, sindikata, filozofike ose politike, si dhe të dhënat që mund të tregojnë statusin e shëndetit dhe sferës seksuale, gazetari garanton të drejtën për të informuar mbi lajmet me interes publik, në respektim të thelbit të informacionit, duke shmangur referencat ndaj të afërmve apo të tjerëve që nuk lidhen me faktet.** Gazetarët duhet të respektojnë

të drejtën e personit për mosdiskriminim në bazë të racës, fesë, mendimit politik, seksit, rrethanave personale, fizike ose mendore. **Gazetari, përveç thelbit të informacionit, nuk jep lajme apo foto publike ose fotografi të njerëzve të përfshirë në ngjarjet që dëmtojnë dinjitetin e personit, nuk ndalet as në detaje të dhunës, përveçse nëse e konsideron lajm ose imazh të interesit publik.** Përveç nëse përbëjnë interes të rëndësishëm publik ose për qëllime drejtësie dhe policie të vërtetuara, **gazetari nuk merr as prodhon imazhe dhe fotografi të njerëzve në gjendje arresti pa pëlqimin e tyre. Personat nuk duhen filmuar me hekura dhe pranga në duar.** Media e shkruar, vizive dhe audiovizive duhet të mbajnë parasysh parimet e mëposhtme të privatësisë: a) Çdo person ka të drejtë për respektimin e jetës së tij apo të saj private dhe familjare, shtëpinë, shëndetin dhe korrespondencën, duke përfshirë komunikimin digjital; b) **Gazetarët nuk mund të ndërhyjnë në jetën private të çdo individi, pa pëlqimin e tyre;** c) Është e papranueshme të publikohen fotografi të individëve në vende private pa pëlqimin e tyre. **Gazetarët nuk mund të hyjnë me forcë në një shtëpi, apo të marrin imazhe nga një ambient privat, po ashtu nuk mund të marrin imazhe në spital apo burg me kamera pa pëlqimin e subjekteve.** Mbrojtja e pronës dhe e vendeve të tjera private shtrihet edhe në vende të tjera të kujdesit, ndalimit ose rehabilitimit. **Gazetarët në rastet kur mbledhin informacione nga institucione shtetërore dhe private, si p. sh.: të dhëna personale të pacientëve dhe recetave të shkruara nga mjekët, farmacitë, bankat, shoqëritë e sigurimit, kompanitë e telefonisë, policisë etj. , duhet të vlerësojnë vetë, duke mbajtur parasysh rregullat për mbrojtjen e të dhënave personale, se cilat informacione mund të cenojnë dinjitetin dhe personalitetin e subjekteve të të dhënave, për të mos i publikuar.** Duhet të mos tejkalohej thelbi i informacionit, përveç kur e kërkon interesi publik.

Në çdo rast, përgjegjësia e balancimit të interesave bie mbi gazetarin që publikon të dhënat.

9. 2 Mbrojtja e të miturit

Të miturit janë subjektet më të prekshme dhe të pambrojtura ndaj rrezikut të cenimit të të drejtave të tyre themelore (dhe në veçanti të drejtën e privatësisë).. Të rinjtë duhet të jenë të lirë për të përfunduar aktivitetin shkollor, pa ndërhyrje të panevojshme. Një i mitur nën moshën 16 vjeç nuk duhet të intervistohet ose fotografohet për çështje që përfshijnë mirëqenien (mbarëvajtjen) e tyre ose të një të mituri tjetër vetëm nëse prindi përgjegjës jep miratimin. Nxënësit nuk duhet të fotografohen apo intervistohen në shkollë pa lejen e autoriteteve shkollore. Gazetarët nuk duhet të përdorin famën apo pozitën e një prindi apo kujdestari si justifikim për të botuar detaje të jetës private të të miturit. Me qëllim të mbrojtjes së personalitetit, **gazetari nuk publikon emrat e të miturve të përfshirë në raportet e lajmeve apo të japë detaje që mund të çojnë në identifikimin e tyre.** Mbrojtja e personalitetit të të miturit shtrihet, duke pasur parasysh cilësinë e lajmit dhe komponentët e saj, për faktet që nuk përbëjnë në mënyrë specifike krime. **Ndalohe**
publikimi dhe përhapja e detajeve, me çdo mjet, të lajmeve apo fotove për të identifikuar një të mitur të përfshirë në një krim. Gazetarët nuk duhet të identifikojnë të mitur nën 16 vjeç, të cilët janë viktimë ose dëshmitarë në rastet e krimeve seksuale. Në çdo raport për shtyp të një rasti që përfshin një krim seksual kundër një të mituri: a) i mituri nuk duhet të identifikohet. b) Duhet të mbahet parasysh mos nënkuptimi i marrëdhënies në mes të akuzuarit dhe të miturit. E drejta e privatësisë së të miturit, veçanërisht kur kemi të bëjmë me një rast abuzimi është gjithmonë parësore në krahasim me të drejtën e kronikës, dhe kjo vlen edhe në rastin kur identiteti bëhet

i ditur nga burime zyrtare apo nga burime pranë familjes. Gazetarët nuk duhet të identifikojnë viktimat e sulmeve seksuale apo të botojnë materiale që mund të kontribuojnë për një identifikim të tillë përveç kur ka një arsyetim të përshtatshëm. **Nuk mund të publikohet, pa miratimin e prindërve birësues, lajmi se një i mitur është 16 Shënim. “vende private” janë pronë publike ose private ku ka një besim të arsyeshëm të intimitetit.** Gazetarët nuk duhet të publikojnë të dhëna që cenojnë privatësinë e të birësuarit dhe birësuesve. **Të garantohet anonimati i të miturit, i përfshirë në çfarëdo procedurë juridike, mbi të gjitha në procedurat civile që përfshihen të miturit në një çështje divorci apo në raste të tjera delikate për psikologjinë e të miturve.** Gazetarët duhet të vënë në radhë të parë interesat e të miturit dhe duhet të marrin parasysh natyrën e marrëdhënieve ndërmjet prindit dhe të miturit, dhe nëse prindi është në një pozitë për të përfaqësuar pozitivisht interesat e të miturit. Jo gjithmonë informacionet e marra nga prindërit e një të mituri mund të përhapen nga ana e gazetarit, pasi është gjithmonë përgjegjësia e tij për të vlerësuar nëse publikimi është në të mirë të interesit të të miturit, i kuptuar si mbrojtja e personalitetit dhe zhvillimi harmonik. Përhapja e të dhënave identifikuese të të miturit dhe ekspozimi i të dhënave që zbulojnë jetën seksuale (informacione që janë objekt i një mbrojtje të veçantë për shkak të natyrës sensitive) janë thelbësore dhe prevalojnë mbi të drejtën e lirisë së shtypit, e drejtë që mund të ushtrohet me të njëjtin efektivitet edhe pa raportuar emrin dhe mbiemrin, apo të dhëna të tjera identifikuese. **Nuk duhet të përdoren të miturit e sëmurë me patologji të rënda për qëllime propagandiste ose për çdo arsye tjetër që është në kundërshtim me të drejtat e tyre dhe që nuk merr parasysh dinjitetin.** Nuk duhet të intervistohen të mitur në kushtet e një krize të rëndë (për shembull, kur janë larguar nga shtëpia, janë përdorur nga krimi i organizuar, janë përdorur për

prostitucion etj.) dhe nëse intervista është e nevojshme për një interes publik, i duhet siguruar anonimiteti. **Të mos lejohet pjesëmarrja e të miturve në programet mediatike ku diskutohet ngarkesa emocionale e të miturit.**

9.3 Mbrojtja në procedimet penale.

Gjatë raportimit të një krimi, të afërmit apo miqtë e personave të dënuar apo të akuzuar për krim nuk duhet të identifikohen, në përgjithësi, pa pëlqimin e tyre. Gazetarët mbajnë përgjegjësi që informacioni i publikuar të jetë i plotë, i saktë dhe i përditësuar. Në çdo rast duhet të respektohen garancitë themelore të të pandehurit, para gjithë dyshimeve për fajësi deri në dënimin përfundimtar (prezumimi i pafajësisë). 3. Gazetarët duhet të raportojnë, kur janë në interes të publikut, akuzat që mund të vijnë nga një palë e tretë edhe kur është e vështirë për të mbështetur pretendimet e saj, nga burime të policisë apo një procedurë e policisë, p. sh. arrestimi. Ato kur publikojnë materiale në këto rrethana nuk duhet të bëjnë identifikimin e të akuzuarit. **Gazetarët duhet të respektojnë jetën private të të akuzuarit ose të dënuar, të drejtat e tij, pronën, shëndetin dhe korrespondencën.** Respektimi i parimit të prezumimit të pafajësisë është pjesë përbërëse e së drejtës për të pasur një proces gjyqësor pa shkelje ligjore. Nga ky parim rrjedh që mendimet dhe informacionet në lidhje me procedimin penal që është duke u kryer, duhet të komunikohet nga organet e shtypit vetëm në qoftë se nuk paragjykojnë prezumimin e pafajësisë së personit të dyshuar ose të akuzuar për një krim të caktuar. Për dhënien e informacioneve që kanë lidhje me persona të dyshuar, të akuzuar apo të dënuar, ose me subjekte të tjera të lidhura në njëfarë mënyre me këtë proces, duhet të respektohet e drejta e privatësisë së këtyre personave, sipas nenit 8 të Konventës Europiane për të Drejtat e

Njeriut. Në mënyrë të veçantë kjo ruajtje duhet t'i garantohet personave në moshë të vogël, atyre më të dobët qofshin këta viktima, dëshmitarë, si dhe familjarët e personave të dyshuar, akuzuar apo të dënuar. Në çdo rast, duhen pasur parasysh veçanërisht pasojat e dëmshme që mund t'i vijnë personave në fjalë si rrjedhojë e daljes së informacioneve që mund të çojnë në zbulimin e identitetit të tyre. Nuk duhet zbuluar identiteti i dëshmitarëve, me përjashtim të rastit kur këta persona kanë dhënë më parë miratimin e tyre, kur identifikimi i dëshmitarëve është në interesin e publikut, ose dëshmia ka qenë bërë publike më parë. Në mënyrë të veçantë, nuk duhet të zbulohet identiteti i dëshmitarit kur mund të vijë si pasojë vënia në rrezik e jetës ose e sigurisë së tij. Duhet respektuar masat e parashikuara nga programet e mbrojtjes për dëshmitarët, sidomos në procedimet penale që kanë lidhje me krimin e organizuar ose me vepra penale me karakter ndërfamiljar. Gazetarët lejohen të kenë kontakte me personat që janë duke kryer dënimin në burg, në atë masë që të mos paragjykojë korrektesën e funksionimit të drejtësisë, të drejtat e të dënuarve dhe të personelit të burgut ose sigurinë e institutit të vuajtjes së dënimit. **Ndalohet përhapja e emrave të personave të hetuar apo nën gjykim, me qëllim mbrojtjen e privatësisë dhe të drejtës për mbrojtjen e të dhënave në lidhje me persona të tretë të përfshirë në hetime.** Përhapja e emrave të personave të dënuar në krahasim me rastet që kanë të bëjnë me të hetuarit dhe të akuzuarit, mund të kryhet më lirisht duke qenë se është dhënë një gjykim i parë nga ana e gjykatës. Gazetarët duhet të vlerësojnë rast pas rasti publikimin e të dhënave identifikuese të të dënuarit, pasi duhet të merren në konsideratë, ndër të tjera, cilësitë e veçanta të subjekteve të përfshira, për shembull, persona me handicap apo shqetësime psikike, llojin e krimit të verifikuar etj. Gazetarët, me përjashtim kur ekzistojnë pengesa specifike, mund të bëjnë publike të dhëna të familjarëve dhe të

njohurve të personave të dyshuar, akuzuar apo të dënuar që rezultojnë drejtpërdrejt të përfshirë në ngjarje. Nuk lejohet bërja publike e të dhënave të personave të mësipërm vetëm për faktin se kanë marrëdhënie sentimentale dhe të bashkëjetesës me të, apo për shkak të rrethanave të faktit (p. sh. duhet hequr identiteti i atij që rezulton të jetë pronari i banesës ku është kryer një krim).

9.4 Përgjimi.

Media nuk duhet të përpunojë të dhëna personale apo të botojë materiale të siguruara nga përdorimi i kamerave të fshehura ose pajisjeve të tjera të fshehta për të dëgjuar, ose nga thirrje private apo telefon celular, mesazhe ose e-mail, ose nëpërmjet marrjes së paautorizuar të dokumenteve ose fotografive që përmbajnë informacion personal. Nuk është ushtrim legjitim e drejta e riprodhimit të lajmit, kundër vullnetit të të interesuarit, të fotove të marra me forcë nga policia për qëllime të dokumentimit dhe të hetimit të përhapur pa kushte të veçanta për interes publik. Duhet të shmangen referencat ndaj të afërmeve ose personave të tjerë që nuk janë përfshirë në faktet e ngjarjes. Duhet të mbahet gjithnjë në vëmendje respektimi i plotë i dinjitetit. Edhe në prezencën e një fakti në interes publik, publikimi i **të dhënave të përpunuara nga përgjimet telefonike duhet të respektojë parametrat e thelbit të informacionit.** Nuk duhet të publikohen pjesë nga aspekte ngushtësisht personale ose që kanë lidhje me sferën seksuale. Gazetarët nuk duhet të publikojnë tekstet e mesazheve, diskutimet telefonike që kanë të bëjnë me jetën private të të interesuarve, raportet e tyre personale ose interesit profesional.

9.5 Mbrojtja e të dhënave shëndetësore dhe të dhënave të tjera

Gazetarët duhet të identifikojnë veten e tyre dhe të marrin leje nga një përgjegjës ekzekutiv para se të hyjnë në zonat jopublike të spitaleve ose institucioneve të ngjashme për të marrë informacione. Kufizimet në ndërhyrjet në jetën private janë veçanërisht të rëndësishme për shkrimet në lidhje me personat që ndodhen në spitale apo institucione të ngjashme. Të dhënat shëndetësore janë të dhëna sensitive dhe nuk duhet të publikohen pa marrë pëlqimin e subjektit konkret, vetëm nëse personi nuk identifikohet dhe nuk përshkruhen detaje që çojnë në identifikimin e tij. Gazetarët, duke iu referuar shëndetit të një personi të caktuar, të identifikuar ose të identifikueshëm, duhet të respektojnë dinjitetin e tij dhe të drejtën e privatësisë, veçanërisht në rastet e sëmundjeve të rënda, si dhe të shmangin publikimin me detaje të panevojshme. Ndalohet publikimi i të dhënave të testeve të bëra mbi kampionët biologjikë të marrë me mashtrim, të cilat mund të tregojnë të dhëna delikate mbi shëndetin. Ky publikim është i lejueshëm vetëm në rastet kur ndjek thelbin e informacionit dhe gjithmonë duke respektuar dinjitetin e personit. Gazetarët duhet të qëndrojnë larg përshkrimit të zakoneve seksuale që kanë të bëjnë me përcaktimin e personit të identifikuar dhe të identifikueshëm. Publikimi është i lejueshëm në kuadrin e ndjekjes së thelbit të informacionit dhe në respektim të dinjitetit të personit dhe nëse gëzon një pozicion të një rëndësie sociale ose publike. **Gazetarët nuk duhet të publikojnë ato të dhëna që përmbajnë pasuritë aksionere të shoqërive, fitimin financiar etj. , të dhëna personale në lidhje me aktivitetin ekonomik pa pasur një interes publik, pasi mund të ndikojnë në interesat ekonomikë të aktivitetit ekonomiko-financiar të subjekteve të përfshira në ngjarje.** Përpunimi i pakontrolluar i të dhënave biometrike është i ndaluar

për gazetarët dhe persona të tjerë të paautorizuar. Nuk lejohet publikimi i këtyre të dhënave të siguruara në çdo mënyrë nga ana e gazetarëve, kur ato cenojnë dinjitetin e subjektit.

9. 6. Publikimi i fotografive

Gjatë dokumentimit me fotografi të fakteve të kronikës, të cilat ndodhin në vende publike, gazetari dhe/ose fotografi duhet të vlerësojnë edhe se çfarë tipi fokusimi duhet zgjedhur, duke hequr dorë nga fokusimi i pamjeve vetëm mbi individët apo detajet e personave, nëse përhapja e këtyre të dhënave nuk rezulton se ka lidhje ose e tejkalon qëllimin e artikullit (kronikës). . Fotografitë, edhe nëse janë të ekspozuara gjatë një konference për shtyp të mbajtur nga forcat e policisë apo të marra në mënyrë ligjore, nuk mund të përhapen përveç se në ndjekjen e qëllimeve specifike për të cilat janë mbledhur në fillim (verifikim, parandalim e ndalim të krimeve). Pamjet që dokumentojnë veprimet e arrestimit nuk mund të përhapen kur dëmtojnë dinjitetin e të interesuarit. **Ndalohe**
riprodhimi i imazheve të njerëzve në paraburgim, përveç kur
kjo është në funksion të “interetit publik” (në kufi të pëlqimit dhe të interesave të personit dhe në funksion të drejtësisë dhe hetimit). **Pamjet e fotove të tjera, mbi arrestimin, hetimin dhe procesin**
(p. sh. fotot e marra nga dokumentet e identifikimit, nga
albumet familjare apo të shkrepura në sallën e gjyqit) vlejnë për
përdorimin e tyre në mënyrë të ligjshme dhe korrekte dhe për
t’i përhapur ato sipas vlerësimit të duhur për të dhënë thelbin e
informacionit në lidhje me lajmin. Bërja e një montazhi,
korrigjimi i një fotografie nga një metodë elektronike, ose
formulimi i një diçiture nuk duhet të kryhet në mënyrë të tillë
që të ç’orientojë ose mashtrojë lexuesin, por gjithmonë duhet të
kryhet me formën e afërt me fotografinë, edhe nëse ajo është

ndryshuar nga montazhi apo korigjimi. Fotografia nuk mund të ekspozohet ose të vihet në shitje, kur ekspozimi ose tregtimi do të ndikojë negativisht në nderin, reputacionin, apo edhe dinjitetin e personit të fotografuar. Gjithmonë duhet të tregohet konsiderata më e madhe e mundshme për viktimat e krimit dhe aksidentet duke pasur kujdes për kontrollin e emrave dhe fotove për publikim, larg nga vëmendja për viktimat dhe të afërmit e tyre.

9. 7 Personat publikë

Të dhënat sensitive mund të përpunohen nga gazetarët vetëm kur kanë marrë pëlqimin nga subjektet, të cilat mund të revokohen në çdo çast. Gazetarët mund të shkruajnë për statusin e shëndetit të përgjithshëm të personit publik, pa kaluar në detaje të sëmundjes, veçanërisht në rastet e sëmundjeve të rënda, duke u rezervuar në publikimin e detajeve që janë në mënyrë rigoroze detaje klinike, të cilat nuk i shërbejnë qëllimit të kronikës. PËLQIMI. Në përgjithësi, të dhëna sensitive, “të dhënat personale që mund të shfaqin mendimet racore ose etnike, fetare, filozofike ose bindje të tjera, politike, anëtarësimin në parti, sindikatat, shoqatat apo organizata fetare, jetën filozofike apo politike, si dhe të dhënat e gjendjes shëndetësore dhe jetës seksuale” mund të përpunohen nga gazetarët vetëm kur kanë marrë pëlqimin nga subjektet, i cili mund të revokohet në çdo çast. Nuk është i nevojshëm pëlqimi, për sa kohë që gazetarët respektojnë kufijtë e lirisë së shtypit, veçanërisht të informacioneve thelbësore në lidhje me ngjarjet me interes publik.

9.8 Kuptimi i interesit publik

Rrethanat që përcaktojnë interesin publik përfshijnë:

- a) interesi i sigurisë kombëtare;
- b) integriteti territorial ose siguria publike;
- c) parandalimi i trazirave apo krimit;
- d) parandalimet publike nga të qenit i mashtruar nga një veprim apo deklaratë e një individi; e) mbrojtja e shëndetit ose e moralit;
- f) mbrojtja e reputacionit ose të drejtave të të tjerëve;
- g) parandalimi i zbulimit të informacioneve konfidenciale ose për të garantuar paanshmërinë e pushtetit gjyqësor etj. . Gazetarët, duke pasur cilësinë e kontrolluesit, kanë detyrimin ligjor të bashkëpunojnë me Komisionerin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, duke i siguruar të gjithë informacionin që ai kërkon për përmbushjen e detyrave që i ngarkon ligji “Për mbrojtjen e të dhënave personale”. Moszbatimi i kërkesave të këtij udhëzimi, përbën shkelje të ligjit “Për mbrojtjen e të dhënave personale” dhe dënohet me gjobë nga 10. 000 deri në 500. 000 lekë.

9.9 Komisionerin për Mbrojtjen e të drejtës së Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, është organi bazë ku duhet të ankoheni nese jeni cenuar në lidhje me të dhënat personale, sensitive Çdo person, që pretendon se i janë shkelur të drejtat, liritë dhe interesat e ligjshëm për të dhënat personale, ka të drejtë të ankohet ose të njoftojë komisionerin dhe të kërkojë ndërhyrjen e tij për vënien në vend të së drejtës së shkelur. Pas këtij ankimi, në përputhje me Kodin e Procedurës Civile, subjekti i të dhënave mund të ankohet në gjykatë. Në rast se subjekti i të dhënave ka bërë ankim, kontrolluesi nuk ka të drejtë të ndryshojë të dhënat personale deri në dhënien e vendimit përfundimtar.

9. 10 Problematikat kryesore te Gazetarise

Krahas pushtetit ekzekutiv, parlamentar e gjyqësor, media dhe gazetaria janë pjesë e “pushtetit të katërt” dhe indikator kryesorë për tri pushtetet e tjera. Si çdo profesion tjetër, gazetaria ka nisur të ndikohet dhe përshtatet me ndryshimet teknologjike, në formën e trajtimit, vlerësimit dhe raportimit të lajmeve. Teksa pritshmëritë për rritjen e standardit, profesionalizmit dhe zbatimit të etikës së medias janë gjithmonë në rritje, duket se “veprat” tregojnë tjetër gjë. Së fundmi, gazetarisë cilësore ka nisur t’i zbehet vlера, kjo për shkak të zhvillimit të hovshëm teknologjik dhe krijimit të iluzionit se është një profesion “i lehtë”, që mund të bëhet nga të gjithë personat me apo pa kualifikimet përkatëse.

Nga ana tjetër, kalimi nga gazetaria tradicionale dhe ajo e shtypur, në gazetarinë online, ka bërë që të shtohet sasia e lajmeve, por jo cilësia e tyre. Trendi i ri i zotërimit të një portali dhe marrja e fuqisë së krijimit të lajmit apo përdorimit të metodës “copy-paste” ka bërë që gazetaria e mirë, profesionale dhe që zbaton standardet etike, të cënohet rëndë.

Gazetaria e “klik-ut” dhe e sensacionit, e cila së fundmi ka marrë një hov të madh, vijon të jetë një goditje e fortë dhe dominuese për gazetarinë cilësore. Vetëm nga një kërkim i vogël në Google mund të evidentohen titujt “bombastikë”, fotot shpesh të dala jashtë kontekstit apo të keqpërdorura pa një vlerë lajmi, sicc janë pamjet e aksidententeve, të cilat synojnë ndikimin emocional të audiencës. Ndërkohë teksti, aspak në lidhje me gazetarinë profesionale, nuk njeh kufi etikë, norma shkrimi, raportimi të drejtë dhe të paanshëm, e madje as korrektësi gramatikore.

Vlen të përmendet se në tregun mediatik në Shqipëri, janë shtuar masivisht portalet “fantazmë”, të cilat nuk janë të regjistruara askund si media dhe nuk kontrollohen nga askush për përmbajtjen

që transmetojnë, duke u bërë hërë pas here, shqetësuese dhe problematike pasi prodhojnë lajme të rreme, gjuhë urrejtjeje, seksizëm, dezinformim e keqinformim. Shumica e mediave online në luftë të përditshme për klikime dhe pëlqime të audiencës, shpesh, pa asnjë lloj kriteri dhenë mënyrë të qëllimshme, zgjedhin të publikojnë lajme që nuk kanë asnjë grimë profesionalizmi brenda. Por e gjithë kjo situatë dhe ky kaos digjital, a po e dëmton gazetarinë cilësore? Mund ta ndikojë disi, por padyshim, si çdo risi, e cila vjen me vrull, arrin kulmin e saj dhe bie sërish, për t'u rikthyer tek profesionalizmi. Vlerat e vërteta nuk humbasin kurrë!

Edhe pse deri tani nuk ka ndodhur, urojmë që së shpejti të gjitha instancat e mbikqyrjes së mediave audiovizive të krijojnë një hapësirë ligjore rregullatore për portalet dhe gazetarinë online. Nga ana tjetër, gazetari, duhet të jetë i sofistikuar në mënyrën e marrjes së informacionit, vlerësimit dhe transmetimit të përshtatshëm të tij, në përputhje me Kodin e Etikës. Detyra e parë dhe themelore e një gazetari është informimi i audiencës dhe pikërisht kjo është fija e hollë e diferencës së madhe mes gazetarisë cilësore dhe asaj amatoreske e abuzuese.

Mbase përparimi i teknologjisë, nuk do ta rikthente kurrë kohën pas për të fuqizuar edhe njëherë radion apo gazetën e shkruar, ama padyshim që do të ndikonte në progresin e gazetarisë cilësore. Sigurisht, zgjedhja e lirë i mbetet publikut, që në hapësirën e madhe të medias online dhe offline, mes abuzimit, luftës për klikime dhe raportimit korrekt të lajmit, të zgjedhë atë që i duket më e përshtatshme, por gjithnjë duke zbatuar kompetencën e edukimit mediatik: të qëniti kritik!

9. 11 Situata e Gazetareve që kanë shkuar në Gaza, Palestinë: Të paktën gjashtëdhjetë e tre gazetarë dhe punonjës të medias janë vrarë në Gaza, ngjarjet aktuale të fundit.

Sa e vështirë është të jesh gazetar, ndonjëher duhet të japësh dhe jetën.

Punëtorët e medias janë vrarë, disa janë plagosur dhe të tjerë janë zhdukur gjatë luftës në Gaza. Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve (IFJ) dhe Sindikata e Gazetarëve Palestinez (PJS) dënojnë vrasjet dhe sulmet e vazhdueshme ndaj gazetarëve. IFJ bën thirrje për një hetim të menjëhershëm për vdekjet e tyre. Palestinezët kërkojnë të mbijetuar pas një sulmi ajror izraelit mbi ndërtesat në kampin e refugjatëve të Jabalia në Rripin e Gazës më 9 tetor 2023. Kredia: Mahmud Hams / AFP Në kushte të tilla të rrezikshme, IFJ u kujton gazetarëve në terren që të marrin masa paraprake, të veshin pajisje sigurie profesionale dhe të mos udhëtojnë pa u siguruar mediat e tyre me të gjitha pajisjet e sigurisë profesionale të nevojshme për të mbuluar ngjarjet. Asnjë histori nuk ia vlen jeta e një gazetari. Në orët e para të 7 tetorit, Hamasi nisi një sulm të paprecedentë në jug të Izraelit. Si përgjigje, Izraeli u kundërpërgjigj me sulme ajrore mbi Rripin e Gazës të rrethuar dhe zyrtarisht i shpalli luftë Hamasit. IFJ po punon ngushtë me PJS për të verifikuar informacionin në kohë reale dhe për të dokumentuar të gjitha vrasjet.

9. 12 Pluralizmi mediatik – një çështje e gjerë

Pluralizmi mediatik është një koncept që përfshin një sërë aspektesh, siç është diversiteti i pronësinë, shumëllojshmërinë në burimet e informacionit dhe në gamën e përmbajtjeve të disponueshme në shtete të ndryshme anëtare. Për shumë analistë apo vëzhgues, pluralizmi mediatik ka kuptimin e pothuajse ekskluzivisht, pluraliteti i pronësisë. Përqendrimi i pronësisë, druhet

se mund rezulton në një diskurs publik të shtrembër ku disa këndvështrime përjashtohen ose nën- të përfaqësuar. Më tej, për shkak se disa këndvështrime përfaqësohen ndërsa të tjerat janë të marginalizuara, keqpërdorimi i pushtetit politik mund të ndodhë përmes lobimit të grupeve të fuqishme të interesit – nëse këto janë politike, tregtare apo të tjera. **Edhe pse pluralizmi i pronësisë është i rëndësishëm, ai është një kusht i domosdoshëm por jo i mjaftueshëm për të sigurimi i pluralizmit mediatik.** Rregullat e pronësisë së medias duhet të plotësohen me të tjera dispozitat. Instrumente të ndryshme në nivele të ndryshme tashmë janë analizuar në çështje punim mbi pluralizmin mediatik i përgatitur për konferencën audiovizive të Liverpoolit të vitit 2005. **Sigurimi i pluralizmit mediatik, sipas kuptimit tonë, nënkupton të gjitha masat që sigurojnë qytetarët qasje në burime të ndryshme informacioni, opinione, zëra etj. për të formuar opinionin e tyre pa ndikimin e panevojshëm të një pushteti formues të një mendimi dominues.** Natyrisht, diskutimi për pluralizmin mediatik duhet të pasqyrojë edhe realitetin e tregut dhe strukturën e medias. Gjatë viteve të fundit ky diskutim bazohej kryesisht në fakti që shtypi, televizioni, radioja dhe tregjet e reja të ardhshme ishin të ndara. Por sot, bota mediatike përballlet me ndryshime dhe ristrukturime rrënjësore si funksion i teknologjive të reja. Zhvillimet teknike ofrojnë mundësi të reja për të gjithë aktorët e tregut dhe për qytetarët dhe konsumatorët. Sipas mendimit tonë, ristrukturimi i tregut në dritën e teknologjisë së re dhe konvergjenca nuk duhet të merret si një kërcënim për pluralizmin mediatik si i tillë. **Themelore parimi i pluralizmit mediatik duhet të jetë teknologjikisht neutral, por duhet të zbatohet në a mënyrë proporcionale për të pasqyruar natyrën emergjente të mediave të reja.** Rregullat e pluralizmit nuk duhet përpiqen të ruajnë strukturën e trashëguar të medias, por më tepër të lejojnë të shfaqen struktura të reja. **Zhvillimi**

i lojtarëve të fortë evropianë në peizazhin global të medias ndihmon në ruajtjen pluralizmi mediatik. Pohimi i të drejtës së rëndësishme themelore të lirisë së shprehjes përmes pluralizmit mediatik Prandaj, rregullat në mediat e reja do t'u kërkojnë autoriteteve publike të veprojnë me njohuri të plotë të të rejave teknologjive dhe modeleve të biznesit. **Ashtu si radio dhe televizioni nuk e shkatërrojnë shtypin, atë thuhet shpesh se mediat e reja të bazuara në teknologji nuk i shkatërrojnë mediat e vjetra, por ato vazhdojnë të ekzistojnë paralelisht, duke lejuar hyrjet e reja në këtë sektor.** Është e vërtetë të thuhet se mediat e reja ripërcaktojnë rolin e medias së vjetër, shpesh duke hequr disa aktivitete se ata janë më të aftë të performojnë sesa mediat tradicionale.

9.13 Ndërlidhja ndërmjet politikës/interesave ekonomike dhe medias

Një çështje tjetër e rëndësishme është ndërlidhja mes politikës, biznesit dhe medias. Duke pasur parasysh rol të rëndësishëm që luajnë media në shpërndarjen e informacionit për ekonominë dhe aktorët politikë dhe aktivitetet e tyre, nuk ka asnjë shtet anëtar evropian ku aktoret politik dhe/ose Aktorët ekonomikë nuk do të përpiqen të ndikojnë në mbulimin mediatik sipas interesit të tyre. Mund të përdoren instrumente të ndryshme: për shembull, në disa vende partitë politike dhe organizatave u lejohet të kenë licenca transmetimi ose të drejtojnë gazeta. Në një anëtar tjetër Shtetet, kjo është qartësisht e ndaluar. Të ardhurat nga reklamat mbeten ndër burimet kryesore të financimit të medias dhe nuk mund të jenë zëvendësues lehtësisht. Kjo situatë mund të çojë në presione dhe mbizotërim të padëshiruar të reklamuesit në zgjedhjet editoriale. Aksesit në informacion mbi aktivitetet shtetërore, veçanërisht nga

gazetarët, është gjithashtu pjesë e tablosë. Lirinë për të marrë dhe për të dhënë informacion dhe ide pa ndërhyrje nga publiku. Në praktikë, disa media mund të kënaqen me akses të privilegjuar në informacion për veprimtaritë shtetërore. **Një pikë shtesë është statusi i transmetuesit publik i cili përballet me një sërë sfidat, duke përfshirë çështjet e pavarësisë editoriale, të rekrutimit të stafit dhe të financimi.** Raporti i Institutit të Shoqërisë së Hapur (OSI) vuri në dukje se shërbimi publik i transmetimit në një numër shtetesh anëtare që iu bashkuan BE-së në vitin 2004 përballet me presione politike dhe ndërhyrje, që vjen nga një trashëgimi e transmetimit shtetëror. Përqendrimi mediatik. **Në dhjetë vitet e fundit, përqendrimi i medias ka qenë një çështje e rëndësishme në të gjitha pjesët e Evropës. Shqetësimi kryesor është dominimi i mundshëm i një sërë tregjesh nga vendi dhe nga kompanitë ndërkombëtar.** Në këtë drejtim, çështja e audiencës dhe e lexuesve luan një rol të rëndësishëm. ose pak kompani mund të kontrollojnë shumicën e kanaleve televizive dhe gazetave, potencialisht udhëheqëse për një fuqi të madhe opinion-formuese në atë treg. **Zbatimi i ligjit evropian të konkurrencës luan një rol të rëndësishëm jo vetëm në lidhje me parandalimin e krijimit apo abuzimit të pozitive dominuese, por edhe në lidhje me sigurimin aksesit në treg për hyrjet e reja.** Zbatimi i Rregullores së Bashkimeve parandalon përqendrimet nga pengimi i ndjeshëm i konkurrencës efektive në tregun e brendshëm, veçanërisht nëpërmjet krijimi ose forcimi i pozitive dominuese. Zbatimi i rregullave antitrust parandalon mbylljen e konkurrentëve nga ato tregje dhe kontribuon në sigurimin e aksesit në to përmbajtje dhe platforma për operatorët. Siç është vënë në dukje edhe në punimin e çështjeve mbi pluralizmin mediatik, Ligji Evropian i konkurrencës nuk mund të zëvendësojë - as nuk ka ndërmend ta bëjë këtë - kontrollin e përqendrimit të medias kombëtare.

LIGJI Nr. 97/2013 PËR MEDIAT AUDIOVIZIVE NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË

Në nenin 62 parashikon:

Rregullimi i pronësisë në transmetimet audio dhe audiovizive tokësore

1Licenca kombëtare e transmetimit audio dhe licenca kombëtare e transmetimit audioviziv

u jepen vetëm shoqërive aksionare të regjistruara në Republikën e Shqipërisë, të cilat kanë si objekt

ekskluziv veprimtarinë audiovizive.

2. Aksionet që përfaqësojnë kapitalin në një shoqëri, mbajtëse të një licence kombëtare për

transmetim audio apo licencë kombëtare e transmetimit audioviziv, janë nominative.

3. **Asnjë person fizik ose juridik, vendas ose i huaj, nuk mund të ketë më shumë se 40 për**

qind të kapitalit të përgjithshëm të shoqërisë aksionare, që zotëron një licencë kombëtare për transmetimet audio ose një licencë kombëtare të transmetimit audioviziv.

Vendimi i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në datën 13. 05. 2016 shqyrtoi çështjen me palë:

Kërkues: Shoqata e Mediave Elektronike Shqiptare.

Subjekte të interesuara: Autoriteti i Mediave Audiovizive (AMA), Kuvendi i Republikës së Shqipërisë.

Objekt: Shpallja si i papajtuëshëm me Kushtetutën i nenit 62, pika 3 të ligjit nr. 97/2013, datë 04. 03. 2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”.

Gjykata Kushtetuese, pasi shqyrtoi dhe analizoi pretendimet e ngritura nga kërkuesi si dhe prapësimet e paraqitura nga subjektet e interesuara, në mbështetje të nenit 131/a dhe 134/f të Kushtetutës, si dhe të ligjit nr. 8577, datë 10. 02. 2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.

- Shfuqizimin e nenit 62/3 të ligjit nr. 97/2013, datë 04. 03. 2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”.

Informacion vetëm për lexim.

Pronësia në aktivitetin audioviziv dhe kontributi jashtë tregut 3. E drejta dhe kufizimet e pronësisë për OSHMA-të

Në ligjin nr. 97/2013, të ndryshuar, janë të përcaktuara dhe të rregulluara të gjitha aspektet që lidhen me pronësinë dhe bashkëpronësinë në transmetimet audio dhe audiovizive. Në rastin e licencave kombëtare, ato u jepen vetëm shoqërive aksionare të regjistruara në Republikën e Shqipërisë, të cilat kanë si objekt ekskluziv veprimtarinë audiovizive. Aksionet që përfaqësojnë kapitalin në një shoqëri, mbajtëse të një licence kombëtare për transmetim audio apo licencë kombëtare për transmetim audioviziv, janë nominativë.

Ligji parashikon kufizime që lidhen me formën e organizimit të shoqërisë mbajtëse të licencës së transmetimit audio/audioviziv numerik, përqindjen e aksioneve që mund të zotërojë një person fizik/juridik në këtë shoqëri, si dhe me numrin e licencave të transmetimit audio/ audioviziv. Kufizime të tilla kanë për qëllim të sigurojnë nxitjen e pluralizimit në media dhe promovimin e diversitetit të përmbajtjes së tyre.

Subjektet që pajisen me licencë për ofrimin e shërbimeve audiovizive, janë të detyruar që të kryejnë vetëm aktivitetet tregtar në fushën audio dhe/ose audiovizive, duke qenë shoqëri me objekt ekskluziv veprimtari audio/audiovizive.

Këto kufizime trajtohen në nenin 62 të ligjit nr. 97/2013 “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. Duke pasur parasysh që media audio dhe audiovizive përdor frekuencat, të cilat janë burime natyrore të kufizuara (kombëtare), rregullimi i pronësisë së këtyre mediave është mjaft i hollësishëm, si për OSHMA-të kombëtare, ashtu edhe për ato rajonale/lokale. “Një person fizik ose juridik, që ka aksione në një shoqëri që disponon një licencë kombëtare transmetimi audio ose licencë kombëtare transmetimi audioviziv, nuk mund të ketë më shumë se 20 për qind të kapitalit të përgjithshëm në një shoqëri të dytë, që zotëron një licencë kombëtare transmetimi audio ose licencë kombëtare të transmetimit audioviziv. Për transmetimet analoge audio lejohet pjesëmarrja në masën deri në 10 për qind në një shoqëri të tretë kombëtare. Një person i tillë nuk lejohet të marrë licencë transmetimi audio, lokale apo rajonale ose licencë transmetimi audioviziv, lokale apo rajonale.”: “Një person fizik ose juridik që ka 100 për qind të aksioneve në një shoqëri që zotëron një licencë transmetimi audioviziv lokale apo rajonale, mund të marrë vetëm një licencë të dytë për transmetim audio lokale apo rajonale. Një person fizik ose juridic që ka 100 për qind të aksioneve në një

shoqëri që zotëron një licencë transmetimi audio lokale apo rajonale, mund të marrë vetëm një licencë transmetimi audiovizive lokale apo rajonale.” Përveç kësaj, një person fizik ose juridik, që ka aksione në një subjekt që zotëron një licencë transmetimi audio lokale apo rajonale, nuk mund të ketë më shumë se 40 për qind Televizione.

Siç shihet nga paraqitja grafike, rreth 67% e subjekteve televizive rezultojnë të jenë në pronësi të një aksioneri të vetëm, ndërsa pjesa tjetër (33%) e subjekteve përbëhet nga më shumë se një aksioner. Ndërkohë, 37% e subjekteve me përbërje mbi një aksioner zotërojnë mbi 50% të vlerës së aksioneve. 0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80%

Një aksioner i vetëm mbi 50% aksioner 67% 0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 90%80%

Grup aksionerësh mbi 50% aksioner 37% kapitalit të përgjithshëm në një shoqëri të dytë, që zotëron një licencë transmetimi audio lokale apo rajonale.

Në maj 2016, Gjykata Kushtetuese vlerësoi se kufizimi i parashikuar në ligj, për tavanin e pjesëmarrjes së një aksionari në një shoqëri kombëtare (prej 40%) ishte në papajtueshmëri me Kushtetutën dhe e shfuqizoi këtë kufizim. Informacion i lidhur me vendimin e Gjykatës Kushtetuese të paraqitur më sipër.

Përveç kufizimeve në aksione të kompanive mediatike, ligji vendos edhe një tavan për të ardhurat nga reklamat: “Asnjë zotërues i licencave kombëtare të transmetimeve audio dhe licencave kombëtare të transmetimit audioviziv, përfshirë OSHMA-të, të licencuar për shërbimin e programit audioviziv dhe/ose të autorizuar për shërbimin e programeve të mbështetura në rrjete satelitore, në bazë të këtij ligji, nuk mund të transmetojë më shumë se 30 për qind të reklamave në tregun e transmetimeve audiovizive.” Përmes këtij parashikimi ligjor, synohet të evitohet situata e centralizimit të

pushtetit mediatik në duart e një subjekti mediatik të licencuar për rrjet numerik kombëtar apo shërbim kombëtar audioviziv si dhe dominimit të tregut mediatik prej një ose më shumë subjektsh. Një tjetër dispozitë ligjore, që përcakton barriera në fushën e mediave, është neni 63 që parashikon kufizime në numrin maksimal të shërbimeve programore që mund të zotërojë një subjekt i licencuar nga AMA. Në pikën 2 të këtij neni parashikohet se: “. . . një subject i licencuar për transmetime numerike ose për ofrimin e shërbimit të programit audio ose audioviziv, nuk mund të ketë më shumë se një të tretën e sasisë së përgjithshme të programeve përkatëse lokale, rajonale dhe kombëtare”. Kufizime në pronësinë në fushën audiovizive parashikohen për transmetimet audio/ audiovizive që përdorin frekuenca dhe për shërbimin satelitor, duke qenë se për nga natyra, ky i fundit njësohet me shërbimet audiovizive numerike. Ndërsa për shërbimet e tjera audiovizive që ofrohen përmes rrjetit kabllor, online, internetit etj. , ligji nuk parashikon asnjë kufizim.

9.14 Organet e Bashkimit Evropian dhe ato ndërkombetare për monitorimin e Mediave

1. Monitorimi i mediave dhe Eurobarometri (COMM.A.3)
2. Bashkimi Evropian
3. Komisioni Evropian
4. FRA Monitorimi i medias dhe shërbimet e lidhura me toFRA monitorimin e mediave dhe mediave sociale dhe shërbime të lidhura me të në Shtetet Anëtare të Bashkimit Evropian (BE), si dhe në vende të zgjedhura jo anëtare të BE-së. Shërbimet do t'i ofrojnë FRA-së reagime të vazhdueshme mbi aktivitetet e saj të komunikimit dhe marrëdhëniet me median
5. Drejtoria e Përgjithshme për Komunikim

6. Komunikimi dhe Shërbimet Politike
7. Monitorimi i Mediave dhe Eurobarometri (COMM.A.3)
8. Organet monitoruese të Këshillit të Evropës
9. Monitorimi i transmetimit mbarëbotëror EMM
10. Projekti Global i Monitorimit të Medias (GMMP)
11. Monitorimi i Medias Ndërkombëtare
12. Monitorimi i mediave nga organet e menaxhimit zgjedhor
13. Rrjeti i Njohurive Zgjedhore ACE
14. NLA Media Access (NLA) u jep licenca agjencive monitoruese të mediave në Mbretërinë e Bashkuar dhe ndërkombëtare, të cilat ofrojnë përmbajtje në letër dhe format dixhital për klientët.

Faqja e Komisionit Evropian.

EurActiv (Internet)

EU Observer (Internet)

Euro News (Transmetim)

Gazeta Europa (Ueb)

Euro reporterët Gazetarët e Brukselit për Evropën Lindore dhe Qendrore, Zgjerimin e BE-së dhe Evropën më të gjerë.

9.15 Lajmet e BE-së Lajmet e Bashkimit Evropian.

EMM ju ofron të gjithë informacionin e transmetimit që ju nevojitet për vendime të bazuara në fakte, menaxhimin e reputacionit, përmirësimet e strategjisë dhe më shumë.

Gjurmoni, shpërndani dhe analizoni përmbajtjen mediatike të më shumë se 3400 kanaleve në mbarë botën në gjuhët përkatëse me zgjidhjen më të plotë të disponueshme të monitorimit të medias me sinjalizime në kohë reale.

Mbulimi më gjithëpërfshirës në mbarë botën nga eMM.5 kontinente, shumë gjuhë, 75+ shtete.

Përdorni monitorimin e medias për të mbajtur një sy në atë që thuhet për kompaninë tuaj ose ndonjë temë të interesit tuaj në burime si TV, radio dhe TV në internet.

Mijëra kanale nga më shumë se 75 vende Monitoroni përmbajtjen e medias në kohë reale.

Zgjidhjet gjithëpërfshirëse të monitorimit të mediave të UNICEPTA-s për Komisionin Evropian do të mbulojnë të 27 Shtetet Anëtare të BE-së, si dhe vendet kryesore jo-anëtare të BE-së.

9.16 Aktet e Bashkimit Evropian për mediat sociale

Ligji i Shërbimeve Dixhitale

Sigurimi i një mjedisi të sigurt dhe të përgjegjshëm në internet

Përmbledhje e Aktit të Shërbimeve Dixhitale (DSA).

DSA rregullon ndërmjetësuesit dhe platformat në internet si tregjet, rrjetet sociale, platformat e ndarjes së përmbajtjes, dyqanet e aplikacioneve dhe platformat e udhëtimit dhe akomodimit në internet. Qëllimi i tij kryesor është të parandalojë aktivitetet e paligjshme dhe të dëmshme në internet dhe përhapjen e dezinformatave. Siguron sigurinë e përdoruesit, mbron të drejtat themelore dhe krijon një mjedis të drejtë dhe të hapur të platformës në internet.

Cilat janë qëllimet kryesore të Aktit të Shërbimeve Dixhitale?

DSA mbron konsumatorët dhe të drejtat e tyre themelore në internet duke vendosur rregulla të qarta dhe proporcionale. Ai nxit inovacionin, rritjen dhe konkurrencën, dhe lehtëson rritjen e platformave më të vogla, SME-ve dhe bizneseve fillestare. Rolet e

përdoruesve, platformave dhe autoriteteve publike ribalancohen sipas vlerave evropiane, duke i vendosur qytetarët në qendër.

alt = ""

Për qytetarët

mbrojtje më e mirë e të drejtave themelore
më shumë kontroll dhe zgjedhje, dhe raportim më të lehtë të
përmbajtjes së paligjshme
mbrojtje më e fortë e fëmijëve në internet, siç është ndalimi i
reklamave të synuara për të miturit
më pak ekspozim ndaj përmbajtjeve të paligjshme
më shumë transparencë mbi vendimet e moderimit të përmbajtjes
me bazën e të dhënave të transparencës DSA

alt = ""

Për ofruesit e shërbimeve dixhitale
siguria juridike
një grup i vetëm rregullash në të gjithë BE-në
më e lehtë për fillimin dhe zgjerimin në Evropë

alt = ""

Për përdoruesit e biznesit të shërbimeve dixhitale
akses në tregjet në mbarë BE-në përmes platformave
kushte të barabarta kundër ofruesve të përmbajtjes së paligjshme

alt = ""

Për shoqërinë në përgjithësi
kontroll dhe mbikëqyrje më e madhe demokratike mbi platformat
sistematike
zbutja e rreziqeve sistematike, të tilla si manipulimi ose
dezinformimi
Ndikimi i Aktit të Shërbimeve Dixhitale në platformat dixhitale

Cilët ofrues mbulohen?

DSA përfshin rregulla për shërbimet e ndërmjetësimit online, të cilat miliona evropianë i përdorin çdo ditë. Detyrimet e lojtarëve të ndryshëm në internet përputhen me rolin, madhësinë dhe ndikimin e tyre në ekosistemin online.

Platformat shumë të mëdha në internet dhe motorët e kërkimit paraqesin rreziqe të veçanta në shpërndarjen e përmbajtjeve të paligjshme dhe dëme shoqërore. Rregulla specifike janë parashikuar për platformat që arrijnë më shumë se 10% të 450 milionë konsumatorëve në Evropë.

Hyni në listën e platformave të përcaktuara

Platformat online bashkojnë shitësit dhe konsumatorët si tregjet online, dyqanet e aplikacioneve, platformat e ekonomisë bashkëpunuese dhe platformat e mediave sociale.

Shërbimet e pritjes të tilla si shërbimet e cloud dhe të mbajtjes në internet (duke përfshirë edhe platformat online).

Shërbime ndërmjetëse që ofrojnë infrastrukturë rrjeti: ofruesit e aksesit në internet dhe regjistruesit e emrave të domenit (duke përfshirë edhe shërbimet e pritjes).

Të gjithë ndërmjetësit online që ofrojnë shërbimet e tyre në tregun e vetëm, qofshin ata të themeluar në BE apo jashtë saj, duhet të respektojnë rregullat e reja. Kompanitë mikro dhe të vogla kanë detyrime në përpjesëtim me aftësinë dhe madhësinë **e tyre, duke** siguruar që ato të mbeten të përgjegjshme. Për më tepër, edhe nëse kompanitë mikro dhe të vogla rriten ndjeshëm, ato do të përfitonin nga një përjashtim i synuar nga një sërë detyrimesh gjatë një periudhe kalimtare 12-mujore.

Hyrja në fuqi e Ligjit për Shërbimet Dixhitale

Që nga 17 shkurt 2024, rregullat e DSA zbatohen për të gjitha platformat. Që nga fundi i gushtit 2023, këto rregulla ishin zbatuar tashmë për platformat e përcaktuara me më shumë se 45 milionë përdorues në BE (10% e popullsisë së BE-së), të ashtuquajturat platforma shumë të mëdha në internet (VLOP) ose motorë kërkimi shumë të mëdhenj në internet. (VLOSEs).

Komisioni do të zbatojë DSA-në së bashku me autoritetet kombëtare, të cilat do të mbikëqyrin përputhshmërinë e platformave të vendosura në territorin e tyre. Komisioni është përgjegjës kryesor për monitorimin dhe zbatimin e detyrimeve shtesë që zbatohen për VLOP dhe VLOSE, siç janë masat për të zbutur rreziqet sistematike.

Korniza e zbatimit sipas Aktit të Shërbimeve Dixhitale

Korniza e bashkëpunimit sipas Aktit të Shërbimeve Dixhitale

Akti i Shërbimeve Dixhitale (DSA) - Rregullorja (BE) 2022/2065

Çfarë është Akti i Shërbimeve Dixhitale (DSA)?

Akti i Shërbimeve Dixhitale është rregullorja më e rëndësishme dhe më ambicioze në botë në fushën e mbrojtjes së hapësirës dixhitale kundër përhapjes së përmbajtjeve të paligjshme dhe mbrojtjes së të drejtave themelore të përdoruesve. Nuk ka asnjë akt tjetër legjislativ në botë që ka këtë nivel ambicie për të rregulluar mediat sociale, tregjet online, platformat shumë të mëdha në internet (VLOP) dhe motorët e kërkimit shumë të mëdhenj në internet (VLOSEs). Rregullat janë të dizajnuara në mënyrë asimetrike: Shërbimet më të

mëdha ndërmjetëse me ndikim të rëndësishëm shoqëror (VLOP dhe VLOSE) u nënshtrohen rregullave më të rrepta.

Pas Aktit të Shërbimeve Dixhitale, platformat jo vetëm që do të duhet të jenë më transparente, por gjithashtu do të mbajnë përgjegjësi për rolin e tyre në shpërndarjen e përmbajtjeve të paligjshme dhe të dëmshme.

Ndër të tjera, DSA:

1. Përcakton detyrime të veçanta për tregjet online me qëllim të luftimit të shitjes online të produkteve dhe shërbimeve të paligjshme;
2. Prezanton masa për t'iu kundërvënë përmbajtjeve të paligjshme në internet dhe detyrime për platformat që të reagojnë shpejt, duke respektuar të drejtat themelore;
3. Mbron të miturit në internet duke i ndaluar platformat të përdorin reklama të synuara bazuar në përdorimin e të dhënave personale të të miturve siç përcaktohet në ligjin e BE-së;
4. Vendos kufizime të caktuara në paraqitjen e reklamave dhe në përdorimin e të dhënave të ndjeshme personale për reklamat e synuara, duke përfshirë gjininë, racën dhe fenë;
5. Ndalon ndërfaqet mashtruese të njohura si 'modele të errëta' dhe praktikrat që synojnë mashtrimin.

Rregulla më të rrepta zbatohen për platformat shumë të mëdha në internet dhe motorët e kërkimit (VLOP dhe VLOSE), të cilat do të duhet:

1. Ofroni përdoruesve një sistem për rekomandimin e përmbajtjes që nuk bazohet në profil;
2. Analizoni rreziqet sistematike që ato krijojnë: Rreziqet që lidhen me shpërndarjen e përmbajtjeve të paligjshme, efektet negative në të drejtat themelore, në proceset zgjedhore dhe në dhunën me bazë gjinore ose shëndetin mendor.

Në kontekstin e pushtimit ushtarak rus në Ukrainë, që përfshin shkelje të rënda dhe të përhapura të të drejtave të njeriut të popullit ukrainas, dhe ndikimin e veçantë në manipulimin e informacionit në internet, Akti i Shërbimeve Dixhitale prezanton një mekanizëm reagimi ndaj krizave. Ky mekanizëm do të bëjë të mundur analizimin e ndikimit të aktiviteteve të VLOP-ve dhe VLOSE-ve në krizë dhe vendosjen e shpejtë të masave proporcionale dhe efektive për të garantuar respektimin e të drejtave themelore.

Shënime të rëndësishme:

1. Më 25 gusht 2023, Ligji i Shërbimeve Dixhitale hyri në fuqi për platforma shumë të mëdha në internet dhe motorë kërkimi shumë të mëdhenj në internet.

Ai bëhet plotësisht i zbatueshëm për subjektet e tjera më 17 shkurt 2024.

2. Paketa e Aktit të Shërbimeve Dixhitale përfshin:

a. Ligji i Shërbimeve Dixhitale,

b. Ligji për Tregjet Dixhitale.

Të dy aktet legjislative janë miratuar nga Këshilli dhe Parlamenti Evropian në vitin 2022 dhe tekstin përfundimtar e kemi në faqen “Links”.

Akti i Tregjeve Dixhitale (DMA) prek "platformat e portierëve" si Google, Amazon dhe Meta dhe mbulon nevojën për pëlqimin e përdoruesit përpara përpunimit të të dhënave personale për reklamën e synuar. Është interesante se shumica e kompanive që preken nga Akti i Tregjeve Dixhitale dhe Akti i Shërbimeve Dixhitale janë të vendosura në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Nëse besoni se sanksionet për shkeljet e GDPR janë shumë të rrepta (deri në 4% të qarkullimit vjetor global), do të habiteni me sanksionet për shkeljet e Aktit të Shërbimeve Dixhitale (deri në 6% të qarkullimit vjetor global) dhe sanksionet për Shkeljet e Aktit të Tregjeve Dixhitale (deri në 10% të qarkullimit vjetor global, ose deri në 20% në rast të përsëritjes së shkeljes.)

20 janar 2025 - Komisioni mirëpret integrimin e Kodit të rishikuar të sjelljes për të luftuar gjuhën e paligjshme të urrejtjes në internet në Aktin e Shërbimeve Dixhitale.

Komisioni dhe Bordi Evropian për Shërbimet Dixhitale mirëpresin integrimin e "Kodit të sjelljes të rishikuar për të luftuar gjuhën e paligjshme të urrejtjes në internet +" në kuadrin e Aktit të

Shërbimeve Dixhitale (DSA), i cili inkurajon kodet vullnetare të sjelljes për të trajtuar rreziqet në internet.

Kodi i sjelljes+, i cili bazohet në vitin 2016 në Kodin fillestar të sjelljes për të luftuar gjuhën e paligjshme të urrejtjes në internet, u nënshkrua nga Dailymotion, Facebook, Instagram, Jeuxvideo.com, LinkedIn, shërbimet e konsumatorit të pritur nga Microsoft, Snapchat, Rakuten Viber, TikTok, Twitch , X dhe YouTube.

Kodi i Sjelljes+ do të forcojë mënyrën se si platformat online trajtojnë përmbajtjen që ligjet e BE-së dhe ato kombëtare e përcaktojnë si gjuhë të paligjshme të urrejtjes. Kodi i integruar i sjelljes do të lehtësojë respektimin dhe zbatimin efektiv të DSA kur bëhet fjalë për rreziqet e përhapjes së përmbajtjes së paligjshme në shërbimet e tyre.

Pas këtij integrimi, platformat online që janë përcaktuar sipas DSA-së mund t'i përmbahen Kodit të Sjelljes+ për të demonstruar përputhjen e tyre me detyrimin e DSA-së për të zbutur rrezikun e shpërndarjes së përmbajtjes së paligjshme në shërbimet e tyre.

Kreu X   Mediat sociale dhe si të shkeputemi nga varesia

10.1 Mediat sociale Si ndikojnë në jetën tone?

Si të shkeputemi nga varësia nga mediat sociale

Media Sociale dhe Vetëvlerësimi

Mediat sociale kontribuojnë shumë në mënyrën se si e kuptojmë veten dhe identitetin tonë. Shumë njerëz përdorin llogari të ndryshme në mediat sociale për qëllime të ndryshme dhe në mënyra të ndryshme. Kështu, njerëz për shembull mund ta përdorin për t'u lidhur me të afërmit, një tjetër për ndërveprime të përditshme me miqtë në jetën reale dhe një të tretë për të zgjeruar rrethin e tyre social dhe për të krijuar miqësi të reja. Ekzistenca e llogarive të rreme ose të padëshiruara në 'Instagram', të ndara vetëm me miqtë më të ngushtë të përdoruesve, ku përdoruesit mund të shfaqen origjinalë siç janë dhe pa u impostuar, është një shembull që tregon se njerëzit përdorin platforma të ndryshme për të shfaqur identitete të ndryshme.

Ne i përdorim mediat sociale, video-lojërat, blogjet dhe media të tjera të reja për të shprehur identitetin. Nga ana tjetër, identitetet tona ndikohen dhe formohen nga reagimet që marrim në internet.

Mediat e reja kanë si potencial ushqyes, ashtu edhe potencial negativ (James et al., 2009). Nga njëra anë, mediat e reja ofrojnë mundësi unike, si lojërat virtuale, që u lejojnë përdoruesve të formojnë identitetin e tyre dhe të shprehin pjesë të ndryshme të tyre në një mjedis të përbërë nga një grup ku gjejnë mbështetje. Në atë hapësirë, përdoruesit mund të angazhohen në vetëreflektim dhe të marrin reagime të dobishme. Nga ana tjetër, duke e ekspozuar identitetin

me qëllim për të marrë reagime, identiteti në fjalë rrezikon të sulmohet, të përqeshet ose të bëhet kaq i varur nga të dhënat që merr në internet nga të tjerët, sa rezultati është “varësia e pashëndetshme nga reagimet dhe lidhjet me të tjerët” (fq. 33). Mund të mësohemi aq shumë me reagimet e grupit sa të mos mendojmë më për veten. Përforcimi me ndërpreje Ajo që i bën mediat sociale veçanërisht të riskuara nga përdorimin i fiksuar i smartfonëve është mundësia për një tekst të mrekullueshëm ose për një lajm super të mrekullueshëm. Ky quhet përforcim i ndërprerë, që nënkupton paparashikueshmërinë dhe mundësinë e një shpërblimi të rastësishëm që na bën të kthehemi për më shumë. Zakoni i të kontrolluarit të telefonit tonë përforcohet pas një numri të paparashikueshëm ndodhish gjatë të cilave marrim një shpërblim të tillë, si në rastin e një memeje që na bën për të qeshur. Është si bixhozi. Ose si peshkimi.

Kjo ide bazohet në eksperimentet e famshme të studiuesit të sjelljes B. F. Skinner për të trajnuar minjtë në laborator.

Quhet “orari i përforcimit të raportit të ndryshueshëm” dhe ne e jetojmë atë çdo ditë kur vazhdojmë të kontrollojmë telefonat tanë inteligjentë për të parë nëse ka një tekst, një email, një postim, një ndjekje, një pëlqim, një njoftim (Stafford, 2006). Zakonisht janë gjëra të zakonshme, por ndonjëherë, ne marrim diçka të madhe. Kështu që vazhdojmë të kontrollojmë për atë trajtim mediatik Lufta ndaj varësisë Këshilla më e mirë është: jini të qëllimshëm. Ne jemi gjithmonë diku tjetër kur jemi online. Interneti na con diku tjetër. Në vend të kësaj, zgjidhni të jeni të pranishëm këtu dhe tani, dhe kjo do të thotë të jeni offline. Ne duhet të jemi offline në mënyrë që të ngarkohemi psikologjikisht.

Në librin e tij Digital Minimalism (2019), profesori i shkencave kompjuterike të Universitetit Georgetown, Cal Newport sugjeron që të bëhet një pastrim teknologjik 30-ditor. Ai insiston që të jemi pa asnjë teknologji, përveç gjërave thelbësore për 30 ditë. Kjo do të

turbullojë trurin tuaj dhe do të prishë marrëdhënien tuaj të varësisë me smartfonin, mediat sociale dhe kontrollat e lojërave, pohon ai. Pas 30 ditësh, filloni ngadalë të shtoni teknologjinë në mënyrë të shëndetshme, të ekuilibruar dhe të qëllimshme. Pyesni veten nëse një teknologji e caktuar është diçka që ju e vlerësoni dhe më pas vendosni rregulla për përdorim, si kufizimi i saj në 30 minuta në ditë, ose në një kohë të caktuar të ditës.

Përpiquni të identifikoni pesë gjëra offline që mund të bëni këtë javë dhe që mund të zëvendësojnë përdorimin e smartfonit tuaj qoftë edhe për 30 minuta.

10.2 Si të heqësh dorë nga një zakon mediatik

Nëse dëshironi të rregulloni diçka në lidhje me zakonet tuaja të përdorimit të mediave, qoftë ky një rregullim drastik apo një ndryshim i vogël, këtu do të gjeni disa këshilla se si të hiqni një zakon mediatik (Devine, Forscher, Austin, & Cox, 2012; Jager, 2003; Greenfield, 2017):

1. Identifikoni zakonin e keq që dëshironi të ndryshoni. Identifikimi i një zakoni që ka efekte negative ndihmon në gjetjen e motivimit për ta ndryshuar atë. Jini të qartë për atë që dëshironi të ndryshoni; vendosni një alarm në telefonin tuaj për t'ju kujtuar gjatë gjithë ditës, ose shkruajeni atë në një letër- ngjitëse dhe vendoseni në pasqyrën e banjës. Filloni me një qëllim të vogël dhe realist. Pra, nëse plani juaj përfundimtar është të përdorni smartfonin tuaj gjithsej vetëm dy orë në ditë, një opsion i mirë për të filluar është të mos e kontrolloni telefonin tuaj për 15 minuta. Më pas mund të bëni shtesa 5-minutëshe teksa përmirësoheni në “zakonin” tuaj të ri të pakësimit të përdorimit të telefonit.
2. Vini re se çfarë e nxit përdorimin. Nëse kontrolloni telefonin tuaj kur jeni nervoz ose në situata të vështira shoqërore, zëvendësojeni

këtë tendencë me një alternativë realiste. Praktikoni ushtrime të frymëmarrjes së thellë teksa prisni në radhë në një Fast Food. Punoni me kujtesën tuaj duke u përpjekur të rikujtoni të gjitha llojet e këpucëve që njerëzit përreth jush kanë veshur pa i parë nga këmbët. Kërkoni për të tjerë që nuk janë duke përdorur telefonin dhe filloni një bisedë rreth mospërdorimit të telefonit. Mësohuni të toleroni mërzitjen.

3. Ndryshoni rutinën tuaj. Kjo mund të ndihmojë në rivendosjen e lëvizjeve automatike. Këshillat përfshijnë: Mos e përdorni telefonin tuaj si orë me zile. Vendose telefonin në dhomën tjetër. Çaktivizo njoftimet. Hiqni dorë nga ndjekja e njerëzve që vazhdimisht ju trokasin virtualisht mbi supe për vëmendje. Merrni një aplikacion për t’ju ndihmuar që t’i rezistoni tundimit për të hyrë në internet. Merrni një tjetër për të gjurmuar kohën tuaj në internet.

4. Tregoju të tjerëve. Ndarja e qëllimit tuaj iu mundëson miqve dhe kolegëve t’ju mbështesin dhe t’ju mbajnë të përgjegjshëm. Në rastin e qëllimit të përdorimit të reduktuar të telefonit inteligjent, thuajini ekipit tuaj mbështetës të ushtrojnë kontroll mbi tekstet e pakuptimta dhe memet e mërzitshme.

5. Prisni pengesa por jo dështim. Ju mund të rrëshqisni në zakonin e vjetër “të keq”, sepse është një zakon. Kjo është e pritshme. Por mos u dorëzoni. Motivimi është thelbësor për të ndryshuar një rutinë.

6. Zëvendësimi. Zëvendësoni përdorimin e medias me diçka po aq tërheqëse që nuk lidhet me zakonin tuaj. Nëse ju pëlqen të shikoni video pas videoje pas një dite të gjatë, atëherë përballojeni tundimin që të kaloni mbrëmjen në internet dhe në vend të kësaj planifikoni të bëni një shëtitje, të luani sport, të lidheni me miqtë ose të provoni një recetë të re. Ju mund të sfidoni shokun tuaj më të mire edhe duke lexuar një libër.

7. Shpërblejeni veten. Pasi të keni arritur qëllimin tuaj të parë të vogël, ofrojin vetes një shpërblim afatshkurtër. Shkarkoni një

këngë të re si zile. Merrni një meze të lehtë me miqtë. Braktisni punët tuaja më pak të preferuara.

10. 3 Anët pozitive të medias

Ne përdorim median sepse është kaq e mrekullueshme në shumë mënyra:

Ne lidhemi me familjen dhe miqtë në mediat sociale. Zbulojmë ide të reja në YouTube. Ne përfitojmë përditësimet në kohë të lajmeve falë faqeve të lajmeve në internet. Realiteti virtual dhe realiteti i shtuar po eksplorojnë mënyra dinamike për të treguar ngjarjet dhe për të na ndihmuar ta shohim jetën nga këndvështrimi i një personi tjetër. Videoja përfshirëse na vendos në një skenë dhe na lejon ta eksplorojmë atë në 360 gradë. Programet televizive janë më gjithëpërfshirëse dhe më energjike se sa kurrë më parë, duke nxitur mundësi për reflektim, mirëkuptim dhe, ndonjëherë, debate të nxehta rreth stileve të jetesës dhe vlerave. Media i ofron njerëzimit shumë burime dhe mundësi të pasura për të eksploruar se kush jemi dhe ku po shkojmë.

10. 4 Flluskat filtruese

Çfarë është një flluskë filtri dhe si mund ta shpërthejë atë? Postimet në mediat sociale përfaqësojnë këndvështrime të ndryshme, besime fetare dhe opinione politike, megjithatë ju zakonisht shihni vetëm këndvështrimin që përputhet me tuajin. Ju mund të fajësoni (ose falënderoni) flluskat e filtrit për këtë. Është thelbësore të jesh i vetëdijshëm për flluskat e filtrit për të mbajtur një pamje të ekuilibruar të botës dhe për të menduar në mënyrë kritike, kështu që le të shohim se çfarë është një flluskë filtri dhe si ta shpërthejmë atë. Çfarë është një flluskë filtri dhe si mund ta shpërthejë atë?

Përmbytja Çfarë është një filtër flluskë? Si funksionon një filtër flluskë? Shembuj të flluskave të filtrit Ndikimi i flluskave të filtrit Si të shmangni flluskat e filtrit Çfarë është një filtër flluskë? Përkufizimi i flluskës së filtrit. Një flluskë filtri është një fenomen kur opinionet, besimet dhe preferencat tuaja ndikojnë në informacionin që hasni në internet. Aktivisti i internetit Eli Pariser shpiku termin "flluska filtri" rreth vitit 2010. Ai vuri re se motorët e kërkimit, faqet e mediave sociale dhe platformat e tjera përdorin algoritme për të personalizuar dhe paraqitur përmbytjen bazuar në aktivitetin tuaj të mëparshëm, zakonisht duke filtruar përmbytjen që ofron pamje të kundërta ose opinione. Për shkak të flluskës së filtrit, ju më së shumti shihni postimet që përforcojnë bindjet tuaja. Përmbytja e larmishme që mund të sfidojë atë në të cilën ju besoni thjesht nuk është aty. Kjo është arsyeja pse flluska e filtrit anon informacionin që hasni në internet dhe mund të shtrembërojë perceptimin tuaj për realitetin. Këtu është fjalimi i Pariser-it në TED që shpjegon konceptin: Si funksionon një filtër flluskë? Motorët e kërkimit në internet dhe platformat e mediave sociale zakonisht ndjekin aktivitetin tuaj në sajtin e tyre dhe, me ndihmën e kukive të palëve të treta, edhe jashtë sajtit të tyre. Ata mund të regjistrohen: Postimet që shihni dhe ndërveproni me të. Koha që kaloni në çdo postim përpara se të vazhdoni. Vendndodhja juaj (bazuar në GPS ose adresën tuaj IP). Historia e kërkimeve dhe shfletimit tuaj në ueb. Faqet e internetit që vizitoni përpara se të vini në faqen e tyre. Faqet e internetit që vizitoni pasi largoheni nga faqja e tyre. Çdo gjë dhe gjithçka tjetër që bëni në faqen e tyre. Platformat e përdorin këtë informacion për të nxjerrë në pah shumë gjëra rreth jush – nga mosha dhe gjinia juaj deri te statusi dhe hobi i marrëdhënies suaj. Shtoni atë në informacionin që u jepni kompanive me dëshirë duke postuar, komentuar ose thjesht duke u regjistruar për shërbimin e tyre, dhe ju merrni një profil të personalizuar të veçantë. Kontrollimi

i asaj që Google di për ju është një shembull i shkëlqyer i kësaj. Pas mbledhjes së informacionit të mjaftueshëm, algoritmet bëjnë supozime për përmbajtjen që duhet të shihni më pas për të qëndruar më gjatë në platformë. Nëse ajo që shihni përputhet me bindjet tuaja, ndoshta do t'ju pëlqejë përmbajtja dhe do të qëndroni më gjatë në platformë. Nëse ajo që shihni bie ndesh me besimet tuaja, ju mund të largoheni dhe platforma humbet të ardhurat nga reklamat ose të dhënat. Sigurisht, platformat preferojnë më mirë opsionin e parë. Rezultati është një përvojë e izoluar në internet ku ju shihni vetëm informacionin që përforcon pikëpamjet tuaja, duke kufizuar aksesin në përmbajtje të ndryshme dhe duke kontribuar potencialisht në dezinformim. Burimet e informacionit nuk duhet të jenë të njëanshme - duhet të dëgjoni të dyja anët e tregimit. Etika e gazetarit, për shembull, u krijua për të treguar një pamje të paanshme dhe të plotë, por nuk ka asgjë nga kjo në internet nëse përfundoni në një flluskë filtri. Shembuj të flluskave të filtrit Rezultatet e kërkimit në ueb dhe burimet e mediave sociale janë shembujt më të zakonshëm të flluskave të filtrave në internet. Por flluska filtri tani ekzistojnë përtej këtyre platformave. Algoritmet diktojnë filmat dhe seritë e sugjeruara në sajtet e transmetimit, këngët në Spotify, videot në YouTube dhe madje edhe atë përmbajtje që shihni së pari në disa sajte lajmesh. Mund ta provoni vetë. Bëni një kërkim në internet ose shikoni një video në YouTube dhe kërkoni mikun tuaj të kërkojë gjërat e sakta. Rezultatet e tyre të kërkimit ose videot e sugjeruara nuk do të përputhen domosdoshmërisht me atë që keni përjetuar. Flluskat e filtrit janë edhe më të dukshme në platformat e mediave sociale. Edhe nëse ju pëlqejnë të njëjtat llogari dhe ndiqni të njëjtët njerëz, ju dhe shoku juaj mund të keni postime të ndryshme në burimet tuaja. Ndonjëherë nuk keni nevojë për ndihmë algoritmike. Mund të krijoni një flluskë për veten tuaj, p. sh., nëse lexoni burime lajmesh, dëgjoni podkaste

ose shikoni kanale televizive që paraqesin vetëm një këndvështrim. Në këtë rast, ju përfundoni në një flluskë epistemike pasi nuk është faji i algoritmeve se çfarë informacioni merrni për të konsumuar. Për më tepër, flluska të tilla mund të ekzistojnë jashtë linje. Rrethi juaj shoqëror mund të ndajë të njëjtat këndvështrime politike, interesa ose pikëpamje fetare, duke krijuar kështu një flluskë - nuk do të ekspozoheni ndaj këndvështrimeve të ndryshme dhe as nuk do të dini se si duket realiteti jashtë grupit të familjes dhe miqve tuaj.

Ndikimi i flluskave të filtrit Një flluskë filtri mund të ketë ndikime pozitive dhe negative, zakonisht në varësi të asaj që përbëhet nga flluska juaj e filtrit. Ndikimi pozitiv i flluskave të filtrit Filtrimi i informacionit bazuar në preferenca ekziston për një arsye - flluskat e filtrit kanë disa përfitime të qarta: Personalizimi. Përmbajtja e personalizuar mund të përmirësojë përvojën e përgjithshme të përdoruesit. Ka më shumë gjasa të gjeni informacione përkatëse dhe përmbajtje tërheqëse kur ato janë përshtatur bazuar në sjelljen tuaj të kaluar. Për shembull, nëse ju pëlqen gatimi dhe merrni kryesisht video me receta në TikTok, është një fitore e favorshme për ju dhe TikTok. Efikasiteti i përmirësuar. Përmbajtja e personalizuar gjithashtu mund t'ju ndihmojë të gjeni më shpejt atë që kërkon. Për shembull, kërkimi në Google mund t'ju tregojë lajme për qytetin ose shtetin tuaj edhe kur nuk e specifikoni atë në pyetjen e kërkimit. Angazhim i rritur. Nëse ju pëlqen përmbajtja në platformë, ka më shumë gjasa të vazhdoni ta përdorni atë në vend që të kaloni nëpër faqe ose të kërkonit alternativa. Përfitoni ju, rrethi juaj shoqëror dhe vetë platforma. Mbingarkesa e reduktuar e informacionit. Një flluskë filtri mund të ndihmojë në menaxhimin e sasisë dërmuese të informacionit në internet duke e ngushtuar përmbajtjen në atë që është më e rëndësishme dhe më e vlefshme për ju. Për shembull, nëse jeni adhures i xhazit, Spotify nuk do të sugjerojë ose të luajë

automatikusht muzikë metalike. Fuqizimi personal. Një flluskë filtri mund t'ju japë një ndjenjë kontrolli mbi përmbajtjen që shihni, pasi u jep përparësi temave që kanë më shumë rëndësi për ju. Ndikimi negativ i flluskave të filtrit Pavarësisht ndikimit pozitiv, një flluskë filtri mund të shtrembërojë mënyrën se si ne e shohim realitetin: Ekspozim i kufizuar ndaj perspektivave të ndryshme. Një flluskë filtri mund të krijojë dhoma jehone. Ju hasni vetëm në përmbajtje që përforcon besimet dhe opinionet tuaja, duke e bërë më sfiduese përfshirjen në biseda me njerëz me pikëpamje të kundërta. Mund të kontribuojë në mungesën e ndjeshmërisë dhe mirëkuptimit midis grupeve të ndryshme, duke çuar potencialisht në ndarje dhe polarizim shoqëror. Paragjykimet njohëse. Kur algoritmet krijojnë një flluskë filtri bazuar në të dhëna të meta ose supozime të njëanshme, ato mund të forcojnë paragjykimet ekzistuese dhe të çojnë në rezultate të padrejta ose diskriminuese. Një flluskë filtri gjithashtu mund të inkurajojë paragjykimin e konfirmimit, që është tendenca për të kërkuar dhe interpretuar informacionin në një mënyrë që konfirmon besimet para-ekzistuese. Mendimi kritik vuan dhe krijohet një paaftësi për të marrë në konsideratë pikëpamjet alternative. Mungesa e qetësisë. Një flluskë filtri kufizon mundësitë për të zbuluar përmbajtje të reja dhe të papritura, duke kufizuar kreativitetin dhe inovacionin. Propagandë dhe manipulim. Ndonjëherë, një flluskë filtri mund të manipulojë sjelljen ose opinionet tuaja duke promovuar përmbajtje që përputhet me një axhendë të caktuar. Skandali i Cambridge Analytica është shembulli më i famshëm i kësaj. Lajme të rreme dhe dezinformata. Një flluskë filtri mund të përshpejtojë përhapjen e lajmeve të rreme dhe dezinformatave. Njerëzit kanë më pak gjasa të ndeshen me informacione që sfidojnë bindjet e tyre (të rreme), duke çuar në të menduarit kritik të dëmtuar dhe një paaftësi për të dalluar informacionin e saktë dhe të pasaktë. Mund të ketë pasoja negative

për individët dhe shoqërinë në tërësi. Ekspozimi i reduktuar ndaj informacioneve të rëndësishme. Një flluskë filtri i jep përparësi përmbajtjes që është argëtuese ose e njohur mbi përmbajtjen që është e rëndësishme ose e rëndësishme. Ajo çon në mungesën e ekspozimit ndaj informacionit kritik, si lajmet e pakëndshme ose ngjarjet aktuale. Shqetësimet për privatësinë. Platformat mbledhin dhe analizojnë të dhënat tuaja për t'ju vendosur në një flluskë filtri. Ajo ngre shqetësime për privatësinë, veçanërisht kur nuk jeni në dijeni ose nuk pranoni përdorimin e të dhënave tuaja. Si të shmangni flluskat e filtrit Nëse vlerësoni të menduarit kritik dhe synoni për një kuptim më të ekuilibruar të botës, është thelbësore të jeni të vetëdijshëm për flluskat e filtrit dhe t'i shmangni ato.

Këtu janë disa masa proaktive që mund të merrni për të diversifikuar përvojat tuaja në internet dhe për të shpërthyer flluskën e filtrit nëse tashmë e gjeni veten në një të tillë. Kërkoni diversitetin e përmbajtjes Angazhohuni në kërkim dhe zbulim aktiv. Në vend që të mbështeteni në algoritme për t'ju paraqitur informacionin, kërkoni në mënyrë aktive informacion dhe zbuloni burime të reja të përmbajtjes: Vizitoni faqet e lajmeve që nuk anojnë drejt një spektri ideologjik ose politik. Ndiqui njerëzit dhe bashkohuni me grupe jashtë mjedisit tuaj të zakonshëm të informacionit. Kontrolloni burime nga përkatësi të ndryshme politike, kultura dhe vende. Mund të zgjerojë horizontet tuaja dhe t'ju ekspozojë ndaj ideve dhe këndvështrimeve të reja. Ju mund të përdorni burimet RSS për të menaxhuar gjithë atë diversitet të përmbajtjes. Furnizimet RSS ju lejojnë të abonoheni në burime të ndryshme informacioni dhe të merrni përditësime kur postohet përmbajtje e re. Mund t'ju ndihmojë të qëndroni të informuar pa u mbështetur në algoritme të personalizuara ose platforma të mediave sociale. Vlerësoni dhe kontrolloni faktet burimet tuaja Vlerësoni në mënyrë kritike

përmbajtjen. Mos e merrni si të mirëqenë gjithçka që lexoni, shikoni ose dëgjoni. Përmbajtja e verifikimit të fakteve, jini të vetëdijshëm për paragjykimet dhe perspektivat e burimeve të saj dhe merrni parasysh vlefshmërinë dhe besueshmërinë e informacionit.

KREU XI Integriteti dhe ceshtjet kryesore ne media

11.1 Cështjet kryesore me të cilat përballet gazetaria

Meera Selva, Shef Ekzekutiv i Internews Europe, zbërthen çështjet kryesore me të cilat përballet gazetaria në mbarë botën sot 9 tetor 2023 Meera Selva

E ardhmja e gazetarisë ka të bëjë me të ardhmen e bisedave publike. Si komunikojmë me njëri-tjetrin, si i aksesojmë informacionet që na nevojiten për të jetuar jetën tonë më të mirë dhe si e mbajmë fuqinë për llogari. Bisedat më të mira janë dialogët, ku njerëzit dëgjojnë njëri-tjetrin, u përgjigjen nevojave dhe preferencave të njëri-tjetrit dhe gjejnë një hapësirë të përbashkët për të zgjidhur problemet.

Media është një pjesë kyçe e kësaj bisede publike, pikërisht përse ata që kërkojnë të shtypin dialogët e hapur do të preferonin që hapësira publike të mbizotërohej nga monologët.

Internews ka punuar në këtë hapësirë për katër dekada, duke mbështetur gazetarët dhe ofruesit e informacionit në mbarë botën për të krijuar mjedise të shëndetshme informacioni që lehtësojnë vendimmarrjen e informuar. Dhe është e qartë se kjo punë është më e rëndësishme se kurrë.

Transformimi dixhital i mjediseve tona të informacionit, i cili na lejon të komunikojmë me shpejtësi dhe përtej kufijve, ka shumëfishuar mundësitë për biseda publike të llojit më të mirë.

Por i ka hapur dyert edhe forcave që e bëjnë më të vështirë të dëgjohen të gjithë zërat.

Për të qëndruar praktike dhe relevante, gazetaria duhet të njohë se si dhe ku po sulmohet dhe më pas të përshtatet.

Sfidat e para që solli dixhitalizimi në sektorin e medias ishin ato financiare. Kompanitë e teknologjisë, që mbanin grupe të mëdha të dhënash të detajuara të përdoruesve të tyre, përmbysën modelin tradicional të gazetarisë të financuar nga reklamat. Reklamuesit nga ana e tyre kuptuan se mediat nuk ishin më mënyra kryesore apo më efektive për të arritur klientët e mundshëm.

Krahas kësaj, liderët politikë kuptuan gjithashtu se mediat sociale ofronin mënyra për të komunikuar drejtpërdrejt me votuesit e tyre të mundshëm që anashkalonin mediat tradicionale. Kjo humbje e dyfishtë parash dhe ndikimi e ka lënë gazetarinë nën kërcënim.

Ai është shoqëruar nga një rritje e shpejtë dhe e madhe e dezinformatave që kanë shtrembëruar mjediset e informacionit në mbarë botën dhe kanë çuar në një hapësirë publike të thyer, të polarizuar, ku ka pak konsensus rreth fakteve.

Gazetaria duhet të shikojë qartë tani grupin e ri të sfidave me të cilat përballet dhe të gjejë mënyra për t'u përgjigjur në një mënyrë që siguron që njerëzit të kenë akses në informacionin që u nevojitet për

të marrë vendime të informuara. Këto janë pesë fusha ku Internews po punon me gazetarë dhe komunitete për të ndihmuar.

1. Pabarazitë në rritje

Një nga kërcënimet më të mëdha për gazetarinë vjen nga rënia e besimit në media. Kjo shpesh lidhet me një mosbesim të përgjithshëm ndaj institucioneve, duke nxitur rritjen e pabarazive që çojnë në një ndjenjë midis komuniteteve se ata në pushtet nuk kanë interesat e tyre më të mira në zemër, siç ilustron nga ky raport i Internews se si pabarazitë nxisin mosbesimin ndaj informacionit shëndetësor.

Organizatrat tradicionale të medias kanë qenë shpesh të ngadalta për ta trajtuar këtë në redaksitë e tyre për t'u siguruar që gazetarët dhe redaktorët të jenë vetë përfaqësues dhe të kuptojnë komunitetet që kërkojnë të arrijnë, por kjo po ndryshon. Daljet e reja dixhitale në veçanti mund të dalin nga komunitetet lokale dhe t'u përgjigjen nevojave të tyre, por ato mbështeten shumë në platformat teknologjike për të arritur audiencën e tyre dhe kjo mbështetje shpesh i bën ata të prekshëm ndaj ndryshimeve në strategji dhe algoritme.

2. Ndryshimi i teknologjive

Kompanitë e platformës kanë dominuar ekosistemin e lajmeve në dekadat e fundit, por edhe pse politikëbërësit dhe organizatat e lajmeve përballen me ndryshimet që ata kanë futur në mjediset e lajmeve, vetë kompanitë po ndryshojnë. Jo vetëm me emër, nga Facebook te Meta dhe Twitter te X, por duke u larguar nga lajmet dhe nga partnerët e shoqërisë civile që kishin punuar me ta për

përgjigjet ndaj dezinformatave. Ky mosangazhim vjen pikërisht pasi Inteligjenca Artificiale, duke përfshirë AI gjeneruese si Chat GPT, po ndryshon normat mbi atë se çfarë dhe kush gjeneron përmbajtje në internet.

3. Ndryshimi i klimës

Çështja e ndryshimeve klimatike përbën gjithashtu një nga kërcënimet më të mëdha për gazetarinë dhe teston aftësinë e saj për të mbuluar një histori globale, komplekse, shumëplanëshe gjatë një periudhe prej dekadash në një mënyrë që e mban audiencën të interesuar, të angazhuar dhe të fuqizuar.

Ndryshimet klimatike godasin rëndë komunitetet tashmë të marginalizuara dhe këto janë ato që duhet urgjentisht të përshtaten me mjediset e tyre në ndryshim. Hulumtimet tashmë tregojnë se njerëzit shpesh përballen me barriera informative, duke u munguar informacioni përkatës dhe i aksesueshëm që u nevojitet për të marrë vendime të informuara. Gazetaria duhet të përshtatet me këto nevoja dhe të ndryshojë të gjithë mënyrën e saj të funksionimit për të siguruar që historia e klimës të mbulohet në mënyrë efektive dhe me urgjencën që i nevojitet.

Rrjeti i Gazetarisë së Tokës mbështet gazetarët në mbarë botën në përballimin e këtyre sfidave dhe siguron që zëri i atyre që mbulojnë komunitetet më të marginalizuara të dëgjohet.

4. Dezinformim

Dezinformimi vjen në shumë forma, nga thashethemet e përhapura në WhatsApp tek propaganda .

Informacioni i aksesueshëm, i saktë dhe i rëndësishëm është mbrojtja e parë kundër ndikimit malinj.

Çdo komunitet ka nevojë për media të pavarura të lulëzuara për të ofruar informacion të besueshëm, në mënyrë që qytetarët të mund të marrin vendime të informuara për jetën e tyre. Qytetarët duhet të fuqizohen për të kërkuar informacionin që u nevojitet, të kenë aftësitë për të ndarë informacionin e mirë nga i keqi dhe të kenë aftësinë për të shtuar zërin e tyre dhe për të ngritur shqetësimet e tyre.

Internews e kupton informacionin e dëmshëm si një problem ekosistemik. Ne besojmë se ekosistemet e forta dhe elastike të informacionit janë mbrojtja jonë më e mirë kundër kërcënimeve të ndryshme të lidhura me informacionin. Lexoni më shumë rreth Kornizës së Internews për Integritetin e Informacionit dhe qëndrueshmërinë e komunitetit dhe modelin tonë formues të ekosistemit të informacionit.

Mosbesimi i nxitur nga pabarazia: ndikimet e tij në menaxhimin informatik dhe reagimin shëndetësor dhe çfarë të bëni për të6 tetor 2023

“Pa fakte, nuk mund të kesh të vërtetën. Pa të vërtetën, nuk mund të kesh besim. Pa të tre, ne nuk kemi realitet të përbashkët dhe demokracia siç e njohim - dhe të gjitha përpjekjet kuptimplota njerëzore - kanë vdekur.

11.2 Integritetit gazetaresk në epokën dixhitale

10 korrik 2024

Me akses të gjerë në gjithçka, nga podkastet dhe blogjet tek aplikacionet video dhe mediat sociale si burime të mundshme

lajmesh, gazetaria në epokën dixhitale është gjithnjë e më komplekse. Kjo është arsyeja pse tani, më shumë se kurrë, integriteti gazetaresk është kritik.

Pavarësisht nëse jeni një gazetar profesionist aspirues ose dëshironi të mësoni se si të bëheni një konsumator më i informuar i lajmeve në internet, rritja e arsimimit tuaj mediatik është një mjet i rëndësishëm për parandalimin e përhapjes së dezinformatave.

Ky artikull eksploron atë që përfshin integritetin gazetaresk, detajon sfidat e shumta të ruajtjes së tij dhe ofron strategji që mbështesin drejtësinë, saktësinë dhe të vërtetën në raportim.

Kuptimi i integritetit gazetaresk

Qëllimi kryesor i gazetarisë është t'i sigurojë publikut informacion për t'i ndihmuar ata të marrin vendime të informuara për jetën, komunitetet, shoqëritë dhe qeveritë e tyre. Si i tillë, është jetike që ky informacion të jetë i saktë dhe i paanshëm, ku hyn edhe etika e medias.

Në një klimë ku gjysma e popullsisë së Gjeneratës Z në Shtetet e Bashkuara përdor mediat sociale si burimin kryesor të lajmeve të përditshme, etika në gazetari është thelbësore për të kundërshtuar përhapjen e informacionit të rremë.

Integriteti gazetaresk ndihmon që gazetarët profesionistë të respektojnë një kod etike dhe të kryejnë raportime të bazuara në fakte nga një vend drejtësie, paanshmërie dhe transparence.

Pa integritet gazetaresk, shkrimtarët dhe transmetuesit e lajmeve mund të blihen, të ndikohen ose të ndikohen nga njerëz, organizata

ose interesa politike partiake që komprometojnë historitë e tyre. Mungesa e integritetit çon gjithashtu në mosbesimin e publikut në median e lajmeve, i cili është në nivelin më të lartë të të gjitha kohërave.

Në fakt, sipas një studimi të vitit 2022 nga Gallup dhe Fondacioni Knight, 55% e amerikanëve besojnë se ka paragjykime të rëndësishme politike në mbulimin e lajmeve, nga 45% në 2017.

Kodi i Etikës

Sipas Shoqatës së Gazetarëve Profesionistë, gazetaria etike kërkon të sigurojë shkëmbimin e lirë të informacionit të drejtë, të saktë dhe gjithëpërfshirës.

Shoqëria krijoi katër parime si pjesë e një kodi etik për të gjithë gazetarët profesionistë:

Kërkoni të vërtetën dhe raportoni atë. Kjo përfshin kontrollimin e fakteve, priorizimin e saktësisë mbi shpejtësinë, ofrimin e kontekstit, shmangien e stereotipeve dhe shtrembërimeve, identifikimin e qartë të burimeve dhe promovimin e shkëmbimit të hapur të ideve.

Minimizoni dëmin. Kjo përfshin shfaqjen e dhembshurisë për burimet dhe subjektet e lajmeve, marrjen parasysh të dallimeve kulturore në qasje, mbrojtjen e privatësisë së individëve dhe balancimin e së drejtës së publikut për të ditur me pasojat e publikimit, ligjore dhe të tjera.

Veproni në mënyrë të pavarur. Kjo përfshin shmangien e konflikteve të interesit dhe korrupsionit, refuzimin e dhuratave, tarifave ose trajtimit të veçantë që komprometojnë paanshmërinë

dhe mohimin e trajtimit të favorizuar ndaj reklamuesve, donatorëve ose interesave politike që kërkojnë të ndikojnë në mbulim.

Jini të përgjegjshëm dhe transparent. Kjo kërkon marrjen e përgjegjësisë për punën e dikujt, korrigjimin e gabimeve, të qenit i hapur ndaj kritikave gazetareske dhe ekspozimin e sjelljeve joetike në media.

Si ndikon teknologjia në integritetin gazetaresk

Interneti ka pasur një ndikim të rëndësishëm në gazetari duke prishur mjetet tradicionale të shpërndarjes së lajmeve dhe duke krijuar një model mediatik më të decentralizuar.

Për shembull, sipas studimit të Gallup dhe Fondacionit Knight 2022, 58% e amerikanëve i marrin lajmet e tyre në internet, 31% përmes televizionit, 7% me radio dhe 3% përmes gazetave ose revistave të shtypura.

Rritja e gazetarisë qytetare

Gazetaria qytetare është raportimi i lajmeve dhe informacioneve të tjera nga njerëz që nuk janë gazetarë profesionistë ose të lidhur me një organizatë mediatike. Në ciklin e lajmeve 24/7, kushdo që ka një smartphone dhe akses në internet mund të raportojë për ngjarjet në kohë reale në mediat sociale, podkaste dhe platforma të tjera dixhitale si Wikipedia.

Raportimi i dëshmitarëve okularë nga publiku mund të ofrojë perspektiva të menjëhershme për gjithçka, nga fatkeqësitë natyrore dhe protestat politike deri te brutaliteti i policisë ose abuzimet e tjera të të drejtave të njeriut. Ky lloj transmetimi mund të plotësojë format tradicionale të gazetarisë. Megjithatë, lindin probleme kur videot modifikohen për të hequr kontekstin ose nëse përmbajtja përfshin tituj ose tituj mashtrues.

Gazetaria qytetare mund të ndihmojë gjithashtu në mbylljen e hendekut në raportimin e historive lokale që nxjerrin në pah çështjet e komunitetit që zakonisht nuk mbulohen nga mediat kryesore. Kur bëhen në mënyrë etike, bashkëpunimet mes publikut dhe gazetarëve profesionistë mund të ndihmojnë në sigurimin e mbulimit më të plotë dhe gjithëpërfshirës të lajmeve.

Demokratizimi i shpërndarjes së lajmeve

Rritja e gazetarisë qytetare ka çuar padyshim në një demokratizim të shpërndarjes së medias duke fuqizuar individët për të ndarë përvojat e tyre të drejtpërdrejta dhe për të ngritur zëra të ndryshëm dhe të nënpërfaqësuar ndryshe.

Një tjetër rezultat pozitiv i këtij fenomeni është se korporatat e mëdha mediatike mund të jenë më të detyruara të raportojnë për historitë që janë në të.

11.3 Çështjet e korrupsionit në media

Dëshmia se mediat janë të korruptuara do të kërkohej në disa nivele. Së pari do të tregojmë pse mediat nuk mund t'i shërbejnë interesit publik, edhe pse kjo misioni përbën kuadrin e punës gazetareske. Në hapin tjetër, ne do ta tregojmë atë është burimi mbizotërues i të ardhurave mediatike (reklamat) që pengon median industria nga “demokratizimi nga brenda”. Në këtë kuadër do të përkushtojmë vëmendje e veçantë për situatën e gazetarëve, praktikat mbizotëruese gazetareske dhe ato(pa)aftësia për të reflektuar në mënyrë kritike mbi sjelljen e tyre. Së fundi, ne do të tërheqim vëmendjen përproblemi i humbjes së besimit në institucionet qeveritare (mosbesimi si pasojë e shoqërisë pritshmëri

më të larta të standardeve demokratike) dhe tregojnë se kërkesat për një transparencë radikale të funksionimit institucional duhet të shoqërohen me mekanizmat e demokracisë pragmatiste, pra demokracinë e orientuar drejt zgjidhjes së përbashkët të problemeve. Në këtë procesi, roli parësor i medias është të përcaktojë dhe interpretojë disa-koncepte që shtrihen përtej interpretimeve ekzistuese të proceseve shoqërore.

Duhet të theksojmë edhe disa korniza të tjera analitike. Edhe pse analiza mbulon vendet që janë brenda politikës (dhe diskursit akademik të udhëhequr politikisht) të referuara si “vendet në tranzicion” ose vende post-socialiste dhe postkomuniste, ajo është e qartë se problemet e diskutuara janë karakteristike për të gjitha vendet.

Integriteti në kornizë në përputhje me standardet e be-së (diskursi mbizotërues i "përqasjes më pranë be-së" ka qenë argumenti kryesor në miratimin e ligjeve). Edhe pse shumica e këtyre vendeve tashmë kishin një ose një tjetër lloj sistemi juridik dhe megjithëse mediat e tyre nuk funksiononin në “vakum ligjor”, ndryshimi i sistemit politik nxiti një adoptim të paflektuar të disa standardeve ligjore që thjesht u transportuan nga vende të tjera pa diskutim apo një debat më të gjerë publik. Përveç mungesës së vullnetit politik, kjo është arsyeja kryesore pse ky legjislacion nuk është zbatuar në praktikë.

Një nga veçoritë e sistemeve mediatike të mbuluara nga kjo analizë është rezultati i donacioneve. Donacionet mundësuan zhvillimin e sistemeve mediatike paralele (të krijuara artificialisht), të cilat, në afat të gjatë, kur fluksi i parave të donatorëve ndalet.

11.4 Pavarësia editoriale e mediave

Pavarësia editoriale si koncept ligjor dhe gazetaresk Përkufizimet e pavarësisë editoriale përgjithësisht përqendrohen në aftësinë për të

ushtruar kontroll mbi prodhimin, publikimin dhe shpërndarjen e përmbajtjes pa ndikime të jashtme dhe në përputhje me vlerat editoriale të një organi të veçantë lajmesh (Brogi et al. , 2020; Jagland, 2017; Karppinen & Moe, 2016). Hulumtimi thjesht përshkruet në studimet e gazetarisë ka identifikuar një shumëllojshmëri të gjerë ndikimesh të tilla, shpesh duke eksploruar se si profesionistët e medias e perceptojnë pavarësinë e tyre. Këto përfshijnë presionet komerciale dhe politike që janë gjithashtu shtyllat kryesore në diskutimet e politikave mediatike, si dhe ndikimin e burimeve, rutinave të medias dhe qëndrimeve të vetë gazetarëve (Reich & Hanitzsch, 2013). Kjo qasje e hapur ndaj pavarësisë bëri gjithashtu të mundur përfshirjen e shpejtë të ndikimeve që lidhen me automatizimin e vendimmarrjes editoriale. Studimet e gazetarisë që hulumtojnë këto ndikime nxiten nga nocioni se vlerat editoriale janë të ngulitura në algoritme, për shembull përmes zgjedhjeve se cilat të dhëna përdorin, cilat metrika të performancës synojnë të arrijnë dhe si janë krijuar për ta bërë këtë. Gazetarët dhe redaktorët nuk janë të vetmet palë që ndikojnë në këto zgjedhje, pasi shpesh atyre u mungojnë aftësitë dhe burimet e nevojshme për të zhvilluar teknologjinë e përdorur për të automatizuar vendimmarrjen editoriale. Hulumtimi algoritmik i pavarësisë editoriale eksploron kështu se si kontrolli i gazetarëve dhe redaktorëve mbi prodhimin, publikimin ose shpërndarjen e përmbajtjes ndikohet nga algoritmet dhe aktorët si inxhinierët, departamentet e marketingut, ofruesit e të dhënave dhe kompanitë e jashtme të softuerit që ndikojnë në zhvillimin e këtyre algoritmeve dhe përdorur (Bodó, 2019; Zamith, 2018). Roli i rëndësishëm i palëve të treta në vendimmarrjen e automatizuar editoriale ka ringjallur një diskutim të vjetër mbi kuptimin e pavarësisë editoriale. Ky diskutim sillet rreth argumentit se është e vështirë të imagjinohet një sistem mediatik, i automatizuar ose jo, që nuk ndikohet nga

forcat e jashtme. Për sa kohë që media mbështetet te reklamuesit ose audienca për të paguar për gazetarinë, për shembull, ajo do të jetë subjekt i presioneve të tregut. As nuk është domosdoshmërisht negative që media të ndikohet nga mjedisi i saj. Argumenti i Schudson se një sistem mediatik që është i paprekshëm ndaj presionit të jashtëm do të izolohej nga shoqëria ka rezultuar veçanërisht me ndikim (Schudson, 2005). Pashmangshmëria dhe dëshirueshmëria e mundshme e ndikimeve të jashtme në media do të thotë që përpjekjet për të ngulitur kuptimin e pavarësisë editoriale përfundojnë shpejt në pyetjen se kush duhet të jetë në gjendje të ndikojë në media dhe për çfarë qëllime (Ananny, 2018; Bennett & Strange, 2015; Karppinen & Moe, 2016). Edhe pse rrallë diskutohet në mënyrë eksplicite në këto terma, ideja që gazetaria nuk duhet të jetë plotësisht e pavarur është futur në ligjin e medias, i cili kërkon që shteti të kufizojë pavarësinë e medias kur është e nevojshme për të mbrojtur interesat e shoqërisë dhe individëve të tjerë. Diskutimet e politikave mbi pavarësinë editoriale fokusohen në pyetjen vijuese: deri në çfarë mase media duhet të jetë e pavarur nga shteti dhe aktorët e tjerë dhe çfarë detyrimesh kanë shtetet për të siguruar një pavarësi të tillë? Në këtë kontekst, arti. 10 KEDNJ së pari u siguron individëve një të drejtë subjektive kundër ndërhyrjes së shtetit. Kështu, shtetit i ndalohet të ndërhyjë në të drejtën e medias për të dhënë informacion, përveç rasteve kur këto ndërhyrje mund të tregohen të nevojshme në një shoqëri demokratike. Kjo është forma klasike e lirisë së medias dhe e pengon shtetin që (për shembull) të ushtrojë presion ndaj medias për të mos shprehur një pikëpamje të caktuar politike, duke përfshirë mjetet financiare ose organizative (Bennett & Strange, 2015). Në të njëjtën kohë, art. 10 KEDNJ vendos një detyrim pozitiv për shtetet për të ndërmarrë veprime për të krijuar një mjedis të favorshëm në të cilin gazetarët dhe organizatat e medias mund të ushtrojnë në mënyrë efektive të drejtën

e tyre për shprehje të lirë (Oster, 2015). Kjo kërkon që shtetet të ndërmarrin veprime në sferën ndërmjet individëve. Në një numër të kufizuar rastesh, GJEDNJ-ja ka njohur të drejtën e gazetarëve individualë për të thirrur të drejtat e tyre të lirisë së shprehjes në një mosmarrëveshje me punëdhënësin e tyre (Fräsilä dhe Ciocîrlan kundër Rumanisë, 2012, para. 62; Wojtas-Kaletka kundër Polonisë, 2009, paragrafët 42–52). Në përgjithësi, GJEDNJ thekson detyrimin e shteteve për të vendosur kushtet për një sistem mediatik pluralist. Në këtë kontekst, GJEDNJ-ja gjithashtu ka argumentuar vazhdimisht se shtetet anëtare duhet të parandalojnë grupet nga marrja e një pozicioni dominues që do t'i lejonte ata të kufizonin lirinë editoriale të medias (Arena et al. , 2016). CoE ka zgjeruar më tej mënyrën se si detyrimet pozitive të shteteve për të vendosur kushtet e nevojshme për një media të pavarur mund të funksionalizohen në një sistem të medias dixhitale, për shembull nëpërmjet modeleve të financimit, subvencioneve për shtypin ose trajnimit të aftësive dixhitale (CoE, 2019; Parlamenti Evropian, 2018). Edhe në rastet kur programet e RTSH-së janë bashkëprodhime, apo prodhime të palëve të treta (buxheti i shtetit, sponsorët), RTSH duhet të ruajë pavarësinë e saj editoriale në përgatitjen e këtyre programeve sipas ligjit

Në ligjin për radion dhe televizionin public privat, ndër të tjera theksohet:

Pavarësia nga sponsorizuesi

Në përmbajtjen dhe kohën e programeve të sponsorizuara, sponsorizuesi nuk lejohet të ndërhyjë në asnjë rast për të ndikuar në përgjegjësinë dhe pavarësinë redaktoriale të emisionit të sponsorizuar. Mediat duhet të jenë të pavarura nga personat që i sponsorizojnë, që rendomtë ndodh që mediat janë të ndikuara nga personat që i sponsorizojnë.

11.5 Udhëzuesi Standard i Marrëdhënieve të Gjykatave me Publikun dhe Median

Këshilli i Lartë Gjyqësor në Mbledhjen Plenare të datës 06. 12. 2023, në përmbushje të detyrimeve të tij ligjore, miratoi Udhëzuesin Standard të Marrëdhënieve të Gjykatave me Publikun dhe Median, i cili synon rritjen e transparencës, besimit të publikut dhe të kuptueshmërisë nga publiku dhe media, të veprimtarisë gjyqësore nëpërmjet standardizimit të marrëdhënies së gjykatës me publikun dhe median.

Ky akt i rëndësishëm u hartua nga grupi i punës i ngritur nga Këshilli i Lartë Gjyqësor, me mbështetjen e projekteve të asistencës teknike, si ai i zbatuar nga Instituti i Menaxhimit Lindje-Perëndim (EWMI) i financuar nga INL, Forcimi i Cilësisë dhe Efikasitetit të Drejtësisë në Shqipëri (SEJ IV), si dhe nga INFOÇIP me mbështetjen e veçantë të Ambasadës Holandeze në Shqipëri.

Udhëzuesi i është nënshtruar procesit të konsultimit publik me gjyqtarët e medias, gazetarët, Komisionerin për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, si dhe me organizatat e shoqërisë civile, të cilat ushtrojnë veprimtarinë e tyre në fushën e drejtësisë.

Këshilli i Lartë Gjyqësor mbetet i angazhuar maksimalisht për rritjen e transparencës së gjykatave dhe forcimin e marrëdhënieve me median, me qëllim rritjen e besimit të publikut te drejtësia

11.6 Agjencisë për Media dhe Informim

Misioni i Agjencisë për Media dhe Informim është të sigurojë transparencën në lidhje me të gjitha politikat, projektet dhe aktivitetet e Qeverisë Shqiptare, si dhe institucioneve publike në varësi të saj.

Agjencia për Media dhe Informim ka gjithashtu për mision, t'i komunikojë në mënyrë transparente, medias dhe publikut, qëllimin, objektivat, risitë apo problematikat që zgjidhen nëpërmjet akteve të Këshillit të Ministrave dhe të akteve të tjera të ministrave dhe çdo institucioni të administratës shtetërore.

Qëllimi:

Agjencia për Media dhe Informim ka për qëllim t'i shërbejë nevojave të publikut, medias dhe qeverisë, duke iu përgjigjur në kohë interesit të tyre për informim.

Për këtë qëllim, Agjencia garanton informimin e publikut mbi punën e qeverisë përmes të gjitha mjeteve të komunikimit masiv, si dhe të medias përmes organizimit të aktiviteteve informuese, konferencave për shtyp dhe çdo event të institucioneve publike.

Gjithashtu, Agjencia informon Këshillin e Ministrave mbi lajmet, debatet publike, çështjet me interes publik të paraqitura në median vendëse dhe të huaj, si dhe organizon punën për të përgatitur qëndrimet dhe sondazhet qeveritare mbi çështjet me interes publik.

Agjencia për Media dhe Informim është themeluar në përputhje me përcaktimet e bëra në vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 512 datë 18.09.2021, "Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e Agjencisë për Media dhe Informim".

.i) Vlerëson, përmbledh dhe përditëson informacionin që do të publikohet në lidhje me punët e Këshillit të Ministrave dhe administratës shtetërore në varësi të tij, si dhe çështjet me interes publik;

j) Organizon takimet periodike me mediat të zëdhënësit të Këshillit të Ministrave, zëdhënësve të ministrave sipas fushave të tyre, të personave përgjegjës në institucionet e tjera të administratës shtetërore, si dhe organizon dhe mban konferencat për shtyp gjatë të cilave u jepet përgjigje pyetjeve të gazetarëve mbi zhvillimet e fundit politike. Përgjegjësi për shtypin në zyrën e zëdhënësit të Këshillit të Ministrave është pika e parë e komunikimit me gazetarët, sipas parashikimeve të rregullores së Agjensisë.

k) Nxjerr njoftime për shtyp të lëshuara nga Kryeministri apo nga ministrat, drejtuesit e tjerë të institucioneve të administratës shtetërore;

l) Mban një faqe interneti dhe apo kanale komunikimi të dedikuar për profesionistët e medias dhe publikun, duke ofruar lajme, materiale shpresë dhe dokumente mbi politikat e qeverisë apo institucioneve publike, si dhe ofron informacion aktual, informacione shpjeguese dhe dokumente origjinale mbi politikat e qeverisë për publikun e gjerë;

ll) Harton, boton dhe shpërndan broshura, manuale këshilluese/informuese, materiale audio/vizuale dhe çdo material tjetër të disponueshëm falas për publikun edhe në internet;

m) Siguron edukimin qytetar me punën e Këshillit të Ministrave dhe të administratës shtetërore në varësi të tij, si dhe organizon një program periodik të vizitave në godinat e institucioneve publike me intinerar dhe program të aksesueshëm për qytetarët dhe në veçanti për fëmijët/të rinjtë/shkollat;

n) Siguron përgjigje për shkresat dhe kërkesat për informacion në lidhje me çështjet e informimit dhe komunikimit mediatik apo çështje të tjera në fushën e saj të përgjegjësisë;

nj) Organizon, koordinon, drejton fushatat e informimit publik në lidhje me çështjet e fushës së përgjegjësisë të ministrive dhe institucioneve të tjera të administratës shtetërore;

o) Në bashkëpunim me Drejtorinë e Shërbimeve Qeveritare, Protokollin e Shtetit apo strukturat përgjegjëse organizon, koordinon, drejton eventet jubilarë me rëndësi shtetërore;

p) Siguron transmetimin e drejtpërdrejtë të aktiviteteve të Kryeministrit, Zëvendëskryeministrit apo ministrave ose çdo aktivitet të përcaktuar nga drejtori i Përgjithshëm;

q) Nënshkruan protokolle bashkëpunimi me Radiotelevizionin Shqiptar, Agjencinë Telegrafike Shqiptare apo çdo institucion tjetër publik apo privat në funksion të realizimit të misionit të saj;

r) Kryen çdo detyrë tjetër të caktuar nga Kryeministri apo Këshilli i Ministrave.

11. Rregullorja që përcakton metodat e brendshme të punës, përfshirë komunikimin me Kryeministrinë, ministrinë dhe institucionet e tjera të administratës shtetërore, dhe sjelljen e personelit të agjencisë miratohet nga Kryeministri, me propozimin e drejtorit të Përgjithshëm.

12. Agjencia ka stemën, logon dhe vulën e saj zyrtare. Stema e Agjencisë përbëhet nga stema e Republikës së Shqipërisë me

shënimet “Republika e Shqipërisë, Kryeministria, Agjencia për Media dhe Informim”, në përputhje me përcaktimet e vendimit të Këshillit të Ministrave për mënyrën e përdorimit të stemës së Republikës së Shqipërisë.

13. Vula e agjencisë ka formën dhe elementet e përcaktuara në vendimin e Këshillit të Ministrave për rregullat e prodhimit, administrimit, kontrollit dhe ruajtjes së vulave zyrtare. Vula prodhohet, administrohet dhe ruhet në përputhje me legjislacionin në fuqi.

11.6 Unionit të Gazetarëve Shqiptarë

Qëllimi i Unionit të Gazetarëve Shqiptarë është mbrojtja e të drejtave të gazetarëve. Në përmbushje të qëllimit të saj, shoqata ka si synime dhe prioritetë të punës së saj:

- Monitorimin e vazhdueshëm të tregut të punës në sektorin e mediave.
- Monitorimin e kushteve social-ekonomike dhe implementimin e specifikave përkatëse në kontratat kolektive apo dhe individuale mes punëdhënësve dhe punëmarrësve.
- Negocime të herëpashershme me të tretët për realizimin e përmbushjes së detyrimeve përkatëse mes palëve respektive.
- Përfaqësimin në nivel institucional përpara subjekteve shtetërore dhe atyre private, në mbrojtje të të drejtave të gazetarëve.
- Kryerjen e aktiviteteve në nivel kombëtar apo rajonal për të sensibilizuar komunitetin në tërësi dhe atë të gazetarëve në veçanti.

- Monitorimin e vazhdueshëm të tregut të punës në sektorin e mediave.
- Monitorimin e kushteve social-ekonomike dhe implementimin e specifikave përkatëse në kontratat kolektive apo dhe individuale mes punëdhënësve dhe punëmarrësve.
- Negocime të herëpashershme me të tretët për realizimin e përmbushjes së detyrimeve përkatëse mes palëve respektive.
- Përfaqësimin në nivel institucional përpara subjekteve shtetërore dhe atyre private, në mbrojtje të të drejtave të gazetarëve.
- Kryerjen e aktiviteteve në nivel kombëtar apo rajonal për të sensibilizuar komunitetin në tërësi dhe atë të gazetarëve në veçanti.

Qëllimi i Unionit të Gazetarëve Shqiptarë është mbrojtja e të drejtave të gazetarëve. Në përmbushje të qëllimit të saj, shoqata ka si synime dhe prioritete të punës së saj:

- Monitorimin e vazhdueshëm të tregut të punës në sektorin e mediave.
- Monitorimin e kushteve social-ekonomike dhe implementimin e specifikave përkatëse në kontratat kolektive apo dhe individuale mes punëdhënësve dhe punëmarrësve.
- Negocime të herëpashershme me të tretët për realizimin e përmbushjes së detyrimeve përkatëse mes palëve respektive.
- Përfaqësimin në nivel institucional përpara subjekteve shtetërore dhe atyre private, në mbrojtje të të drejtave të gazetarëve.
- Kryerjen e aktiviteteve në nivel kombëtar apo rajonal për të sensibilizuar komunitetin në tërësi dhe atë të gazetarëve në veçanti.

11.7 Rezultatet e të anketuarve për imazhin që ka krijuar media te publiku shqiptar

Në sondazhin e ndërmarrë nga ISHM, krijimi i një panorame rreth imazhit të medias tek publiku, është realizuar duke u fokusuar në terma të tillë të imazhit si niveli i përmbushjes së misionit publik nga ana e medias, niveli i lirisë, shkalla e pavarësisë nga politika dhe nga interesat e biznesit, ndikimi në luftën kundër korrupsionit, ekspozimi i vetë mediave ndaj korrupsionit, etj. Siç rezulton edhe nga analiza e rezultateve të sondazhit, publiku shqiptar në shumicën dërrmuese, vlerëson se mediat kanë një rëndësi të madhe për demokracinë e një vendi. Rreth 70% e të anketuarve i konsiderojnë mediat si shumë të rëndësishme apo maksimalisht të rëndësishme për nivelin demokratik të një shoqërie. Ndërkohë rreth një e katërta e të anketuarve janë më pak optimistë dhe shprehen se mediat janë disi të rëndësishme për demokracinë, kurse vetëm një pjesë e vogël e publikut shqiptar është skeptik ndaj rolit të medias në raport me demokracinë. Edhe pse i njeh medias një rol shumë të rëndësishëm në raport me demokracinë, publiku shqiptar është më i rezervuar kur pyetet se sa i kanë shërbyer në përgjithësi mediat e lajmeve demokracisë dhe interesit publik në Shqipëri. Rreth gjysma e të anketuarve Në të njëjtën linjë me vlerësimet e disa prej raporteve më të rëndësishme ndërkombëtare, publiku shqiptar vlerëson se mediat në Shqipëri janë pjesërisht të lira. Siç shihet edhe në grafikën emëposhtme, numri më i madh i të anketuarve (48.3%) shprehen se mediat në Shqipëri janë disi të lira. Por në një numër të konsiderueshëm, janë edhe ata që shprehen se mediat shqiptare janë paktë lira (29.9%) dhe aspak të lira (15.4%).

Kategoria	Pak	Disi	Shumë	Maksimalisht	Sa i kanë shërbyer në përgjithësi
3.6%	22.3%	48.6%	23.4%	2.1%	0.0%
10.0%	20.0%	30.0%	40.0%	50.0%	60.0%

mediat e lajmeve demokracisë dhe interesit publik në Shqipëri
 15.4% 29.9% 48.3% 6.4% 0.1% 0.0% 10.0% 20.0% 30.0% 40.0%
 50.0% 60.0% Aspak Pak Disi Shumë Maksimalisht Sipas njohjes
 apo perceptimit tuaj, sa të lira janë mediat në Shqipëri Edhe pse i
 njeh medias një rol shumë të rëndësishëm në raport me
 demokracinë, publiku shqiptar është më i rezervuar kur pyetet se sa
 i kanë shërbyer në përgjithësi mediat e lajmeve demokracisë dhe
 interesit publik në Shqipëri. Rreth gjysma e të anketuarve (48.6%)
 shprehen se mediat i kanë shërbyer disi demokracisë dhe interesit
 publik. Kështu, për këtë aspekt, mbizotëron vlerësimi mesatar,
 përkundër vlerësimit minimal apo në një shkallë të madhe që zënë
 secili rreth një të katërtat e të anketuarve. Në të njëjtën linjë me
 vlerësimet e disa prej raporteve më të rëndësishme ndërkombëtare,
 publiku shqiptar vlerëson se mediat në Shqipëri janë pjesërisht të
 lira. Siç shihet edhe në grafikën e mëposhtme, numri më i madh i të
 anketuarve (48.3%) shprehen se mediat në Shqipëri janë disi të lira.
 Por në një numër të konsiderueshëm, janë edhe ata që shprehen se
 mediat shqiptare janë pak të lira (29.9%) dhe aspak të lira (15.4%).
 3.6% 22.3% 48.6% 23.4% 2.1% 0.0% 10.0% 20.0% 30.0% 40.0%
 50.0% 60.0% Aspak Pak Disi Shumë Maksimalisht Sa i kanë
 shërbyer në përgjithësi mediat e lajmeve demokracisë dhe interesit
 publik në Shqipëri 15.4% 29.9% 48.3% 6.4% 0.1% 0.0% 10.0%
 20.0% 30.0% 40.0% 50.0% 60.0% Aspak Pak Disi Shumë
 Maksimalisht Sipas njohjes apo perceptimit tuaj, sa të lira janë
 mediat në Shqipëri 3 Në të njëjtën linjë me vlerësimet e disa prej
 raporteve më të rëndësishme ndërkombëtare, publiku shqiptar
 vlerëson se mediat në Shqipëri janë pjesërisht të lira. Siç shihet edhe
 në grafikën e mëposhtme, numri më i madh i të anketuarve (48.3%)
 shprehen se mediat në Shqipëri janë disi të lira. Por në një numër të

konsiderueshëm, janë edhe ata që shprehen se mediat shqiptare janë pak të lira (29.9%) dhe aspak të lira (15.4%)

Kësisoj sondazhi verifikon klasifikimin e Freedom House që i konsideron mediat shqiptare si pjesërisht të lira. Për të hulumtuar mbi shkaqet e lirisë së pjesshme të mediave në Shqipëri, gjatë sondazhit, u bënë edhe pyetje që synonin të hidhnin dritë mbi problemet më të mëdha në ekosistemin mediatik shqiptar sipas perceptimit të publikut. Në përgjigje të pyetjes se cilat janë problemet më të mëdha për mediat dhe për gazetarinë shqiptare sot, të anketuarit, në masën rreth 70%, shprehen se problemi më i madh për mediat shqiptare është njëanshmëria, partizanizmi dhe klientelizmi politik. Ky tregues përforcon përfundimet e disa studimeve në fushën e mediave në Shqipëri që kanë nxjerrë në dritë nivelin e lartë të varësisë së medias nga politika. Në perceptimin dhe vlerësimin e vet, publiku shqiptar në masën 58%, mendon se problemi i dytë madhor i mediave shqiptare është varësia nga interesat e biznesit të pronarëve të medias. Kurse rreth 1/3 e të anketuarve bien dakord se një problem i tretë madhor është dhuna verbale dhe kërcënimi fizik ndaj gazetarëve. Këto janë tre problemet që mbizotërojnë në listën e problemeve të gazetarisë shqiptare. Kësisoj sondazhi verifikon klasifikimin e Freedom House që i konsideron mediat shqiptare si pjesërisht të lira. Për të hulumtuar mbi shkaqet e lirisë së pjesshme të mediave në Shqipëri, gjatë sondazhit, u bënë edhe pyetje që synonin të hidhnin dritë mbi problemet më të mëdha në ekosistemin mediatik shqiptar sipas perceptimit të publikut. Në përgjigje të pyetjes se cilat janë problemet më të mëdha për mediat dhe për gazetarinë shqiptare sot, të anketuarit, në masën rreth 70%, shprehen se problemi më i madh për mediat shqiptare është njëanshmëria, partizanizmi dhe klientelizmi politik. Ky tregues përforcon përfundimet e disa

studimeve në fushën e mediave në Shqipëri që kanë nxjerrë në dritë nivelin e lartë të varësisë së medias nga politika. Në perceptimin dhe vlerësimin e vet, publiku shqiptar në masën 58%, mendon se problemi i dytë madhor i mediave shqiptare është varësia nga interesat e biznesit të pronarëve të medias.

KREU XII Akti nderkombetar per sigurine e gazetareve

12.1 Konventa nderkombetare per sigurine dhe pavarësinë e gazetarëve dhe profesionalëve të tjera të medias

Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve, Qendra Ndërkombëtare e Shtypit

Qëllimi i kësaj Konvente është të promovojë, mbrojë dhe garantojë sigurinë egazetarët dhe profesionistët e tjerë të medias në kohë paqeje dhe gjatë konflikteve të armatosura, dhetë ruajnë aftësinë e tyre për të ushtruar profesionin e tyre lirisht dhe në mënyrë të pavarur në njëmjesdi mundësues, pa u përballur me ngacmimet, frikësimet apo sulmet ndaj tyre integriteti fizik.

Neni 2 – Përdorimi i termave

Për qëllimet e kësaj Konvente, termat “gazetar” dhe “media profesionale” zbatohen për personat që janë të angazhuar rregullisht ose profesionalisht në mbledhjen, përpunimin dhe shpërndarjen e informacionit për publikun me çdo mjetkomunikim masiv, duke përfshirë kameramanë dhe fotografë, mbështetje teknike stafi, shoferët dhe përkthyesit, redaktorët, përkthyesit, botuesit, transmetuesit, printerët dheshpërndarësit.

Neni 3 – E drejta për jetë dhe mbrojtje nga keqtrajtimi

1. Shtetet Palë marrin përsipër të miratojnë të gjitha masat praktike për të parandaluar kërcënimet, dhunën dhe sulmet ndaj jetës dhe integritetit fizik të gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias.

Këto do të përfshijnë miratimin e legjislacionit penal dhe trajnimin e personelit të zbatimit të ligjit për sigurinë e gazetarëve.

2. Shtetet Palë do të përfshijnë në ligjet dhe praktikat e tyre masa specifike me a pikëpamje për të luftuar dhunën me bazë gjinore ndaj grave gazetare dhe mediave profesionistët.

3. Shtetet Palë do të miratojnë masa për të mbrojtur gazetarët dhe mediat e tjera profesionistët që përballen me një kërcënim të afërt përmes krijimit të një mekanizmi të mbledhjes së informacionit që lejon mbledhjen dhe shpërndarjen e shpejtë të informacionit për kërcënimet dhe sulmet kundër gazetarëve në mesin e agjencive të zbatimit të ligjit.

4. Shtetet marrin përsipër të krijojnë një paralajmërim të hershëm dhe reagim të shpejtë të financuar në mënyrë efektive mekanizmi në konsultim me organizatat mediatike, me përgjegjësi për ofrimin gazetarët dhe profesionistët e medias, kur kërcënohen, të kenë akses të menjëhershëm të përkatësia Autoritetet shtetërore dhe masat mbrojtëse. Pas çdo përcaktimi që një individ.

Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve, Qendra Ndërkombëtare e Shtypit ka nevojë për mbrojtje, mekanizmi duhet të sigurojë masa materiale të mbrojtjes, duke përfshirë telefonat celularë dhe jelekët antiplumb, si dhe krijimi i strehëzave të sigurt dhe evakuimi emergjent ose zhvendosja në pjesë të sigurt të vendit ose vendeve të tjera nëpërmjet një program mbrojtjeje. Programe të tilla nuk duhet të përdoren në mënyrë të tillë që të jetë e padrejtë kufizojnë punën e gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias.

5. Ku ka pasur sulme fizike ndaj gazetarëve apo profesionistëve të tjerë të medias të angazhuara, shtetet do të ndërmarrin çdo hap të nevojshëm dhe të duhur për të siguruar që individ i prekur mbrohet nga kërcënimet e mëtejshme dhe/ose sulmet fizike. Shtetet do të gjithashtu të marrë hapa për të zbutur ndikimin e sulmeve të tilla, duke përfshirë sigurimin e tyre shërbime si kujdes mjekësor falas,

mbështetje psikologjike dhe shërbime ligjore, si dhendihmë për zhvendosjen e gazetarëve dhe familjeve të tyre.

Neni 4 – E drejta për liri

1. Shtetet Palë marrin përsipër të miratojnë të gjitha masat praktike për të parandaluar të paligjshmen heqja e lirisë së gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias. Këto do të përfshijnë trajnimin e prokurorëve, gjyqësorit dhe personelit të zbatimit të ligjit.

2. Shtetet Palë sigurojnë që ligjet kundër terrorizmit ose të sigurisë kombëtare nuk mund të jenë përdoret për të penguar në mënyrë arbitrare dhe të padrejtë punën dhe sigurinë e gazetarëve dhe mediave profesionistë, duke përfshirë arrestimin ose ndalimin arbitrar, ose kërcënimin e tyre.

3. Shtetet Palë do të ndërmarrin hapa efektivë për të mbrojtur gazetarët dhe mediat e tjera profesionistët kundër zhdukjeve dhe rrëmbimeve me forcë.

Neni 5 – Liria e shprehjes

1. Shtetet duhet t'i sjellin ligjet, politikat dhe praktikën e tyre plotësisht në përputhje me to detyrimet dhe angazhimet sipas ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut në mënyrë që ata të mos e bëjnë këtë kufizojnë aftësinë e gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias për të kryer punën e tyre në mënyrë të pavarur, pa ndërhyrje të panevojshme.

Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve, Qendra Ndërkombëtare e Shtypit

2. Çdo kufizim në të drejtën e lirisë së shprehjes së profesionistëve të medias duhet të jetë të parashikuar me ligj, mund të vendoset vetëm për një nga shkaqet e përcaktuara në nenin 19 (3) të Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, përkatësisht respektimi i të drejtave ose reputacionin e të tjerëve, mbrojtjen e sigurisë kombëtare ose të rendit publik.

Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve, Qendra Ndërkombëtare e Shtypit

Qëllimi i kësaj Konvente është të promovojë, mbrojtë dhe garantojë sigurinë e gazetarët dhe profesionistët e tjerë të medias në kohë paqeje dhe gjatë konflikteve të armatosura, dhe të ruajnë aftësinë e tyre për të ushtruar profesionin e tyre lirisht dhe në mënyrë të pavarur në një mjedisi mundësues, pa u përballur me ngacmimet, frikësimet apo sulmet ndaj tyre integriteti fizik.

Neni 3 – E drejta për jetë dhe mbrojtje nga keqtrajtimi

1. Shtetet Palë marrin përsipër të miratojnë të gjitha masat praktike për të parandaluar kërcënimet, dhunën dhe sulmet ndaj jetës dhe integritetit fizik të gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias. Këto do të përfshijnë miratimin e legjislacionit penal dhe trajnimin e personelit të zbatimit të ligjit për sigurinë e gazetarëve.

2. Shtetet Palë do të përfshijnë në ligjet dhe praktikat e tyre masa specifike me a pikëpamje për të luftuar dhunën me bazë gjinore ndaj grave gazetare dhe mediave profesionistët.

3. Shtetet Palë do të miratojnë masa për të mbrojtur gazetarët dhe mediat e tjera profesionistët që përballen me një kërcënim të afërt përmes krijimit të një mekanizmi të mbledhjes së informacionit që lejon mbledhjen dhe shpërndarjen e shpejtë të informacionit për kërcënimet dhe sulmet kundër gazetarëve në mesin e agjencive të zbatimit të ligjit.

4. Shtetet marrin përsipër të krijojnë një paralajmërim të hershëm dhe reagim të shpejtë të financuar në mënyrë efektive mekanizmi në konsultim me organizatat mediatike, me përgjegjësi për ofrimin gazetarët dhe profesionistët e medias, kur kërcënohen, të kenë akses të menjëhershëm te përkatësia

Autoritetet shtetërore dhe masat mbrojtëse. Pas çdo përcaktimi që një individka nevojë për mbrojtje, mekanizmi duhet të sigurojë masa materiale të mbrojtjes, duke përfshirë

telefonat celularë dhe jelekët antiplumb, si dhe krijimi i strehëzave të sigurta dhe evakuimi emergjent ose zhvendosja në pjesë të sigurta të vendit ose vendeve të tjera nëpërmjet një program mbrojtjeje. Programe të tilla nuk duhet të përdoren në mënyrë të tillë që të jetë e padrejtë kufizojnë punën e gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias.

5. Ku ka pasur sulme fizike ndaj gazetarëve apo profesionistëve të tjerë të medias të angazhuara, shtetet do të ndërmarrin çdo hap të nevojshëm dhe të duhur për të siguruar që individ i prekur mbrohet nga kërcënimet e mëtejshme dhe/ose sulmet fizike. Shtetet do të gjithashtu të marrë hapa për të zbutur ndikimin e sulmeve të tilla, duke përfshirë sigurimin e tyreshërbime si kujdes mjekësor falas, mbështetje psikologjike dhe shërbime ligjore, si dhe ndihmë për zhvendosjen e gazetarëve dhe familjeve të tyre.

Neni 4 – E drejta për liri

1. Shtetet Palë marrin përsipër të miratojnë të gjitha masat praktike për të parandaluar të paligjshmen heqja e lirisë së gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias. Këto do të përfshijnë trajnimin e prokurorëve, gjyqësorit dhe personelit të zbatimit të ligjit.

2. Shtetet Palë sigurojnë që ligjet kundër terrorizmit ose të sigurisë kombëtare nuk mund të jenë përdoret për të penguar në mënyrë arbitrare dhe të padrejtë punën dhe sigurinë e gazetarëve dhe mediave profesionistë, duke përfshirë arrestimin ose ndalimin arbitrar, ose kërcënimin e tyre.

3. Shtetet Palë do të ndërmarrin hapa efektivë për të mbrojtur gazetarët dhe mediat e tjera profesionistët kundër zhdukjeve dhe rrëmbimeve me forcë.

Neni 5 – Liria e shprehjes

1. Shtetet duhet t'i sjellin ligjet, politikat dhe praktikën e tyre plotësisht në përputhje me to detyrimet dhe angazhimet sipas ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut në mënyrë që ata të mos e bëjnë

këtë kufizojnë aftësinë e gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias për të kryer punën e tyre në mënyrë të pavarur, pa ndërhyrje të panevojshme.

2. Çdo kufizim në të drejtën e lirisë së shprehjes së profesionistëve të medias duhet të jetë të parashikuar me ligj, mund të vendoset vetëm për një nga shkaqet e përcaktuara në nenin 19 (3) të Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, përkatësisht respektimi i të drejtave ose reputacionin e të tjerëve, mbrojtjen e sigurisë kombëtare ose të rendit publik

Nëse Komiteti merr informacion të besueshëm që tregon shkelje të rënda ose sistematike nga një Shtet Palë e të drejtave të përcaktuara në këtë Konventë, Komiteti do të ftojë që shteti palë të bashkëpunojë në ekzaminimin e informacionit dhe për këtë qëllim të paraqesë vëzhgimet në lidhje me informacionin në fjalë.

2. Duke marrë parasysh çdo vëzhgim që mund të jetë paraqitur nga Shteti Palë në fjalë, si dhe çdo informacion tjetër të besueshëm që disponon, Komiteti mund të caktojë një ose më shumë anëtarë të tij për të kryer një hetim dhe për të raportuar urgjentisht tek ai Komiteti. Kur garantohet dhe me pëlqimin e Shtetit Palë, hetimi mund përfshijnë një vizitë në territorin e saj.

3. Pas shqyrtimit të gjetjeve të një hetimi të tillë, Komiteti do t'i transmetojë ato gjetjet për Shtetin Palë në fjalë së bashku me çdo koment dhe rekomandim.

4. Shteti Palë në fjalë, brenda gjashtë muajve nga marrja e gjetjeve, do të komentojë dhe rekomandimet e transmetuara nga Komiteti, të paraqesë vërejtjet e tij tek Komiteti Komiteti.
Neni 18 – Raport vjetor për Asamblenë e Përgjithshme Komiteti do t'i raportojë çdo vit Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara dhetë përmbledhë aktivitetet e saj në lidhje me

komunikimet dhe hetimet individuale raportime për shkelje të rënda ose sistematike.

Rekomandime

1-Mediat duhet te respektojnë Kushtetutën ,Konventat ,Kodin e Etikës në media,Kodin e Trasmetimit,Statutin e Federatës Ndërkombëtar të Gazetareve,Ligjet në fushën e mediave dhe aktet nënligjore në fushën e mediave.

2-Shmangja e Diskriminimit, gjuhës së urrejtjes,seksizmit në reklama dhe në permbajtjet mediatike

3-Rritja e pavarësisë së mediave Shqiptare nga Pushteti politik,pushteti ekonomik.

4- Ndalimi i çensurës në media dhe censurimit të gazetareve

5- Frikësimi, kërcenimi dhe dhuna ndaj gazetarëve duhen shmangur për forcimin e demokracisë në të fgjitha vendet e botës demokratike.

6- Verifikimi I fakteve nga gazetarët në disa burime dhe rritja profesionale e tyre nepermjet trajnimeve të vazhdueshme.

7- Ndërprerja e disinformimeve, keqinformimeve dhe çinformimeve si element thelbësor për media etike në Shqipëri

8-Krijimi I organeve për mbrojtjen e gazetareve në rastet e kërcënimeve si kusht në shoqëritë demokratike.

9-Ruajtja e të gjitha permbajtjeve mediatike, dhe verifikimi I shkeljeve të konstatuara.

10-Verifikimi i të gjitha përmbajtjeve mediatike në fund të vitit për te kontrolluar shkeljet e bera nga ana e medias.

11-AMA duhet të marri më shumë përgjegjësi për shkeljet që bëhen nga mediat në Shqipëri.

12-Hartimi I Strategjive në fushën e mediave me masat përkatese në përputhje me ato të Bashkimit Evropian.

13-Pasqyrimi i raporteve çdo vit me problematikat kyçe në media dhe raportimi në kuvend për marrjen e masave përkatese

- 14-Ruajtja e pavaresise editoriale si faktor kyç në demokraci.
- 15-Politikanët nuk duhet të kenë kanale televizive në pronësi të tyre, mediat duhet ti shërbein interesit publik dhe jo privat, atij partiak në Shqipëri.
- 16- Mediat nuk duhet të ndërhyjnë në jetën private të individëve, me përjashtim të interesit publik.
- 17-Mediat nuk duhet të përdorin kamera të fshehta dhe identitete të rreme, me përjashtim të rasteve për të shmangur një rrezik apo kur ka një interes të lartë publik
- 18- Shmangja e mediave nga përmbajtjet e papërshtatshme për fëmijët , programet e BIG- Bradher që sjellin modele të gabuara për fëmijët. Nëse do të transmetohen këto programe duhet të vendosen oraret e vona, mos të transmetohen në oraret kur janë pranishëm fëmijët.
- 19- Respektimi i ligjit për kinematografinë në Shqipëri. Filmat jo etik dhe jo moral të transmetohen në orët e vona mos të jenë të pranishëm fëmijët.
- 20-Krijimi i Kodeve të Etikës dhe Kodeve të Sjelljes nga të gjitha mediat, në mënyrë të pavarur në pëputhje me aktet kombëtare dhe ndërkombëtare.
- 21-Marrja e masave nga ana e mediave për të mbrojtur gazetaret femra kur raportojnë në situata lufte, konfliktesh të armatosuar apo demonstratash, në shkallë vendi, si qenie vunerabile.
- 22- Marrja e masave në arenën ndërkombëtare për hartimin e akteve për mbrojtjen e jetës së gazetarëve që raportojnë në situatat e luftës dhe konflikteve të armatosura. Statistikat e gazetarëve të vrarë në krye të detyrës janë alarmante dhe të frikëshme.

23-Trajnimi i Gjyqtareve dhe Prokuroreve për Direktivat e nxjerra Bashkimi Evropian , SLAPP në mbrojtjen të gazetarevë kundër padive strategjike në pjesmarrjen publike.

24- Marrja e masave në arenën ndërkombetare për hartimin e akteve për ndalimin e gjuhës seksiste në mediat audiovizive dhe mediave sociale dhe gjuhës së urrejtjes , si domosdoshmeri e kohës, është situatë e frikshme në mediat sociale për gjuhën seksiste.

25-Marrja e masave nga drejtuesit e platformave të mediave sociale të ndalohen në mënyre automatike,përmbajtjet me gjuhën seksiste dhe gjuhën e urrejtjes.

26-Ndalimi I lakuriqësise në mediat sociale.

27- Respekti I barazisë gjinore në media dhe ndalimi i ngacmimeve seksuale.

28- Individët që nuk i kanë potencialet ekonomike të ndalohen për licencimin e krijimit të mediave, se do jenë të ndërvvarur nga sponsorët dhe nuk garantohet pavarësia editoriale.

29-Gazetarët duhet të shmangin korupsionin për të përfutur favore personale në këmbim të një shërbimi për shkak të profesionit.

30-Kryetari I AMS-së ka një rol të madh në mbarevajtjen e procesit mediatik dhe duhet të jete një person I pavarur nga politika.

31-Media duhet te shmangi pasqyrimin dhe glorifikimin e luftrave dhe Konfliktet e Aramtosura me kohë të zgjatura që ndikojnë në friksimin e publikut dhe ngjalljen e panikut.

32-Gazetarët kur ndodhen në situatat e fatëkeqësie dhe duhet të pasqyrojnë lajmin,nëse dikush është në rrezik jete duhet shpëtuar jeta njerezore para raportimit të lajmit.

33-Mediat duhet të mbrojnë individët që bëhen objekt diskutimi për shkak të profesionit,mbrojtja e reputacionit publik.

34- Roli I mediave në proceset zgjedhore është vendimtar, ata duhet të ruajnë balancën midis partive politike në promovimin mediatik, dhe duhet të jenë të pavarur nga partitë politike.

Bibliografia

- *Robert B. Denhart Joseph W Grubbs, Administrimi Publik UFO Pres shtotor 2007 Përkëtheu Blerta Selencica fq. 126*
- *Arjana Kasaj Llano Shteti I së Drejtës në Shqipëri, botuar në Hamilton Kanada mars 2023 ISBN 9781771926508*
- *Arjana Llano Disertacioni për mbrojtjen e grades Doktor. E Drejta e Informimit dhe Zbatimi Praktik fq. 99*
- *Politikat dhe Strategjitë kombëtare rreth edukimit Për median dhe informacionin në Shqipëri 92 Albanian Media Institute Instituti Shqiptar i Medias financuar nga BE Fq. 40, 41*
- *Arjana Kasaj Llano Shteti i së Drejtës në Shqipëri Hamilton Kanada 2023 fq. 88*
- *Politikat dhe Strategjitë Kombëtarerreth Edukimit për Median dhe Informimin në Shqipëri 2021-2022 financuar nga Bashkimi Evropian fq.*
- *Nozima Muratova, Alton Grizzle, Difuza Mirzakhmedova, Edukimi për median dhe informacionin në gazetari: Një manual për gazetarët dhe trajnuesit/pedagogët e gazetarisë seria e publikimeve të UNESCO-s fq. 9 Financuar nga SHBA Tiranë 2022*
- *Udhëzues për vetërregullimin e mediave Përfaqësuesi i OSBE-së për Lirinë e Medias*
- *Miklós Haraszti 2008 fq. 12 Vjenë*
- *Edukimi për median dhe informacionin në gazetari një manual për gazetarët dhe trajnuesit/pedagogët e gazetarisë seria e publikimeve të UNESCO-s Instituti Shqiptar i Medias Tiranë – 2022*

- *Journalism, 'fake news' & disinformation United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Handbook for Journalism Education and Training UNESCO Series on Journalism Education UNESCO 2018*
- *Lili Levi Article Real "Fake News" and Fake "Fake News" University of Miami School of Law, Levi pg. 251-252 2018*
- *Kursi Vërtet i Verifikuar Edukimi për median IREX financiar nga Ambasada Amerikane*
- *A Companion to Democracy #3 Misinformation, Disinformation, Malinformation: Causes, Trends, and Their Influence on Democracy Lejla Turcilo and Mladen Obrenovic a Publication of Heinrich Böll Foundation, August 2020 pg 4\38*
- *Dezinformimi, keqinformimi dhe çinformimi Festim Rizanaj 16/02/2023 in EDU, Edukimi medial, Highlights <https://hibrid.info/dezinformimi-keqinformimi-dhe-çinformimi/> aksesuar me 13. 10. 2023*
- *REGIONAL OVERVIEW Sandra B. Hrvatin and Brankica Petković*
- *230 UNHCR > using social media in community based protection: A guide unhr > using social media in community based protection: A guide 231 fact sheets fact sheets Factsheet 4: Types of Misinformation and Disinformation <https://www>*
- *Politikat dhe Strategjitë kombëtare rreth edukimit Për median dhe informacionin në Shqipëri Albanian Media Institute Instituti Shqiptar i Medias fq,*
- *Kodi i Etikës në Media 2018 Albanian Media Institute Kodi i Etikës së Gazetarit u hartua nga një grup ekspertësh i*

përbërë nga: Lutfi Dervishi, gazetar Mark Marku, shef i Katedrës së Gazetarisë, Universiteti i Tiranës Remzi Lani, drejtor i Institutit Shqiptar të Medias Kodit të Etikës së Gazetarit u bë i mundur me mbështetjen e një projekti të përbashkët të Bashkimit Europian dhe Këshillit të Europë

- *Edukimi për median dheinformacionin në gazetari:Një manual për gazetarët dhe trajnuesit/pedagogët e gazetarisë seria e publikimeve të UNESCO-s fq. 35 Instituti shqiptar i Medias Tiranë – 2022*
- *Raport mbi zbatimin e Rekomandimit CM/Rec(2019)1*
- *Arjana Kasaj Llano Manual për mbrojtjen nga diskriminimi dhe gjuha e urrejtjes Raste praktike nga Gjykatat dhe Komisioneri Për Mbrojtjen nga Diskriminimi Botimet euoprint Gusht 2023 Vlorë*
- *Manual per mbrojtjen e te dhenave personale ne fushen e medias Komisioneri per mbrojtjen e te drejtes se informimit dhe te dhenavepersonale Tirane 2013 fq*
- *What is fact-checking and why is it important? **Authors:** Allan LEONARD, Alan MEBAN, and Orna YOUNG – FactCheckNI[https://coinform. eu/what-is-fact-checking-and-why-is-it-important/](https://coinform.eu/what-is-fact-checking-and-why-is-it-important/) aksesuar me 21. 10. 2023*
- *Liria eShprehjes Një udhëzuespër implementimine Nenit 10 të Konventës Evropianepër të Drejtat e Njeriut Monika Carss-Frisk 1 Manuallet e të drejtave të njeriut, Nr. 2 rejtoria e Përgjithshme e të Drejtave të NjeriutKëshilli i Evropës F-67075 Strasbourg CedexKëshilli i Evropës, 2001Botimi i parë, Nëntor 2001 Botimi i dytë (me korigjime), Shkurt 2003 fq. 16*
- *Gjuha e urrejtjes në mediat audiovizive studime dhe analiza të prezantuara në Tryezën e Rrumbullakët, organizuar nga Këshilli i Ankesave pranë AMA-s, më*

- Ramadan Capuri Liria e shprehjes perball gjuhes se urrejtjes 14. 11. 2018 <https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2019/09/HATE-SPEECH-1.pdf>*
- *Manual për monitorimin e gjuhës së urrejtjes dhe diskriminimit me bazë gjinore në shqipëri Prodhuar nga Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë © Prezenca e OSBE-së në Shqipëri, 2021 Përgatitur nga: Viacheslav Likhachev – Pjesa I Iris Luarasi – Pjesa II <https://www.kmd.al/wp-content/uploads/2022/02/Toolkit-ALBANIAN.pdf>*
  - *Journalist Matter Council of Evrope Compaing for the Safety of Journalists Key actions for improved safety of journalists POCKET GUIDE Based on the Council of Europe Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors*
  - *From hate speech to non-violent communication Ismanov, A. , Kupueva, N. , Stanaliev, G. , Toktogulova, M. , Turdubaeva E, 2023©Prevention Media, Association of Communicators with the support of UNDP in the Kyrgyz Republic e KP, 2023 UNDP*
  - *Publikuar nga: Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI) Këshilli i Evropës - 2016 Shtypur në Strasburg Rekomandimi nr. 15 i politikës së përgjithshme të ecrit për luftimin e gjuhës së urrejtjes miratuar më 8 dhjetor 2015 strasburg, 21 mars 2016 fq. 4 <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech-alba/16809eb58e>*
  - *Kodi i sjelljes i anëtarëve të autoritetit të medias audiovizive [https://www.ama.gov.al/wp-](https://www.ama.gov.al/wp-content/uploads/2019/09/HATE-SPEECH-1.pdf)*

content/uploads/2020/11/kodi-i-sjelljes-se-anetareve-te-AMA. pdf

- *Naser Selmani Erdem Ahme Manuali i gazetarëve për ndjekjen e zgjedhjeve Aspekte etike dhe juridik Botimi i dytë i plotësuar Fondacioni Konrad Adenauer në Republikën e Maqedonisë Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë*
- *Përmbledhje legjislacioni për median Tiranë, 2020 ISBN: 978-9928-01-116-9*
, UDHËZIM Nr. 9, datë 15. 9. 2010 Për rregullat themelore në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale në median e shkruar, vizive dhe audiovizive, të ndryshuar (ndryshuar me udhëzimin nr. 32, datë 27. 12. 2012
- *Semiljana Azizi Gazetaria e klikimeve dhe lufta për mbijetesë e gazetarisë cilësore*
- *The OSCE Representative on Freedom of the Media Factsheet Why Free Media Matters*
- *<https://www.institutemedia.org/gazetaria-e-klikimeve-dhe-lufta-per-mbijetese-e-gazetarise-cilesore/> aksesuar me 11 dhjetor 2023*
- *MAXS Van Drunën Editorial independence in an automated media system 13 Shtator 2021 volumi 10 issue 3 Article <https://policyreview.info/articles/analysis/editorial-independence-automated-media-system> aksesuar me 25. 12. 2023*
- *Imazhi i medias te publiku dhe media trust në Shqipëri Rrapo Zguri Insituti Shqiptar I Medias Tiranë 2019 Ky botim realizohet me mbështetjen e Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë. Mendimet e shprehura në këtë raport janë të autorëve dhe nuk reflektojnë domosdoshmërisht mendimet e Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë.*

- *Kodi i Etikës parimet editorial dhe standartet profesionale të RTSH*
- *Sue ellen ChriStian Edukimi mEdiatik në përditshmëri Një udhëzues analog për jetën tuaj digjitale, Insituti Shqiptar i Medias fq. 24 <https://www.institutemedia.org/wp-content/uploads/2022/12/Edukimi-Mediatik-ne-Perditshmeri.pdf>*
- *Buletini periodic NR. 9 AMA të dhëna nga dinamika e tregut audio/audioviziv në republikën e shqipërisë (Janar-Dhjetor 2022*
- *Commission staff working document Media pluralism in the Member States of the European Union SEC(2007) 32} Brussels, 16 January 2007 SEC(2007) 32 Commission of the european communities pg 6, 7 commission staff working document*
- *Fjalor i GJuhes Shqipe ASHSH2006 <https://fjalorthi.com/lajm>*
- *Fondi i Investimeve per zhvillimin e medias MDIF*
- *Aleanca per Media Etike Statuti dhe rregullorja e bordit*
- *From hate speech to non-violent communication ismanov, A. , Kupueva, N. , Stanaliev, G. , Toktogulova, M. , Turdubaeva E, 2023 © Prevention Media, Association of Communicators with the support of UNDP in the Kyrgyz Republic & KP, 2023 UNDP Publikuar nga: Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI) Këshilli i Evropës – 2016*
- *Kodi i Etikës parimet editorial dhe standartet profesionale të RTSH fq. 11*
- *Kodi i sjelljes i anëtarëve të autoritetit të medias audiovizive <https://www.ama.gov.al/wp->*

content/uploads/2020/11/kodi-i-sjelljes-se-anetareve-te-AMA. Pdf

- *International convention on the safety and independence of journalists and other media professionals* international federation of journalists, international press centre
résidence palace, block c, 155 rue de la loi, b-1040
Brussels
- *Interpretime të Gjykatës Kushtetuese Vendimi Nr. 16. 2004.*
Alb. Juris, 2011. Tiranë. ISBN9789995680473/ fq. 123
- *Journalism, 'fake news' & disinformation Handbook for Journalism Education and Training UNESCO Series on Journalism Education* pg. 10
- *Journalism, 'fake news' & disinformation United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Handbook for Journalism Education and Training UNESCO Series on Journalism Education UNESCO 2018*
- *A Companion to Democracy #3 Misinformation, Disinformation, Malinformation: Causes, Trends, and Their Influence on Democracy* LEJLA TURCILO AND MLADEN OBRENOVIC A Publication of Heinrich Böll Foundation, August 2020 pg4\38
- *Edukimi për median dhe informacionin në gazetari: Një manual për gazetarët dhe trajnuesit/pedagogët e gazetarisë seria e publikimeve të UNESCO- Instituti shqiptar i Medias*
- *Kushtetuta, Kode, Ligje akte nenligjore, Akte Nderkombetare*
- *Kushtetuta e Republikës së SHqipërisë*
(Ndryshuar me ligjet: nr. 9675, datë 13. 1. 2007; nr. 9904, datë 21. 4. 2008; nr. 88/2012, datë 18. 9. 2012; nr. 137/2015, datë 17. 12. 2015; nr. 76/2016, datë 22. 7. 2016;

nr. 115/2020 datë 30. 7. 2020; nr. 16/2022, datë 10. 2. 2022 <https://qbz.gov.al/preview/635d44bd-96ee-4bc5-8d93-d928cf6f2a>

- *Akti i Lirise se Medias i Bashkimit Evropian 2023*
- *SLAPP Padite Strategjike kunder pjesmarrjes se publikut 2023*
- *Akti i Tregjeve Digjitalei Bashkimit Evropian KODi Per komunikimet elektronike i Bashkimit evropian Direktiva e sherbimeve te mediave Audiovizive e Bashkimit Evropian Media Audiovizive 2010 Direktiva e Shërbimeve ndalon diskriminimin e bazuar në seks dhe paragjykimin e respektit për dinjitetin njerëzor*
- *Shtypur në Strasburg Rekomandimi nr. 15 i politikës së përgjithshme të ecrit për luftimin e gjuhës së urrejtjes miratuar më 8 dhjetor 2015 STRASBURG, 21 Mars 2016 fq. 4 <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech-alba/16809eb58e>*
- *Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut 1950 <https://www.echr.coe>*
- *International convention on the safety and independence of journalists and other media professionals <https://europeanjournalists.org/local-media-for-democracy/>*
- *Rezoluta 21/12 e 27 shtatorit 2012 mbi sigurinë e gazetarëve,*
- *Rezolutën 29 të UNESCO-s “Dënimi i dhunës ndaj gazetarët” e 12 nëntorit 1997 dhe Deklarata e Medellitit “Sigurimi i sigurisë së*

- *Gazetarët dhe Luftimi i Mosndëshkimit” shpallur nga UNESCO më 4 maj 2007, OKB*
- *Rezoluta e Këshillit për të Drejtat e Njeriut 12/16 “Liria e mendimit dhe e shprehjes” e*
- *Rezoluta e Këshillit 2222 (2015), Rezoluta e Këshillit të të Drejtave të Njeriut të OKB-së 33/2 e 29shtator 2016, dhe Rezoluta e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së 70/162 e datës 17 dhjetor 2015 mbi sigurinë e gazetarëve dhe çështjen e mosndëshkimit,*
- *Kodi i Transmetimit për mediat audiovizive (miratuar me vendimin e ama-s, nr. 10, datë 10.07.2023)*
- *Kodi Zgjedhor ne Republikën e Shqiperise <https://qbz.gov.al/preview/75122d2e-9ebc-45de-b0ea-b5efde2f6836>*
- *Në l i g jin nr. 8410, datë 30. 9. 1998 për radion dhe televizionin publikprivat në Republikën e Shqipërisë(ndryshuar me ligjin nr. 8655 date 31. 07. 2000, ligjin nr. 8794 date 10. 05. 2001 ligjin nr. 9016 date 20. 2. 2003 ligjin nr. 9124 date 29. 07. 2003b ligjin nr. 9531 date 11. 05. 2006 ligjin nr. 9677, date 13. 01. 2007*
- *LIGJNr. 9887, datë 10. 3. 2008 Për mbrojtjen e të dhënave personale1 (ndryshuar me ligjin nr. 48/2012, datë 26. 4. 2012; me ligjin nr. 120/2014, datë 18. 9. 2014; me ligjin nr. 78/2023, datë 21. 9. 2023) (I përditësuar)*
- *LIGJ Nr. 97/2013 Për mediat audiovizive në republikën e shqipërisë(ndryshuar me ligjin nr. 22/2016, datë 10. 3. 2016, vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 56, datë 27. 7. 2016dhe ligjin nr. 91/2017, datë 22. 5. 2017, nr. 30/2023, datë 13. 4. 2023*
- *LIGJ Nr. 27/2018 Për trashëgiminë kulturore dhe muzetë*

- Vendim i Gjykatës Evropiane të Drejtave të Njeriut, çështja “Fressoz dhe Roire kundër Francës”, datë 21. 01. 1999, Dhoma e Madhe, 1999-I, par. 54.
- Vendimit nr. 4 i Kuvendit të Shqipërisë “Për miratimin e rregullores për akreditimin, akomodimin dhe orientimin e medias pranë Kuvendit të Shqipërisë
- Interpretime të Gjykatës Kushtetuese Vendimi Nr. 16. 2004. Alb. Juris, 2011. Tiranë. ISBN9789995680473/ fq. 123
- KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI Nr. ____ prot. Tiranë, më ____/____/2022 V E N D I M Nr. 100, Datë 23/05/2022 Mbështetur në ligjin nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, e ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 21, datë 01. 02. 2022, e Rrjetit të Organizatave R/E, Korçë, ku pretendohet diskriminim në formën e gjuhës së urrejtjes, për shkak të “racës”, të pakicës kombëtare rome, nga ana e opinionistit A. M. , në Emisionin “Spot LIGHT”, të moderuar nga z. A. D. , në Televizionin Vizion Plus, si dhe nga ana e Televizionit Vizion Plus
- Vendimi Nr. 60 datë 10. 7. 2023 Për Miratimin e Kodit të Trasmetimit për mediat audiovizive
Vendim i Kuvenditnr. 98/2016Për miratimin e statutit të Radio Televizionit Shqiptar (RTSH)
- Vendimi KMnr. 480, datë 3. 6. 2015Për miratimin e rregullave teknike për aparatet marrëse televizive, që do të vendosen në treg
- Vendim i KM nr. 690, datë 4. 11. 2018 Për prodhimin, transmetimin dhe financimin e emisioneve të posaçme televizive, arsimore dhe kulturore, të dedikuara për diasporën

- Vendim i AMAnr. 220, datë 1. 12. 2017 Mbi përcaktimin e pagesave për licencë/autorizim dhe shërbimet që kryhen nga Autoriteti i Mediave Audiovizive
- Ligj nr. 34/2017 datë Për lirin e frekuencave të dixhital dividetit ndryshuar me ligjin nr. 28/2018, datë 24. 5. 2018
- Vendim i KMnr. 521, datë 6. 8. 2014 Për miratimin e rregullores “Për kërkesat minimale të sigurisë dhe shëndetit për punën me pajisje me ekran shfaqës”
- Ligj nr 7756, datë 1. 10. 1993 Për shtypin ndryshuar me ligjin nr. 8239, datë 3. 9. 1997
- Udhëzim i KMDHP nr. 9, datë 15. 9. 2010 Për rregullat themelore në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale në median e shkruar, vizive dhe audiovizive, të ndryshuar - ndryshuar me udhëzimin nr. 32, datë 27. 12. 2012
- Vendim i KM nr. 1195, datë. 8. 2008 Për blerjen, zhvillimin, prodhimin e bashkëprodhimin e programeve a të reklamave për transmetim nga operatorët radiotelevizivë ose botim në median e shkruar, dhe për kontratat, për kohë transmetimi, nga organet e administratës shtetërore
- Vendim i KM nr. 358, datë 25. 3. 1996 Për rregullimin e kohës së punës dhe të pushimit për shtypin e shkruar dhe të folur
- Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 512 datë 18.09.2021, “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e Agjencisë për Media dhe Informim”.

Adresa interneti

- <http://www.institutemedia.org/wp-content/uploads/2020/06/Self-regulation-and-defamation.pdf> aksesuar me 4. 10. 2023

- <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/media-freedom-eu/> aksesuar më 4. 10. 2023
- <https://www.government.nl/topics/the-media-and-broadcasting/media-in-the-european-union> aksesuar me 4. 10. 2023
- **<https://europeanjournalists.org/local-media-for-democracy/>**
- <https://www.mediasupport.org/publication/journalists-safety-and-media-freedom-in-somalia-2/> aksesuar me 5. 10. 2023
- <https://citizens-channel.com/2022/06/24/raport-liria-e-medias-dhe-siguria-e-gazetareve-ne-shqiperi-ne-2021/>
- <http://journalismfund.eu./local-media-democracy> aksesuar me 5.
- <http://journalismfund.eu./local-media-democracy>
- <https://www.google.com/search?client=firefox-b-e&q=+faktoje+.alhttps://www.google.com/search?client=firefox-b-e&q=+faktoje+.al>
- *Ethical jurnalizem net work*
<https://ethicaljournalismnetwork.org/who-we-are> aksesuar me 16. 10. 2023
- **<https://hibrid.info/dezinformimi-keqinformimi-dhe-cinformimi/> aksesuar me 13. 10. 2023**
- [:/www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf](https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf) aksesuar me 13. 10. 2023
- <https://coinform.eu/what-is-fact-checking-and-why-is-it-important/> aksesuar me 21. 10. 2023

- *Këshilli Shqiptar i Medias* <https://kshm.al/2023/07/15/kshm-denon-agresionin-ndaj-gazetares-olaxama/23.10.2023>
- *Këshilli Shqiptar i Medias* <https://kshm.al/2023/07/15/kshm-denon-agresionin-ndaj-gazetares-olaxama/> aksesuar me 23. 10. 2023
- <https://kshm.al/2018/10/02/kronike-ne-fiks-fare/>
- <https://kshm.al/2018/06/20/ankese-sula-kunder-balkanweb/> aksesuar me 23. 10. 2023
- <https://faktoje.al/durres-qendra-kulturore-per-femijet-ende-ne-rikosntruksion-pertej-afateve-te-projektit/> aksesuar me 23. 10. 2023
- [://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf](https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf) aksesuar me 13. 10. 2023
- file:///C:/Users/55/Documents/manual_per_median_dhe_mbrojtjen_e_te_dhenave_personale.pdf aksesuar me 28. 10. 2023
- <https://www.cilvektiesibugids.lv/en/themes/freedom-of-expression-media> aksesuar me 23. 10. 2023
- <https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/Njoftim-p%c3%abr-media-dt-8-shkurt-2023-.pdf>
- www.ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/11/kodi-i-sjelljes-se-anetareve-te-AMA.pdf
- <https://aleancaetike.media/sq/statuti-dhe-rregullorja-e-bordit/> aksesuar me 29. 10. 2023
- <https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/Njoftim-p%c3%abr-media-dt-8-shkurt-2023-.pdf>
- https://www.idp.al/wp-content/uploads/2019/04/Rekomandim_i_EQUINET_kunde

r_diskriminimit_dhe_gjuhes_se_urrejtjes_ne_fushata_zgjed akseluar me 11. 11. 2023

- *<https://www.kmd.al/shkaqet-e-diskriminimit/> akseluar me 11. 11. 2023*
- *<https://aleancaetike.media/sq/statuti-dhe-rregullorja-e-bordit/> akseluar me 29. 10. 2023*
- *<https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2019/09/HATE-SPEECH-1.pdf>*
- *<https://www.institutemedia.org/gazetaria-e-klikimeve-dhe-lufta-per-mbijetese-e-gazetarise-cilesore/> akseluar me 11 dhjetor 2023*
- *Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve (IFJ) <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/palestine-at-least-sixty-three-journalists-and->*
- *<https://www.institutemedia.org/wp-content/uploads/2022/12/Edukimi-Mediatik-ne-Perditshmeri.pdf>*
- *<https://www.kmd.al/wp-content/uploads/2021/05/2.pdf>*
- ***Gjetjet kyçe të Raportit 2022 për Shqipërinë**https://www.eeas.europa.eu/delegations/albania/gjetjet-ky%C3%A7e-t%C3%AB-raportit-2022-p%C3%ABr-shqip%C3%ABrin%C3%AB_sq?s=214*
- *<https://policyreview.info/articles/analysis/editorial-independence-automated-media-system> akseluar me 25. 12. 2023*
- *NORD VPN <https://nordvpn.com/blog/what-is-filter-bubble/> akseluar më 25. 12. 2023*
- *<https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/AMA-Kodi-I-Transmetimit.pdf>*

- *Dezinformimi, keqinformimi dhe çinformimi Festim Rizanaj 16/02/2023 in EDU, Edukimi medial, Highlights* <https://hibrid.info/dezinformimi-keqinformimi-dhe-çinformimi/> aksesuar me 13. 10. 2023
- *Sue ellen ChriStian Edukimi mEdiatik në përditshmëri Një udhëzues analog për jetën tuaj digjitale, Insituti Shqiptar i Medias fq. 241* <https://www.institutemedia.org/wp-content/uploads/2022/12/Edukimi-Mediatik-ne-Perditshmeri.pdf>
- *https: NORD VPN//nordvpn.com/blog/what-is-filter-bubble/*
- *NORD VPN* <https://nordvpn.com/blog/what-is-filter-bubble/> aksesuar me 25. 12. 2023
- *Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve (IFJ)* <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/palestine-at-least-sixty-three-journalists-and>
- <https://www.ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/11/kodi-i-sjelljes-se-anetareve-te-AMA.Pdf>
- <https://www.idp.al/wp-content/uploads/2016/11/Ligj-2008-03-10-9887-perditesuar-nga-QBZ.pdf> aksesuar me 12. 12. 2023
- <https://citizens-channel.com/2022/06/24/raport-liria-e-medias-dhe-siguria-e-gazetareve-ne-shqiperi-ne-2021/>
- <https://www.Gjetjet>
- <https://ethicaljournalismnetwork.org/who-we-are> aksesuar me 16. 10. 2023
- <https://faktoje.al/durres-qendra-kulturore-per-femijet-ende-ne-rikosntruksion-pertej-afateve-te-projektit/> aksesuar me 23. 10. 2023

- https://www.idp.al/wp-content/uploads/2019/04/Rekomandim_i_EQUINET_kunder_diskriminimit_dhe_gjuhes_se_urrejtjes_ne_fushata_zgjed_aksuesuar_me_11.11.2023
- <https://www.kmd.al/shkaqet-e-diskriminimit/> aksesuar me 11. 11. 2023
- https://www.idp.al/wp-content/uploads/2019/04/Rekomandim_i_EQUINET_kunder_diskriminimit_dhe_gjuhes_se_urrejtjes_ne_fushata_zgjed_aksuesuar_me_11.11.2023
- <https://www.kmd.al/shkaqet-e-diskriminimit/> aksesuar me 11. 11. 2023
- [https://klgj.al/njoftime/6 December, 2023 by KLGJ in Njoftime për shtyp](https://klgj.al/njoftime/6%20December%2C%202023%20by%20KLGJ%20in%20Njoftime%20p%C3%ABr%20shtyp)
- UNESCO <https://www.unesco.org/reports/world-media-trends/2021/en/safety-journalists>
- <https://eur-ex.europa.eu/EN/legalcontent/summary/european-electronic-communications-code.html>
- [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EP_RS_BRI\(2024\)766244](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EP_RS_BRI(2024)766244)
- <https://ethicaljournalismnetwork.org/category/our-work/self-regulation-and-media-audits>
- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614730/EPRS_ATA\(2018\)614730_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614730/EPRS_ATA(2018)614730_EN.pdf)
- https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/european-media-freedom-act_en
- <https://rm.coe.int/prems-127324-gbr-2573-rapport-sur-rec-2019-1-web-a5-2755-4175-8475-v-1/1680b2a1f9>

- https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/european-media-freedom-act_en
- <https://ama.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/AMA-Kodi-I-Transmetimit.pdf>
- <https://www.die-medienanstalten.de/en/european-media-regulation/>
- <https://akademie.dw.com/en/seven-challenges-to-media-development/a-19533127>
- <https://www.osce.org/files/f/documents/8/e/31230.pdf>
- <https://www.ecpmf.eu/monitor/monitoring-report-2022/>

[https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en#:~:text=Digital%20Services%20Act%20\(DSA\)%20overview,and%20the%20spread%20of%20disinformation.](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en#:~:text=Digital%20Services%20Act%20(DSA)%20overview,and%20the%20spread%20of%20disinformation.)

<https://internews.org/blog/five-challenges-for-journalism/>

<https://lpsonline.sas.upenn.edu/features/pursuit-truth-exploring-journalistic-integrity-digital-age>

https://www.ifj.org/fileadmin/user_upload/Draft_Convention_Journalists_E.pdf Brusel2019

<https://mia.gov.al/baza-ligjore/>

<https://resourcecentre.al/sq/directory-dir-cso/listing/unioni-i-gazetareve-shqiptare/>

https://mediaobservatory.net/sites/default/files/regional%20overview_0.pdf

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Llano, Arjana

Etika në media : cikël leksionesh / Arjana Llano (Kasaj). -

Vlorë : Europrint, 2024.

316 f. ; .21x14 cm.

ISBN 9789928812360

1.Masmedia 2.Etika e gazetarisë 3.Tekste për shkollat e larta
070.11 (075.8)

Shkurt, 2025

Hyri në shtyp më 05.02.2025, doli nga shtypi më 20.02.2025
Shtypur për llogari të autorit pranë shtypshkronjës së Shtëpisë Botuese

Europrint shpk.

Rr. Transballkanike Vlorë -Shqipëri

info@europrint-al.com

Printed for the author's account at the Printing House Ltd

Europrint Publishing House

St. Transballkanike Vlore-Albania